

Så bor vi i Sverige

Bostäder, boendemiljö och transporter 1975–2002

Living Conditions

Report no 107

The way we live in Sweden

Homes, the living environment and transportation 1975–2002

Statistics Sweden 2004

Producent SCB, Enheten för Social Välfärdsstatistik
Producer Box 24300, 104 51 Stockholm
Tfn +46 8 506 940 00
E-post: uno.davidsson@scb.se

Förfrågningar Jessica Persson, tfn +46 8 506 944 27
Inquiries E-post: jessica.persson@scb.se
Lars Häll, tfn +46 8 506 950 30
E-post: lars.hall@scb.se
Tommy Lindkvist, tfn +46 8 506 947 26
E-post: tommy.lindkvist@scb.se

Om du citerar ur denna publikation, var god uppge källan:
SCB, Så bor vi i Sverige – Bostäder, boendemiljö och transporter 1975–2002

Omslagsbild: Mats Hallgren/Johnér Bildbyrå

©2004, Statistiska centralbyrån
Enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk är det förbjudet att helt eller delvis mångfaldiga innehållet i denna publikation utan medgivande från Statistiska centralbyrån.

ISSN 0347-7193
ISBN 91-618-1255-2

Printed in Sweden

Förord

Statistiska centralbyrån (SCB) genomför på uppdrag av Sveriges riksdag från och med hösten 1974 löpande undersökningar av svenska folkets levnadsförhållanden. Uppgifterna insamlas i huvudsak genom personliga intervjuer med ett urval av Sveriges vuxna befolkning, 16 år och uppåt. Resultaten publiceras i SCB:s serie Levnadsförhållanden. Ett hundratal rapporter har hittills redovisats.

I denna rapport ges en statistisk belysning av hur Sveriges befolkning bor utifrån olika aspekter beträffande bostäder och boendemiljö. I rapporten ingår dessutom ett särskilt avsnitt om fritidsbostäder samt en redovisning av befolkningens individuella och kollektiva transportresurser.

Rapporten baseras på uppgifter som insamlats åren 1975–2002. Rapporten har utarbetats av Jessica Persson och Lars Häll. Tommy Lindkvist har svarat för databearbetningar samt kapitel 3 i rapporten.

Statistiska centralbyrån i december 2004

Berndt Öhman
Avdelningschef

Uno Davidsson
Enhetschef

SCB tackar

Tack vare våra uppgiftslämnare – privatpersoner, företag, myndigheter och andra organisationer – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

Innehåll

A separate text in English is provided at the end of the publication

Sammanfattning.....	9
1 Inledning.....	13
<i>Undersökningen av levnadsförhållanden (ULF)</i>	
<i>Rapportens uppläggning</i>	
<i>Läshänvisningar</i>	
Del I: Bostaden	17
2 Boendeform	18
Hustyp	
<i>Hustyp 1975–2002</i>	
<i>Hustyp i olika befolkningsgrupper</i>	
Upplåtelseform	
<i>Upplåtelseform 1975–2002</i>	
<i>Upplåtelseform i olika befolkningsgrupper</i>	
Äganderätt	
Bostadsrätt	
Hyresrätt	
3 Utrymmesstandard	33
<i>Mätning av utrymmesstandard</i>	
<i>Utrymmesstandard 1975–2002</i>	
<i>Trångboddhet</i>	
<i>Hög utrymmesstandard</i>	
<i>Utrymmesstandard – en överblick</i>	
4 Hygien.....	49
<i>Tillgång till dusch eller bad</i>	
<i>Tillgång till bastu</i>	
<i>Tillgång till egen tvättmaskin</i>	
5 Köksutrustning	52
Diskmaskin	
Frys	
Mikrovågsugn	
Extra förrådsutrymmen	
6 Media.....	55
Daglig tidning	
Video	
CD-spelare	
Tillgång till dator och Internet i hemmet	
7 Bostadens tillgänglighet	59
8 Uppvärmning av bostaden.....	61
9 Egen bedömning av bostaden.....	64
Köket (kokvrån)	
Hygienutrymmena (toalett, bad, dusch)	

<ul style="list-style-type: none"> Förvaringsutrymmen (linneskåp, garderober o.d.) Ljudisoleringen Ventilationen Värmen Planlösningen Utsikten Bostadens storlek Boendekostnaderna Bostadens underhåll Övergripande trivsel med bostaden 	
10 Trygghet i boendet	72
<ul style="list-style-type: none"> Hemförsäkring för bostaden Extralås (polislås, sjutillhållarlås etc.) Inbrottslarm Säkerhets- eller gallerdörrar Grannsamverkan Brandvarnare Våld eller hot i bostäder Stöld eller skadegörelse i bostaden Stöld eller skadegörelse i förrådsutrymmen Oro för inbrott Missnöjd med inbrottssäkerheten i bostaden 	
Del II: Boendemiljö	85
11 Yttre störningar	86
<ul style="list-style-type: none"> Undviker att ha fönstret öppet Kan ej sova ostört Störd av insyn Störd av biltrafik eller annan trafik Skadegörelse i bostadsområdet 	
12 Tillgång till uteplats och grönområden	89
<ul style="list-style-type: none"> Tillgång till balkong eller egen uteplats på marken Tillgång till gemensam uteplats i bostadsområdet Närhet till natur 	
13 Grannumgänge och grannkontakter	91
<ul style="list-style-type: none"> Fysiska förutsättningar för grannkontakter Faktiska grannkontakter Medlemskap och aktivitet i boendeföreningar 	
14 Egen bedömning av boendemiljön	97
<ul style="list-style-type: none"> Kollektivtrafik, parkeringsmöjligheter och trafiksäkerhet Bedömning av husunderhåll och utemiljö Grannkontakter och sysselsättningar för barn och ungdom Sammanfattande mått angående bostadsområdets utseende och trivsel med bostadsområdet 	
Del III: Fritidsbostäder	107
15 Tillgång till fritidsbostad	108
<ul style="list-style-type: none"> Tillgång till fritidsbostad i ULF Tillgång till fritidsbostad och eget ägande av fritidsbostad 1975–2002 	

Tillgång till fritidsbostad och eget ägande av fritidsbostad i olika befolkningsgrupper	
Dispositionform för fritidsbostaden	
16 Avstånd till och utnyttjande av fritidsbostad.....	116
Avstånd till fritidsbostad	
Utnyttjande av fritidsbostad	
Del IV: Avstånd och kommunikationer	119
17 Kollektiva transportresurser	120
Avstånd till närmaste busshållplats	
Turtäthet	
18 Individuella transportresurser.....	125
Körkortsinnehav	
Tillgång till bil	
19 Transportbehov.....	128
Avstånd till livsmedelsbutik	
Avstånd till postkontor	
20 Arbetsresor	133
Avstånd till arbetsplatsen	
Faktisk restid till och från arbetsplatsen	
Färdstätt till arbetsplatsen	
Fakta om statistiken.....	141
Redovisningsgrupper	141
Ålder	
Familjetyp	
Familjecykel	
Utbildning	
Disponibel inkomst	
Socioekonomisk indelning	
Nationalitet	
H-region	
Tabeller - befolkningstal och bastal.....	145
Teknisk beskrivning.....	153
Kort historik	
Undersökningsobjekt, population och redovisningsgrupper	
Urvalsförfarande	
Över- och undertäckning samt bortfall	
Estimation och variansberäkning	
Genomförande	
Resultatens tillförlitlighet	
Hjälpstabeller	
Bilaga 1 Hjälpstabeller	161
Bilaga 2 Rapportförteckning	171
In English.....	175

Sammanfattning

Den innehållsliga tonvikten i denna rapport om boende ligger på olika aspekter av befolkningens bostäder samt boendemiljön utanför bostaden. Rapporten innehåller även ett avsnitt om fritidsbostäder samt en redovisning av transporter med utgångspunkt i avstånd och kommunikationer.

Del I: Bostaden

Boendeform (kapitel 2)

Omläggningen av bostadsbyggandet från en stor satsning på främst lägenheter (miljonprogrammet 1965–1975) till ett mera dominerande småhusbyggande blir tydlig under den period som täcks av Undersökningen av levnadsförhållanden (ULF), dvs. sedan 1975. Andelen boende i småhus bland 16–74-åringarna ökade markant från mitten av 1970-talet (52 procent) till början av 1980-talet (57 procent), för att därefter i det närmaste stanna av. Åren 2001 och 2002 bor i genomsnitt 57 procent av befolkningen mellan 16 och 84 år i småhus och resterande andel i flerfamiljshus.

Andelen som äger sin bostad med äganderätt har utvecklats analogt med ökningen av andelen småhus under 1970-talet. År 1975 ägde drygt 45 procent av befolkningen 16–74 år sin bostad och i början av 1980-talet var andelen 51 procent. År 2001-02 är motsvarande andel 50 procent bland 16–84-åringarna. Drygt 15 procent av den vuxna befolkningen bor år 2001-02 i bostadsrätt och närmare 34 procent hyr sin bostad.

Utrymmesstandard (kapitel 3)

Trångboddheten har i hög grad minskat sedan mitten av 1970-talet och början av 1980-talet för att sedan avstanna och bara påvisa små förändringar fram till början av 2000-talet. År 2001-02 är 15 procent av befolkningen, 16–74 år, trångbodd enligt norm 3 (mer än en person per sovrum, dock ej sammanboende, dvs. alla barn ska ha eget rum), vilket kan jämföras med 28 procent trångbodda år 1975. "Hög utrymmesstandard", dvs. mer än ett rum per boende, kök och vardagsrum oräknade, gäller för 42 procent av befolkningen. Andelen med hög utrymmesstandard har ökat successivt under perioden från mitten av 1970-talet till 2000-talets början, totalt med 16 procentenheter. Denna ökning har skett främst bland de något äldre i befolkningen.

Unga, ensamstående föräldrar, låginkomsttagare och personer med utländsk bakgrund är i störst utsträckning trångbodda.

Utrustningsstandard (kapitel 4–6)

I rapporten finns en beskrivning av våra bostäders utrustningsstandard ur några olika perspektiv. Här framgår att 72 procent av befolkningen har tillgång till egen tvättmaskin, att 56 procent har diskmaskin och att 83 procent har mikrovågsugn. När det gäller mediautrustning märks påtagliga höjningar i standarden. 85 procent har år 2002 tillgång till video, vilket är en ökning med 73 procentenheter sedan 1982-83. 85 procent har tillgång till CD-spelare, 72 procent har tillgång till dator i hemmet och 64 procent har

tillgång till dator med Internet. Andelen med tillgång till en daglig tidning har emellertid minskat med 12 procentenheter sedan mätningen vid 1980-talets början, till knappt 74 procent.

Bostadens tillgänglighet (kapitel 7)

Ungefär 75 procent av 55–84-åringarna bor i bostäder som inte är tillgängliga för rullstolsburna. Omkring 100 000 svårt rörelsehindrade i åldrarna 65–84 år måste ta sig upp för någon trappa för att komma in i bostaden.

Uppvärmning av bostaden (kapitel 8)

Av boende i småhus uppger 40 procent att bostaden värms upp med fasta bränslen (ved, pellets etc.). Ungefär 33 procent uppger sig ha vattenburen elvärme och lika stor andel har direktverkande elvärme. Cirka 30 procent använder sig av oljeeldning, antingen ensamt eller i kombination med annan uppvärmning.

Egen bedömning av boendestandarden (kapitel 9)

På frågan "Hur trivs du med din bostad?" svarade år 1999 74 procent mycket bra, 24 procent ganska bra och ungefär 2 procent ganska eller mycket dåligt. Boende i småhus trivs bättre med sin bostad än boende i flerfamiljshus.

Trygghet i boendet (kapitel 10)

Cirka 25 procent oroar sig för inbrott i bostaden, medan 2 respektive 4 procent har blivit drabbade av stöld eller skadegörelse i bostaden respektive i något förrådsutrymme. Knappt 2 procent av den vuxna befolkningen uppger att man blivit utsatt för något våld eller hot i bostaden under en ettårsperiod (år 2002). Bland ensamstående kvinnor med småbarn är andelen hela 16 procent.

Del II: Boendemiljö

Yttre störningar (kapitel 11)

11 procent av befolkningen kan ej sova ostört p.g.a. yttre störningar (buller, grannar osv.) och 12 procent uppger att det är vanligt med skadegörelse i bostadsområdet.

Tillgång till uteplats och grönområden (kapitel 12)

92 procent av befolkningen har tillgång till balkong eller egen uteplats på marken. Bland boende i flerfamiljshus har 25 procent 1 kilometer eller mer till närmaste grönområde.

Grannumgänge och grannkontakter (kapitel 13)

Av befolkningen 16–84 år umgås 38 procent inte med sina grannar och 70 procent deltar inte i några gemensamma grannaktiviteter.

Egen bedömning av boendemiljön (kapitel 14)

Knappt en tredjedel (30 procent) av befolkningen tycker (år 1999) att bostadsområdet man bor i är mycket vackert, 61 procent att det är ganska vackert, 7 procent upplever området som ganska fult och knappt 1 procent att det är mycket fult. Drygt 70 procent trivs emellertid mycket bra i det område man bor i och 26 procent trivs ganska bra.

16 procent är missnöjda med kollektivtrafiken i bostadsområdet, 26 procent anser att det finns för få parkeringsplatser i området där man bor och 24 procent är missnöjda med trafiksäkerheten. 19 procent är missnöjda med fritidssysselsättningar för ungdomar och 14 procent upplever att lek-möjligheterna för barn i bostadsområdet är dåliga.

Del III: Fritidsbostäder

Tillgång till fritidsbostad (kapitel 15)

56 procent av befolkningen mellan 16 och 74 år har svarat ja på frågan om tillgång till fritidsbostad eller uppgett att man tillbringat någon eller några veckor under året i en fritidsstuga eller annan fritidsbostad. 21 procent äger själva helt eller delvis någon fritidsbostad.

Att ha tillgång till fritidsboende är vanligare bland sammanboende, högutbildade, höginkomsttagare, tjänstemän samt bland personer med svensk bakgrund.

Avstånd till och utnyttjande av fritidsbostad (kapitel 16)

9 procent av befolkningen med tillgång till fritidsbostad hade år 1999 mindre än 15 kilometer till sin fritidsbostad. 28 procent hade mer än 30 mil. 54 procent av befolkningen med tillgång till fritidsboende hade inte tillbringat några veckoslut under året i fritidsbostaden.

Del IV: Avstånd och kommunikationer

Kollektiva transportresurser (kapitel 17)

62 procent av befolkningen hade år 1999 en busshållplats inom 250 meter från bostaden och 63 procent hade bussförbindelse minst var trettionde minut på morgonen. I norra glesbygden saknar 14 procent kollektivtrafik.

Individuella transportresurser (kapitel 18)

Drygt 80 procent av befolkningen, 18-84 år, uppgav år 1999 att man innehade körkort för bil. Det är en ökning med 7 procentenheter sedan 1980-talets början. År 2002 disponerar 82 procent minst en bil.

Transportbehov (kapitel 19)

Som mått på transportbehov har redovisningen minimerats till att avse två olika servicefunktioner, avstånd till närmaste livsmedelsbutik respektive postkontor. 32 procent har (år 1999) mindre än 250 meter till närmaste livsmedelsbutik. I Stockholmsregionen är andelen 44 procent mot 17 procent i norra glesbygden. 12 procent har mindre än 250 meter till närmaste postkontor, 27 procent har 3 kilometer eller mer.

Arbetsresor (kapitel 20)

Knappt en fjärdedel av de förvärvsarbetande har högst 1 kilometer till arbetet medan var tredje har mer än 1 mils resväg. 34 procent har mindre än 20 minuters restid till och från arbetet, 30 procent mellan 20 och 40 minuter. I Stockholmsområdet har 16 procent mer än 1,5 timmars restid till och från jobbet, i norra glesbygden är andelen 9 procent.

1 Inledning

Denna rapport är en genomgång av **hur vi bor i Sverige**. Den innehålls-
liga tonvikten ligger på olika aspekter av befolkningens **bostäder** (hus-
typ, upplåtelseform, utrustnings- och utrymmesstandard, befolkningens
bedömning av den egna bostadens standard, utformning och underhåll
samt trygghet i boendet) och **boendemiljö** (yttre störningar, tillgång till
uteplats och grönområden, grannkontakter, befolkningens bedömning
av boendemiljö när det gäller t.ex. trafiksäkerhet, kollektiva färdmedel,
renhållning, grannkontakter, fritidssysselsättningar för ungdomar etc.
samt sammanfattande mått på befolkningens uppfattning om bostads-
området och trivsel med bostadsområdet). Här ingår också ett särskilt
avsnitt om **fritidsbostäder** (tillgång, eget ägande, avstånd och utnyttjan-
de). Rapporten innehåller även en redovisning av **transporter** utifrån
kollektiva kommunikationer, individuella transportbehov och resurser
samt arbetsresor.

Rapporten är den femte i en serie rapporter om svenska folkets *boende-
förhållanden*, som publiceras inom ramen för SCB:s sociala rapportering i
serien *Levnadsförhållanden*. Tidigare rapporter har berört olika aspekter
av boende åren 1974, 1975, 1982-83 och 1990-91. Tonvikten i denna
rapport ligger på undersökningarna 1999-2002, men belyser även ut-
vecklingen sedan mitten av 1970-talet/början av 1980-talet.

När det gäller *transporter och kommunikationer* har tre rapporter i samma
serie behandlat behov och resurser när det gäller våra dagliga resor -
åren 1978, 1983 och 1991. I denna rapport ligger tyngdpunkten vid av-
stånd, individuella transportresurser och kollektiva kommunikationer.
Redovisningen gäller främst från år 1999 med jämförelser sedan 1982-83.

Undersökningen av levnadsförhållanden (ULF)

Genom ULF, Undersökningen av levnadsförhållanden, mäter vi och
följer utvecklingen av levnadsförhållanden i Sverige. Det huvudsakliga
syftet med undersökningen är att belysa välfärdens fördelning mellan
olika grupper i befolkningen samt vilka som drabbas av problem av
olika slag.

Undersökningen har på uppdrag av Sveriges Riksdag genomförts år-
ligen sedan hösten 1974. Detta gör att vi kan presentera statistik -
indikatorer - för olika välfärdsområden i tidsserier som sträcker sig
närapå 30 år tillbaka i tiden. Välfärdsområdena, eller välfärdskompo-
nenterna som vi valt att kalla dem, är arbetsmiljö, *boende*, ekonomi,
hälsa, fritid, materiella tillgångar, medborgerliga aktiviteter, sociala
relationer, sysselsättning och arbetstider, *transporter och kommunikationer*,
trygghet och säkerhet samt utbildning.

ULF-undersökningen är riksomfattande och avser Sveriges befolkning i
åldrarna från 16 år och uppåt. Under åren 1974-1979 ingick endast per-
soner som var 16-74 år gamla.

Undersökningen är en urvalsundersökning med en årlig urvalsstorlek på cirka 7 800 personer. De som intervjuas skall vara bosatta, dvs. folkbokförda, i Sverige. Uppgifterna samlas in i samband med besöksintervjuer. Datainsamlingen fördelas på fyra perioder varje år. Uppgifterna sammanställs oftast till tvåårsresultat. Tvåårsperiodiciteten har införts för att motverka effekten av den reducering av urvalet som varit nödvändig av ekonomiska skäl.

I varje ULF-årgång ingår ett antal centrala indikatorer från varje välfärdskomponent. Några frågor behöver man också ställa årligen för att bilda gängse bakgrundsvariabler, t.ex. familjeförhållanden, regionala indelningar och socioekonomisk grupp (se kapitlet fakta om statistiken för närmare beskrivning av *redovisningsgrupper i befolkningen*). Andra frågor ingår för att ge underlag för en kontinuerlig uppföljning av utvecklingen på olika områden. Med jämna mellanrum, vart åttonde år, belyses olika välfärdsområden mer ingående. Åren 1975 (1978 för transporter), 1982-83, 1990-91 samt 1999 har fördjupning ägt rum i temat fysisk miljö där boendeförhållanden och transporter ingår. Se den *tekniska beskrivningen* i fakta om statistiken för mer information om ULF.

Rapportens uppläggning

Denna rapport är indelad i fyra delar: bostaden, boendemiljö, fritidsbostäder och slutligen avstånd och kommunikationer.

Del 1 Bostaden

Rapportens del 1, som rör olika aspekter av bostaden, innehåller 9 kapitel. I det första kapitlet (kapitel 2) återfinns en beskrivning av andelar i olika befolkningsgrupper när det gäller hustyp och upplåtelseform. I kapitel 3 finns en genomgång av befolkningens boendeförhållanden beträffande utrymmesstandard, som ofta mäts i termer av trångboddhet.

I kapitel 4-6 beskrivs bostadens utrustningsstandard ur några olika perspektiv, i kapitel 4 några utrustningsdetaljer som hänger samman med hygien, i kapitel 5 köksutrustning och i kapitel 6 tillgång till media i några olika former. I kapitel 7 behandlas bostadens tillgänglighet när det gäller t.ex. åtkomlighet för rullstolsburna och hinder i form av trappor. Kapitel 8 innehåller en redovisning av uppvärmning av småhus.

I kapitel 9 ges en sammanfattande bild av befolkningens bedömning av den egna bostadens standard, utformning och underhåll osv. Kapitel 10, slutligen, berör olika former av trygghet i boendet. Här finns en redovisning av stöld och skadegörelse i den egna bostaden, oro för inbrott och skadegörelse, andelar med hemförsäkring etc.

Del 2 Boendemiljö

Del 2 inleds med ett kapitel om yttre störningar (kapitel 11), nämligen andelar i befolkningen som ej kan sova ostört, är störda av insyn, trafikbuller osv. I kapitel 12 redovisas tillgång till uteplats och grönområden. Kapitel 13 ger en beskrivning av grannumgänget i form av förutsättningar för grannkontakter i bostadsområdet samt de egna faktiska grannkontakterna. Del 2 avslutas med en sammanfattning av befolkningens bedömning av boendemiljön när det gäller t.ex. trafiksäkerhet, kollektiva färdmedel, renhållning, grannkontakter och fritidssysselsättning.

sättningar för ungdomar. Här återfinns också sammanfattande mått på befolkningens uppfattning om bostadsområdet och trivsel med bostadsområdet.

Del 3 Fritidsbostäder

I kapitel 15 redovisas de andelar inom olika befolkningsgrupper som har tillgång till fritidsbostad respektive själva äger en fritidsbostad. Kapitel 16 behandlar en annan aspekt när det gäller fritidsbostäder, nämligen avstånd till fritidsbostad och utnyttjande av fritidsbostad.

Del 4 Avstånd och kommunikationer

I kapitel 17 behandlas kollektiva transportresurser med utgångspunkt i avstånd till närmaste busshållsplats samt bussarnas turtäthet. Kapitel 18 behandlar individuella transportresurser, dvs. körkort för bil samt äger eller disponerar bil. I kapitel 19 redovisas transportbehov utifrån avstånd till två olika servicefunktioner, nämligen till närmaste livsmedelsbutik respektive postkontor. Kapitel 20 avslutningsvis innehåller en redovisning av arbetsresor utifrån avstånd till arbetsplatsen, restid till och från arbetet samt färdstätt till arbetsplatsen.

Läshänvisningar

Denna rapport bygger på ett omfattande tabellmaterial om boende som finns att tillgå på SCB:s webbplats, www.scb.se, under "Statistik efter ämne", därefter under "Levnadsförhållanden" och "Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF)". Under "Aktuella publikationer" finns "Tabeller Boende 1975-2002". Tabellmaterialet beskriver läget för ett stort antal indikatorer på boendesituation samt hur boendeförhållandena är fördelade via särredovisningar avseende ett stort antal befolkningsgrupper. Redovisningen visar också hur boendeförhållandena har förändrats över tid.

I denna rapport finns några sammanfattande tabeller redovisade utifrån olika aspekter av boende. I dessa tabeller beskrivs läget i olika befolkningsgrupper med de mest aktuella uppgifter som finns att tillgå från ULF-undersökningarna. Utöver nulägesbeskrivningar återfinns också en beskrivning av utvecklingen från mitten av 1970-talet/början av 1980-talet. I de flesta fall är det en jämförelse mellan två år som görs, med en redovisning av hur stor förändringen är mellan dessa år (i tabellerna beskrivs sådana jämförelser på detta sätt: *Läget 2002, utvecklingen sedan 1980-81*). I avsnitten om boendeform, utrymmesstandard samt fritidsbostäder finns istället trendskattningar beräknade (i tabeller och diagram beskrivs dessa på följande sätt: *Läget 2002, utvecklingen/trend 1980-2002*).

DEL I: Bostaden

Rapportens del 1, som rör olika aspekter av bostaden, innehåller 9 kapitel. I det första kapitlet (kapitel 2) återfinns en redovisning av andelar i olika befolkningsgrupper när det gäller olika hustyper och upplåtelseformer. I kapitel 3 finns en genomgång av befolkningens boendeförhållanden beträffande utrymmesstandard, som ofta mäts i termer av trångboddhet.

I kapitel 4–6 beskrivs bostadens utrustningsstandard ur några olika perspektiv, i kapitel 4 några utrustningsdetaljer som hänger samman med hygien, i kapitel 5 köksutrustning och i kapitel 6 tillgång till media i några olika former. I kapitel 7 behandlas bostadens tillgänglighet när det gäller t.ex. åtkomlighet för rullstolsburna och hinder i form av trappor. Kapitel 8 innehåller en redovisning av uppvärmning av småhus.

I kapitel 9 ges en sammanfattande bild av befolkningens bedömning av den egna bostadens standard, utformning och underhåll osv. Kapitel 10, slutligen, berör olika former av trygghet i boendet. Här finns en redovisning av stöld och skadegörelse i den egna bostaden, oro för inbrott och skadegörelse, andelar med hemförsäkring etc.

2 Boendeform

Med boendeform avses i denna rapport hustyp, dvs. småhus eller lägenhet i flerbostadshus, samt upplåtelseform (ägarform), dvs. äganderätt, bostadsrätt eller hyresrätt.

Hustyp

Åren 2001 och 2002 bor i genomsnitt 57 procent av befolkningen mellan 16 och 84 år i småhus. 48 procent, drygt 3,3 miljoner personer, bor i en friliggande en- eller tvåfamiljsvilla och knappt 10 procent, omkring 650 000 personer, i ett sammanbyggt radhus eller kedjehus.

Ungefär 43 procent av befolkningen, knappt 3 miljoner personer, bor i flerfamiljshus. 8 procent bor i flerbostadshus med 1–2 våningsplan, 24 procent i flerbostadshus med 3–4 våningsplan och drygt 10 procent i flerbostadshus med minst 5 våningsplan.

I tabellen nedan visas hur män och kvinnor fördelar sig på olika hustyper år 2001-02.

Tabell 2.1

Hustyp: småhus och flerfamiljshus

Särredovisning efter kön. Personer 16–84 år. År 2001-02. Procent och ungefärligt antal i befolkningen.

	Män	Kvinnor	Samtliga (procent)	Samtliga (skattat antal i befolkningen)
Småhus	58,4	55,8	57,1	4 000 000
Friliggande en- eller tvåfamiljsvilla	49,4	46,0	47,7	3 370 000
Sammanbyggt radhus eller kedjehus	9,0	9,7	9,4	650 000
Flerfamiljshus	41,5	44,1	42,8	2 950 000
Flerbostadshus med 1–2 våningsplan	8,2	8,6	8,4	580 000
Flerbostadshus med 3–4 våningsplan	22,7	25,3	24,0	1 650 000
Flerbostadshus med minst 5 våningsplan	10,6	10,3	10,5	720 000
Annat	0,1	0,1	0,1	7 000

Källa: ULF

Hustyp 1975–2002

Omläggningen av bostadsbyggandet från en stor satsning på främst lägenheter (miljonprogrammet 1965–1975) till ett mera dominerande småhusbyggande blir tydlig under den period som täcks av ULF, dvs. sedan 1975.

I diagrammet nedan visas andelen män och kvinnor mellan 16 och 74 år boende i småhus respektive flerfamiljshus åren 1975 till 2002. År 1975 bodde 52 procent av befolkningen i småhus och 48 procent i flerfamiljshus. 1980 var motsvarande andelar 57 procent boende i småhus och 43 procent boende i flerfamiljshus. Sedan 1980-talets början har fördelningen mellan boende i småhus och boende i flerfamiljshus varit relativt stabil. År 2002 är andelen boende i småhus 59 procent och andelen boende i flerfamiljshus 41 procent.

När vi ser till befolkningen mellan 16 och 74 år återfinns år 2002 små skillnader mellan könen när det gäller hustyp – 60 procent av männen och 58 procent av kvinnorna bor i småhus. År 1975 var skillnaderna mellan män och kvinnor något större – 54 procent småhusboende bland män mot närmare 50 procent bland kvinnor. Skillnaderna mellan könen har minskat relativt successivt under perioden.

Diagram 2.1

Hustyp: småhus och flerfamiljshus

Särredovisning efter kön. Personer 16–74 år. År 1975–2002. Procent

Källa: ULF

I den fortsatta redovisningen av hustyp i olika befolkningsgrupper redogörs enbart för andelen boende i småhus, resterande andel bor alltså i flerfamiljshus. I beskrivningen av nuläget och utvecklingen sedan 1980-talets början finns även 75–84-åringarna med i redovisningen.

Hustyp i olika befolkningsgrupper

Kön, ålder, familjetyp och familjecykel

En särredovisning efter kön år 2001-02 visar, då vi ser till män och kvinnor mellan 16 och 84 år, på små men dock signifikanta skillnader i fråga om hustyp – drygt 58 procent av männen bor i småhus jämfört med knappt 56 procent bland kvinnorna.

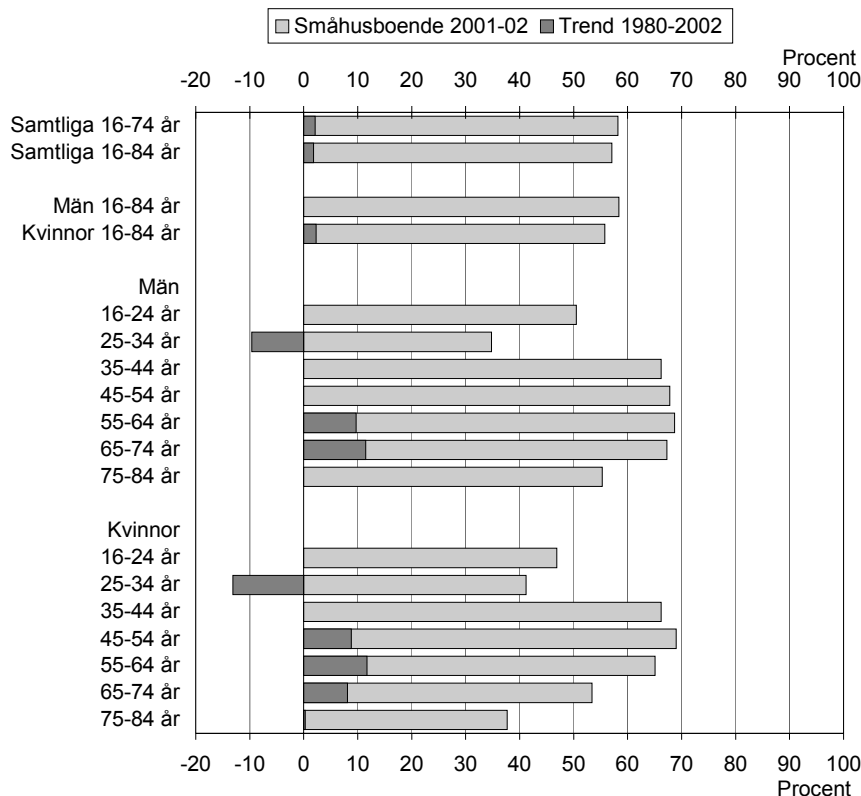
Sett till olika åldersgrupper framkommer att högst andel småhusboende finns i åldersintervallet mellan 35 och 64 år, 66–68 procent. Sedan 1980-talets början har småhusboendet ökat bland 45–74-åringarna. Störst är ökningen i åldersgrupperna 55–64 år samt 65–74 år, cirka 10 procentenheter under perioden 1980–2002.

Bland de allra äldsta, åldersgrupperna 65–74 år och 75–84 år, återfinns relativt stora skillnader mellan könen. Störst är skillnaderna i åldersgruppen 75–84 år, 55 procent av männen mot knappt 38 procent av kvinnorna bor i småhus.

Lägst andel småhusboende (och därmed högst andel boende i flerbefolkningshus) återfinns bland 25–34-åringar, 38 procent. I denna åldersgrupp märks också en tydlig minskning med totalt 11 procentenheter sedan 1980-talets början. I åldersgruppen 25–34 år återfinns därtill en tydlig skillnad mellan könen. Andelen småhusboende är här högre bland kvinnor än bland män, 41 respektive 35 procent.

Diagram 2.2 Småhusboende

Särredovisning efter kön och ålder, 16–84 år. År 2001-02 respektive trend 1980–2002 (endast förändringar som är signifikanta redovisas). Procent

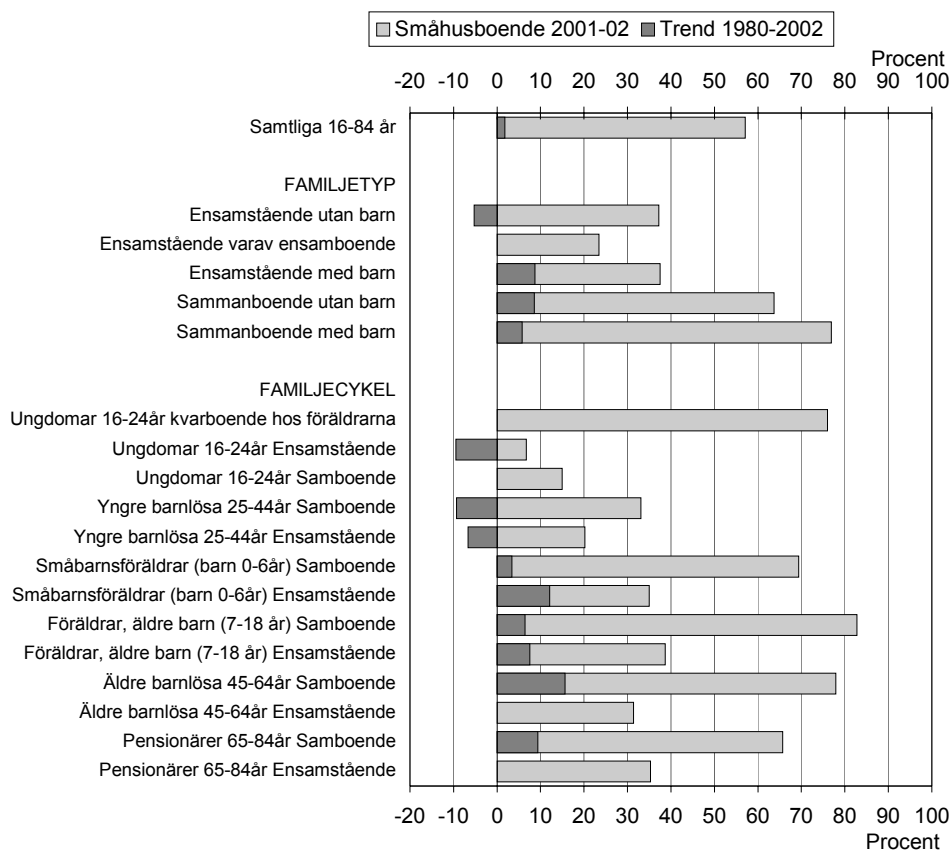
Källa: ULF

Indelning i olika familjetyper visar, inte så oväntat, att boende i småhus är vanligast bland sammanboende och allra vanligast bland sammanboende med barn, totalt 77 procent av sammanboende med barn bor i småhus. Ensamstående som också är ensamboende har lägst andel småhusboende och därmed högst andel boende i flerfamiljshus, närmare 24 procent bor i småhus och 76 procent bor i flerfamiljshus.

Då effekten av både ålder och familjetyp vägs samman i den s.k. familjecykeln framgår även här att sammanboende i samtliga åldersgrupper i större utsträckning bor i småhus än ensamstående. Lägst andel boende i småhus finns bland ensamstående ungdomar (16–24 år), 7 procent. Utvecklingen sedan 1980-talets början visar också en minskning i denna grupp med 10 procentenheter. Bland ungdomar som fortfarande bor kvar hemma hos föräldrarna är andelen boende i småhus hög, 76 procent.

Diagram 2.3 Småhusboende

Särredovisning efter familjetyp och familjecykel. Personer 16–84 år. År 2001-02 respektive trend 1980–2002 (endast förändringar som är signifikanta redovisas). Procent

Källa: ULF

Utbildning, disponibel inkomst och socioekonomisk grupp

En indelning i olika utbildningsnivåer visar inte på så stora skillnader mellan grupperna. Sett till disponibel inkomst per konsumtionsenhet är det inte förvånande att finna att andelen boende i småhus är lägst i gruppen med lägst disponibel inkomst, samtidigt som andelen småhusboende är högst i gruppen med högst disponibel inkomst. Andelen

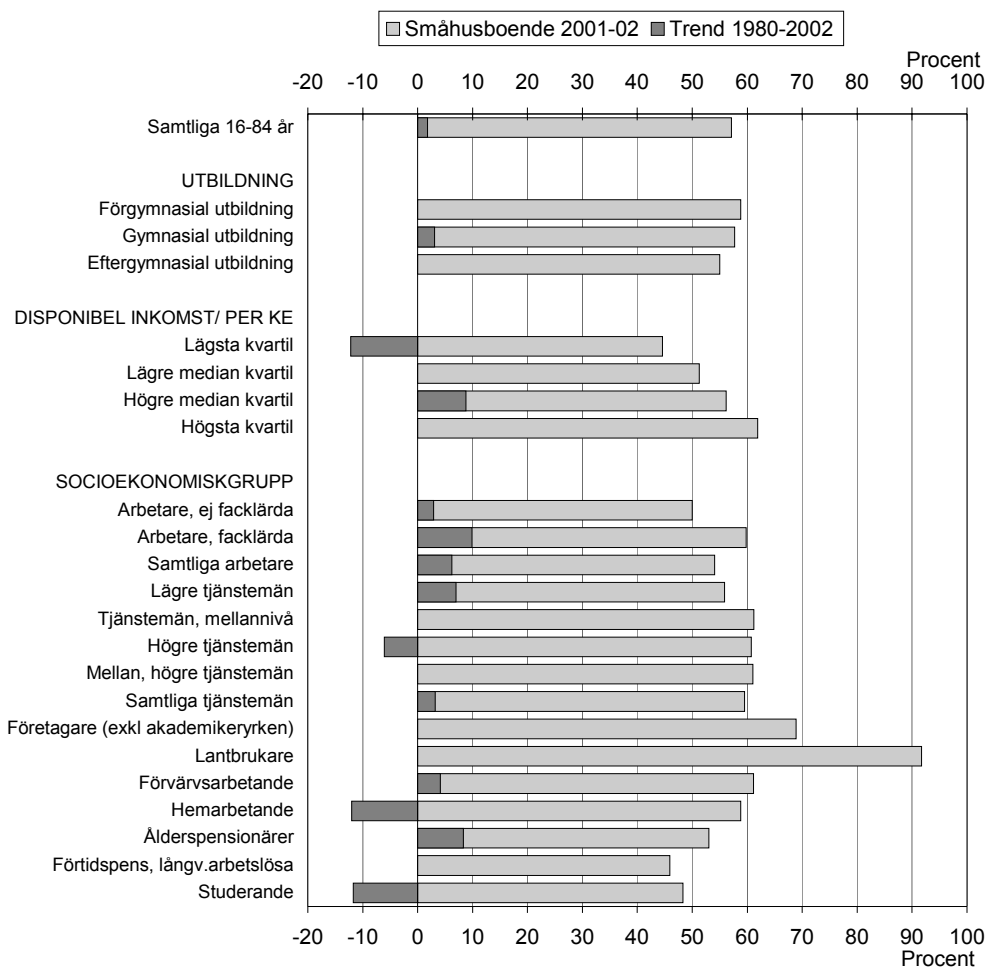
småhusboende har därtill minskat med 12 procentenheter sedan 1980-talets början bland låginkomsttagarna.

Icke facklärd arbetare har, tillsammans med förtidspensionärer, långtidsarbetslösa samt studerande, lägst andelar när det gäller småhusboende, 46–50 procent. En grupp som, inte så förvånande, utmärker sig här är lantbrukare med närmare 92 procent boende i småhus.

Diagram 2.4

Småhusboende

Särredovisning efter utbildning, disponibel inkomst och socioekonomisk grupp. Personer 16–84 år. År 2001–02 respektive trend 1980–2002 (endast förändringar som är signifikanta redovisas), trendskattningen för disponibel inkomst avser 1982–2002. Procent

Källa: ULF

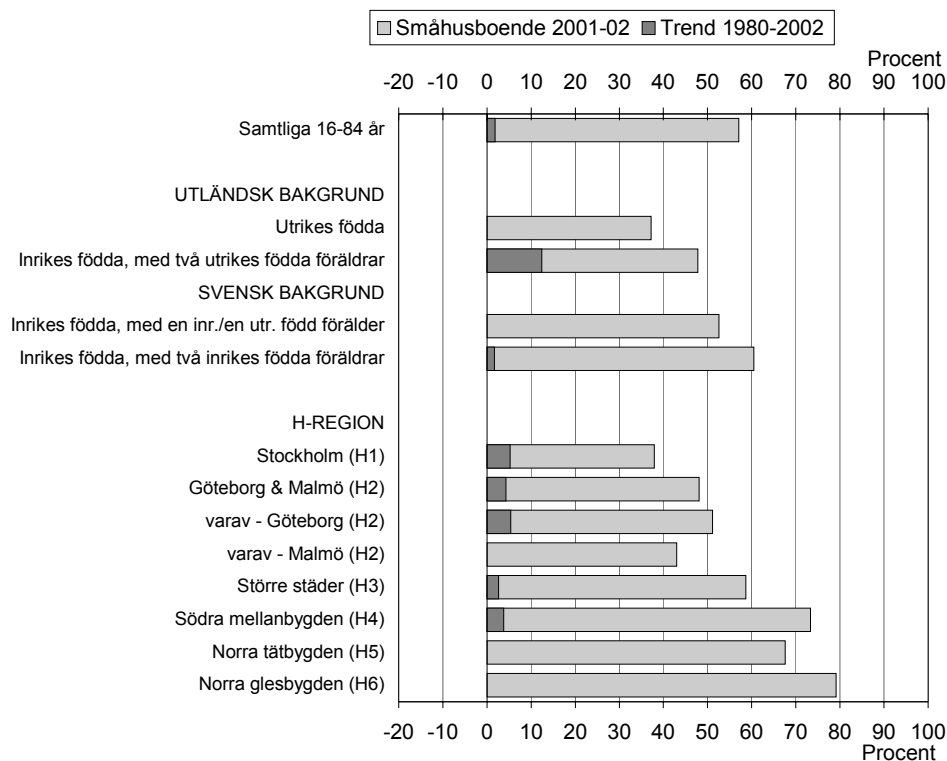
Nationalitet och H-region

Särredovisningen efter nationalitet visar på betydande skillnader mellan personer med utländsk bakgrund och personer med svensk bakgrund när det gäller hustyp. Av utrikes födda bor 37 procent i småhus. För inrikes födda med två utrikes födda föräldrar är andelen knappt 48 procent. Bland personer med svensk bakgrund är andelen som bor i småhus närmare 53 procent för personer med en utrikes född/en inrikes född förälder och drygt 60 procent för personer med två inrikes födda föräldrar.

Indelningen i olika regioner efter befolkningstäthet visar att högst andel boende i småhus återfinns i norra glesbygden, 79 procent bor i småhus. Andelen småhusboende minskar successivt med befolkningstäthet till knappt 38 procent småhusboende i Stockholmsregionen.

Diagram 2.5 Småhusboende

Särredovisning efter nationalitet (utländsk bakgrund, svensk bakgrund) och H-region. Personer 16–84 år. År 2001-02 respektive trend 1980–2002 (endast förändringar som är signifikanta redovisas). Procent

Källa: ULF

Upplåtelseform

I detta avsnitt redogörs för olika upplåtelseformer med indelningen:

- Äganderätt (äganderätt/andelslägenhet/arrende)
- Bostadsrätt (erlagd insats till bostadsrättsförening)
- Hyresrätt (första eller andra hand)

Andra upplåtelseformer såsom tjänstebostad och inneboende redovisas ej.

Åren 2001 och 2002 bor i genomsnitt hälften av befolkningen mellan 16 och 84 år i en bostad som man själv äger med äganderätt, drygt 15 procent har bostadsrätt och knappt 34 procent hyr bostaden. Skillnaderna mellan könen är relativt små.

Tabell 2.2

Upplåtelseform: äganderätt, bostadsrätt och hyresrätt

Särredovisning efter kön. Personer 16–84 år. År 2001-02. Procent

	Män	Kvinnor	Samtliga
Äganderätt	51,5	48,5	49,9
Bostadsrätt	14,8	16,0	15,4
Hyresrätt	32,8	34,7	33,7

Källa: ULF

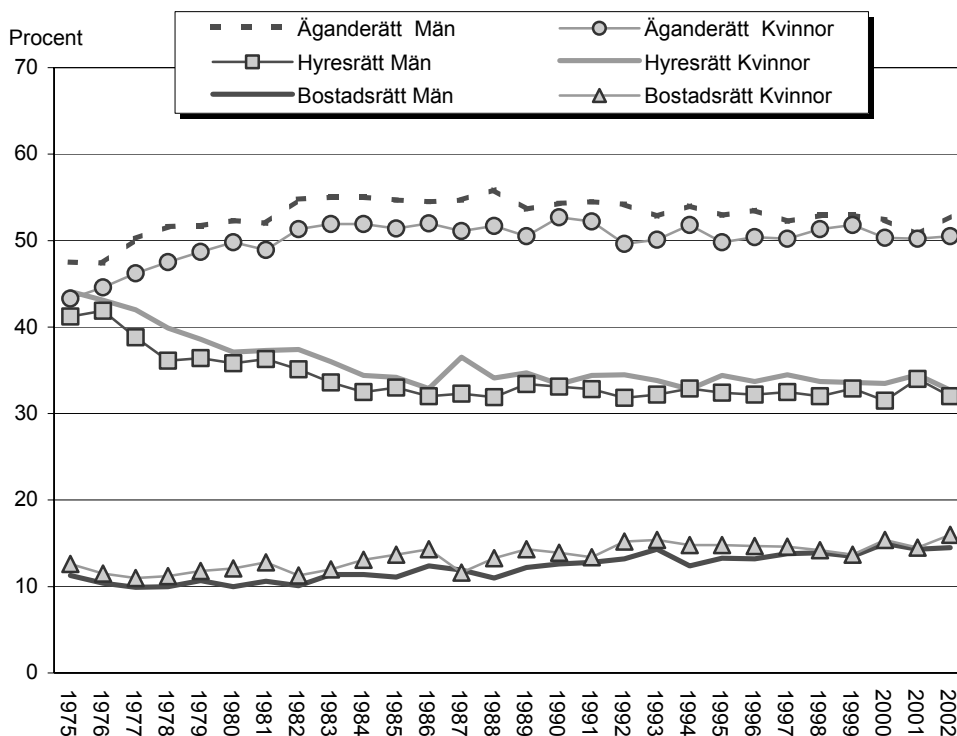
Upplåtelseform 1975–2002

I diagram 2.6 visas utvecklingen från 1975 till 2002 när det gäller olika upplåtelseformer. Redovisningen gäller män och kvinnor i åldrarna mellan 16 och 74 år.

Diagram 2.6

Upplåtelseform: äganderätt, bostadsrätt och hyresrätt

Särredovisning efter kön. Personer 16–74 år. År 1975–2002. Procent

Källa: ULF

Andelen som äger sin bostad med äganderätt har utvecklats analogt med ökningen av andelen småhus under slutet av 1970-talet. År 1975 ägde drygt 45 procent av befolkningen 16–74 år sin bostad (drygt 47 procent av männen och 43 procent av kvinnorna). I början av 1980-talet var motsvarande andel 51 procent, år 1990 drygt 53 procent och år 2002 drygt 51 procent. År 2002 märks fortfarande något högre andelar boende med äganderätt bland män än bland kvinnor, knappt 53 procent bland männen och drygt 50 procent bland kvinnorna.

Sett till utvecklingen från år 1975 fram till år 2002 har andelen boende i bostadsrätt, dvs. i ett boende med erlagd insats till bostadsrättsförening, ökat med drygt 4 procentenheter. År 1975 bodde 12 procent av befolkningen i åldrarna 16–74 år i bostadsrätt (11 procent av männen och knappt 13 procent av kvinnorna). Motsvarande andel år 1980 var 11 procent, år 1990 13 procent och år 2002 15 procent. Det tycks i början av 2000-talet vara något vanligare bland kvinnor än bland män att bo i bostadsrätt, 16 respektive drygt 14 procent.

Parallellt med att andelen som äger sin bostad ökade under slutet av 1970-talet minskade andelen boende i hyresrätt. År 1975 bodde närmare 43 procent av befolkningen mellan 16 och 74 år i hyresrätt (41 procent av männen och 44 procent av kvinnorna). År 1980 var andelen knappt 37 procent, år 1990 33 procent och slutligen år 2002 drygt 32 procent. År 2002 är skillnaderna mellan män och kvinnor små när det gäller andelen boende i hyresrätt.

Äganderätt

Kön, ålder och familjetyp

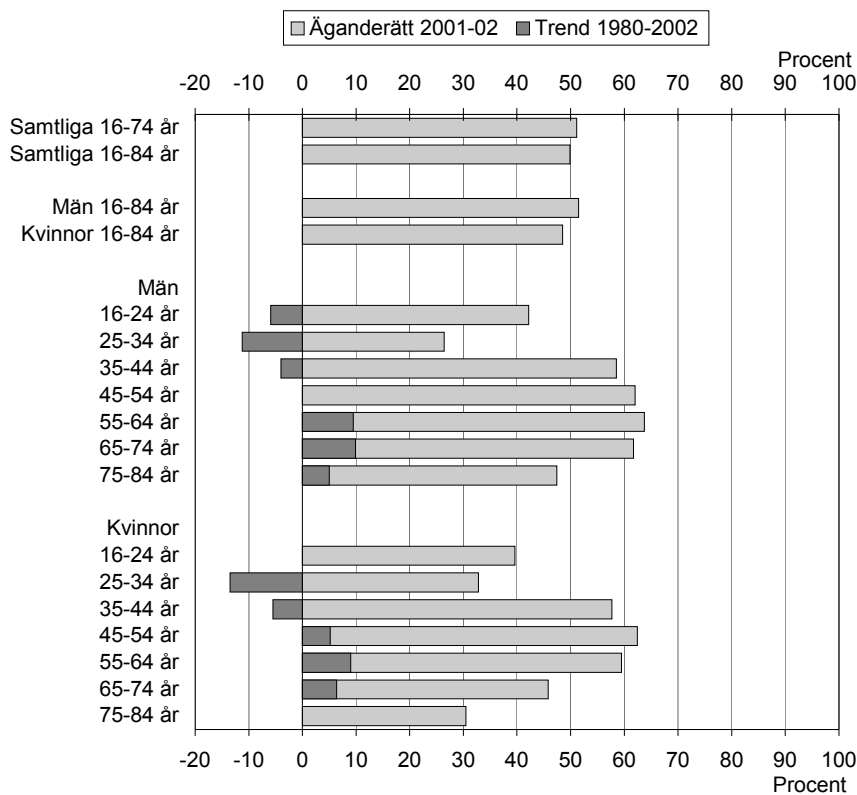
I början av 2000-talet (2001-02) äger 50 procent av befolkningen i åldrarna 16 till 84 år sin bostad med äganderätt. Bland män är andelen något högre än bland kvinnor, drygt 51 procent mot drygt 48 procent.

Att äga sin bostad är vanligast bland medelålders. Sett till olika åldersgrupper uppträder vissa skillnader mellan könen. I åldersgruppen 25–34 år är andelen med äganderätt högre bland kvinnor än bland män, 33 respektive 26 procent. Sedan 1980-talets början märks både bland män och kvinnor en kraftig minskning i denna åldersgrupp, 11 procentenheter bland män och närmare 14 procentenheter bland kvinnor.

Bland 65–74-åringarna samt 75–84-åringarna är det i stället män som i större utsträckning äger sin bostad, 62 procent bland män mot 46 procent bland kvinnor i åldersgruppen 65–74 år och 47 procent bland män jämfört med drygt 30 procent bland kvinnor i åldrarna 75–84 år.

Diagram 2.7**Äganderätt**

Särredovisning efter kön och ålder, 16–84 år. År 2001-02 respektive trend 1980–2002 (endast förändringar som är signifikanta redovisas). Procent.

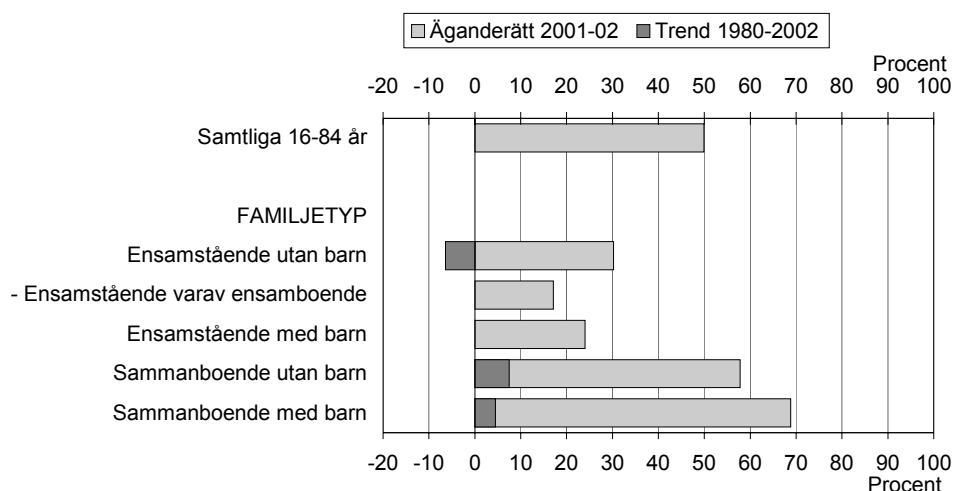

Källa: ULF

Ser man till indelningen i familjetyp blir det tydligt att sammanboende i större utsträckning än ensamstående bor i en bostad som man själv äger. Bland sammanboende med barn äger 69 procent sin bostad mot 24 procent bland ensamstående med barn. Inga skillnader finns mellan könen då man ser till sammanboende med barn. Bland ensamstående med barn är dock skillnaderna betydande mellan könen, men då antalet ensamstående män med barn är en så pass liten grupp blir skattningen osäker.

Diagram 2.8**Äganderätt**

Särredovisning efter familjetyp. Personer 16–84 år. År 2001-02 respektive trend 1980–2002 (endast förändringar som är signifikanta redovisas). Procent

Källa: ULF

Utbildning, disponibel inkomst och socioekonomisk grupp

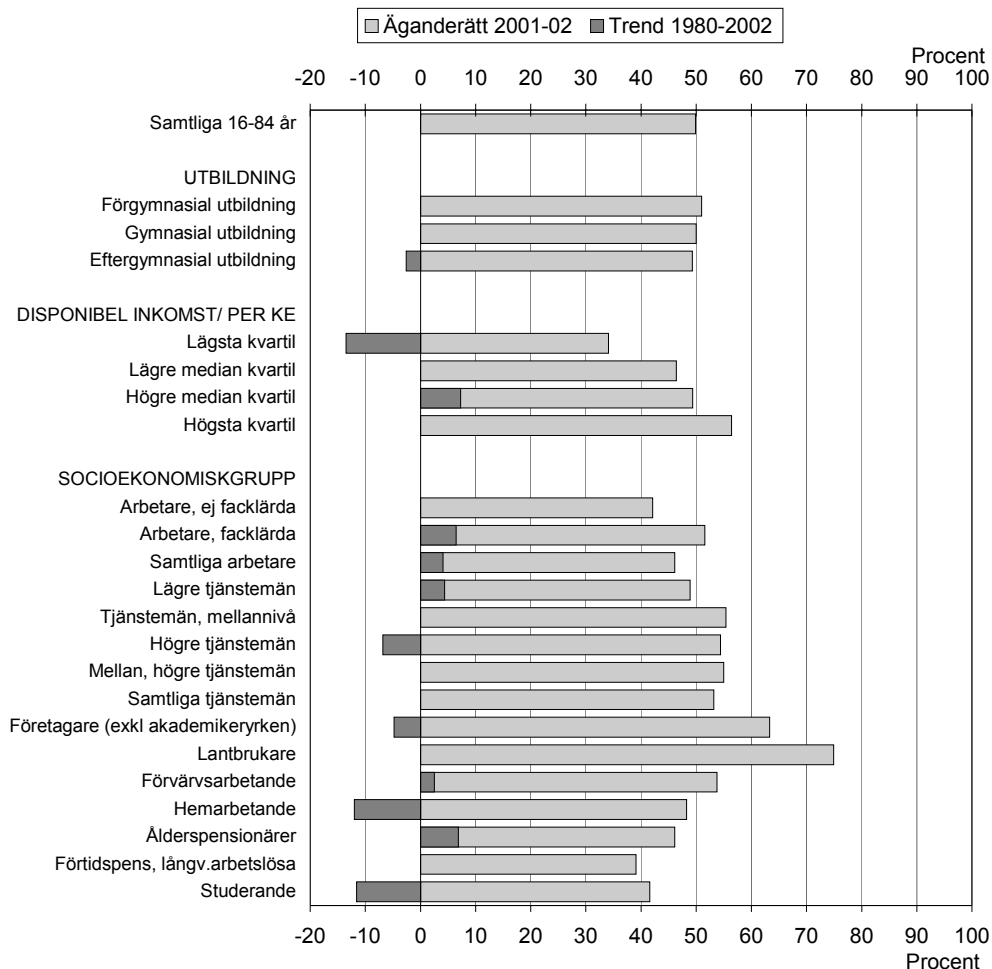
Indelningen i olika utbildningsnivåer visar på små skillnader mellan grupperna.

Bland personer med en högre disponibel inkomst är andelen med äganderätt högre än bland personer med lägre inkomstnivåer. I den lägsta inkomstkvartilen äger 34 procent sin bostad. Motsvarande andel i den högsta inkomstkvartilen är 56 procent.

Bland icke facklärda arbetare äger 42 procent sin bostad med äganderätt jämfört med närmare 52 procent bland facklärda arbetare. Bland lägre tjänstemän är andelen 49 procent och bland tjänstemän på mellannivå eller högre 55 procent. Den högsta andelen med eget ägande återfinns bland lantbrukarna, tre fjärdedelar äger sin bostad.

Diagram 2.9**Äganderätt**

Särredovisning efter utbildning, disponibel inkomst och socioekonomisk grupp. Personer 16–84 år. År 2001-02 respektive trend 1980–2002 (endast förändringar som är signifikanta redovisas), trendskattningen för disponibel inkomst avser 1982–2002. Procent

Källa: ULF

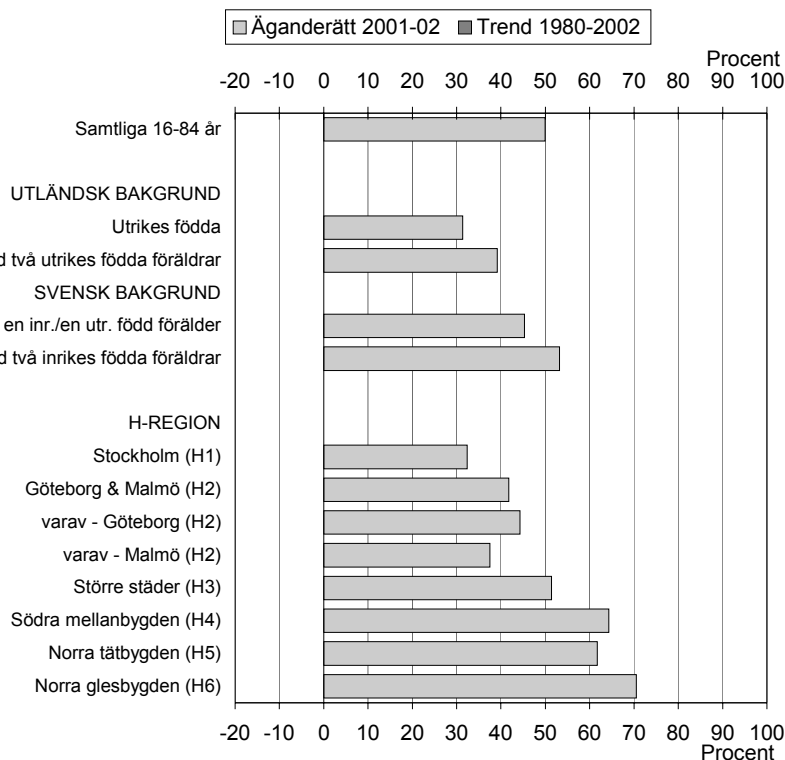
Nationalitet och H-region

Särredovisningen efter nationalitet visar på väsentliga skillnader mellan personer med utländsk bakgrund och personer med svensk bakgrund också när det gäller upplåtelseform. Av utrikes födda äger 31 procent sin bostad mot 53 procent av inrikes födda med två inrikes födda föräldrar.

Indelningen i olika regioner visar att högst andel med äganderätt återfinns i norra glesbygden, drygt 70 procent äger sin bostad. Andelen som äger sin bostad minskar relativt successivt med befolkningstäthet till 32 procent bland boende i Stockholmsregionen.

Diagram 2.10**Äganderätt**

Särredovisning efter nationalitet (utländsk bakgrund, svensk bakgrund) och H-region. Personer 16–84 år. År 2001-02 respektive trend 1980–2002 (endast förändringar som är signifikanta redovisas). Procent

Källa: ULF

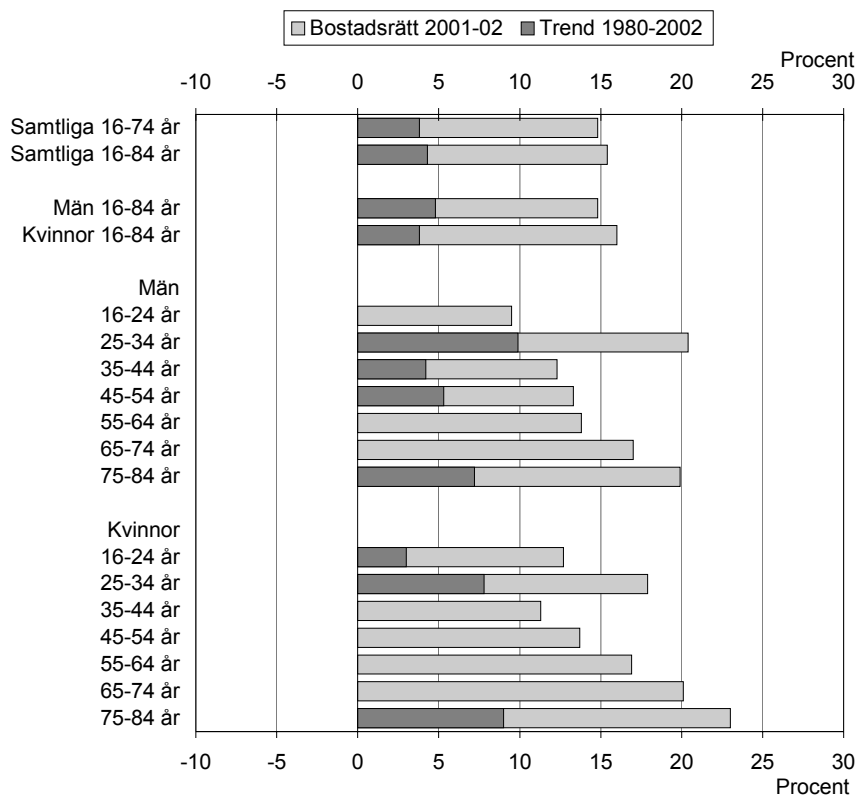
Bostadsrätt**Kön och ålder**

År 2001-02 bor totalt drygt 15 procent av befolkningen mellan 16 och 84 år i bostadsrätt. Bland män är andelen knappt 15 procent och bland kvinnor 16 procent. Sedan 1980-talets början har det både bland män och kvinnor skett en ökning av andelen boende i bostadsrätt, 5 procentenheter bland män och 4 procentenheter bland kvinnor.

Bland män är boende i bostadsrätt vanligast bland 25–34-åringar samt 75–84-åringar, ungefär 20 procent. I dessa åldersgrupper märks också de största ökningarna under perioden 1980–2002. Bland kvinnor är andelen boende i bostadsrätt allra högst bland ålderspensionärerna, bland 75–84-åringarna bor 23 procent i bostadsrätt. Sedan början av 1980-talet är ökningen 9 procentenheter i denna åldersgrupp. Även bland kvinnor i 25–34-års åldern märks betydande förändringar den senaste tjugoårsperioden, 8 procentenheters ökning till totalt 18 procent.

Diagram 2.11**Bostadsrätt**

Särredovisning efter kön och ålder, 16–84 år. År 2001-02 respektive trend 1980–2002 (endast förändringar som är signifikanta redovisas). Procent.

Källa: ULF

Andra befolkningsgrupper

En indelning efter familjetyp visar att drygt 18 procent av ensamstående utan barn bor i bostadsrätt mot 14 procent bland ensamstående med barn. Bland sammanboende utan barn är andelen närmare 17 procent och bland sammanboende med barn endast 10 procent.

Sett till olika utbildningsnivåer ökar andelen boende i bostadsrätt successivt med en högre utbildningsnivå. Knappt 14 procent bland personer med enbart förgymnasial utbildning bor i bostadsrätt jämfört med 15 procent bland personer med gymnasial utbildning och närapå 18 procent bland personer med eftergymnasial utbildning. En högre disponibel inkomst innebär också en högre andel boende i bostadsrätt, i den lägsta kvartilen är andelen 13 procent mot närmare 18 procent i den högsta kvartilen.

Den socioekonomiska indelningen åskådliggör vissa skillnader mellan arbetare och tjänstemän. Bland samtliga arbetare bor drygt 14 procent i bostadsrätt jämfört med närmare 19 procent bland samtliga tjänstemän. Bland ålderspensionärer är motsvarande andel 20 procent.

Redovisningen efter nationalitet – utländsk eller svensk bakgrund – visar på relativt små skillnader mellan grupperna när det gäller boende i bostadsrätt. Vid en regional indelning återfinns desto tydligare differenser. I norra glesbygden är det endast 5 procent som bor i bostadsrätt, mot hela 25 procent i Stockholmsregionen.

Hyresrätt

Kön och ålder

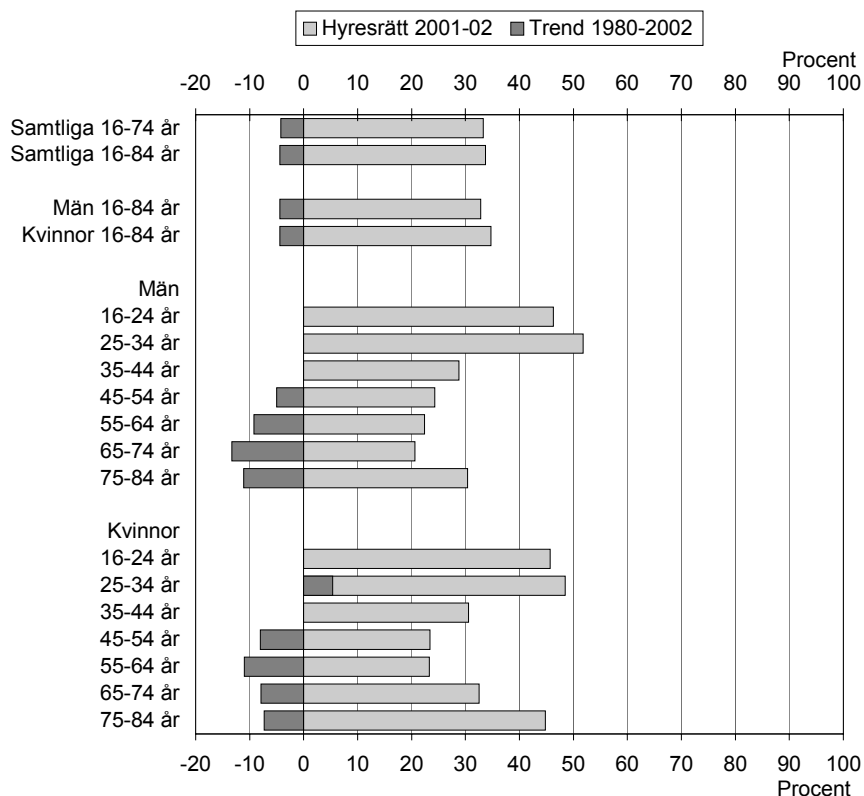
I början av 2000-talet hyr närmare 34 procent av befolkningen mellan 16 och 84 år sin bostad, bland män är andelen 33 procent och bland kvinnor 35 procent. Sedan 1980-talets början har andelen boende i hyresrätt minskat med drygt 4 procentenheter både bland män och kvinnor.

En indelning i olika åldersgrupper visar att det är vanligast att bo i hyresrätt bland unga och yngre medelålders. Totalt 46 procent av 16–24-åringarna och 50 procent av 25–34-åringarna bor i hyresrätt. Bland ålderspensionärerna framkommer tydliga skillnader mellan män och kvinnor, bland kvinnor 75–84 år bor 45 procent i hyresrätt mot 30 procent av männen i samma åldersgrupp.

Diagram 2.12

Hyresrätt

Särredovisning efter kön och ålder, 16–84 år. År 2001-02 respektive trend 1980–2002 (endast förändringar som är signifikanta redovisas). Procent

Källa: ULF

Andra befolkningsgrupper

Indelningen av befolkningen i ensamstående och sammanboende, med eller utan barn, visar att ensamstående i större utsträckning än sammanboende bor i hyresrätt. Närmare 62 procent av ensamstående med barn och 49 procent av ensamstående utan barn hyr sin bostad. Motsvarande andelar bland sammanboende är 21 respektive 25 procent.

Skillnaderna är relativt små mellan grupper med olika utbildningsnivå. Boende i hyresrätt är emellertid vanligare bland personer med en lägre disponibel inkomst, närmare hälften av 16–84-åringarna inom den lägsta

inkomstkvartilen bor i hyresrätt mot en fjärdedel inom den högsta kvartilen. Indelningen i olika socioekonomiska grupper visar att närmare 39 procent av arbetarna bor i hyresrätt mot knappt 28 procent av samtliga tjänstemän. Bland studerande är andelen 47 procent.

Att hyra sin bostad är vanligare bland personer med utländsk bakgrund än bland personer med svensk bakgrund. Bland utrikes födda är andelen 51 procent mot knappt 31 procent bland inrikes födda med två inrikes födda föräldrar. Att bo i hyresrätt är också vanligare i storstadsregionerna än i glesare befolkade regioner. Närmare 42 procent bor i hyresrätt i Stockholmsregionen, en andel som successivt sjunker med befolkningstäthet till endast 23 procent i norra glesbygdsregionen.

3 Utrymmesstandard

I detta kapitel behandlas ett centralt välfärdsmått vad gäller boendeförhållanden, nämligen utrymmesstandard.

Mätning av utrymmesstandard

Sedan 1940-talet har olika normer för utrymmesstandard, som ofta mäts i termer av trångboddhet, tillämpats i den offentliga statistiken.

Trångboddhetsnorm 1

Allt eftersom utrymmesstandarden förbättrats, har även kraven på godtagbar standard ökat och trångboddhetsnormerna anpassats därefter. I 1945-års bostadsräkning tillämpades en definition som föreslogs av bostadssociala utredningen, där *mer än två boende per rum, köket oräknat räknades som trångbodda (norm 1)*. Enpersons- och tvåpersonshushåll räknades inte som trångbodda. Enligt denna trångboddhetsdefinition anses t.ex. en tvåbarnsfamilj (fyra personer) i en enrummare som trångbodd.

Trångboddhetsnorm 2

I bostadsbyggnadsutredningens betänkande "Höjd bostadsstandard" (SOU 1965:32) formulerades en ny trångboddhetsdefinition baserad på högre krav på godtagbar utrymmesstandard. Denna definition innebär att *mer än två boende per rum, kök och vardagsrum oräknade, räknades som trångbodda (norm 2)*. Enpersonshushåll räknades inte som trångbodda. Enligt denna norm anses en tvåbarnsfamilj (fyra personer) trångbodd i en bostad om mindre än tre rum och kök.

Trångboddhetsnorm 3

I boende- och bostadsfinansieringsutredningarnas slutbetänkande "Bostadsförsörjning och bostadsbidrag (SOU 1975:51) sägs: "bostadsbeståndet bör på längre sikt ges sådan sammansättning att varje hushåll kan erhålla lägenhet med kök och vardagsrum samt rum för föräldrar och eget rum för varje barn och annan hushållsmedlem. I vissa hushåll finns behov av sovrum för varje vuxen" (norm 3). Den minsta lägenhetstypen blir enligt denna målsättning två rum och kök. Ett fyrapersoners hushåll med ett sammanboende par och två barn ska ha minst tre sovrum, vardagsrum och kök för att inte räknas som trångbodd. Det tidigare villkoret om att ensamboende inte räknas som trångbodda har tagits bort i trångboddhetsnorm 3.

Hög utrymmesstandard

De tre trångboddhetsnormerna kan ses som skalsteg som anger viss miniminivå i en utrymmeskala. I analogi med detta finns även mått på hög utrymmesstandard. Definitionen för hög utrymmesstandard är: "Mer än ett rum per boende, kök och vardagsrum oräknade". Det innebär till exempel att en tvåbarnsfamilj (fyra personer) i en bostad om minst sex rum och kök, eller att två personer som bor i minst fyra rum och kök har hög utrymmesstandard.

”Normal utrymmesstandard”

Mellan trångboddhet och hög utrymmesstandard finns en mycket bred grupp med normal utrymmesstandard. Detta innebär exempelvis att fyra boende i 3–5 rum eller två boende i 2–3 rum anses ha *normal utrymmesstandard*.

Andra indikatorer

Något som dessa trångboddhetsindikatorer inte fångar in är bostadens yta i kvadratmeter. Mer precist kan man inte avgöra om rummen som redovisas är stora eller små. Inte heller ger indikatorerna några signaler om bostadens utrustningsstandard. Inte heller om vilken byggnadsstandard bostaden är byggd efter, dvs. om det är en nybyggd lägenhet med hög utrustningsstandard eller en ombyggd sommarbostad med lägre utrustningsstandard. Bland indikatorer på utrymmesstandard finns, förutom trångboddhetsnormerna och hög utrymmesstandard, ytterligare två. Dessa beskriver den genomsnittliga boendetätheten inom en viss grupp. Den ena indikatorn är *antalet boende per 100 rumsenheter*, den andra indikatorn är ett omvänt mått *antalet rumsenheter per capita*. Båda dessa mått har även tillämpats i folk- och bostadsräkningarna. Dessa beräkningar baseras på uppgifter om antalet personer som bor i bostaden, antalet rum och förekomst av kök. Med rumsenhet (RE) avses såväl rum som kök om minst 6 kvadratmeter med fönster. Till skillnad från folk- och bostadsräkningarna beräknas utrymmesstandarden inte utifrån de i bostaden mantalsskrivna personerna utan för antalet personer som vid intervju tillfället faktiskt bodde i bostaden.

I detta kapitel ligger fokus på trångboddhetsnorm 3 respektive hög utrymmesstandard.

Utrymmesstandard 1975–2002

Utrymmesstandarden förbättrades fortlöpande under slutet av 1970-talet och början av 1980-talet, för att sedan avstanna och bara påvisa små förändringar fram till år 2002. Sannolikt var uppgången under slutet av 1970-talet en kvardröjande effekt av miljonprogrammets utbyggnad av bostäder som avslutades år 1975. I diagram 3.1 och 3.2 kan utvecklingen för de olika indikatorerna följas från år 1975 fram till år 2002.

Diagrammen visar att trångboddheten inte minskat, däremot har andelen med hög utrymmesstandard ökat kontinuerligt fram till början av 2000-talet. Eftersom utvecklingen av utrymmesstandarden för befolkningen som helhet visar små förändringar under 1980- och 1990-talet kan det vara mer intressant att se närmare på utvecklingen för olika befolkningsgrupper.

Antal boende per 100 rumsenheter brukar betraktas som det mått som bäst sammanfattar utrymmesstandard i sin helhet. Antalet boende per 100 rumsenheter i en grupp relaterar bostadsstocken till befolkningsstorleken. Indikatorn kan alltså inte ange hur bostadsstandarden är fördelad inom en grupp, men däremot mellan olika grupper. I detta fall räknas även kök som rumsenhet.

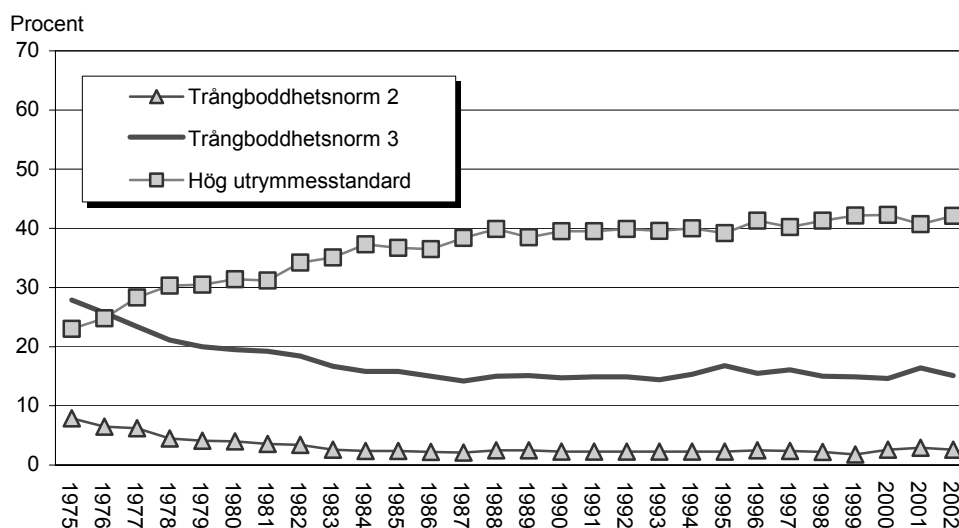
I mitten av 1970-talet var antalet boende per 100 rumsenheter närmare 65. År 2002 var motsvarande siffra drygt 53. Sedan slutet av 1980-talet

har förändringarna varit små (diagram 3.2). Detta följer den generella iakttagelse som gjorts bland tidigare redovisade utrymmesindikatorer.

I åldersgrupperna 16–24 år och 25–34 år är det ungefär 60 boende per 100 rumsenheter. I gruppen 35–44 år (där de flesta har fått barn) är antalet ytterligare något högre, i nästföljande grupp 45–54 år är det 52 boende per 100 rumsenheter. I gruppen 55–64 år är det ytterligare något lägre antal, omkring 40, och i de båda äldsta åldersklasserna är det ytterligare något lägre.

Diagram 3.1 Utrymmesstandard

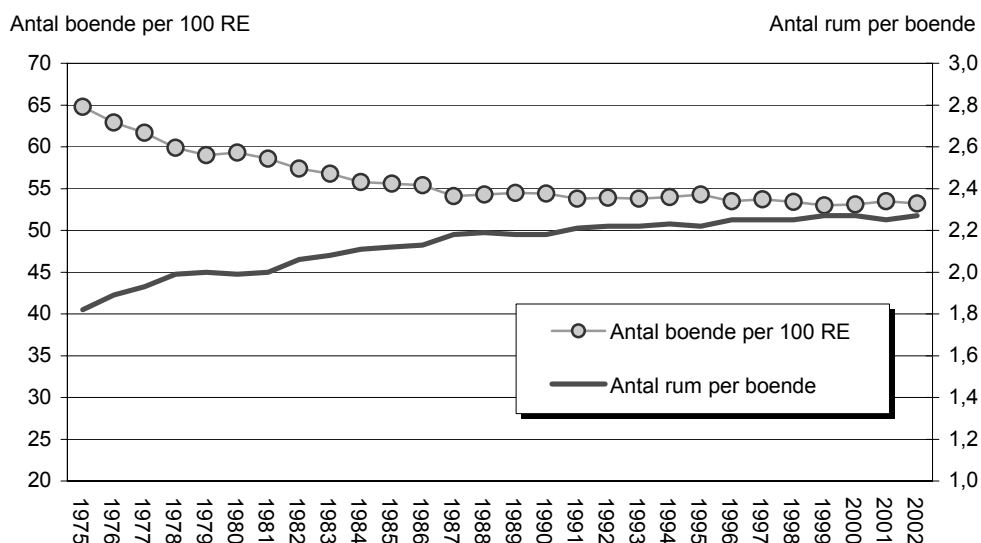
Andel trångbodda enligt trångboddhetsnorm 2, trångboddhetsnorm 3 samt hög utrymmesstandard. Personer 16–74 år. År 1975–2002. Procent

Källa: ULF

Diagram 3.2 Utrymmesstandard

Antal boende per 100 rumsenheter (RE) samt antal rum per boende. Personer 16–74 år. År 1975–2002. Procent

Källa: ULF

Trångboddhet

Med trångboddhetsnorm 2 avses att hushållet har mer än två boende per rum, kök och vardagsrum oräknade. Enpersonshushåll räknas inte som trångbodda. Omkring 180 000 personer i befolkningen var trångbodda enligt denna norm år 2002, vilket motsvarar 2,6 procent av befolkningen i åldrarna 16–84 år. Av diagram 3.1 framgår att trångboddheten har minskat från cirka 8 procent till närmare 2 procent under perioden 1975–1985 samt att trångboddheten sedan dess är oförändrad. På grund av de små procenttalen blir skillnaderna lätt otydliga. Använder man däremot en mer generös utrymmesstandard, norm 3, blir skillnaderna mer tydliga.

Vi får samma trend när vi räknar norm 3. Strax över en miljon människor i åldern 16–84 år är trångbodda enligt norm 3 dubbelåret 2001-02, vilket motsvarar knappt 15 procent av befolkningen. I diagram 3.1 kan man också se att förändringen varit liten sedan mitten av 1980-talet. Den stora nedgången i andelen trångbodda sker under slutet av 1970-talet.

Trångboddhet i olika befolkningsgrupper

Trångboddheten påverkas av många faktorer, bl.a. tillgången på bostäder av olika storlekar där man är bosatt. Vidare varierar även graden av trångboddhet med individens ålder, inkomst och vilken familjetyp man lever i.

I diagram 3.3 kan vi se att trångboddhet enligt norm 3 mätåret 2001-02 är vanligast bland de yngsta. Andelen trångbodda minskar sedan med stigande *ålder*. Bland de unga (16–24 år) är det 35 procent som är trångbodda, motsvarande siffra för 75–84-åringar är knappt 4 procent. En viss del av denna skillnad låter sig förklaras av boendekarriären där de unga i många fall just inträtt, medan de äldre närmar sig slutet av denna cykel. Boendekarriären brukar vanligtvis börja med att man bor i föräldrahemmet, sedan flyttar man till ett mindre eget boende för att sedan i och med parbildande flytta till en något större bostad. I samband med att paret får barn brukar ytterligare en större bostad bli nödvändig. Efter att barnen flyttat ut flyttar många så småningom till en något mindre bostad igen. Goda pensioner innebär emellertid ofta möjlighet att bo kvar i en större bostad.

Sett till olika *familjetyper* (diagram 3.3) är det ensamstående föräldrar som har högst andel trångbodda, närmare 35 procent. Denna grupp kännetecknas också av en hög andel kvinnor. Lägst andel återfinns hos sammanboende utan barn, drygt 2 procent i denna grupp är trångbodda.

I *familjecykeln* där ålder och familjetyp vägs samman, kan man se att ensamstående ungdomar (drygt 60 procent) och ensamstående småbarnsföräldrar (53 procent) har högst andel trångbodda. Lägst andel återfinns bland äldre barnlösa sammanboende samt sammanboende pensionärer.

Utrymmesstandarden har höjts rejält jämfört med för 30 år sedan. Det finns därför skäl att anta att det kommer bli allt vanligare i kommande generationer att unga som lämnar föräldrahemmet får vänja sig med en lägre utrymmesstandard i den första egna bostaden. Det finns tecken på

att detta redan påbörjats för den generation som föddes på 1970-talet. Skälen till detta är kanske inte främst bristen på bostäder, utan brist på rätt typ av bostäder. Den förväntade utrymmesstandard som eftersträvas åtminstone enligt trångboddhetsnorm 3, medför för många unga en för hög boendekostnad som inte kan uppnås i mer än att man har goda försörjningsmöjligheter.

Andelen ensamboende har också ökat under de senaste 30 åren, vilket man kan anta ökar belastningen på de mindre bostäderna i bostadsbeståndet. Till detta ska läggas att det fortfarande är vanligast att ungdomar i början av sin boendekarriär har en bostad om ett rum och kök. Detta tillsammans med det faktum att det under krisen i början på 1990-talet var främst de unga som kom på efterkälken i välfärden – bland annat kunde man se att unga kvinnor i högre utsträckning blev kvarboende hemma – leder till slutsatsen att de unga som ska etablera sig på bostadsmarknaden är en särskilt utsatt grupp (Se vidare "Ungdomars etablering i vuxenvärlden 1975–2002", kapitel 5 i rapport nr 100 "Välfärd och ofärd på 1990-talet", i serien Levnadsförhållanden, SCB).

Man kan också tydligt se i diagram 3.4 att den kvartilindelade disponibla inkomsten inverkar på andelen trångbodda, vilket också ger en fingervisning om unga som en utsatt grupp på bostadsmarknaden och att man har svårt som ung att etablera sig på denna marknad.

Man kan också se en tendens till att fler som har barn bor kvar i sin större bostad efter det att barnen flyttat ut. Bättre hälsa, ekonomi m.m. kan vara de bakomliggande orsakerna till detta.

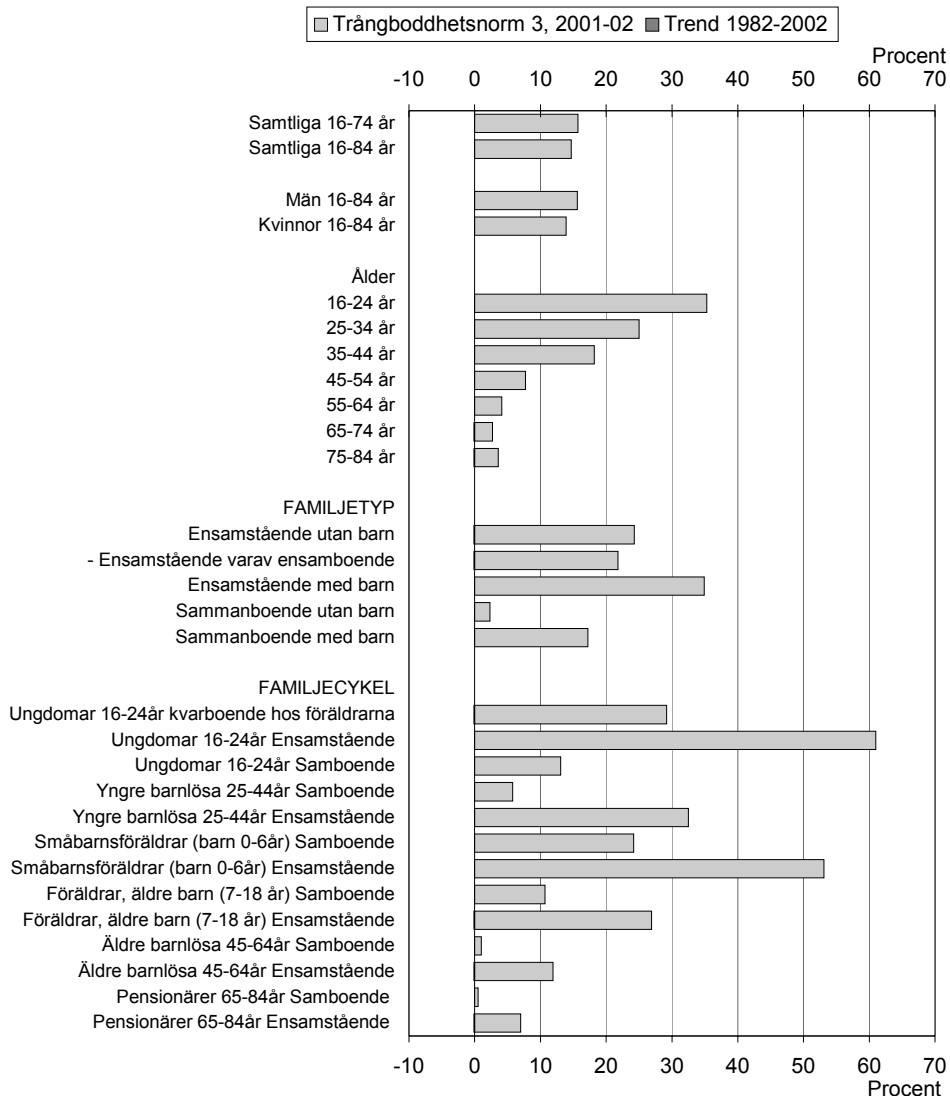
Trångboddheten är vidare störst i de mest tätbebyggda regionerna, främst Stockholm. Närmare 22 procent av befolkningen i Stockholmsområdet är trångbodda enligt norm 3. För Göteborg och Malmö är motsvarande siffra knappt 16 procent (diagram 3.5).

Diagram 3.3**Trångboddhetsnorm 3**

Särredovisning efter kön och ålder, 16–84 år samt familjetyp och familjecykel.

År 2001-02 respektive trend 1982–2002 (inga förändringar är signifikanta).

Procent

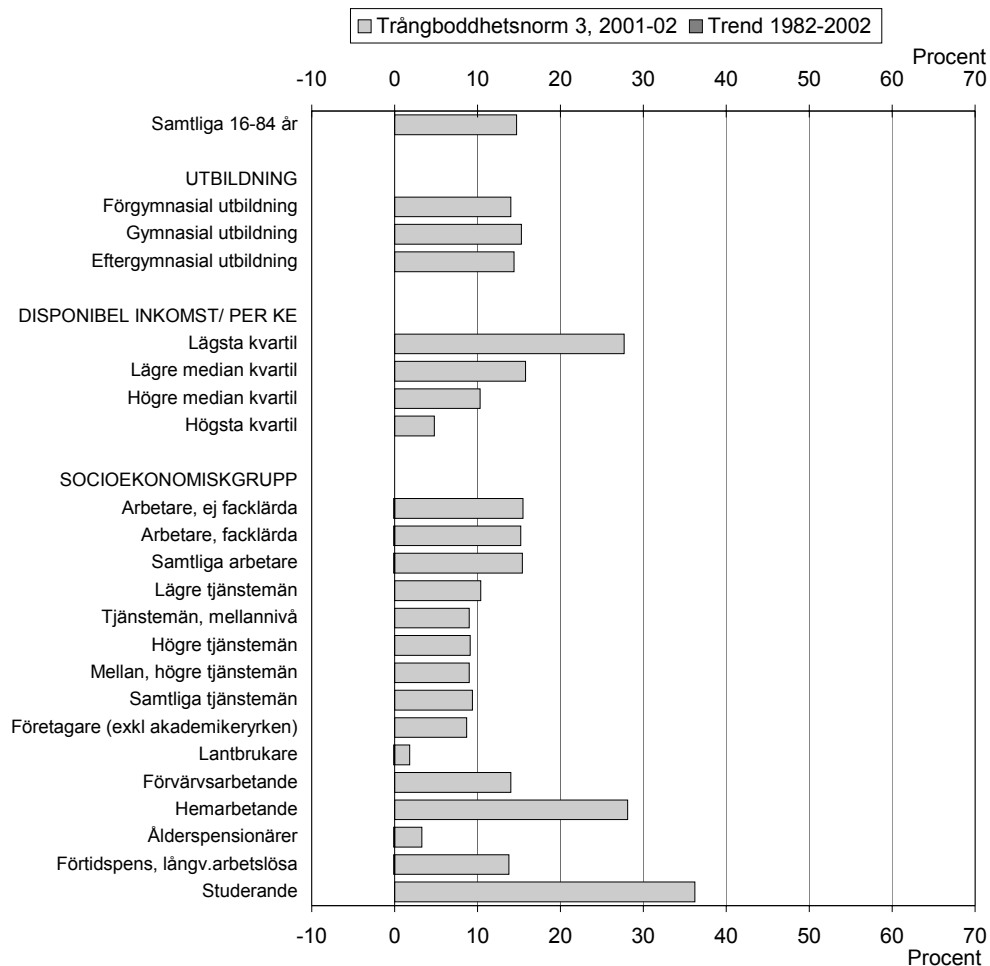
Källa: ULF

Diagram 3.4**Trångboddhetsnorm 3**

Särredovisning efter utbildning, disponibel inkomst och socioekonomisk grupp.

Personer 16–84 år. År 2001-02 respektive trend 1982–2002 (inga förändringar

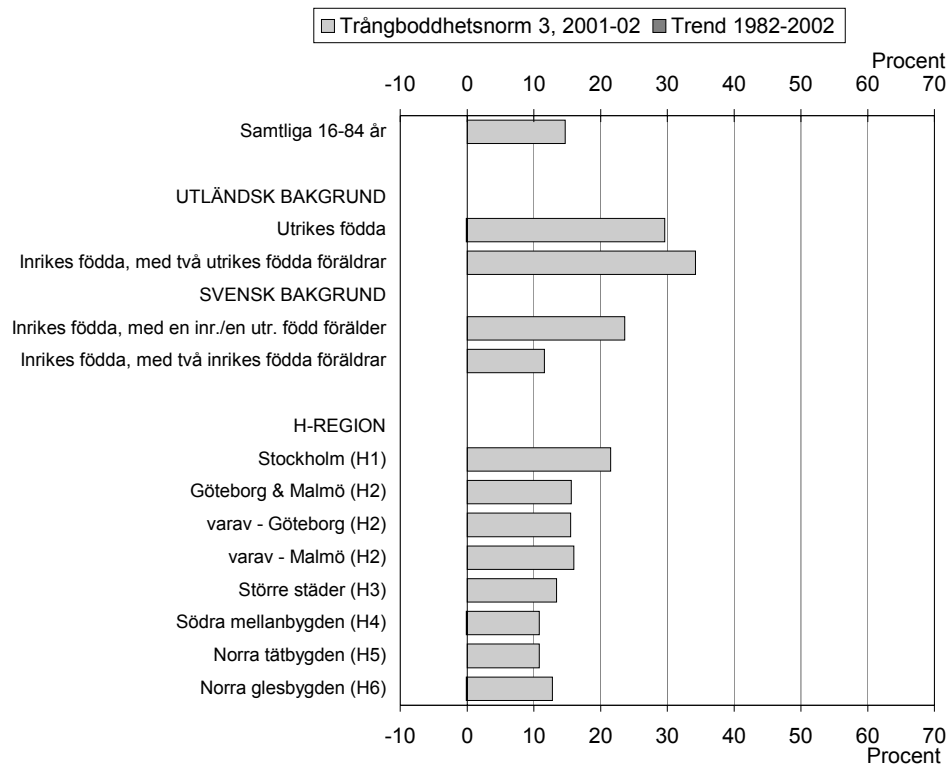
är signifikanta). Procent

Källa: ULF

Diagram 3.5**Trångboddhetsnorm 3**

Särredovisning efter nationalitet (utländsk bakgrund, svensk bakgrund) och H-region. Personer 16–84 år. År 2001-02 respektive trend 1982–2002 (inga förändringar är signifikanta). Procent

Källa: ULF

Förändringar i trångboddhet över tid

I slutet av 1970-talet och en bit in på 1980-talet kan man se en nedgång för samtliga *åldersgrupper* i andelen trångbodda enligt norm 3 (diagram 3.6). Utvecklingen från mitten av 1980-talet visar för de flesta grupper inte på några stora förändringar. Undantaget är de yngre åldersgrupperna som under 1990-talet fick en något högre andel trångbodda. Tydligast är det i åldrarna under 35 år. Många ungdomar drabbades också hårt under krisen i början på 1990-talet, både när det gäller sysselsättning och inkomster.

Här ser vi alltså en fördröjning i boendekarriären som kan kopplas samman med fördröjningen av ungdomars etablering i vuxenvärlden i vidare mening.

Under 1990-talet ökade även andelen unga ensamstående både bland 20–24-åringar och bland 25–34-åringar. Även om utvecklingen för olika familjetyper inte visar på några stora förändringar under 1990-talet vet vi att i grupperna av ensamstående finns allt fler unga (diagram 3.7).

Den fjärdedel av befolkningens som har de lägsta disponibla inkomsterna hade en ökande andel av trångbodda från slutet av 1980-talet fram till år 1996-97 (diagram 3.8). Under krisen på 1990-talet ökade andelen kraftigare, vilket tyder på att låginkomsttagare i högre grad tvingades

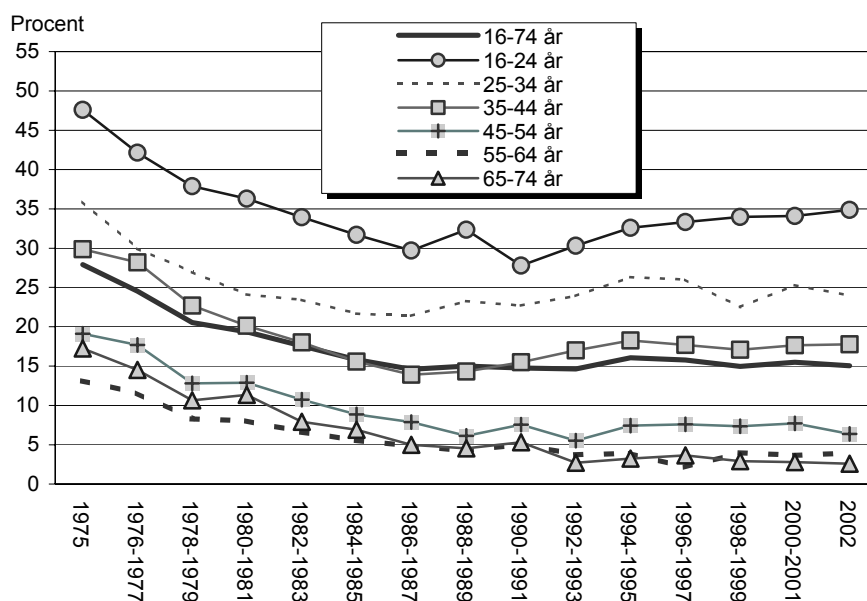
anpassa utrymmesstandarden under krisåren, medan de övriga inkomstgrupperna klarade sig bättre.

I diagram 3.9 framkommer att andelen trångbodda är högre i Stockholmsregionen än i glesare bebyggda regioner. De nedgångar som kan ses för Stockholm samt Malmö och Göteborg år 1998-99 är visserligen signifikanta, men ska i kontexten av de generella mönstren mer tolkas som en avvikelse.

Diagram 3.6

Trångboddhetsnorm 3

Särredovisning i olika åldersgrupper, 16–74 år. År 1975–2002. Procent

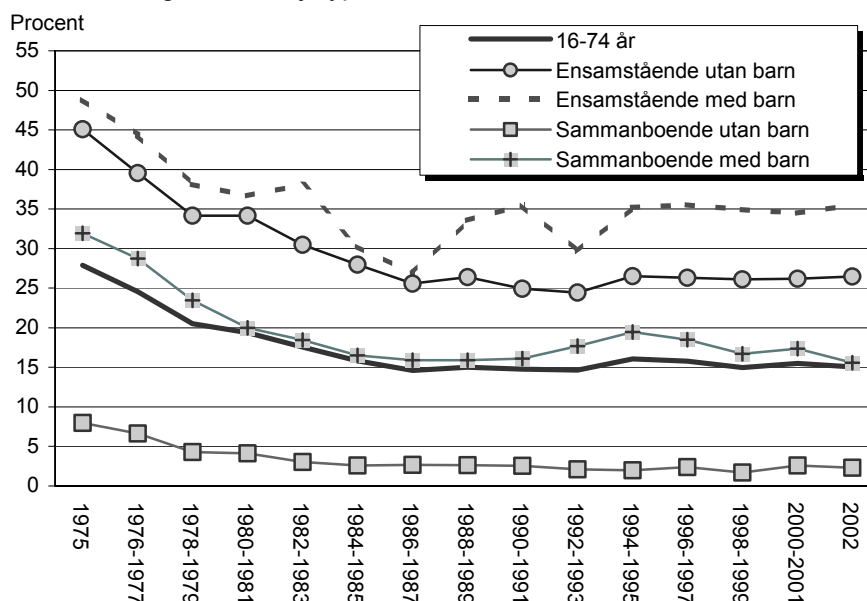

Källa: ULF

Diagram 3.7

Trångboddhetsnorm 3

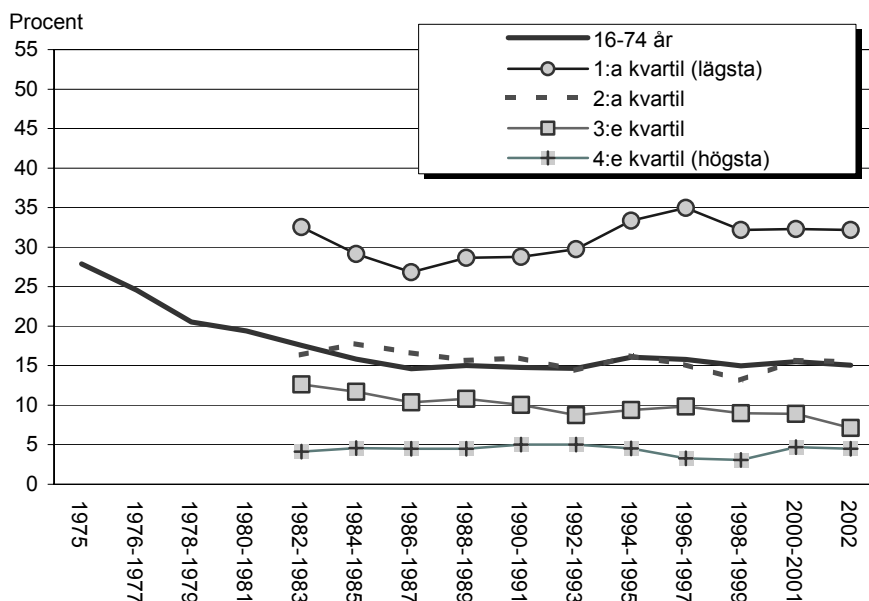
Särredovisning efter familjetyp. Personer 16–74 år. År 1975–2002. Procent

Källa: ULF

Diagram 3.8**Trångboddhetsnorm 3**

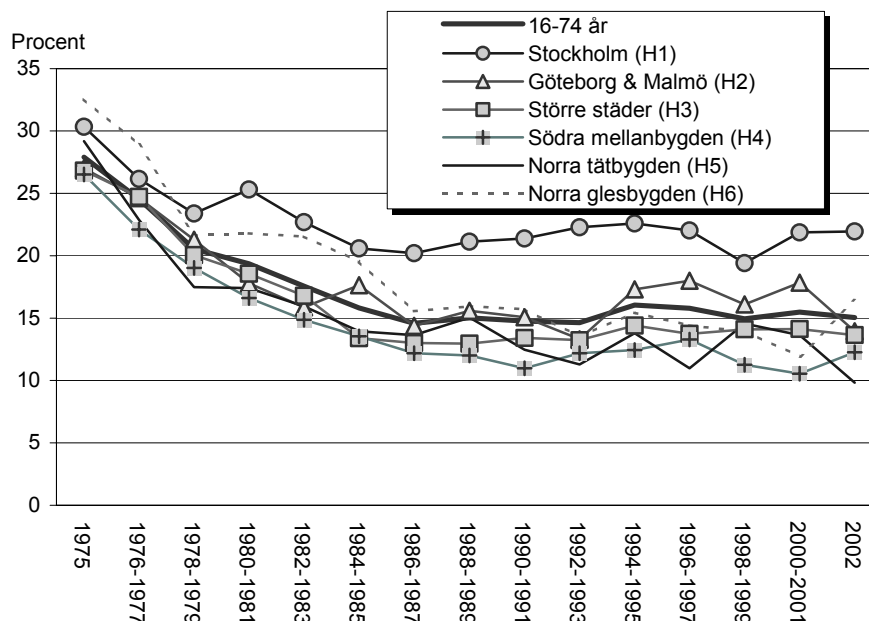
Särredovisning efter disponibel inkomst per konsumtionsenhet (kvartilindelad).
Personer 16–74 år. År 1982-83–2002. Procent

Källa: ULF

Diagram 3.9**Trångboddhetsnorm 3**

Särredovisning efter H-region. Personer 16–74 år. År 1975–2002. Procent

Källa: ULF

Hög utrymmesstandard

Vi har tidigare visat att andelen med hög utrymmesstandard har ökat sedan 1975, och även under 1990-talet (diagram 3.1).

Enligt definitionen på hög utrymmesstandard ska ett hushåll ha *mer än ett rum (soorum) per boende, kök och vardagsrum oräknade*. Denna standard

har numera mer än 40 procent av befolkningen eller knappt tre miljoner personer i åldern 16–84 år.

Hög utrymmesstandard återfinns främst bland grupper med äldre befolkning och då främst bland de grupper som saknar barn eller vars barn flyttat ut. Det är också i dessa grupper som andelen ökat mest sedan början på 1980-talet (diagram 3.10).

Det finns stora skillnader mellan olika familjetyper. Det är främst bland ungdomar som nyligen lämnat föräldrahemmet som en låg andel med hög utrymmesstandard återfinns. Även bland ensamstående småbarnsföräldrar är andelen med hög utrymmesstandard relativt låg. Andelen sammanboende ungdomar i åldern 16–24 år med hög utrymmesstandard är knappt 7 procent medan andelen bland sammanboende äldre barnlösa i åldern 45–64 år är närmare 70 procent. Även bland äldre barnlösa samt pensionärer återfinns många med hög utrymmesstandard. Trenden visar också att denna andel ökat sedan början på 1980-talet.

En indelning i olika regioner visar att andelen med hög utrymmesstandard är högre i norra glesbygden och i norra tätbygden samt i södra mellanbygden. Trenden visar också att andelen ökat mer sedan början på 1980-talet i glesare bebyggda regioner jämfört med i storstadsregionerna. Visserligen har andelen med hög utrymmesstandard också ökat i storstadsregionerna, men inte fullt så mycket som i regioner med glesare bebyggelse.

Ser man till utvecklingen över tid har skillnaderna mellan olika åldersgrupper ökat dramatiskt (diagram 3.13). Andelen med hög utrymmesstandard har fortsatt öka i de äldre åldersgrupperna, medan den i det närmaste avstannat bland de yngre. I diagram 3.14 kan man också se att det är sammanboende utan barn som har haft den mest gynnsamma utvecklingen. Bland barnfamiljer och ensamstående är förbättringarna obetydliga.

Under de nästan 30 år som ULF-mätningarna genomförts har andelen ungdomar som flyttat hemifrån samt ensamstående småbarnsföräldrar varit i det närmaste konstant. Ungefär 10 procent av dessa grupper har hög utrymmesstandard (diagram 3.15). De grupper som haft en ökande andel med hög utrymmesstandard är sammanboende äldre barnlösa i åldern 45–64 år samt pensionärer. Det är tydligt att det är främst yngre grupper som inte kunnat ta del av den ökande höga utrymmesstandard som återfinns i befolkningen som helhet.

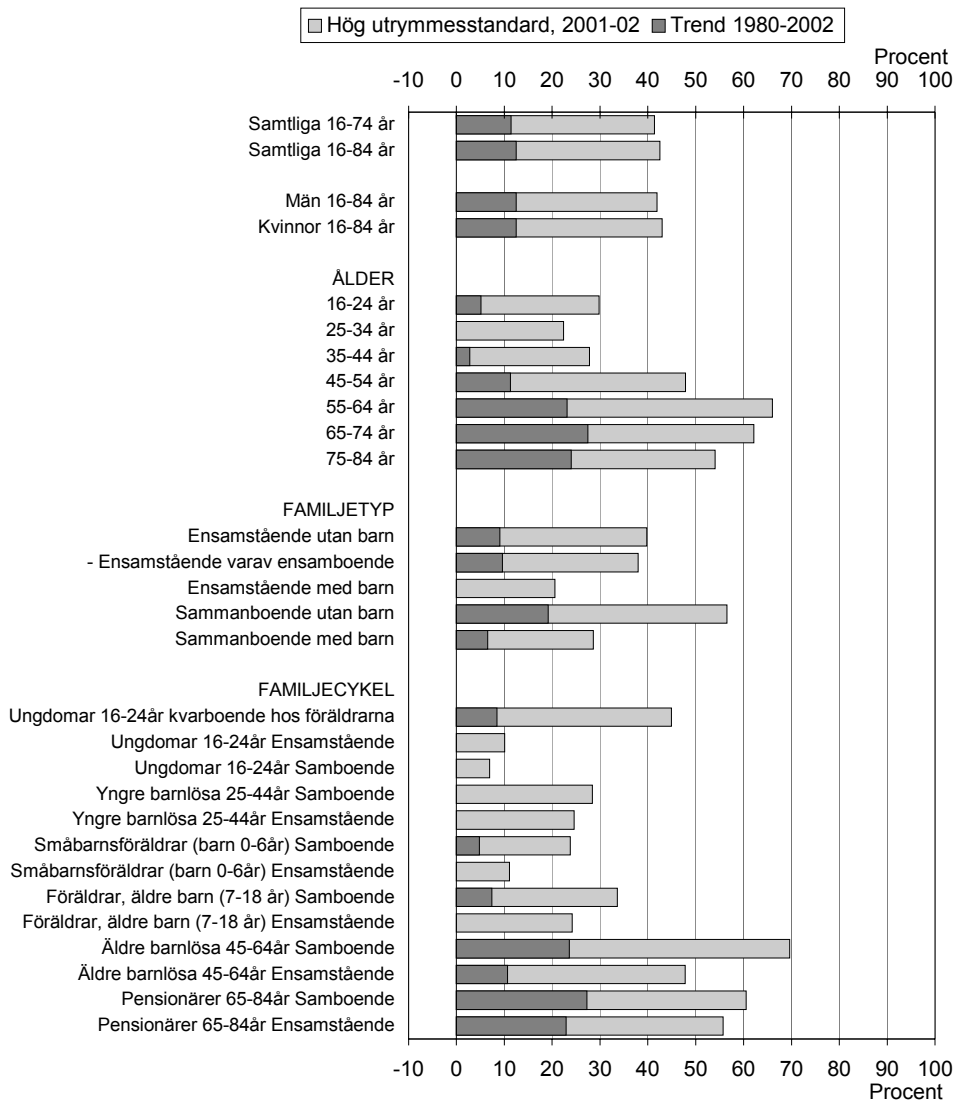
Den fjärdedel av populationen som har den högsta disponibla inkomsten är också den grupp med högst andel med hög utrymmesstandard, närmare 60 procent (diagram 3.16). Motsvarande andel för den fjärdedel som har de lägsta inkomsterna är omkring 23 procent.

Diagram 3.10**Hög utrymmesstandard**

Särredovisning efter kön och ålder, 16–84 år, samt familjetyp och familjecykel.

År 2001-02 respektive trend 1980–2002 (endast förändringar som är

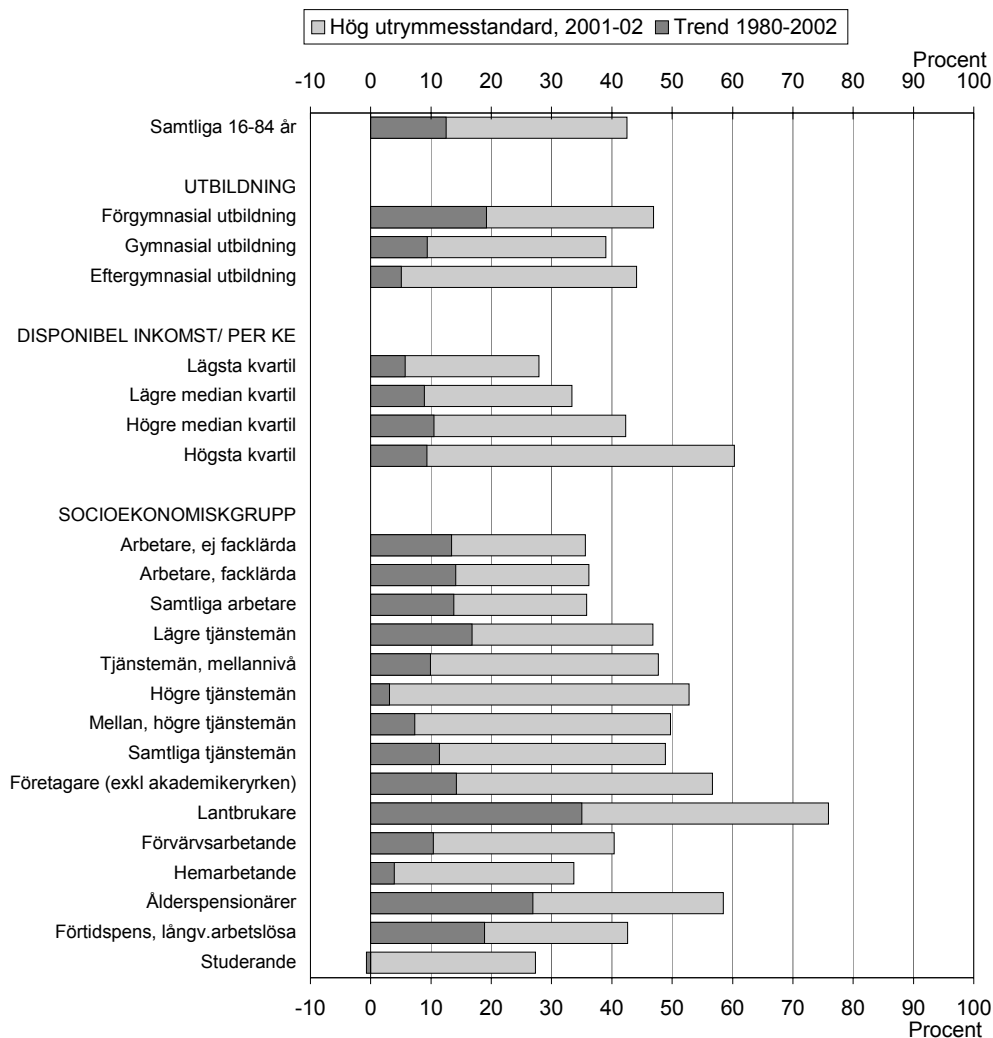
signifikanta redovisas). Procent

Källa: ULF

Diagram 3.11**Hög utrymmesstandard**

Särredovisning efter utbildning, disponibel inkomst och socioekonomisk grupp. Personer 16–84 år. År 2001-02 respektive trend 1980–2002 (endast förändringar som är signifikanta redovisas), trendskattningen för disponibel inkomst avser 1982–2002. Procent

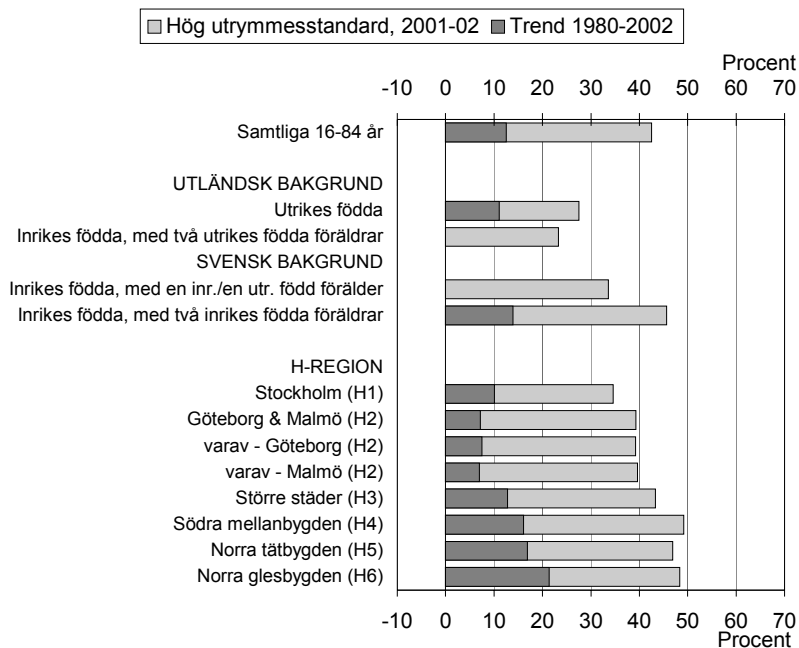

Källa: ULF

Diagram 3.12

Hög utrymmesstandard

Särredovisning efter nationalitet (utländsk bakgrund, svensk bakgrund) och H-region. Personer 16–84 år. År 2001-02 respektive trend 1980–2002 (endast förändringar som är signifikanta redovisas). Procent

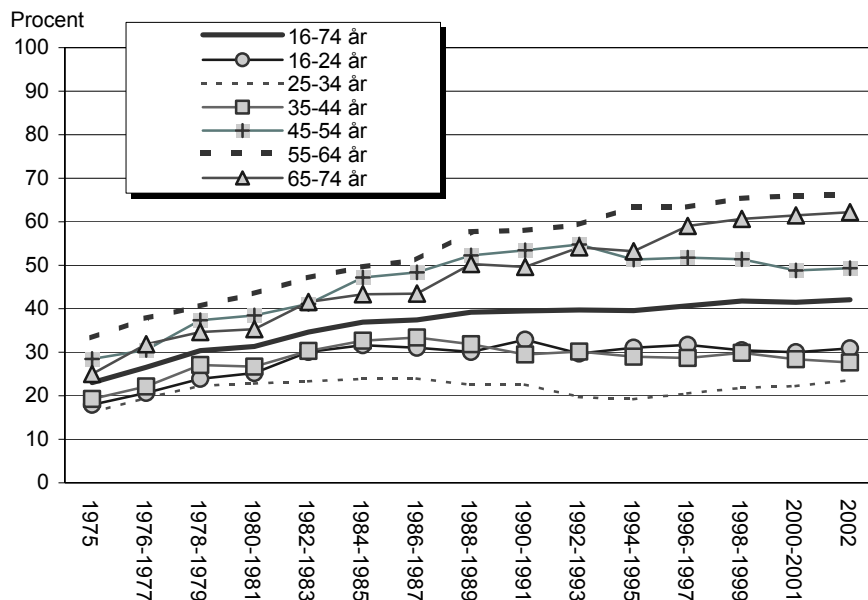

Källa: ULF

Diagram 3.13

Hög utrymmesstandard

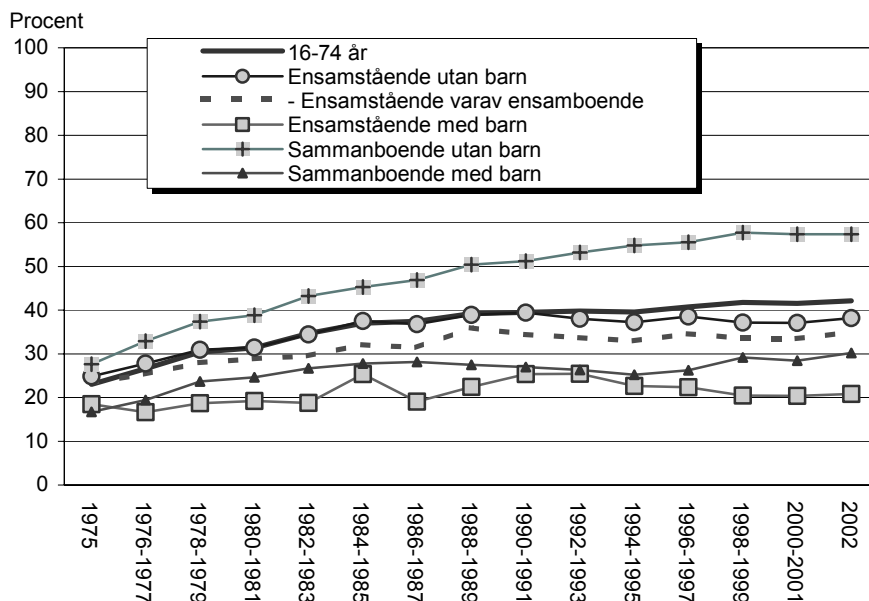
Särredovisning i olika åldersgrupper, 16–74 år. År 1975–2002. Procent

Källa: ULF

Diagram 3.14**Hög utrymmesstandard**

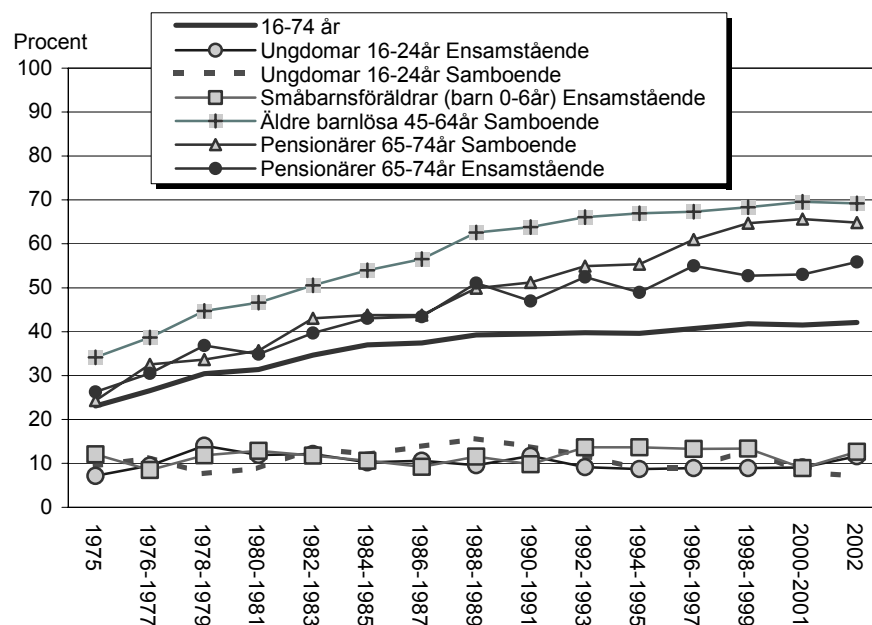
Särredovisning efter familjetyp. Personer 16–74 år. År 1975–2002. Procent

Källa: ULF

Diagram 3.15**Hög utrymmesstandard**

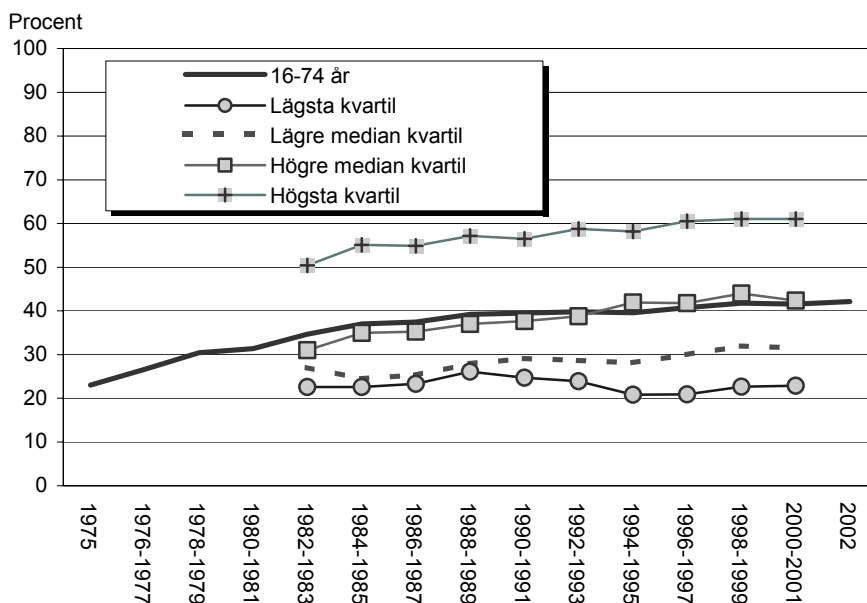
Särredovisning efter familjecykeln (ålder och familjetyp). Personer 16–74 år. År 1975–2002. Procent

Källa: ULF

Diagram 3.16**Hög utrymmesstandard**

Särredovisning efter disponibel inkomst per konsumtionsenhet (kvartilindelad).
Personer 16–74 år. År 1982-83–2002. Procent

Källa: ULF

Utrymmesstandard – en överblick

När det gäller utrymmesstandard har inga större förändringar skett från mitten av 1980-talet till 2000-talets början. Merparten av förbättringarna av ökad utrymmesstandard skedde under slutet av 1970-talet och tidigare.

De iakttagelser som gjorts i denna genomgång är att de trångbodda kännetecknas av (att oftast vara) unga, av att man har barn, och att man har låga disponibla inkomster. En skillnad uppkommer om man ser på norm 2 och norm 3, där enpersonshushållen inte räknas som trångbodda i norm 2. Detta resulterar i att många unga människor definieras som trångbodda enligt norm 3.

Att det främst är de något äldre som kunnat ta del av den ökande utrymmesstandard är kanske inte så förvånande. Ökande realinkomster och ökade pensioner, ett kraftigt bostadsbyggande under 1960- och 1970-talet och inflationsekonomin före 1990-talet har gynnat de äldre generationerna. De yngre har inte alls följt med i utvecklingen under två årtionden, och skillnaderna i boendet mellan generationerna har ökat. Huvudförklaringen är den allt senare etableringen i vuxenvärlden, genom förlängd ungdomsutbildning, markant ökad ungdomsarbetslöshet och minskande arbetsinkomster under 1990-talet, som leder till en fördröjning i boendekarriären.

4 Hygien

Vi övergår nu till att beskriva bostadens utrustningsstandard ur några olika perspektiv. Inledningsvis redovisar vi några utrustningsdetaljer som hänger samman med hygien (kapitel 4), därefter köksutrustning (kapitel 5) och tillgång till media i några olika former (kapitel 6). Uppgifterna om hygien i detta kapitel handlar om tillgång till dusch eller bad, samt eventuell extra dusch respektive toalett, samt tillgång till bastu och till egen tvättmaskin.

Tillgång till dusch eller bad

Så gott som alla hushåll har numera dusch och/eller bad installerat. Och så har det i stort sett varit under den tid vi kan överblicka med hjälp av ULF-undersökningarna. Ökningen sedan början av 1980-talet rör sig om cirka 3 procentenheter, dvs. från cirka 97 procent till dagens 99–100. En mera dramatisk utveckling tidigare under 1900-talet kan vi dock följa genom de numera avsonnade, eller åtminstone tillfälligt inställda, Folk- och bostadsräkningarna.

När dagens 40-talister föddes hade knappt var tredje lägenhet eget bad eller dusch (1945: 28 procent). Denna andel ökade sedan enligt följande: år 1960: 54 procent; 1965: 66 procent; 1970: 78 procent; 1975: 87 procent och slutligen 1980: 95 procent, enligt Folk- och bostadsräkningarna.

Att dagens nivå nästan tangerar 100-procentsnivån innebär att utrymmet för variationer mellan olika befolkningsgrupper, regioner etc. är mycket begränsade. I det tabellmaterial som finns utlagt på SCB:s hemsida kan vi dock se att så sent som vid 1980-talets början saknade mer än var tionde lantbrukare, ungefär var tionde ensamstående ålderspensionär och var tjugonde boende i den norra glesbygden bad eller dusch. Men nu, tjugo år senare är således dessa orättvisor utplånade.

När det gäller tillgång till en extra dusch eller en extra toalett är dock variationerna större. År 1999 (vårt senaste mätvärde här) hade en tredjedel av befolkningen en extra dusch i hemmet och drygt hälften en extra toalett (se översiktstabell 4). Vad som är avgörande här är om man bor i småhus eller flerfamiljshus. Bland småhusboende har hälften extra dusch jämfört med 6 procent bland flerfamiljsboende. Motsvarande siffror för extra toalett är 72 respektive 22 procent.

Skillnaderna mellan olika befolkningsgrupper förklaras således av hur man bor. De som bor i småhus har högre andelar med extra dusch respektive toalett, t.ex. sammanboende med barn (framför allt äldre barn), högre tjänstemän, hög disponibel inkomst etc. De som däremot i större utsträckning bor i flerfamiljshus har relativt sett lägre andelar, t.ex. ensamstående (speciellt yngre och pensionärer), utrikes födda, arbetare samt förtidspensionärer och långvarigt arbetslösa.

Under den tid vi kan överblicka utifrån ULF-undersökningarna, här 1990–1999, har andelen i befolkningen både beträffande de med tillgång till extra dusch respektive extra toalett ökat med cirka 2 procentenheter.

Tillgång till bastu

År 1999 hade 15 procent av befolkningen tillgång till bastu i den egna bostaden. Det är en i stort sett oförändrad andel sedan början av 1990-talet då detta kartlades för första gången inom ramen för ULF-undersökningarna.

Från översiktstabell 4 kan två tydliga tendenser redovisas. För det första är det nästan 6 gånger så vanligt att ha bastu i ett småhus som i ett flerfamiljshus (22 respektive 4 procent). Därmed följer att det också är betydligt vanligare bland de som bor med äganderätt än bland de som har bostads- eller hyresrätt, liksom i vidare bemärkelse bland de befolkningsgrupper som oftare bor i villor och småhus (t.ex. 23 procent bland högre tjänstemän och 30 procent bland företagare med anställda).

För det andra visas att bastuinnehav är betydligt vanligare bland de som bor i den norra glesbygden (25 procent) än i övriga delar av landet. Delvis sammanhänger väl detta med att villabebyggelse och enfamiljsbostäder är dominerande, men kanske också ett uttryck för det bistrare klimatet, liksom en livsstilsfaktor.

Tillgång till egen tvättmaskin

När vi numera frågar om tillgång till tvättmaskin, avser vi eget ägande, ej enbart tillgång till genom t.ex. en gemensam tvättstuga i fastigheten. Mätt på detta sätt har drygt 70 procent av befolkningen en egen tvättmaskin. Det har här, kanske något förvånande, skett en viss minskning under 1990-talet, med cirka 2 procentenheter.

Detta sammanhänger dock med en olikartad utveckling bland småhus respektive flerfamiljshus. Medan andelen som äger en tvättmaskin bland småhusboende är oförändrad och antagligen ligger mycket nära en mättnadspunkt (98 procent), har det skett en minskning med cirka 5 procentenheter till 36 procent bland de som bor i flerfamiljshus. Detta behöver ju dock inte innebära någon standardsänkning i boendet bland dessa familjer, utan sannolikt snarare tvärt om. I takt med nybyggnationer och renoveringar bland flerfamiljshusen har antagligen allt fler utrustats med gemensamma tvättstugor av en sådan standard och tillgänglighet att ett antal familjer inte funnit det kostnaden värt att, i konkurrens med andra bekvämligheter, investera i en ny egen tvättmaskin, när en äldre behöver bytas ut.

Tidigare, fram till 1987, ställde vi istället en fråga om man överhuvudtaget hade tillgång till tvättmaskin (egen eller gemensam). Under åren mellan 1983 och 1987 var det bara 2-3 procent som svarade nekande på denna fråga. Sammantaget kan vi alltså idag sluta oss till att så gott som alla som är i behov av tvättmaskin också har tillgång till någon.

Tabell 4**Översiktstabell: Hygien**

Särredovisning efter kön, hustyp, upplåtelseform och H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 2002 respektive 1999** i procent, samt **utvecklingen sedan 1980-81 respektive 1990-91** i procentenheter (se noter under respektive indikator), där minustecken anger minskning.

	Tillgång till dusch eller bad 1)	Tillgång till extra dusch 2)	Tillgång till extra toalett 2)	Tillgång till bastu 2)	Tillgång till egen tvättmaskin 3)
Samtliga, 16–84 år	99,4 +3	32,0 +2	51,6 +2	14,9 0	71,6 -2
Män	99,4 +3	32,7 +2	51,7 +2	15,3 0	72,0 -2
Kvinnor	99,4 +2	31,4 +2	51,5 +2	14,5 0	71,3 -2
<i>HUSTYP</i>					
Småhus	99,4 +3	49,6 +2	72,0 +2	22,4 -1	97,6 +1
Flerfamiljshus	99,4 +1	6,4 +1	21,9 +2	4,1 +1	36,3 -5
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>					
Äganderätt	99,6 +3	51,9 +2	75,5 +2	24,9 -1	98,7 +1
Bostadsrätt	100,0 +1	16,3 +1	33,2 +3	6,0 +2	52,6 0
Hysesrätt	98,9 +2	7,8 +1	22,4 +1	3,3 +2	39,5 -5
<i>H-REGION</i>					
H1 Stockholm	99,4 +1	30,4 +4	48,1 +2	15,4 +2	64,5 -2
H2 Göteborg och Malmö	99,9 +2	29,8 +2	50,2 0	14,9 +3	62,9 -3
H3 Övriga större städer	99,4 +3	30,0 -1	50,7 +1	13,1 -2	71,8 -2
H4 Södra mellanbygden	99,3 +3	37,5 +3	57,2 +4	13,9 -2	81,1 +1
H5 Norra tätbygden	99,3 +3	35,2 +6	56,2 +9	18,6 +1	78,9 +1
H6 Norra glesbygden	98,9 +5	35,1 +3	50,8 +4	25,3 +2	83,5 0

1) Läget 2002, utveckling sedan 1980-81

2) Läget 1999, utveckling sedan 1990-91

3) Läget 2002, utveckling sedan 1990-91

Källa: ULF

5 Köksutrustning

Redovisningen av hushållens utrustningsstandard fortsätter här med en genomgång av viss maskinell köksutrustning; tillgång till diskmaskin, frys respektive mikrovågsugn, samt en fråga om man har tillgång till några extra förrådsutrymmen. En översikt av dessa resultat ges i tabell 5.

Diskmaskin

Drygt hälften av befolkningen, 55 procent, hade år 2002 tillgång till diskmaskin i sin bostad. Detta innebär närmast en fördubbling sedan mätningen i början av 1980-talet. Ännu längre tillbaka i tiden, 1975, var det bara 17–18 procent som hade diskmaskin (men då intervjuade vi enbart 16–74-åringar, inte som nu 16–84 år – varför dessa värden inte är helt jämförbara).

Liksom för så många andra utrustningsdetaljer är det mycket vanligare med diskmaskin i villor och småhus – 76 procent jämfört med 28 procent i flerfamiljshus. En mycket prydlig tendens finns också när man betraktar upplåtelseformen. Bland de som bor med äganderätt har nästan 80 procent tillgång till diskmaskin, jämfört med 47 procent bland de som bor med bostadsrätt och slutligen 25 procent bland hyresrätterna.

Bland olika befolkningsgrupper kan t.ex. noteras att sammanboende har diskmaskin betydligt oftare än ensamstående – speciellt bland barnfamiljerna (82 procent). Bland ensamstående kan möjligen poängteras att diskmaskiner är något vanligare bland män. Bland de socioekonomiska grupperna ökar andelen med diskmaskin från 41 procent bland ej facklärda arbetare till 71 procent bland högre tjänstemän och 75 procent bland företagare med anställda. Bland ålderspensionärer, förtidspensionärer och långvarigt arbetslösa ligger nivåerna under 40 procent. Men – som vi påpekat flera gånger tidigare – i grunden beror dessa skillnader på boendet, vilka befolkningsgrupper som bor i villor och egna hem och vilka som bor i flerfamiljshus.

Frys

När det gäller frys verkar marknaden i stort sett mättad – de flesta som vill ha eller tycker sig behöva en frys har också skaffat sig den. År 2002 hade 98 procent av befolkningen, 16–84 år, en frys, viket är 12 procentenheter fler än vid början av 1980-talet (86 procent). Ser vi ytterligare bakåt till år 1975 hade 77 procent av befolkningen (16–74 år) frys. När andelarna ligger så pass nära 100 procent som de gjorde 2002 är utrymmet för skillnader mellan olika befolkningsgrupper tämligen begränsat. Utjämnarna har skett tidigare under årens lopp.

Några mer eller mindre självklara skillnader kan man naturligtvis hitta i det omfattande tabellmaterial som vi lagt ut på SCB:s hemsida på nätet: 100 procent bland de ungdomar (16–24 år) som bor kvar hos sina föräldrar har frys, men "bara" 85 procent bland ensamstående ungdomar i dessa åldrar. När man lämnat föräldrahemmet och flyttat in i sitt första

egna hushåll finns det under en tid måhända andra prioriteringar än en frys. Man kan hitta flera liknande exempel mellan andra befolkningsgrupper.

Generellt kan man kanske här påpeka att kraftiga förbättringar av den materiella standarden har skett för en lång rad kapitalvaror – i detta avsnitt exemplifierade med diskmaskin och frys. Det stora genombrottet för många av dessa ägde rum under 1970- och 1980-talen, varefter marknaden i viss utsträckning tycks mättad. Bakgrunden är i första hand köpkraftsökningar för hushållen, och i viss mån prisminskningar i reala termer. Köpkraften har förbättrats dels genom reallöneökningar, dels genom en markant sysselsättningsökning bland kvinnor, som tillförde främst sammanboendehushållen en påtaglig köpkraftsökning, trots en tidvis stagnerande ekonomi efter mitten av 1970-talet. Standardförbättringarna medförde också i vissa avseenden en fortsatt utjämning av levnadsstandard. För nästa generation av ännu modernare innovationer skedde motsvarande utveckling under 1990-talet (mikrovågsugnar, video, CD-spelare etc.) och pågår alltjämnt under 2000-talet (t.ex. datorer och Internetåtkomst).

Mikrovågsugn

En relativt sent introducerad skapelse i de svenska hemmen är mikrovågsugnen eller "mikron". Men när vi för första gången, i samband med 1996-97-års undersökningar, frågade om man hade tillgång till mikrovågsugn hade redan 70 procent av befolkningen, 16-84 år, hunnit skaffa sig en. Några år senare, vid den senast redovisningsbara undersökningen 2002, hade andelen ökat med 13 procentenheter till 83 procent.

I översiktstabell 5 ser vi att även mikrovågsugnar är överrepresenterade i småhusen (89 procent) jämfört med i flerfamiljshusen (75 procent). Vi kan här också se att mikron har spridit sig snabbare utanför de tre storstadsområdena, cirka 80 procent i Stockholm, Göteborg och Malmö jämfört med drygt 85 procent i övriga delar av landet.

När vi ser till övriga befolkningsgrupper kan vi bl.a. konstatera att:

- de äldre inte har tagit denna uppfinning till sitt hjärta i samma utsträckning som yngre och medelålders: 88 procent bland 35-54-åringar dalar till 61 procent bland de allra äldsta, 75-84-åringarna.
- sammanboende i alla åldersklasser använder sig av mikrovågsugn i betydligt större utsträckning än ensamstående. Bland de ensamstående är könsskillnaderna däremot mera svårtolkade: yngre ensamstående män och äldre ensamstående kvinnor tycks något mer attraherade av mikrovågsugnen.
- det finns inga skillnader mellan personer med svensk respektive utländsk bakgrund.
- använda sig av mikron tycks inte heller vara någon klassfråga. Det är i stort lika många arbetare som högre tjänstemän som drar nytta av denna. Den största skillnaden finns istället mellan företagare med anställda (92 procent) och lantbrukare (71 procent).

Extra förrådsutrymmen

Till extra förrådsutrymmen (den sista indikatorn i översiktstabell 5) kommer vi att hålla oss kort. 97–98 procent av befolkningen, 16–84 år, har tillgång till något sådant – en ökning med knappt 1 procentenhet sedan 1990-91.

Skillnaden mellan småhusboende och flerfamiljshus är här liten, 99 jämfört med 96 procent. Den enda av samtliga befolkningsgrupper som radikalt hamnar under 95-procentsnivån är de nyss utflugna ensamstående ungdomarna mellan 16 och 24 år. Bara cirka 80 procent av dessa har något extra förrådsutrymmen att ta till. Men dessa kan ta tröst i det övriga tabellmaterialet – snart nog väntar extra förrådsutrymmen även för dessa.

Tabell 5

Översiktstabell: Köksutrustning

Särredovisning efter kön, hustyp, upplåtelseform och H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 2002** i procent, samt **utvecklingen** i procentenheter (**se noter under respektive indikator**), där minustecken anger minskning.

	Tillgång till disk- maskin 1)	Tillgång till frys 1)	Tillgång till mikro- vågsugn 2)	Tillgång till extra förråds- utrymmen 3)
Samtliga, 16–84 år	55,6 +26	97,8 +12	83,3 +13	97,4 +1
Män	56,1 +26	97,5 +12	84,2 +12	97,1 +1
Kvinnor	55,1 +26	98,1 +11	82,4 +13	97,7 +1
<i>HUSTYP</i>				
Småhus	76,2 +30	99,4 +3	89,4 +9	98,8 +2
Flerfamiljshus	27,7 +19	95,7 +23	75,0 +17	95,6 0
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>				
Äganderätt	78,5 +30	99,7 +2	90,3 +9	99,1 +2
Bostadsrätt	47,0 +34	97,4 +14	78,8 +13	98,0 0
Hysesrätt	24,9 +16	95,3 +24	74,7 +17	94,8 0
<i>H-REGION</i>				
H1 Stockholm	54,6 +25	96,3 +20	78,4 +12	96,2 0
H2 Göteborg och Malmö	53,3 +25	98,0 +15	80,0 +9	97,2 +1
H3 Övriga större städer	55,9 +26	98,2 +10	85,8 +13	97,7 +1
H4 Södra mellanbygden	56,0 +27	98,1 +8	85,0 +16	97,5 +1
H5 Norra tätbygden	63,0 +30	99,3 +9	87,9 +12	99,3 +3
H6 Norra glesbygden	56,5 +28	97,7 +6	84,2 +12	97,8 +3

1) Läget 2002, utveckling sedan 1980-81

2) Läget 2002, utveckling sedan 1996-97

3) Läget 2002, utveckling sedan 1990-91

Källa: ULF

6 Media

I detta sista avsnitt kring olika utrustningsdetaljer i hemmen konkretiserar vi på några med media-anknytning: dels tillgång till daglig tidning, som dessvärre tycks vara på bakåtmarsch, dels tillgång till video, CD-spelare och datorer vilka däremot tycks göra ett snabbt inlöp i de svenska hemmen.

Daglig tidning

Tillgången till en daglig tidning i bostaden (dvs. regelbunden, ofta prenumererad; här ingår inte eventuella tidningar på jobbet eller enstaka kvällstidningsexemplar) har till skillnad från alla andra mediaindikatorer minskat kraftigt, med hela 12 procentenheter mellan 1980 och 2002. År 2002 uppger 73 procent att man har tillgång till någon sådan dagligtidning. Från 1975 och drygt ett och ett halvt decennium framåt låg dessa tidningsinnehav kring 85 procent. Det är alltså under 1990-talet utförsbacken påbörjats.

I översiktstabell 6 kan vi se det vanliga mönstret: det är vanligare att de som bor i småhus har en daglig tidning, 85 procent (och med en minskning sedan 1980 med endast 8 procentenheter), medan enbart 59 procent bland de som bor i flerfamiljshus har en sådan tidning (och med en minskning med hela 19 procentenheter).

Innehavet av en dagstidning och raset de senaste decennierna är en mycket tydlig såväl generations- som klassfråga. Några exempel:

- Bland ungdomar 25–34 år var det år 2002 bara 56 procent som läste en dagstidning. Tjugo år tidigare låg denna andel på 80 procent. Bland dagens ålderspensionärer är andelen dagligtidningsläsare över 85 procent, vilket bara är en nedgång med några få procentenheter sedan 1980-talet. Från ungefär 55-års ålder håller man i stort dagstidningsläsandet intakt.
- Indelningen efter familjecykel visar också tydliga tendenser: i alla åldersgrupper (med eller utan barn) är det de ensamstående som i betydligt lägre frekvens innehar en daglig tidning. Dimensionen i detta kan beskrivas av 37 procents tidningsläsare bland ensamstående 16–24-åringar till 78 procent läsare bland de ensamstående 75–84-åringarna. Motsvarande andelar tidningsläsare bland de yngsta och äldsta sammanboende är 41 respektive 93 procent.
- Bland arbetare är nu det dagliga tidningsinnehavet nere på 69 procent – en minskning med 14 procentenheter sedan början av 1980-talet. Bland tjänstemännen är motsvarande andel 80 procent, och här stannar nedgången vid 9 procentenheter (specifikt bland högre tjänstemän: 85 procent och en minskning med 8 procentenheter).

- Studerande har minskat sitt dagstidningsläsande med en tredjedel. År 2002 läste 63 procent en dagstidning, jämfört med 85 procent 20 år tidigare.
- Man läser oftare dagstidningar i de mera glesbefolkade delarna av Sverige – närmare 80 procent i de norra delarna av landet jämfört med knappt 70 procent i de tre storstadsregionerna.

Video

Under den senaste tjugoförårsperioden har tillgången till videoapparater närmast gjort ett triumfatoriskt intåg i de svenska hemmen. 1982-83 hade cirka 12 procent denna "nyttighet" för att år 2002 nå en omfattning av 85 procent av hushållen. Detta segertåg har främst märkts i medelåldrarna, där 95 procent av 35-44-åringarna har denna tillgång, jämfört med 38 procent bland de allra äldsta, 75-84-åringarna.

Tillgång till video är, även här, något vanligare bland småhusboende, 90 procent (plus 78 procentenheter sedan början av 1980-talet) jämfört med 77 procent bland dem som bor i flerfamiljshus (plus 66 procentenheter). Översiktstabell 6 visar också att tillgång till video är något ovanligare i den norra glesbygden än i övriga delar av landet, men att utvecklingen följt någorlunda gemensamma höjder.

Redovisningen efter familjeförhållanden visar att så gott som alla sammanboende barnfamiljer numera har tillgång till video, cirka 98 procent. I alla familjecykelt kategorier är andelarna för övrigt högre bland sammanboende än bland ensamstående.

Skillnaderna mellan personer med svensk respektive utländsk bakgrund liksom mellan olika socioekonomiska grupper är förhållandevis små. Bland arbetarna har 80 procent tillgång till video, jämfört med 88 procent bland tjänstemännen. Lägst spridning har videoinnehav bland lantbrukarna, enbart 50 procent.

CD-spelare

En likartad snabb utveckling, som videon, kan sägas om CD-spelarna, men här har vi möjlighet att överblicka en betydligt kortare tidsrymd. När vi första gången ställde frågan om CD-spelare år 1994-95 var andelen innehavare i den svenska befolkningen, 16-84 år, 65 procent. Sju år senare, år 2002 hade denna andel ökat till 85 procent.

Tillgång till CD-spelare är kraftigt relaterad till ålder: från ett 95-procentigt innehav i åldrarna mellan 16 och 44 år, minskar andelen successivt till 35 procent bland de allra äldsta, 75-84-åringarna. Men utvecklingen är på gång även bland äldre, bland pensionärerna i åldrarna mellan 65 och 74 år har det under sjuårsperioden skett en ökning med hela 50 procentenheter från 18 till 68 procent.

CD-spelaren är således ett exempel på den typ av innovationer som snabbt närmar sig en mättnadspunkt, med därpå följande minskade gruppskillnader. Bland de som bor i norra glesbygden har något färre CD-spelare (78 procent) än bland de som bor i storstadsregionerna, men skillnaderna har minskat. Detsamma kan sägas beträffande familjecykelt kategorier: grupper av sammanboende (både med och utan barn) har

oftare CD än ensamstående men med minskade skillnader sedan mitten av 1990-talet. Bland de socioekonomiska grupperna ökar andelen från 76 procent bland icke facklärd arbetare till 95 procent bland de högre tjänstemännen – men även här kan en viss nivellering märkas.

Tillgång till dator och Internet i hemmet

Frågan om tillgång till dator i hemmet har funnits med i ULF sedan 1994, medan frågan om tillgång till Internet kom först 1998. I översiktstabell 6 nedan redovisas enbart utvecklingen under perioden 1998–2002, medan samtliga år beträffande datorinnehav har tagits med i det omfattande tabellmaterial som finns under Levnadsförhållanden på SCB:s hemsida på Internet (www.scb.se).

Få företeelser har genomgått en sådan revolutionerande utveckling som datoriseringen. Från att i begynnelsen ha varit ett dyrt, otympligt och relativt lågpresterande redskap för stater och större företag har datorn under senare år blivit allt billigare, kraftfullare och mindre skrymmande. I mitten av 1990-talet hade 26 procent av männen och 21 procent av kvinnorna, 16–84 år, tillgång till en dator i hemmet. År 2002 hade dessa andelar vuxit till 75 respektive 69 procent. Dessa siffror säger ju dock inget om hur datorn används i hemmet. För ett studium av detta kan vi hänvisa till "Fritid 1976–2002", kapitel 8 i rapport nr 103 i serien Levnadsförhållanden, SCB. Här visas bl.a. att det är männen som i betydligt större utsträckning än kvinnorna använder datorn för olika ändamål.

I tabell 6 kan vi se att även datorer förekommer oftare i småhus (79 procent) än i flerfamiljshus (62 procent) – denna skillnad ligger permanent sedan slutet av 1990-talet. Vi kan också se att tillgången till datorer minskar med befolkningsstorlek, från 78 procent i Stor-Stockholm till 60 procent i de norra glesbygderna.

Bland familjecykkelkategorierna finns datorer hos så gott som samtliga (99 procent) sammanboende familjer med något äldre barn. Genomgående är det också så att datorer generellt sett är vanligare bland sammanboende än ensamstående, och bland ensamstående, i sin tur, vanligare bland män än kvinnor. Den andra ytterligheten tecknas då av ensamstående kvinnliga pensionärer, cirka 10 procent har tillgång till dator i denna grupp.

Bland de socioekonomiska grupperna ökar andelen datorinnehavare successivt från 55 procent bland ej facklärd arbetare till 90 procent bland högre tjänstemän. Här är dock en viss utjämning på gång – arbetarfamiljerna tycks närma sig långsamt när vi ser till utvecklingen under de senaste 5 åren. Lägst nivå har här lantbrukarna med 37 procent.

Om datorn under tidigare år hemma i familjerna kanske främst var ett redskap för spel och underhållning har den i och med utbredningen av Internet fått nya användningsområden för informationsutbyte, elektronisk handel och bank- och affärstransaktioner. År 2002 hade man i nästan två tredjedelar av hemmen en dator som kunde kopplas upp mot Internet.

Förhållandet mellan olika befolkningsgrupper följer här mycket nära de variationer vi fann när det gällde tillgång till dator överhuvudtaget, men på cirka 10 procentenheters lägre nivå. För ett närmare studium av detta

hänvisas dels till vårt tabellmaterial på SCB:s hemsida, dels till den ovannämnda rapporten "Fritid 1976-2002" (rapport nr 103 i serien Levnadsförhållanden, SCB, som också finns utlagd på SCB:s hemsida).

Tabell 6**Översiktstabell: Media**

Särredovisning efter kön, hustyp, upplåtelseform och H-region. Personer 16-84 år. **Läget år 2002** i procent, samt **utvecklingen** i procentenheter (**se noter under respektive indikator**), där minustecken anger minskning.

	Tillgång till daglig tidning 1)	Tillgång till video 2)	Tillgång till CD- spelare 3)	Tillgång till dator i hemmet 4)	Tillgång till dator med Internet 4)
Samtliga, 16-84 år	73,7 -12	84,5 +73	85,0 +25	71,9 +15	63,5 +25
Män	72,9 -13	86,6 +74	86,0 +23	75,1 +14	66,7 +24
Kvinnor	74,5 -11	82,5 +72	84,0 +57	68,7 +15	60,3 +25
<i>HUSTYP</i>					
Småhus	84,7 -8	89,9 +78	88,1 +24	79,0 +15	71,4 +27
Flerfamiljshus	58,9 -19	77,3 +66	80,7 +26	62,4 +15	52,8 +22
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>					
Äganderätt	87,4 -7	90,5 +79	88,3 +24	79,8 +14	72,5 +27
Bostadsrätt	72,7 -13	80,1 +70	82,9 +26	66,0 +14	57,1 +22
Hyresrätt	53,5 -22	77,7 +65	81,0 +26	63,0 +15	53,4 +23
<i>H-REGION</i>					
H1 Stockholm	66,8 -7	86,1 +72	88,1 +24	77,6 +11	70,0 +23
H2 Göteborg och Malmö	69,7 -17	84,3 +70	85,1 +21	74,5 +12	67,5 +24
H3 Övriga större städer	76,2 -13	85,0 +73	85,7 +25	70,5 +14	62,5 +25
H4 Södra mellanbygden	77,4 -11	83,2 +74	82,1 +28	70,7 +20	60,9 +27
H5 Norra tätbygden	80,0 -11	85,6 +75	84,5 +26	67,4 +18	58,2 +27
H6 Norra glesbygden	76,1 -11	78,9 +72	77,8 +31	60,4 +17	48,1 +20

1) Läget 2002, utveckling sedan 1980-81

2) Läget 2002, utveckling sedan 1982-83

3) Läget 2002, utveckling sedan 1994-95

4) Läget 2002, utveckling sedan 1998-99

Källa: ULF

7 Bostadens tillgänglighet

Vid intervjuer som gjordes med personer i åldern 55 till 84 år, noterade intervjuaren om bostaden var tillgänglig för rullstolsburna, liksom om det förekom trappor eller höga trottoarkanter, branta lutningar eller någon starkt trafikerad väg i bostadens närmaste omgivning.

Ungefär 75 procent av 55–84-åringarna har inte bostäder som är tillgängliga för rullstolsburna, i den meningen att man kan komma in i och ut ur bostaden utan att behöva gå i någon trappa. Detta innebär närmare 1,7 miljoner i dessa åldersgrupper. I instruktionen till intervjuarna anges att man även skall räkna med yttertrappa eller liknande även om det bara är ett enda trappsteg. Detta är ju en av anledningarna till att vi får en så pass hög andel här. Cirka 60 procent av befolkningen bor i småhus, vilka ju oftast har entréer med något eller några trappsteg. Bland småhusboende är det således 82 procent som bedöms ha otillgängliga bostäder för rullstolsburna, jämfört med 65 procent bland de som bor i flerfamiljshus. De skillnader som finns mellan olika befolkningsgrupper, efter regioner, socioekonomisk grupp etc. kan därmed sannolikt i hög grad förklaras av hur man bor, dvs. i småhus eller flerfamiljshus.

I en rapport om funktionshindrades levnadsförhållanden konstaterades att även klara majoriteter inom grupper som svårt rörelsehindrade, personer med nedsatt syn eller "hjälpberoende" bor i bostäder som på detta sätt kan anses svårtillgängliga. Här beräknades att omkring 100 000 svårt rörelsehindrade i åldrarna 65–84 år (och som inte bor på institution) måste ta sig upp för någon trappa för att komma in i bostaden. Som svårt rörelsehindrade betecknas de som inte utan hjälp av käppar, bockar, rullstol eller hjälp av annan person kan förflytta sig inom eller utanför bostaden (Se "Funktionshindrade 1988–1999", rapport nr 97 i serien Levnadsförhållanden, SCB)

De övriga kolumnerna i tabell 7 visar att 23 procent av 55–84-åringarna (cirka 550 000 personer) har trappor (ytterligare trappor som inte tillhör bostaden) eller höga trottoarkanter i bostadens närmaste omgivning, att det för 12 procent (omkring 280 000) finns någon brant lutning i närheten samt att 15 procent (ungefär 350 000 personer) bor intill någon starkt trafikerad väg. Trappor eller höga trottoarkanter liksom närhet till starkt trafikerad väg är vanligast för de som bor i flerfamiljshus, medan branta lutningar oftare förekommer i småhusområden. I det övriga tabellmaterial som finns på SCB:s hemsida är det svårt att hitta några tydliga eller intressanta trender.

Tabell 7

Översiktstabell: Bostadens tillgänglighet

Särredovisning efter kön, hustyp, upplåtelseform och H-region.

Personer 16–84 år. **Läget år 2002** i procent.

	Bostad- en ej tillgänglig för rull- stols- burna 1)	Trappor eller höga trottoar- kanter 2)	Brant lutning 2)	Starkt trafikerad väg 2)
Samtliga, 55–84 år	75,1	23,2	11,7	14,7
Män	76,2	21,6	11,5	14,1
Kvinnor	74,0	24,5	11,7	15,2
<i>HUSTYP</i>				
Småhus	82,2	19,8	13,1	9,0
Flerfamiljshus	64,8	27,9	9,8	23,0
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>				
Äganderätt	83,4	20,5	13,1	8,8
Bostadsrätt	64,5	25,2	10,5	20,5
Hysesrätt	66,4	27,2	9,9	22,4
<i>H-REGION</i>				
H1 Stockholm	70,1	26,1	14,2	16,8
H2 Göteborg och Malmö	72,3	29,5	12,9	17,5
H3 Övriga större städer	74,8	24,7	8,9	16,8
H4 Södra mellanbygden	79,3	14,1	11,5	7,7
H5 Norra tätbygden	72,9	17,7	15,7	14,8
H6 Norra glesbygden	86,0	24,1	16,1	11,3

1) SCB:s intervjuare har antecknat om det är möjligt att komma in i och ut ur den intervjuades bostad utan att behöva gå i någon trappa (t.ex. med rullstol). Här räknar man även med yttertrappa till villa eller liknande även om det bara är frågan om ett enda trappsteg.

2) SCB:s intervjuare har antecknat om det finns trappor, trottoarkanter, branta lutningar eller någon starkt trafikerad väg i bostadens närmaste omgivning.

Källa: ULF

8 Uppvärmning av bostaden

SCB redovisar årligen statistik över uppvärmningssätt och energianvändning i bostadsbeståndet: SCB:s energibalansstatistik, el- och fjärrvärmestatistik och energistatistik för småhus, flerbostadshus respektive lokaler. Denna statistik redovisas årligen i bl.a. Statistiska meddelanden (senast EN 16 SM 0304). För en sammanfattning, se också Bostads- och byggnadsstatistisk årsbok 2004 (Kapitel 3 "Uppvärmning – energi").

I samband med ULF-undersökningarna 1999 ställdes för första, och hitintills enda, gången en fråga till småhusboende på vilket eller vilka sätt man kunde värma upp sitt hus. Resultaten är således relativt gamla, men fördelningen mellan olika uppvärmningssätt har antagligen inte förändrats i större grad. Den eventuella fördelen med denna statistik är att man kan studera fördelningarna för den stora mängd befolkningsgrupper som ULF-undersökningarna möjliggör. Redovisningen i denna rapport görs dock mycket översiktlig med enbart en fördelning efter upplåtelseform och H-regioner, medan i det motsvarande grundtabellmaterialet på SCB:s hemsida finns möjlighet att jämföra även övriga befolkningsgrupper.

Från SCB:s energistatistik för småhus redovisas i tabell 8.1 den procentuella fördelningen av använda energislag för ett antal år mellan 1988 och 2002. Vi ser här att oljan har minskat i betydelse: de småhusboende som enbart haft oljeeldning har minskat från 14 till 10 procent, medan de som haft olja i kombination med bibränslen mer än halverats från 8 till 3 procent och de med kombinationen olja plus el minskat något från 7 till 5 procent. Enbart eluppvärmning har cirka en tredjedel av småhusen – tämligen oförändrat under tidsperioden. Andelen med berg- eller jordvärme är noterbara först vid slutet av 1990-talet, cirka 2–3 procent. Den största ökningen hamnar under kategorin "annat" – från 8 till 14 procent – vilka kombinationer det gäller framgår inte tydligt av SCB:s statistik.

I tabell 8.2 visas översiktligt svaren på frågan i ULF-undersökningarna år 1999 "Hur kan Du för närvarande värma upp Ditt hus?". Flera alternativ fick anges. Frågan ställdes enbart till dem som bor i småhus.

Det mest frekventa svaret är "fasta bränslen (ved, pellets etc.)" med cirka 40 procent. Som vi såg från energistatistiken i tabell 8.1 är det relativt få, cirka 7–8 procent, som enbart använder bibränslen, utan detta sker ofta i kombination med el eller olja. Det finns här mycket tydliga skillnader mellan olika regioner. Den minsta användningen av fasta bränslen förekommer i Stockholmsområdet, 15 procent, – en andel som sedan successivt ökar till 68 procent i den norra glesbygden.

Ungefär lika stora andelar, cirka 33 procent, uppger sig ha vattenburen elvärme respektive direktverkande elvärme. Vattenburen el förekommer oftare i de norra delarna av landet, medan direktverkande el är vanlig, över 40 procent, dels i Stockholmsregionen, dels i norra tätbygden.

Cirka 30 procent uppger att man använder sig av oljeeldning, antingen ensamt eller i kombination med annan uppvärmning. Detta är vanligast utanför de tre storstadsområdena, främst i södra mellanbygden med omkring 35 procent.

Att man använder värmepump respektive fjärrvärme uppger vardera cirka 9 procent. Värmepumpar är ganska jämnt fördelade över de olika regionerna, medan fjärrvärme är betydligt vanligare i de större städerna. Solvärme, slutligen, förekom vid undersökningen 1999 bara i någon enstaka procent av småhusen.

Tabell 8.1

Använda energislag i småhus enligt SCB:s energistatistik

Några årsvärden mellan 1988 och 2002. Procent

	1988	1990	1993	1996	1999	2002
Endast olja	14	13	12	13	13	10
Endast el	35	33	33	33	33	34
Olja och bibränsle	8	8	7	6	5	3
Endast bibränsle	6	6	8	8	7	8
Olja och el	7	7	5	7	6	5
Biobränsle och el	19	21	20	20	19	20
Olja, biobränsle o el	3	3	2	3	2	2
Berg-, jordvärme etc.	0	0	0	0	2	3
Annat	8	9	12	10	13	14
Antal småhus (1000-tal)	1 671	1 735	1 744	1 743	1 689	1 755

Källa: SCB, energistatistik för småhus

Tabell 8.2**Översiktstabell: Uppvärmning av bostaden (enbart småhus)**

Särredovisning efter kön, upplåtelseform och H-region. Personer 16–84 år.

Läget år 1999 i procent.

	Olje- eld- ning	Vat- ten- bur- en elvä- rme	Direkt- verk- ande elvä- rme	Fasta brän- slen (ved, pel- lets etc.)	Vär- me- pump	Fjärr- vär- me	Sol- vär- me	An- nat
Samtliga, 16–84 år	29,9	34,9	32,9	40,6	9,2	8,9	1,1	2,0
Män	30,4	34,8	33,2	40,9	10,4	8,8	1,1	1,9
Kvinnor	29,5	35,1	32,7	40,4	8,1	9,1	1,2	2,2
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>								
Äganderätt	31,4	35,6	33,8	42,9	9,8	7,1	1,2	2,1
Bostadsrätt	6,3	36,4	19,4	4,1	7,8	40,5	1,6	1,5
Hysesrätt	25,0	27,0	29,0	32,1	3,0	15,0	0,4	2,0
<i>H-REGION</i>								
H1 Stockholm	22,7	31,3	42,3	14,5	9,7	8,4	1,5	2,9
H2 Göteborg och Malmö	24,6	37,9	34,5	25,3	9,3	11,9	1,6	3,9
H3 Övriga större städer	31,9	33,2	29,7	38,5	9,0	13,3	1,0	1,6
H4 Södra mellanbygden	35,0	33,5	30,4	57,8	10,2	3,7	0,8	1,4
H5 Norra tätbygden	29,8	42,0	40,9	50,1	6,5	4,8	1,7	1,3
H6 Norra glesbygden	28,6	46,8	28,1	68,0	8,6	2,9	0,8	2,1

Källa: ULF

9 Egen bedömning av bostadsstandarden

I samband med 1999 års ULF-undersökning ställdes ett antal attityd- eller bedömningsfrågor kring olika aspekter på bostaden och dess planlösning, om man är nöjd, missnöjd eller varken... eller. På det hela taget framstår här det svenska folket som mycket nöjda med sina boendeförhållanden. T.o.m. när det gäller boendekostnaderna är det bara cirka 10 procent som känner missnöje.

Följande fråga ställdes: "Vilket av följande i Din bostad är Du nöjd eller missnöjd med?" (köket; hygienutrymmena o.s.v. – se översiktstabellerna) med svarsalternativen "nöjd", "varken nöjd eller missnöjd", "missnöjd" samt "vet ej, inte aktuellt". I tabellerna i detta kapitel redovisas andelen som är missnöjda med olika delar av sitt boende med jämförelser sedan början av 1990-talet. I grundtabellmaterialet på SCB:s hemsida finns hela svarsfördelningarna för ett större antal befolkningsgrupper.

Köket (kokvrån)

Ungefär 10 procent, cirka 640 000 personer i befolkningen 16–84 år, är missnöjda med sitt kök, 77 procent uppger sig vara nöjda, medan 12 procent vare sig är nöjda eller missnöjda. Jämfört med förhållandena i början av 1990-talet är skillnaderna ganska små.

Kvinnor är något oftare missnöjda än män. Allra högst andelar finns hos de ensamstående mödrarna, bland vilka hela 25 procent är missnöjda. Detta är också en klar ökning sedan 1990-talets början. Även bland sammanboende barnfamiljer är andelen missnöjda högre än bland barnlösa familjer, men här delas missnöjet ungefär lika mellan män och kvinnor.

Ser man till åldersindelningen verkar missnöjet vara störst i de yngre medelåldrarna, för att sedan sjunka till några enstaka procent bland ålderspensionärer mellan 75 och 84 år, såväl ensamstående som sammanboende. Skillnaderna mellan olika socioekonomiska grupper är små – möjligen är lantbrukarfamiljer något mera nöjda med sitt kök än övriga företagare, arbetare och tjänstemän.

De som bor i flerfamiljshus är missnöjda med köket i större utsträckning (12 procent) än de som bor i småhus (8 procent). Högst är andelen bland de som bor i hyresrätt (14 procent). Skillnaderna mellan olika regioner är däremot små, möjligen något fler (och ökande) andelar bland de som bor i den norra glesbygden.

Hygienutrymmena (toalett, bad, dusch)

När det gäller hygienutrymmena får vi en likartad bild som för kök, enligt ovan, både beträffande nivå och fördelning. Man kan ju här naturligtvis misstänka att det i stort sett är samma personer som är missnöjda med sitt boende överhuvudtaget och därför svarar "konse-

kvent" tvärs igenom alla dessa delfrågor. Dock, det finns en hel del variationer som vi kommer att se i avsnitten framöver.

Ungefär 9 procent (cirka 610 000 personer) säger sig vara missnöjda med toalett-, bad- och duschutrymmena i bostaden. Detta är en smärre minskning med 2 procentenheter sedan början av 1990-talet. 80 procent uppger sig nöjda och 11 procent befinner sig mitt emellan, varken nöjda eller missnöjda. Även här är kvinnor mer missnöjda än män, framför allt bland barnfamiljerna. Bland de ensamstående mödrarna är 24 procent missnöjda, en ökning med närmare 10 procentenheter sedan början av 1990-talet.

Åldersmässigt är 25–44-åringarna mest missnöjda, framför allt i jämförelse med ålderspensionärerna; de som har utländsk bakgrund är missnöjda i större utsträckning än infödda svenskar; och lantbruksfamiljer tycks mer nöjda än övriga socioekonomiska grupper, speciellt hemarbete och studerande.

I flerfamiljshus är 11 procent missnöjda (en minskning med 4 procentenheter sedan 1990-91) jämfört med närmare 8 procent bland småhusboende – bland de som bor i hyresrätt är 14 procent missnöjda. Indelningen efter regioner visar möjligen ett något mindre missnöje i de norra delarna av landet.

Förvaringsutrymmen (linneskåp, garderober o.d.)

Betydligt fler, 17 procent eller närmare 1,2 miljoner personer, är missnöjda med sina förvaringsutrymmen. 69 procent är nöjda medan 14 procent är vare sig eller. Skillnaden mellan könen är här än större: 20 procent bland kvinnor och 14 procent bland män. Bland ensamstående småbarnsmödrar är andelen missnöjda 35 procent och bland sammanboende mödrar 27 procent.

Bland de som bor i flerfamiljshus är 22 procent missnöjda, i småhusboende betydligt färre, 14 procent. Indelningen efter region visar ett större missnöje bland de som bor i de tre storstadskommunerna Stockholm, Göteborg och Malmö (cirka 20 procent) jämfört med i övriga Sverige (15 procent).

Ljudisoleringen

13 procent, cirka 870 000 personer, tycker inte om ljudisoleringen, 73 procent är nöjda medan resterande 14 procent är ambivalenta. Andelen missnöjda har minskat under 1990-talet med 3 procentenheter.

Skillnaden mellan män och kvinnor har krympt; bara någon procentenhet högre värden bland kvinnor än bland män. Problemet är störst bland de som bor i flerfamiljshus, 22 procent missnöjda, jämfört med 6 procent bland de som bor i småhus. Skillnaderna mellan övriga befolkningsgrupper är väsentligen en avspegling av detta – om man bor i flerfamiljshus eller mera enskilt.

Ventilationen

Ventilationen tycker 11 procent av befolkningen är ett bekymmer, ungefär 740 000 personer, 16–84 år. 77 procent är helt nöjda och 12 procent

varken... eller – ungefär som för de övriga indikatorer på bostadsstandarden vi försöker spegla i detta kapitel.

Till skillnad från de hittills redovisade indikatorerna finns det här inga skillnader mellan män och kvinnor. Vi kan därmed konstatera att kvinnor är mer missnöjda än män när det gäller köket, hygienutrymmena och förvaringsutrymmena, medan det inte finns några könsskillnader beträffande ventilationen och (som visas i följande avsnitt) värmen, planlösningen och utsikten. Möjligen något att fundera över.

Indelningen efter ålder visar att 13 till 16 procent av 16–44-åringarna är missnöjda med ventilationen, men bara 5–6 procent av ålderspensionärerna. Bland pensionärerna är detta närmast en halvering sedan början av 1990-talet medan för övriga grupper andelarna är i stort sett oförändrade. Även denna tendens går igen från indikator till indikator när det gäller bostadsstandarden. Det lär knappast vara så att pensionärer i snitt bor i t.ex. bättre ventilerade lägenheter, utan resultaten pekar väl snarare på olikheter i krav- eller anspråksnivåer. Dagens pensionärer som växt upp under helt andra boendebetingelser tycker att man fått det bättre, medan dagens ungdoms- och medelåldersgenerationer är mer känsliga och krävande.

Bland de som bor i småhus är bara knappt 6 procent missnöjda med ventilationen, medan andelen är cirka tre gånger så hög, närmare 19 procent, bland de som bor i flerfamiljshus. Sett till H-regioner är missnöjet mest utbrett i Stockholmsregionen, ungefär 16 procent, jämfört med 8–11 procent i riket i övrigt.

Värmen

Drygt 8 procent, cirka 575 000 personer, är missnöjda med värmen i sin bostad, 82 procent är nöjda medan 9 procent inte har någon definitiv åsikt i frågan. Andelen missnöjda är helt oförändrad sedan början av 1990-talet.

I likhet med de föregående problemen är missnöjet lokaliserat till de yngre åldersgrupperna, cirka 12 procent mellan 16 och 44 år – jämfört med 4 procent bland 55–84-åringar (se kommentar under ventilation ovan). Bland de socioekonomiska grupperna är det intressant att notera att knappast någon lantbrukare är missnöjd med värmen; bland alla övriga grupper är nivån i snitt med befolkningen i sin helhet.

Bland de som bor i flerfamiljshus ligger andelen missnöjda på närmare 14 procent, jämfört med 5 procent bland de som bor i småhus. Den regionala indelningen visar att missnöjet är störst i de tre storstadsregionerna, 11 procent. I områdena utanför de större städerna ligger andelarna på cirka 6 procent.

Tabell 9.1

Översiktstabell: Egen bedömning av bostadsstandarden

Särredovisning efter kön, familjetyp, hustyp, upplåtelseform och H-region.

Personer 16–84 år. **Läget år 1999** i procent, samt **utvecklingen sedan****1990-91** i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	Är missnöjda med...					
	...köket, (kok- vrån)	...hygien- utrymm- ena	...förvar- ings- utrym- mena	...ljudiso- leringen	...ventila- tionen	...värm- en
Samtliga, 16–84 år	9,4 -1	8,9 -2	17,2 -4	12,7 -3	10,8 -2	8,4 0
Män	8,3 -2	7,7 -3	14,1 -4	11,9 -4	11,0 -2	7,9 0
Kvinnor	10,4 -1	10,1 -1	20,2 -3	13,5 -3	10,7 -2	8,9 +1
<i>FAMILJETYP</i>						
Ensamstående utan barn	8,3 -1	8,1 -2	14,1 -2	16,5 -3	12,9 0	10,8 +2
därav: Ensamboende	9,0 -2	8,2 -3	15,5 -3	16,6 -4	14,1 -1	11,3 +1
Ensamstående med barn	20,3 +3	21,9 +6	31,6 -7	23,2 -10	18,8 -9	11,5 -3
Sammanboende utan barn	7,0 -1	6,9 -2	13,9 -3	9,2 -3	7,9 -2	5,3 0
Sammanboende med barn	12,9 -1	11,3 -3	24,2 -6	11,7 -3	13,3 -2	9,5 0
<i>HUSTYP</i>						
Småhus	7,6 -1	7,5 -1	13,8 -2	6,1 -2	5,6 -1	4,9 0
Flerfamiljshus	11,9 -2	11,0 -4	22,1 -5	22,4 -5	18,5 -3	13,5 +1
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>						
Äganderätt	6,7 -1	6,8 -1	12,3 -3	4,8 -2	4,8 -1	4,2 0
Bostadsrätt	7,4 -2	5,9 -5	19,9 -4	16,8 -2	11,9 -2	7,4 0
Hyresrätt	14,2 -1	13,5 -2	23,4 -5	23,0 -6	19,6 -3	15,4 +1
<i>H-REGION</i>						
H1 Stockholm	10,6 -4	9,2 -4	22,8 -5	15,6 -7	15,5 -2	10,9 0
H2 Göteborg och Malmö	10,1 -1	9,1 -2	19,1 -2	12,5 -7	11,5 -1	10,8 +2
H3 Övriga större städer	8,2 -1	9,5 -1	15,6 -4	13,5 -1	10,2 -2	8,0 +1
H4 Södra mellanbygden	8,3 0	8,3 -1	14,3 -2	9,1 -2	7,3 -2	6,0 0
H5 Norra tätbygden	10,1 -1	7,7 -2	14,5 -5	12,5 -4	10,1 -2	5,7 -2
H6 Norra glesbygden	13,6 +4	6,4 -5	14,3 -4	10,4 0	8,5 -2	6,2 +1

Källa: ULF

Planlösningen

Bara cirka 5 procent är missnöjda med planlösningen av bostaden, vilket motsvarar ungefär 325 000 personer. 83 procent är nöjda, medan 12 procent svarar varken eller. Jämfört med början av 1990-talet har andelen missnöjda minskat med drygt 2 procentenheter.

Den finns här inga skillnader mellan könen. Även indelningarna efter hustyp, upplåtelseform och region visar små avvikelser. Den enda grupp som når över 10-procentsnivån ifråga om missnöje är ensamstående föräldrar – bland ensamstående småbarnsmödrar är andelen 13 procent.

Utsikten

Även utsikten från bostaden är de allra flesta nöjda med, 75 procent nöjda. Bara 7 procent, cirka 470 000 personer, är missnöjda, medan övriga knappt 20 procent inte har någon uppfattning. Skillnaden sedan början av 1990-talet är marginell, möjligen något färre missnöjda.

Dock är skillnaden mellan hustyp betydande. Mer än dubbelt så många av de som bor i flerfamiljshus är missnöjda jämfört med småhusboende (11 respektive 4 procent). I konsekvens med detta är cirka 10 procent av de som bor i hyres- eller bostadsrätt missnöjda jämfört med knappt 4 procent bland de som bor med äganderätt. I regionalt avseende tycks de som bor i de tre storstadsområdena något mer missnöjda än i övriga delar av Sverige.

Bostadens storlek

En fråga om hur man såg på bostadens storlek ställdes första gången år 1999. Här finns således inga jämförelsemöjligheter bakåt i tiden. Var tionde person, närmare 700 000 personer i åldrarna mellan 16 och 84 år, var missnöjda med storleken på sin bostad, 80 procent var belåtna.

Störst missnöje här förekommer bland barnfamiljerna, 17-18 procent är missnöjda både bland ensamstående och sammanboende föräldrar. Bland småbarnsföräldrarna är drygt 20 procent missnöjda, både bland mödrar och fäder. Man kan ju här misstänka att man tycker att bostaden är för liten.

Bland de som bor i flerfamiljshus är ungefär dubbelt så många (14 procent) missnöjda, jämfört med småhusboende (7-8 procent). Bland H-regionerna tycks det största missnöjet finnas i Stockholmsområdet, närmare 14 procent missnöjda, mot 9-10 procent i övriga delar av landet.

Boendekostnaderna

Även frågan om boendekostnader har bara ställts vid ett tillfälle, år 1999. Frågan avsåg hur man såg på boendekostnaderna " i förhållande till vad man får för pengarna". "Bara" knappt 11 procent, cirka 730 000 personer, var missnöjda, medan 75 procent var nöjda.

Det största missnöjet finns även här bland de ensamstående föräldrarna, 25 procent tycker att man betalar mer än vad man får för pengarna. En annan markant skiljelinje gäller upplåtelseform respektive hustyp. Medan 22 procent av de som bor med hyresrätt är missnöjda, gäller detta för 10 procent bland de med bostadsrätt, men endast för 3 procent bland de som äger sin bostad; och analogt är 19 procent av de som bor i flerfamiljshus missnöjda gentemot 5 procent bland boende i småhus.

Bostadens underhåll

Den sista frågan i detta frågebatteri gällde bostadens underhåll ("t.ex. reparationer eller trappstädning") och ställdes enbart till de som disponerar sin bostad med hyresrätt. 18 procent var missnöjda på denna punkt och 64 procent var nöjda. Andelen missnöjda har här ökat med cirka 2 procentenheter sedan början av 1990-talet.

I likhet med flertalet av de indikatorer som presenterats här finns det största missnöjet hos barnfamiljerna, cirka 25 procent både bland ensamstående och sammanboende föräldrar. Även den regionala indelningen visar här en tydlig trend. Missnöjet är störst bland hyresgästerna i Stockholmsområdet, 24 procent, och minskar sedan till 8 procent i den norra glesbygden.

Övergripande trivsel med bostaden

I tabell 9.2 visas slutligen några resultat från en mera översiktlig fråga om bostaden: "Hur trivs Du med Din bostad? Trivs Du mycket bra, ganska bra, ganska dåligt eller mycket dåligt?". Och svaren är här entydiga: 74 procent trivs mycket bra, medan ytterligare 24 procent trivs ganska bra. Bara 2 procent har svarat med något av de negativa alternativen. Det enda alternativ som har ökat under 1990-talet är "trivs mycket bra", ökning med 6 procentenheter.

Även i övrigt verkar svaren vara i konsekvens med den tidigare genomgången i detta kapitel. Det är de som bor i småhus som trivs i större utsträckning (82 procent trivs mycket bra) än de som bor i flerfamiljshus (61 procent) och de som bor med äganderätt eller i bostadsrätt har högre andelar (85 respektive 72 procent) än de som bor i hyresrätt (58 procent anger "mycket bra"). Indelningen efter familjetyp visar att det är de ensamstående barnfamiljerna som har en lägre "trivselnivå" jämfört med övriga familjekategorier - framför allt i förhållande till sammanboende utan barn (57 respektive 81 procent trivs mycket bra).

Tabell 9.1
Översiktstabell: Egen bedömning av bostadsstandarden (forts.)

	Är missnöjda med...				
	...plan- lösning- en	...ut- sikten	...bo- stadens storlek	...boende- kost- naderna 1)	...bostadens underhåll 2)
Samtliga, 16–84 år	4,8 -2	6,9 -1	10,2	10,7	18,1 +2
Män	5,3 -2	7,1 -1	9,8	10,3	16,2 +1
Kvinnor	4,4 -2	6,6 -1	10,7	11,1	19,9 +4
<i>FAMILJETYP</i>					
Ensamstående utan barn	4,0 -1	9,2 0	9,1	13,9	15,6 +2
därav: Ensamboende	4,3 -2	9,4 -1	10,1	16,1	15,8 +2
Ensamstående med barn	10,3 -1	8,4 -5	17,8	24,9	25,7 +4
Sammanboende utan barn	3,6 -2	4,9 -1	6,3	6,7	17,3 +3
Sammanboende med barn	7,1 -3	6,5 -1	16,7	10,7	23,4 +3
<i>HUSTYP</i>					
Småhus	4,5 -2	4,1 0	7,7	5,0
Flerfamiljshus	5,3 -2	10,8 -2	14,0	19,0	18,7 0
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>					
Äganderätt	4,1 -2	3,6 0	6,7	3,3
Bostadsrätt	4,0 -2	9,1 0	12,3	10,2
Hysesrätt	6,3 -3	10,8 -3	14,8	22,3	18,1 0
<i>H-REGION</i>					
H1 Stockholm	4,5 -5	9,7 -2	13,7	12,8	23,7 +4
H2 Göteborg och Malmö	4,5 -2	9,2 0	9,1	12,9	18,0 0
H3 Övriga större städer	4,9 -1	6,6 -1	9,4	10,5	16,5 +3
H4 Södra mellanbygden	3,9 -2	3,0 -2	9,4	6,9	13,8 0
H5 Norra tätbygden	8,8 +1	6,1 -2	10,8	9,9	17,9 +1
H6 Norra glesbygden	5,1 -3	6,0 0	8,9	11,9	8,2 -1

1) "...boendekostnaderna i förhållande till vad man får för pengarna."

2) Till de som disponerar bostaden med hyresrätt: "...bostadens och husets underhåll, t.ex. reparationer och trappstädning."

Källa: ULF

Tabell 9.2**Översiktstabell: Övergripande trivsel med bostaden**

Särredovisning efter kön, familjetyp, hustyp, upplåtelseform och H-region.

Personer 16–84 år. **Läget år 1999** i procent, samt **utvecklingen sedan****1990-91** i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	Hur trivs Du med Din bostad?							
	Trivs mycket bra		Trivs ganska bra		Trivs ganska dåligt		Trivs mycket dåligt	
Samtliga, 16–84 år	73,6	+6	24,1	-5	1,6	-1	0,7	0
Män	71,2	+7	26,4	-6	1,8	0	0,5	0
Kvinnor	75,9	+5	21,8	-4	1,3	-1	0,9	0
<i>FAMILJETYP</i>								
Ensamstående utan barn	66,5	+3	30,8	-2	1,7	-1	0,9	0
därav: Ensamboende	66,2	+4	31,2	-2	1,5	-2	0,8	0
Ensamstående med barn	56,6	+5	34,4	-7	6,8	+2	2,3	0
Sammanboende utan barn	81,4	+8	17,3	-7	0,9	-1	0,4	0
Sammanboende med barn	73,6	+6	23,9	-5	1,7	0	0,8	0
<i>HUSTYP</i>								
Småhus	82,2	+5	16,8	-5	0,9	0	0,1	0
Flerfamiljshus	61,2	+6	34,5	-5	2,6	-2	1,5	0
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>								
Äganderätt	84,5	+6	14,9	-6	0,5	0	0	0
Bostadsrätt	72,1	+6	26,4	-5	0,8	-1	0,6	0
Hysesrätt	57,5	+5	37,2	-4	3,4	-1	1,7	0
<i>H-REGION</i>								
H1 Stockholm	69,6	+9	27,8	-7	2,1	-1	0,5	-1
H2 Göteborg och Malmö	72,2	+3	24,9	-3	1,8	0	1,0	0
H3 Övriga större städer	74,7	+5	23,2	-4	1,3	-1	0,7	0
H4 Södra mellanbygden	78,1	+8	19,9	-8	1,5	0	0,5	0
H5 Norra tätbygden	70,9	+4	27,0	-4	0,9	-1	1,2	+1
H6 Norra glesbygden	72,3	+2	25,2	-4	1,7	+1	0,5	0

Källa: ULF

10 Trygghet i boendet

I detta kapitel tar vi upp sådant som om man har hemförsäkring för bostaden, eller om man försöker skydda sig genom t.ex. extralås, inbrottslarm, säkerhetsdörrar eller grannsamverkan. Vi redovisar också om man blivit utsatt för något våld eller hot i bostaden under en ettårsperiod eller om det inträffat någon stöld eller skadegörelse i bostaden eller i förrådsutrymmen. För en utförligare redovisning kring detta hänvisas till "Offer för våld och egendomsbrott 1978–2002", rapport nr 104 i serien Levnadsförhållanden, SCB, som kom ut under våren 2004.

Hemförsäkring för bostaden

Till intervjupersonerna ställdes frågan "Har Du/Ni hemförsäkring för bostaden?", med svarsalternativen "ja", "nej" samt "vet ej". Frågan ställdes inte till personer som bodde på ålderdomshem, sjukhem eller andra vårdinstitutioner.

Mellan 96 och 97 procent i hela befolkningen, 16–84 år, uppger att man har en försäkring. Ungefär 0,5 procent kan inte svara, vilket innebär att det numera bara är cirka 3 procent, eller i absoluta tal ungefär 200 000 personer, som vet om och erkänner att man saknar hemförsäkring.

Om vi ser till utvecklingen sedan 1980-81 visas att det har skett en ganska markant minskning av andelen som saknar hemförsäkringsskydd, och detta redan fram till 1984-85, från 8 till drygt 4 procent. Därefter tycks marknaden vara i huvudsak mättad och år 2002 ligger den som sagt på omkring 3 procent. Vi kan alltså inte förvänta oss att det kommer att hända så mycket på detta område under åren framöver.

Det förekommer dock fortfarande markanta skillnader mellan olika befolkningsgrupper, beroende på hur och var man bor, ens familjeförhållande, socioekonomiska tillhörighet och nationella ursprung. En mera fullständig redovisning finns på SCB:s hemsida (se inledningskapitlet). Det glädjande i detta datamaterial är att en ganska tydlig utjämning har skett mellan tidigare gynnade och missgynnade i fråga om hemförsäkring.

Vad som framför allt tycks vara bestämmande för innehavet av försäkring är boende- och upplåtelseform samt bostadens standard och utrustning. Bland de som bor i villor eller småhus är det bara någon enstaka procent som saknar hemförsäkring. För dessa är ju hemförsäkringen vanligen kombinerad med den oftast obligatoriska villaförsäkringen ("villa-hemförsäkring"). Bland boende i flerfamiljshus saknar cirka 7 procent hemförsäkring, men skillnaden har minskat tydligt. Att ha försäkring är också betydligt vanligare bland dem som bor med äganderätt eller i bostadsrätt (99 procent) än bland dem som bor i hyresrätt (91 procent), men även här är en nivellering på gång.

Utrymmesstandarden är också viktig. Ungefär 170 000 av befolkningen i Sverige var 2000-01 trångbodda enligt definitionen mer än två boende per rum, kök och vardagsrum oräknade (enpersonshushåll räknas aldrig

som trångbodda enligt denna definition). Bland dessa saknar cirka 15 procent hemförsäkring – dock med en minskning av närmare 5 procentenheter under 1990-talet. Bland de cirka 150 000 personer som varken har tillgång till frys-, disk- eller tvättmaskin uppger närmare en fjärdedel att man också saknar hemförsäkring. Bland dessa har inte andelen med hemförsäkring ökat den senaste tioårsperioden, men å andra sidan har gruppen som sådan minskat med cirka 100 000 personer. Alltså – när människor får bättre boendeförhållanden ökar också benägenheten att skaffa försäkringsskydd. I de små hushållen, de oftast ensamstående som bor i ett rum och kök saknar 15 procent försäkring (i den lilla grupp av drygt 30 000 personer som bor i lägenhet utan kök är det närmare 40 procent).

Det är också vanligare att de som stadigvarande bott i sin bostad en längre tid, oftare har hemförsäkring för bostaden än de relativt nyetablerade. Bland dem som flyttat in i sin nuvarande bostad under 2000-01 saknade cirka 10 procent hemförsäkring, jämfört med 5 procent bland dem som flyttat in under 1998-99 och mindre än 2 procent bland dem som bott kvar i bostaden sedan 1992. Etableringen i bostadsområdet spelar alltså också en tydlig roll.

När vi studerar andelen hemförsäkringstagare efter familjeförhållanden, region, socioekonomisk grupp och nationalitet ger dessa i stor utsträckning en avspiegling av hur dessa olika grupper bor, deras utrymmes- och utrustningsstandard.

Det framgår här att ensamstående betydligt oftare saknar hemförsäkring än sammanboende. Detta gäller för var och en av familjecykelkategorierna. De allra lägsta andelarna har de ungdomar (16–24 år) som nyligen lämnat föräldrahemmet och som ensamstående etablerat sig på bostadsmarknaden – 22 procent av dessa saknar hemförsäkring. Bland de som redan är sammanboende i dessa åldrar är motsvarande andel 7 procent. Sedan ökar andelarna med hemförsäkring för att bland sammanboende i de äldre åldersklasserna nå upp till en 99-procentig täckning. Bland ensamstående, bland äldre barnlösa, liksom i pensionärsgrupperna, ligger andelen på 94–95 procent. Dessa förhållanden bör sammanhånga med skillnader i boendet. Ensamstående, liksom de yngre i övrigt, bor oftare i mindre, ”enkla” bostäder och kanske inte tycker sig ha så mycket att försäkra. Andra utgifter konkurrerar och måste kanske prioriteras i en kärv ekonomisk situation. När familjen blir större ökar ofta utrymmes- och utrustningsbehoven, man får mer att skydda. Många flyttar till villor eller småhus där ju villaförsäkring och hemförsäkring ofta kombineras och läggs samman.

Indelningen i s.k. H-regioner visar även den minskande skillnader. Vid tidigare mättillfällen har de tre storstadsregionerna utmärkt sig med en lägre andel hemförsäkringstagare. Dessa har nu närmat sig läget för resten av landet och några regionala skillnader kan knappast påvisas. Skillnaderna mellan olika socioekonomiska grupper har också blivit ganska små nuförtiden. En svagt stigande tendens, från 95 procent försäkringsinnehav bland de icke facklärda arbetarna till 99 procent bland högre tjänstemän och företagare med anställda, kan dock fortfarande skönjas. Relativt stora skillnader kvarstår dock när det gäller skillnader efter nationalitet. Cirka 3 procent bland infödda svenskar saknar försäk-

ring, jämfört med 8–9 bland de som är födda utomlands. Andelen är allra högst, 12–13 procent, bland dem som kommer från något utomeuropeiskt land, men denna andel har dock minskat med 10 procentenheter sedan början av 1990-talet.

Extralås (polislås, sjutillhållarlås etc.)

Av de tre typerna av skydd mot bostadsinbrott vi kan redovisa är extralåsen det överlägset vanligaste hjälpmedlet. 37 procent av befolkningen, 16–84 år, drygt 2,5 miljoner, har tillgång till ett sådant lås. 17 procent, närmare 1,2 miljoner, har själva låtit installera detta, för övriga var detta redan ordnat vid inflyttningen. Totalt sett finns det här ingen skillnad jämfört med förhållandena vid 1990-talets början. Det är dock färre av de boende som själva låtit installera extralåset, vilket är naturligt då allt fler flyttar in i bostäder där detta sedan tidigare redan är fixat.

Förekomsten av extralås är mycket kraftigt betingat av var i landet man bor. Indelningen efter H-region visar att 72 procent bland de som bor i Stor-Stockholmsområdet har ett extralås (specifikt för Stockholms kommun gäller 78 procent). Denna andel minskar sedan kraftigt via 58 procent i Göteborg- och Malmö-områdena och 28 procent i övriga större städer till 5 procent i den norra glesbygden. I både Stockholm och i den norra glesbygden har andelen dock minskat under 1990-talet.

En följd av de regionala variationerna, eller kanske snarare en orsak till dessa, är att extralås förekommer betydligt oftare i höga flerfamiljshus (70 procent). I flerfamiljshus med 3–4 våningar har knappt hälften extralås och i villor, småhus och låga flerfamiljshus (1–2 våningar) drygt var fjärde boende. Extralås är betydligt vanligare bland boende i bostadsrätter (60 procent) än i hyresrätter (cirka 40 procent) och bland boende med äganderätt eller med andelslägenheter (30 procent).

Från övriga redovisningar skall här bara noteras att ensamstående kvinnor oftare har extralås än ensamstående män, liksom tjänstemän oftare än arbetare (54 procent bland de högre tjänstemännen mot 30 procent bland arbetare). Denna senare skillnad skulle sannolikt vara ännu större om man tog hänsyn till bostadstyp – högre tjänstemän bor oftare i småhus (där andelen extralås enligt ovan är relativt låg) och arbetare oftare i höga flerfamiljshus.

Inbrottslarm

Ungefär 7 procent i befolkningen, 16–84 år, skyddar sin bostad med inbrottslarm. Detta innebär ungefär 470 000 personer. Sedan 1992-93 har det här skett en kraftig ökning med cirka 3 procentenheter (eller 210 000 personer). De allra flesta, drygt 5 procent, har själva låtit installera larmet under sin boendetid i bostaden.

Om extralås var typiskt för flerfamiljshus, gäller det omvända beträffande inbrottslarm. Dessa nyttjas nästan helt och hållet bland de som bor i villor eller småhus – i totalt 11 procent av dessa. Bland flerfamiljshusen ligger andelarna endast mellan 1 till 2 procent. Och hela ökningen under 1990-talet förklaras av villa/småhusägarna. Här har andelen fördubblats (med drygt 5 procentenheter), medan innehavet bland flerfamiljshusen ligger stilla.

Om man samtidigt ser till indelningen efter H-region inser man att det främst är småhusbebyggelsen i och kring storstäderna som använder sig av larm. I de tre storstadsområdena är andelen 11–12 procent (och kraftigt ökande under 1990-talet) och minskar sedan till 1 procent i de norra delarna av landet.

Indelningarna efter övriga befolkningsgrupper är i stort en avspegling av skillnader i boendet. Sammanboende har betydligt oftare inbrottslarm än ensamstående, larm förekommer något oftare bland infödda svenskar än bland de som är födda utomlands och ökar från 3 procent bland arbetare till 13 procent bland högre tjänstemän och 18 procent bland företagare med anställda. Det är också bland dessa båda senare grupper som den kraftigaste ökningen skett under 1990-talet.

Säkerhets- eller gallerdörrar

Även förekomsten av säkerhets- eller gallergrindar är ett typiskt storstadsfenomen. Indelningen efter regioner visar att 18 procent av de boende i Stockholmsområdet har sådana dörrar (specifikt i Stockholms kommun 25 procent). Denna andel minskar sedan till 7 procent som ett genomsnitt för Göteborg och Malmö för att bara uppgå till någon enstaka procent i områdena utanför de större städerna.

Utslaget på riket i sin helhet blir andelen 6 procent, vilket innebär att cirka 400 000 personer, 16–84 år, bor under dessa förhållanden. Liksom när det gäller inbrottslarm har det skett närmast en fördubbling under 1990-talet, vilket även här i huvudsak kan tillskrivas de tre storstadsregionerna.

Däremot, till skillnad från larm, är förekomsten av säkerhets- eller gallerdörrar överlägset vanligast i de höga flerfamiljshusen (20 procent; plus 7 procentenheter under 1990-talet). Andelen minskar sedan till 10 procent i 3–4-våningshusen och till 2–4 procent i låga flerfamiljshus och i villor/småhus.

Detta förhållande avspeglas vid indelningen efter nationalitet (de som är födda utomlands har något oftare säkerhetsdörrar än infödda svenskar) och efter familjecykel (i flertalet familjekategorier är andelen bland ensamstående högre än bland sammanboende). Däremot, liksom när det ovan handlade om förekomsten av extralås respektive inbrottslarm, är andelen även här högre bland de högre tjänstemännen (8–9 procent) än bland arbetare (4–5 procent), dock utan några ökade skillnader under 1990-talet.

Grannsamverkan

Utöver att genom olika försäkringar söka gardera sig mot de ekonomiska konsekvenserna av olika angrepp, kan man också preventivt söka undvika att sådana inträffar. Ett sådant sätt är genom grannsamverkan. Vi ställde frågan:

"Skyddar Du Din bostad genom att be grannar eller några andra hålla uppsikt eller se till den om Du reser bort några dagar?", med svarsalternativen "ja, alltid eller nästan alltid", "ja, ibland" respektive "nej". I tabell 10.1 redovisas den andel som uppger att man åtminstone ibland brukar skydda sin bostad genom bevakningshjälp från till exempel

grannar, inom några befolkningsgrupper och med olikartade boendeförhållanden. Hela svarsfördelningen liksom ytterligare befolkningsgrupper i grundtabellmaterialet finns på SCB:s hemsida.

En kraftig majoritet av befolkningen, 76 procent, brukar få bevakningshjälp av grannar eller andra vid några dagars bortovaro från bostaden. "Ja, alltid eller nästan alltid" svarade 65 procent, närmare 4,4 miljoner i befolkningen 16-84 år; "ja, ibland" svarade 11 procent, ytterligare 750 000 personer. Skillnaderna jämfört med förhållandena 1992-93, då vi ställde denna fråga för första gången, är ganska små.

Resultaten kan dock inte tolkas som skillnader avseende "goda grannkontakter". I områden som upplevs som trygga med mycket låg förekomst av brottslig verksamhet kan ett "nej"-svar likaväl innebära att man inte anser sig behöva be grannarna om hjälp, som att man inte har denna möjlighet.

Det är vanligast att man skyddar sin bostad genom samverkan med grannarna inom villa- och småhusområden. Här uppger hela 90 procent av de boende att man brukar be grannar om hjälp vid tillfällig bortovaro. Denna andel sjunker sedan till 57 procent bland dem som bor i flerfamiljshus. Motsvarande tendens finns beträffande upplåtelseform. Bland de som bor med äganderätt (vilket ju är nära förknippat med småhusboende) får drygt 90 procent bevakningshjälp från grannarna - en andel som sjunker till cirka 66 procent bland dem som bor i bostadsrätter och till 58 procent bland dem som har hyresrätt. Både bland de som bor i flerfamiljshus och de som har bostads- eller hyresrätt har det skett en minskning sedan början av 1990-talet.

De skillnader som förekommer mellan olika befolkningsgrupper med avseende på familjeförhållanden, regioner, socioekonomisk tillhörighet respektive nationalitet är antagligen snarast återspeglings av de typer av bostadsområden man bor i. Sammanboende får oftare hjälp med tillsynen än ensamstående - ytterligheterna kan belysas med hjälp av de ensamstående ungdomarna (bara 42 procent brukar få hjälp med tillsyn av bostaden vid bortovaro) och sammanboende barnfamiljer (cirka 85 procent). Ensamstående kvinnor tycks ha ett bättre kontaktnät än ensamstående män - detta gäller i samtliga familjekategorier, men är allra mest påtagligt bland de äldsta pensionärerna, 75-84 år, bland vilka 70 procent av de ensamstående kvinnorna, men bara 54 procent av männen, kan påräkna bevakningshjälp från grannarna. Indelningen efter regioner visar slutligen att de som bor i Stockholmsområdet får denna hjälp i mindre utsträckning än i övriga landet. I Stockholm har också andelen sjunkit signifikant under 1990-talet.

Brandvarnare

I samband med undersökningarna 2000-01 ställde vi för första gången en fråga om man har (minst) en fungerande brandvarnare i bostaden. 75 procent av befolkningen, 16-84 år, svarade jakande på denna fråga, 24 procent svarade "nej", medan 1 procent uppgav att man inte kände till detta förhållande.

Vi har i detta fall inga uppgifter om hur utvecklingen sett ut. En viss validering av resultatet får vi dock genom en undersökning om bränder

och brandskydd som SCB på uppdrag av Räddningsverket genomförde våren 2001. I en enkät ställdes då frågor om bl.a. innehav av brandvarnare till ett urval på 10 000 personer i befolkningen mellan 18–79 år. Här svarade 76 procent "ja", 23 procent "nej", medan knappt 1 procent inte kunde svara. Dessa resultat ansluter således mycket väl till de som vi redovisar i detta avsnitt.

På samma sätt som när det ovan gällde innehav av hemförsäkring förekommer skillnader bl.a. beroende på boende- och upplåtelseform och bostadens utrymmes- och utrustningsstandard. Dock betydligt mera accentuerade.

Bland de som bor i villor eller småhus har cirka 90 procent en brandvarnare. Denna andel minskar till 63 procent bland de som bor i låga flerfamiljshus och till 54 procent bland de som bor i flerfamiljshus med minst tre våningsplan. När man istället ser till upplåtelseformen blir andelarna 91 procent bland de som bor med äganderätt, 65 procent bland bostadsrättsinnehavarna respektive 56 procent bland de som bor i hyresrätt.

Från rapporten "Offer för våld och egendomsbrott 1978–2002" kan vi också se att andelen som har tillgång till brandvarnare ökar från 47 procent bland de som är trångbodda till 86 procent bland de som har en hög utrymmesstandard och från 42 procent bland de som bor i ett rum och kök till 90 procent bland de som har minst en femrummare. Etableringen i bostadsområdet har också betydelse. De som stadigvarande bott i sin bostad en längre tid har oftare införlivat en brandvarnare i hushållet än de relativt nyetablerade. Bland dem som flyttat in i sin nuvarande bostad under 2000-01 (dvs. under de år då intervjuerna gjordes och därmed bott där i högst två år) har cirka 60 procent brandvarnare, jämfört med över 80 procent bland de som flyttat in i bostaden 1992 eller tidigare.

I det övriga tabellmaterialet visas tillgång till brandvarnare bl.a. efter familjeförhållande, nationalitet, socioekonomisk grupp och region. Liksom när det ovan gällde hemförsäkring speglar variationerna nog snarast hur olika befolkningsgrupper bor, deras utrymmes- och utrustningsstandard.

Indelningen efter familjeförhållanden visar att ensamboende betydligt mera sällan har tillgång till brandvarnare än sammanboende. Detta gäller tydligt för var och en av familjecykeltkategorierna, men allra lägst är andelen bland ensamstående ungdomar (45 procent) – de som antagligen relativt nyligen lämnat föräldrahemmet och på egen hand sökt etablera sig på bostadsmarknaden. Bland de ungdomar som hunnit skaffa sig en partner är andelen högre, 57 procent. Andelen ökar så under livscykeln med en topp på närmare 90 procent bland sammanboende föräldrar med enbart äldre barn. Bland pensionärsgrupperna minskar så åter andelen något.

Invandrargrupperna är kraftigt underrepresenterade bland innehavarna av brandvarnare. Av samtliga födda utomlands har bara 58 procent denna tillgång, allra lägst, 46–47 procent, är andelen bland de cirka 275 000 invandrarna som kommer från utomeuropeiska länder. Bland infödda svenskar ligger genomsnittet på 77 procent.

Bland de socioekonomiska grupperna ökar andelen med brandvarnare från 70 procent bland ej facklärd arbetare till 80 procent bland de högre tjänstemännen och till 88 procent bland jordbrukare. Slutligen, den regionala indelningen. Bland H-regionerna ligger Stockholm i en klass för sig med 65 procent, 10 procentenheter lägre än Malmö, Göteborg och övriga större städer. I regionerna utanför de större städerna är andelen allra högst, 80 procent.

Våld eller hot i bostäder

I ULF-undersökningarna ställer vi varje år några frågor om man blivit utsatta för olika former av våld eller hot och var någonstans detta ägt rum. Under en ettårsperiod 2000-01 skattade vi att drygt 7 procent av befolkningen (cirka 520 000 personer) blivit utsatt för tillsammans drygt 1,3 miljoner vålds- eller hothändelser.

Lägenhetsvåldet utgör cirka en femtedel av händelserna, ungefär 290 000 fall. Närmare 250 000 har inträffat i den intervjuades egna bostad medan drygt 40 000 ägt rum hemma hos någon annan. I 55 000 fall ledde lägenhetsvåldet till synliga märken eller kroppsskada - varav närmare 15 000 var av så allvarlig natur att det krävdes någon form av läkarbehandling.

I tabell 10.3 visas andelar inom några olika befolkningsgrupper som drabbats av lägenhetsvåld. Totalt bland samtliga 16-84-åringar rör det sig om 1,6 procent, eller 110 000 personer, under en ettårsperiod 2002. Jämfört med mitten av 1980-talet är detta en statistiskt säker ökning med cirka 1 procentenhet.

Det är fler kvinnor än män som utsätts för bostadsvåld under en ettårsperiod - 2002 var andelen 2,3 procent bland kvinnorna och 1,0 procent bland männen. Framför allt är det de yngre kvinnorna som drabbas och med en tendens mot stigande värden. 2002 var andelen närmare 5 procent bland 16-24-åriga kvinnor och cirka 3 procent bland 25-44-åriga kvinnor - en ökning med drygt 1 procentenhet sedan mitten av 1980-talet. Bland äldre generellt, åldersklasserna 45-84 år, är det relativt få som drabbats av något bostadsvåld eller -hot - särskilt bland ålderspensionärerna.

Den mest anmärkningsvärda uppgiften gäller dock de ensamstående kvinnorna med barn och då i synnerhet småbarnsföräldrarna. I genomsnitt har under senare år drygt 8 procent av de ensamstående mammorna berättat om något lägenhetsvåld under en ettårsperiod (2000-01: 9 procent) - bland ensamstående småbarnsmammor blir årsgenomsnittet hela 12 procent (2000-01: 16 procent). Se tabell 10.2.

Tabell 10.1**Försäkringsskydd och brottsförebyggande åtgärder**

Särredovisning efter kön, familjetyp, hustyp, bostadsområde, upplåtelseform och

H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 2000-01 (alt. 2002)** i procent, samt **utvecklingen sedan 1992-93 (alt. 1980-81)** i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	Har hem- försäkring för bosta- den 1)	Har extra- lås 2)	Har inbrotts- larm 3)	Har säker- hets- dörrar 4)	Grann- sam- verkan 5)	Har brand- var- nare 6)
Samtliga, 16–84 år	96,4 +5	37,4 0	6,9 +3	5,9 +3	75,7 -2	74,9
Män	95,5 +5	37,1 +1	7,4 +3	6,3 +3	72,8 -2	75,2
Kvinnor	97,3 +5	37,7 0	6,3 +3	5,5 +3	78,6 -1	74,7
<i>FAMILJETYP</i>						
Ensamstående utan barn	92,6 +9	37,5 +1	4,4 +2	6,6 +3	64,3 -4	63,4
därav: Ensamboende	90,6 +10	40,1 0	2,6 +1	7,4 +4	59,7 -3	56,9
Ensamstående med barn	92,3 +7	35,0 -5	3,3 +2	7,0 +5	69,3 0	62,1
Sammanboende utan barn	98,5 +4	39,4 -1	8,4 +4	6,0 +2	80,4 0	79,9
Sammanboende med barn	98,9 +2	34,7 +2	8,5 +4	4,7 +2	85,0 -1	85,0
<i>HUSTYP</i>						
Småhus	99,0 +3	29,0 +1	10,8 +5	1,9 0	90,0 +1	89,2
Flerfamiljshus	93,1 +8	48,7 -1	1,6 0	11,3 +5	56,6 -5	55,8
<i>REGION/ BOENDEFORM</i>						
Större städer: småhus	98,8 +2	38,2 0	14,7 +7	2,5 +1	91,4 +1	89,1
--" : flerfamiljshus	93,7 +8	56,1 -2	1,9 0	13,5 +6	56,1 -5	55,6
Övriga landet: småhus	99,3 +4	13,1 0	4,1 +2	0,8 0	87,5 +1	89,5
--" : flerfamiljshus	90,2 +6	15,6 -2	0,1 -1	1,7 +1	58,6 -5	56,8
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>						
Äganderätt	99,7 +2	29,8 +1	11,8 +6	1,9 +1	90,9 +1	91,2
Bostadsrätt	98,4 +4	59,9 0	2,3 0	17,1 +10	65,7 -5	65,3
Hysesrätt	91,0 +7	38,9 -1	1,7 0	+6,9 +2	58,1 -4	55,6
<i>H-REGION</i>						
H1 Stockholm	95,1 +9	72,4 -6	11,0 +3	18,0 +7	68,3 -6	64,5
H2 Göteborg och Malmö	96,1 +4	58,2 +2	11,7 +6	7,0 +4	74,3 -1	76,4
H3 Övriga större städer	96,9 +3	28,2 0	5,6 +3	2,7 +2	77,2 -1	75,6
H4 Södra mellanbygden	96,9 +5	17,5 +1	4,1 +2	1,4 +1	81,8 0	80,6
H5 Norra tätbygden	97,5 +6	9,8 -2	1,2 0	0,9 0	73,9 -6	80,0
H6 Norra glesbygden	96,3 +5	5,3 -3	1,3 0	0,2 -1	78,8 +2	80,9

1) Läget 2002. Utvecklingen sedan 1980-81

2) Har extralås, polislås, sjutillhållarlås etc. Läget 2001-02. Utvecklingen sedan 1992-93.

3) Läget 2001-02. Utvecklingen sedan 1992-93.

4) Har säkerhetsdörrar eller gallerdörrar. Läget 2001-02. Utvecklingen sedan 1992-93.

5) Skyddar bostaden genom att alltid eller nästan alltid be grannar eller några andra att hålla uppsikt eller se till den om man reser bort några dagar. Läget 2001-02. Utvecklingen sedan 1992-93.

6) Har minst en fungerande brandvarnare i bostaden. Enbart läget 2001-02.

Källa: ULF

Tabell 10.2
Något bostadsvåld eller -hot under en ettårsperiod
 Särredovisning efter kön och familjetyp. Personer
 16–84 år. År 2000-01. Procent

	Män	Kvinnor
Ensamstående utan barn	2,5	3,1
Ensamstående med barn	2,9	9,4
därav småbarnsföräldrar	..	15,7
Sammanboende utan barn	0,6	0,8
Sammanboende med barn	1,0	1,0
därav småbarnsföräldrar	1,0	1,3

Källa: ULF

Att ungefär var sjätte ensamstående småbarnsmamma (minst ett barn under sju år) under en ettårsperiod 2000-01 berättat om något lägenhetsvåld eller -hot är en remarkabel uppgift. Det brukar framhållas att det är just denna typ av våld, lägenhetsvåldet, som är svårast att kartlägga. I "offerundersökningar" brukar allmänt antas att den intervjuade ej är så villig att berätta om våld som förorsakats av den inre kretsen, familjemedlemmar, övriga anförvanter och bekanta. Att vi, trots detta, kan redovisa så pass många fall av lägenhetsvåld grundar sig synbarligen specifikt på de ensamstående kvinnorna. I de fall kvinnan fortfarande är sammanboende är det än mindre sannolikt att hon berättar om en eventuell misshandel, i synnerhet då mannen ofta finns i närheten vid intervjutillfället.

Självklart kan ju dock inte de ensamstående mödrarnas uppgifter användas som en indikation gällande även för de sammanboendes situation. Skilsmässan eller separationen kan ju vara en konsekvens av det våld som ägt rum.

Utöver de ensamstående barnfamiljerna är det bara ensamstående kvinnor bland ungdomar och yngre barnlösa som når andelar på cirka 6–7 procent. Övriga familjekategorier hamnar betydligt lägre.

För övriga indelningsgrunder är variationerna ganska små. Vår relativt grova nationalitetsindelning visar att de som är födda i något icke-nordiskt land har något högre andelar än infödda svenskar. Vidare tycks utsatthet för lägenhetsvåld eller -hot vara något vanligare i de mera tätbebyggda områdena än i norra Sverige, samt att arbetare- och lägre tjänstemannafamiljer drabbas något oftare än högre tjänstemän.

Stöld eller skadegörelse i bostaden

Närmare 2 procent av befolkningen har under en ettårsperiod drabbats av någon stöld eller skadegörelse i den egna bostaden. Det innebär ungefär 125 000 personer. Jämfört med situationen vid mitten av 1980-talet är andelen i stort sett oförändrad. Skillnaden mellan olika befolkningsgrupper är generellt sett ganska liten, men varierar år från år. Vid undersökningarna år 2002 fanns inga skillnader mellan boende i småhus respektive flerfamiljshus och indelningen efter H-regioner visar heller ingen tydlig tendens. Vanligtvis är andelarna något högre i de större städerna – år 2002 närmare 3 procent i Göteborg och Malmö medan endast ett par promille drabbats i den norra glesbygden. För en mer detal-

jerad bild av variationerna år från år för olika befolkningsgrupper hänvisas till de grundtabeller som finns på SCB:s hemsida (se läsanvisningarna i kapitel 1).

Stöld eller skadegörelse i förrådsutrymmen

Betydligt fler, ungefär 4 procent, berättar om någon stöld eller skadegörelse i något förrådsutrymme, på vind, i källare, garage etc. Detta innebär cirka 275 000 personer. Även här är läget oförändrat jämfört med mitten av 1980-talet.

Dessa stölder eller skadegörelser drabbar oftare de som bor i flerfamiljshus (cirka 7 procent) jämfört med de som bor i småhus (2 procent). Eftersom flerfamiljshusen är vanligast i de mera tätbebyggda områdena ger detta ett tydligt avtryck i indelningen efter H-region: 6–7 procent drabbade i Stockholmsområdet minskar till 2 procent i den norra glesbygden. Men jämfört med läget vid mitten av 1980-talet tycks här en viss utjämning ha ägt rum.

Oro för inbrott

Följande fråga ställdes vid intervjuerna: "Vissa förhållanden eller situationer kan ju ibland upplevas som oroande eller skrämmande. Har Du själv under den senaste tiden känt Dig orolig för inbrott eller skadegörelse i bostaden?" (med svarsalternativen "ja, ofta", "ja, då och då", "nej, aldrig" samt vet ej/minns ej).

Närmare 25 procent i befolkningen, 16–84 år, uppgav i genomsnitt åren 2000 och 2001 att de känt denna oro. Detta motsvarar ungefär 1,6 miljoner personer. Av dessa har drygt 3 procent, eller cirka 230 000 personer, sagt att man ofta känt sig orolig.

Bilden av denna oro har varit i stort sett konstant sedan slutet av 1970-talet – med vissa hopp. I tabell 10.3 görs jämförelser med början av 1980-talet, och sedan dess ser vi en ökning med cirka 3 procentenheter. Vid två tillfällen, 1993 och 1998, har andelen oroade nått upp till 25–26 procent. Men i huvudsak tycks denna indikator vara en tämligen stabil mätare av oron för inbrott eller skadegörelse i bostaden – knappt en fjärdedel av befolkningen.

I tabellmaterialet (tabell 10.3 respektive SCB:s hemsida) ser vi att under 2000-01 var skillnaden mellan könen 6 procentenheter – drygt 26 procent oroade bland kvinnorna och 20 procent bland männen. Åldersmässigt är oron lägst bland 16–24-åringarna med 14 procent och högst i åldrarna mellan 45 och 54 år med drygt 30 procent.

Det finns här inga skillnader mellan de mera tätbebyggda regionerna. Både i storstäderna och i södra mellanbygden får vi andelar kring 25 procent. Det är bara de norra delarna av Sverige som avviker, här minskar andelen till 13–15 procent.

Sammanboende tycks oftare vara oroade än ensamstående. Detta gäller i samtliga familjecykkelkategorier. Vidare är de som är födda utomlands mera oroade än infödda svenskar – 31 mot 22 procent. Skillnaden mellan de socioekonomiska grupperna är däremot liten.

Missnöjd med inbrottssäkerheten i bostaden

På frågan om vad man var nöjd eller missnöjd med i sin bostad (se vidare kapitel 9) svarade 12 procent, cirka 830 000 personer, att man var missnöjda med inbrottssäkerheten, medan 56 procent uppgav sig vara nöjda. Jämfört med början av 1990-talet är detta en minskning av andelen missnöjda med cirka 3 procentenheter.

I den högra kolumnen i tabell 10.3 kan vi se att män är något mer missnöjda än kvinnor, att det inte finns några skillnader beroende på om man bor i småhus eller flerfamiljshus och heller knappast mellan olika regioner i landet, möjligen är man något mindre missnöjd i den norra glesbygden.

Tabell 10.3

Utsatthet för våld eller hot respektive stöld eller skadegörelse i bostaden. Oro för inbrott.

Särredovisning efter kön, familjetyp, hustyp, bostadsområde, upplåtelseform och

H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 2002 (m.fl. se fotnot)** i procent, samt **utvecklingen sedan 1984-85 (m.fl. se fotnot)** i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	Något våld el. hot i bo- staden 1)	Någon stöld/ skade- görelse i bostaden 2)	Någon stöld/ ska- degörelse i förråds- utrymmen 3)	Oro för inbrott 4)	Missnöjd med inbrotts- säkerheten i bostaden 5)
Samtliga, 16–84 år	1,6 +1	1,8 0	4,0 0	23,5 +3	12,2 -3
Män	1,0 0	1,4 0	4,3 0	20,4 +5	13,8 -3
Kvinnor	2,3 +1	2,2 +1	3,8 -1	26,5 +2	10,6 -2
<i>FAMILJETYP</i>					
Ensamstående utan barn	2,5 +1	1,9 0	4,6 0	17,8 -1	12,3 -1
därav: Ensamboende	1,8 0	1,7 -1	5,0 0	19,0 -5	12,5 -1
Ensamstående med barn	8,2 +2	3,2 +2	6,1 -2	20,0 -1	12,3 -8
Sammanboende utan barn	0,6 0	1,2 0	3,5 -1	27,6 +5	10,8 -3
Sammanboende med barn	1,1 +1	2,4 +1	3,7 0	25,5 +7	14,1 -4
<i>HUSTYP</i>					
Småhus	1,2 +1	1,9 +1	2,0 +1	27,6 +9	12,0 -3
Flerfamiljshus	2,3 +1	1,7 0	6,8 -2	18,0 -5	12,5 -3
<i>REGION/ BOENDEFORM</i>					
Större städer: småhus	0,9 0	2,1 0	2,4 +1	30,5 +8	11,4 -4
-- : flerfamiljshus	2,0 0	1,7 0	7,1 -3	18,8 -6	12,8 -3
Övriga landet: småhus	1,7 +1	1,6 +1	1,4 0	22,6 +9	13,1 0
-- : flerfamiljshus	3,4 +2	1,8 +1	5,3 +1	14,5 0	11,2 -2
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>					
Äganderätt	1,1 +1	2,0 +1	2,2 +1	28,6 +10	11,8 -2
Bostadsrätt	0,8 0	0,9 0	5,0 -1	16,6 -4	7,1 -2
Hysesrätt	2,7 +1	2,0 0	6,5 -2	18,8 -3	15,3 -3
<i>H-REGION</i>					
H1 Stockholm	1,6 0	1,5 -1	6,5 -3	25,3 -9	12,7 -8
H2 Göteborg och Malmö	0,8 0	2,9 +1	5,3 0	25,3 +4	11,8 -4
H3 Övriga större städer	1,6 +1	1,7 0	3,4 0	24,2 +5	11,8 -1
H4 Södra mellanbygden	2,2 +1	2,1 +1	2,3 0	24,4 +9	13,2 0
H5 Norra tätbygden	1,9 +1	1,2 +1	3,0 +1	12,7 -1	13,2 -1
H6 Norra glesbygden	2,2 +1	0,2 0	2,1 +1	14,9 +6	9,8 +1

1) Utsatt för något våld eller hot i den egna lägenheten under en ettårsperiod. Läget 2002 och utveckling sedan 1984-85

2) Någon i bostadshushållet har under en ettårsperiod blivit utsatt för någon stöld eller skadegörelse i den egna bostaden. Läget 2002 och utveckling sedan 1984-85

3) Någon i hushållet har under en ettårsperiod blivit utsatt för stöld eller skadegörelse på vind, i källare, i garage eller annat förvaringsutrymme. Läget 2002 och utveckling sedan 1984-85

4) Har under senaste tiden känt oro för inbrott eller skadegörelse i bostaden. Läget 2000-01 och utveckling sedan 1980-81

5) Läget 1999 och utveckling sedan 1990-91

Källa: ULF

DEL II: Boendemiljö

Del 2 i denna rapport rör olika aspekter av boendemiljön och inleds med ett kapitel om yttre störningar (kapitel 11), nämligen andelar i befolkningen som ej kan sova ostört, är störda av insyn, trafikbuller osv. I kapitel 12 redovisas tillgång till uteplats och grönområden. Kapitel 13 ger en beskrivning av grannumgänget i form av förutsättningar för grannkontakter i bostadsområdet samt de egna faktiska grannkontakterna. Del 2 avslutas med en sammanfattning av befolkningens bedömning av boendemiljön när det gäller t.ex. trafiksäkerhet, kollektiva färdmedel, renhållning, grannkontakter och fritidssysselsättningar för ungdomar. Här återfinns också sammanfattande mått när det gäller befolkningens uppfattning om bostadsområdet och trivsel med bostadsområdet.

11 Yttre störningar

I detta kapitel redovisas de andelar i befolkningen som undviker att ha fönstret öppet, ej kan sova ostört, känner sig störda av insyn samt de som störs av biltrafik i bostadsområdet. Här redovisas också de andelar som uppger att det är vanligt med skadegörelse eller annan åverkan i området.

Undviker att ha fönstret öppet

Närmare 9 procent av befolkningen 16–84 år, en lika hög andel män som kvinnor, svarade år 1998-99 jakande på frågan om man "brukar undvika att ha fönstret öppet (i något av rummen) därför att man blir störd av trafikbuller, annat ljud eller dålig lukt". Det är en minskning med 2 procentenheter sedan undersökningen 1982-83.

Här förekommer emellertid påtagliga skillnader beroende på hustyp och region. Bland boende i flerfamiljshus uppger 14 procent att man brukar undvika att ha fönstret öppet p.g.a. yttre störningar mot endast 5 procent bland boende i småhus. Andelen som undviker att ha fönstret öppet minskar samtidigt från närmare 12 procent i Stockholmsområdet till 6 procent i den norra glesbygden.

Kan ej sova ostört

På frågan "Händer det att Du inte kan sova ostört (hela natten) p.g.a. yttre störningar såsom gatubuller, buller från grannar eller liknande?" svarade vid undersökningen 1998-99 närapå 11 procent av 16–84-åringarna "ja". Sedan mätningen 1990-91 kan vi notera en statistiskt säkerställd minskning med 2 procentenheter.

Andelen som ej kan sova ostörd är något högre bland kvinnor än bland män. Här märks också en påtaglig ålderstrend – personer i yngre åldrar upplever sig mer störda än äldre personer. Drygt 12 procent av 16–24-åringarna samt 15 procent av 25–34-åringarna kan ej sova ostörda. Bland 75–84-åringarna är motsvarande andel knappt 7 procent.

Även för denna indikator förekommer skillnader mellan olika hustyper. Bland boende i flerfamiljshus uppger 18 procent att man ej kan sova ostörda jämfört med 5 procent bland boende i småhus. Tydliga skillnader återfinns också med avseende på upplåtelseform. Bland boende i hyresrätt uppger 19 procent att man ej kan sova ostörda mot 12 procent bland boende i bostadsrätt och knappt 5 procent för boende med äganderätt. De regionala skillnaderna är likaså märkbara, bland boende i Stockholmsregionen kan 14 procent ej sova ostörda jämfört med knappt 8 procent i den norra glesbygden.

Det är också vanligare bland ensamstående än bland sammanboende att man ej kan sova ostört. Denna skillnad kan dock hänga samman med de olikheter i boendeform som förekommer – ensamstående bor oftare i tätorternas områden med flerfamiljshus och sammanboende bor oftare i småhusområden.

Störd av insyn

År 1998-99 uppgav 5 procent av befolkningen att man känner sig störda av insyn från förbipasserande eller grannar. Denna andel ligger ungefär i nivå med mätningarna 1982-93 samt 1990-91.

Kvinnor känner sig i något större utsträckning än män störda av insyn, 6 respektive 4 procent. Att känna sig störd av insyn är vanligast bland unga kvinnor, närmare 13 procent av kvinnor 16-24 år känner sig störda av insyn jämfört med endast ett par procent bland de kvinnliga pensionärerna. Motsvarande andelar bland män är 6 respektive drygt 1 procent.

När det gäller skillnader beroende på region och hustyp är mönstret det samma som för tidigare redovisade indikatorer på yttre störningar. Skillnaderna mellan grupperna är emellertid inte lika stora här.

Störd av biltrafik eller annan trafik

Ungefär 10 procent av befolkningen upplevde sig år 1999 störda av biltrafiken i bostadsområdet, medan 1-2 procent kände sig störda av någon annan slags trafik, t.ex. tågtrafik. Andelen som känner sig störd av biltrafik är högst i flerfamiljsområden, totalt 13 procent. Detta kan jämföras med knappt 9 procent bland boende i småhus.

Indelningen i regioner visar att närmare 14 procent av boende i Stockholmsområdet känner sig störda av biltrafik. I södra mellanbygden, norra tätbygden och norra glesbygden är andelen ungefär 8 procent.

Skadegörelse i bostadsområdet

På frågan om det är "vanligt här i bostadsområdet att det förekommer skadegörelse eller åverkan på gemensamma utrymmen, lekplatser eller dyligt?" svarade år 2002 12 procent "ja". Av dessa svarade 3 procent "ja, mycket vanligt" och drygt 9 procent "ja, ganska vanligt". Sedan mätningen vid 1980-talets början märks en minskning med ett par procentenheter.

En tydlig tendens är att vandaliseringsgraden ökar med befolkningstäthet. Knappt 3 procent av invånarna i norra glesbygden menar år 2002 att det är vanligt (mycket vanligt eller ganska vanligt) med skadegörelse. I Stockholmsregionen är motsvarande andel 18 procent, vilket samtidigt är en minskning med 9 procentenheter sedan mätningen i början av 1980-talet.

Ser man till olika hustyper framkommer att 7 procent bland boende i småhus upplever denna skadegörelse som vanlig, en andel som växer till 19 procent för boende i flerfamiljshus. Även för boende i flerfamiljshus märks en tydlig minskning sedan början av 1980-talet, totalt 7 procentenheter färre upplever att det är vanligt med skadegörelse år 1999 jämfört med 1980-81.

Tabell 11

Översiktstabell: Yttre störningar

Särredovisning efter kön, hustyp, upplåtelseform och H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 2002, 1999 eller 1998-99** i procent, samt **utvecklingen** i procentenheter (**se noter under respektive indikator**), där minustecken anger minskning.

	Undvik- er att ha fönstret öppet p.g.a. yttre stör- ningar 1)	Kan ej sova ostört p.g.a. yttre störningar 1)	Störd av insyn 1)	Störd av biltrafik i området 2)	Vanligt med skade- görelse i bostads- området 3)
Samtliga, 16–84 år	8,6 -2	10,6 -2	5,3 +1	10,3 0	12,2 -2
Män	8,4 -1	9,7 -2	4,4 +1	9,7 -1	11,0 -3
Kvinnor	8,8 -2	11,4 -3	6,2 +1	10,9 0	13,4 -1
<i>HUSTYP</i>					
Småhus	5,0 -1	5,0 -1	3,5 +1	8,5 +1	7,1 +2
Flerfamiljshus	13,7 -2	18,4 -4	7,8 +1	13,0 -2	19,0 -7
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>					
Äganderätt	5,1 -2	4,8 -2	2,8 0	8,4 0	7,3 +2
Bostadsrätt	10,8 -3	11,8 -4	6,4 +2	11,3 +1	11,3 -3
Hyresrätt	13,0 -1	18,9 -3	8,6 +1	12,8 -2	20,3 -7
<i>H-REGION</i>					
H1 Stockholm	11,6 -3	13,8 -4	7,1 0	13,5 -1	17,7 -9
H2 Göteborg och Malmö	10,4 0	12,7 -1	7,0 +2	12,6 +1	17,4 +1
H3 Övriga större städer	8,0 -2	10,0 -2	4,7 +1	9,7 0	10,6 -3
H4 Södra mellanbygden	5,9 -2	7,4 -3	3,7 0	7,6 -1	8,9 -1
H5 Norra tätbygden	8,0 -1	9,7 -3	4,2 0	7,6 -2	7,1 0
H6 Norra glesbygden	6,3 0	7,8 -1	3,8 +1	8,5 +2	2,8 -1

1) Läget 1998-99, utveckling sedan 1982-83

2) Läget 1999, utveckling sedan 1990-91

3) Läget 2002, utveckling sedan 1980-81

Källa: ULF

12 Tillgång till uteplats och grönområden

Detta kapitel innehåller en redovisning av de andelar i befolkningen som har tillgång till balkong eller egen uteplats på marken samt de som i anslutning till huset har tillgång till någon gemensam uteplats. Därutöver innehåller kapitlet också ett avsnitt om närhet till grönområden.

Tillgång till balkong eller egen uteplats på marken

Närmare 92 procent av befolkningen svarade år 2002 att man har tillgång till balkong eller egen uteplats på marken. Det är en ungefär lika hög andel som vid mätningen för tjugo år sedan.

Framför allt ensamstående utan barn saknar balkong/uteplats. Särskilt hög är andelen bland ungdomar. Bland ensamstående 16–24-åringar har endast drygt hälften tillgång till en egen balkong eller uteplats.

Hustyp – småhus eller flerfamiljshus – är av avgörande betydelse för denna indikator. I princip samtliga boende i småhus har tillgång till balkong eller egen uteplats. Bland boende i flerfamiljshus är andelen 81 procent. Här återfinns emellertid vissa skillnader beroende på upplåtelseform. Bland boende i bostadsrätt är andelen med tillgång till balkong/uteplats 89 procent och bland boende i hyresrätt är motsvarande andel 81 procent.

Sett till olika regioner påverkar främst förekomsten av småhus samt flerfamiljshus andelen i befolkningen med tillgång till balkong/uteplats. Det innebär alltså att det är vanligare med balkong eller egen uteplats i glesare befolkade delar av landet än i storstadsregionerna.

Tillgång till gemensam uteplats i bostadsområdet

Till boende i flerfamiljshus ställdes åren 1982-83, 1990-91 samt 1999 frågan "Finns det i anslutning till huset någon plats där de som bor i huset kan gå ut och sitta och t.ex. ta en kopp kaffe eller sola?"

År 1999 uppgav närmare 79 procent av befolkningen boende i flerfamiljshus att man har tillgång till en sådan gemensam uteplats. Det är en ökning med hela 16 procentenheter sedan mätningen 1982-83.

En indelning efter upplåtelseform visar att det är vanligare med en gemensam uteplats för boende i bostadsrätt jämfört med för boende i hyresrätt, närmare 89 procent respektive 75 procent. Sett till olika regioner märks särskilt i storstadsområdena en markant ökning av andelen med tillgång till gemensam uteplats. I Stockholmsområdet är ökningen under perioden 1982-83 – 1999 19 procentenheter, till totalt närmare 78 procent. I Göteborg/Malmö-området är ökningen 17 procentenheter till totalt 79 procent. I större städer är ökningen 17 procentenheter till totalt 80 procent. I norra glesbygden uppgår 72 procent av

de boende i flerfamiljshus att man har tillgång till uteplats i anslutning till huset, vilket är en ökning med 8 procentenheter.

Närhet till natur

Totalt i hela befolkningen, 16–84 år, anger närmare 16 procent att man har 1 kilometer eller mer till närmaste grönområde. Självklart har de som bor på landsbygden och i småhusområden närmare till naturen än boende i tätbygdernas flerfamiljshusområden. I storstadsregionerna (Stockholm samt Göteborg/Malmö) har ungefär 20 procent minst 1 kilometer till grönområden. Motsvarande andel i norra glesbygden är knappt 6 procent.

Tabell 12

Översiktstabell: Tillgång till uteplats och grönområden

Särredovisning efter kön, hustyp, upplåtelseform och H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 2002, 1999 eller 1998-99** i procent, samt **utvecklingen** i procentenheter (se noter under respektive indikator), där minustecken anger minskning.

	Tillgång till balkong eller egen uteplats på marken 1)		Tillgång till gemensam uteplats i bostadsområdet 2) 4)		Minst 1 km till närmaste grönområde 3)	
Samtliga, 16–84 år	91,6	+1	78,7	+16	15,7	-2
Män	90,4	+1	77,9	+16	15,3	-2
Kvinnor	92,7	+2	79,6	+16	16,0	-2
<i>HUSTYP</i>						
Småhus	99,4	+1	9,3	-1
Flerfamiljshus	81,1	0	78,7	+17	24,9	-3
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>						
Äganderätt	99,5	+1	89,2	+12	9,6	-1
Bostadsrätt	89,1	+1	88,6	+15	20,3	-5
Hysesrätt	80,9	+1	74,7	+17	23,0	-2
<i>H-REGION</i>						
H1 Stockholm	85,6	+1	77,6	+19	19,9	-4
H2 Göteborg och Malmö	88,6	+2	79,0	+17	21,7	-1
H3 Övriga större städer	93,0	+1	79,9	+17	15,8	-2
H4 Södra mellanbygden	96,1	+2	79,4	+14	11,4	-1
H5 Norra tätbygden	93,2	0	77,6	+4	7,4	-3
H6 Norra glesbygden	96,2	+2	72,1	+8	5,7	-3

1) Läget 2002, utveckling sedan 1980-81

2) Läget 1999, utveckling sedan 1982-83

3) Läget 1998-99, utveckling sedan 1982-83

4) Frågan ställdes endast till boende i flerfamiljshus

Källa: ULF

13 Grannumgänge och grannkontakter

I detta kapitel berörs de sociala kontakterna i bostadsområdet. Inledningsvis redovisas några indikatorer gällande fysiska förutsättningar för grannkontakter i bostadsområdet, nämligen om det finns några gemensamma lokaler eller uteplatser där de boende kan träffas. Därpå redogörs för de faktiska kontakterna – om man brukar samtala med sina grannar, om man brukar träffa och vara tillsammans med sina grannar, om man brukar utbyta tjänster med sina grannar och om man deltar i gemensamma boendeaktiviteter. Avslutningsvis redovisas deltagande och aktivitet i boendeföreningar.

Fysiska förutsättningar för grannkontakter

Gemensam lokal

På frågan "Finns det inom cirka 500 meter från bostaden någon lokal som de som bor här kan använda för möten, fester, studiecirkel, hobbyarbete eller liknande?" svarade år 1999 46 procent ja. Samma fråga ställdes även 1982-83 och 1990-91, även då låg andelen på ungefär 46 procent.

Att ha tillgång till någon gemensam lokal är vanligare bland dem som bor i flerfamiljshus och i tätbebyggelse än bland småhusboende och på landsbygden. Markanta skillnader framkommer också här med anledning av upplåtelseform, bland boende i bostadsrätt har 75 procent tillgång till någon gemensam lokal, jämfört med 53 procent bland boende i hyresrätt. För boende med äganderätt är andelen 34 procent.

Bland boende med tillgång till någon gemensam lokal svarade år 1999 knappt 5 procent att man använder denna lokal ofta, 27 procent att man använder lokalen ibland och 68 procent att man aldrig använder lokalen.

Att *inte* utnyttja en lokal som man har tillgång till är vanligare bland boende i flerfamiljshus än bland boende i småhus, 74 respektive 62 procent använder aldrig någon gemensam lokal för fester, möten etc. Det finns också en tydlig trend efter H-region. Närmare 73 procent i Stockholmsområdet utnyttjar aldrig någon gemensam lokal, mot 65 procent i södra mellanbygden och 52 procent i norra glesbygden.

Gemensam uteplats

I kapitel 12 redovisades andelen i befolkningen med tillgång till egen balkong/uteplats samt tillgång till någon gemensam uteplats. I detta kapitel redovisas – utifrån förutsättningar för grannkontakter – andelen med tillgång till någon gemensam uteplats. Här kompletteras med en redogörelse av hur stor andel som verkligen använder denna plats för att t.ex. sola, dricka kaffe eller bara sitta och prata.

År 1999 uppgav alltså närmare 79 procent att man har tillgång till en sådan gemensam uteplats. Bland personer med tillgång till gemensam uteplats uppgav 13 procent att man ofta utnyttjar uteplatsen, närmare 29 procent att man ibland använder uteplatsen och 58 procent att man aldrig utnyttjar någon gemensam uteplats.

Det är vanligare bland män än bland kvinnor att *inte* använda den gemensamma uteplatsen, 62 procent respektive 55 procent.

Liksom för nyttjande av gemensam lokal finns också en tydlig trend efter H-region när det gäller andelarna som *inte* använder någon gemensam uteplats – från 61 procent i Stockholmsområdet, 55 procent i södra mellanbygden till 43 procent i norra glesbygden.

Tabell 13.1**Översiktstabell: Fysiska förutsättningar för grannkontakter**

Särredovisning efter kön, hustyp, upplåtelseform och H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 1999** i procent, samt **utvecklingen sedan 1990-91** i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	Tillgång till gemensam lokal		Använder ej lokalen		Tillgång till gemensam uteplats 1)		Använder ej uteplatsen 1)	
Samtliga, 16–84 år	46,2	0	68,4	-1	78,7	+6	58,4	-2
Män	46,7	+1	69,1	+1	77,9	+7	62,4	-4
Kvinnor	45,8	-1	67,6	-2	79,6	+6	54,8	-1
<i>HUSTYP</i>								
Småhus	36,6	-1	62,3	+1
Flerfamiljshus	60,4	+2	73,9	-3	78,7	+7	58,4	-5
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>								
Äganderätt	34,4	-2	61,7	0	89,2	+7	24,8	+7
Bostadsrätt	74,5	+5	68,1	-2	88,6	+8	60,1	-4
Hyresrätt	52,8	0	75,6	0	74,7	+6	57,8	-4
<i>H-REGION</i>								
H1 Stockholm	47,7	-2	72,7	-2	77,6	+9	61,4	-1
H2 Göteborg och Malmö	46,4	-3	69,4	-7	79,0	0	55,8	-9
H3 Övriga större städer	48,1	+2	70,3	-1	79,9	+8	61,2	+2
H4 Södra mellanbygden	40,4	-1	65,2	+2	79,4	0	55,1	-1
H5 Norra tätbygden	51,2	-1	60,4	+2	77,6	+4	44,2	-15
H6 Norra glesbygden	42,6	+1	52,0	0	72,1	+6	43,0	+3

1) Frågan ställdes endast till boende i flerfamiljshus

Källa: ULF

Faktiska grannkontakter

Fyra indikatorer, se tabell 13.2, behandlar det mera vardagliga umgänget grannar emellan. I avsnittet nedan tabellen definieras de andelar som redovisas i tabellen.

Tabell 13.2

Översiktstabell: Faktiska grannkontakter

Särredovisning efter kön, hustyp, upplåtelseform och H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 2002 och 1998-99** i procent, samt **utvecklingen** i procentenheter (se noter under respektive indikator), där minustecken anger minskning.

	Ovanligt med grannsamtal 1)		Ingen att utbyta tjänster med 2)		Umgås ej med grannar 1)		Inga gemen- samma aktiviteter 3)	
Samtliga, 16–84 år	13,7	+1	32,7	-1	37,6	+2	70,1	-6
Män	14,3	+1	34,5	-1	37,2	+3	69,8	-6
Kvinnor	13,0	+1	30,9	-1	38,0	+1	70,5	-7
<i>HUSTYP</i>								
Småhus	6,6	+2	18,0	-5	25,8	+4	64,5	-5
Flerfamiljshus	23,3	+1	46,1	-2	53,5	-1	78,6	-7
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>								
Äganderätt	6,8	+2	17,3	-6	25,1	+4	65,3	-4
Bostadsrätt	14,1	-1	41,6	-4	46,9	-2	59,4	-16
Hyresrätt	24,2	+1	43,2	-3	51,9	0	81,8	-5
<i>H-REGION</i>								
H1 Stockholm	18,1	-4	36,1	-2	44,2	-3	65,5	-9
H2 Göteborg och Malmö	14,6	-1	32,1	-5	44,2	-4	70,9	-7
H3 Övriga större städer	13,5	+2	28,6	-6	37,4	0	72,5	-5
H4 Södra mellanbygden	10,9	+2	26,7	-5	32,1	+5	73,3	-4
H5 Norra tätbygden	12,4	+4	28,7	0	27,7	+5	62,8	-7
H6 Norra glesbygden	5,8	-1	23,5	-4	21,8	+5	65,6	-11

1) Läget 2002, utveckling sedan 1980-81

2) Läget 2002, utveckling sedan 1982-83

3) Läget 1998-99, utveckling sedan 1982-83

Källa: ULF

Grannsamtal

”Ovanligt med grannsamtal” anger dem som svarat ”nej, ganska ovanligt” eller ”nej, mycket ovanligt” på frågan ”Är det vanligt här i området att grannar pratar med varandra när man möts?”. Här hamnar år 2002 närmare 14 procent av befolkningen 16–84 år, vilket är en ungefär lika hög andel som vid mätningen 1980-81.

Skillnaden mellan män och kvinnor är liten. Sett till olika åldrar märks att det är ovanligare med grannsamtal bland unga. Ungefär 21 procent av 16–34-åringarna uppfattar att det är ganska eller mycket ovanligt att grannar pratar med varandra när man möts. En redovisning efter familjetyp visar samtidigt att grannsamtal upplevs som mer ovanligt bland ensamstående än bland sammanboende.

Här förekommer också påtagliga skillnader beroende på hustyp och region. Bland dem som bor i flerfamiljshus uppger 23 procent att det är ovanligt med grannsamtal mot knappt 7 procent bland boende i småhus. För denna indikator återfinns dessutom skillnader beroende på upplåtelseform – bland boende med äganderätt är andelen 7 procent, bland boende i bostadsrätt 14 procent och för boende i hyresrätt 24 procent. Andelen som upplever samtal mellan grannar som ovanliga minskar från 18 procent i Stockholmsområdet till 6 procent i den norra glesbygden.

Utbyta tjänster

"Ingen att utbyta tjänster med" är de som svarat "nej" på frågan "Finns det någon här i området som Du brukar utbyta små tjänster med, t.ex. genom att hjälpa varandra med blomvattning eller lån av småsaker?" Denna andel var år 2002 närmare 33 procent. Inte heller denna andel har förändrats nämnvärt jämfört med 1982-83.

En något högre andel män än kvinnor är utan någon granne att utbyta tjänster med, närmare 35 procent respektive 31 procent. En indelning efter ålder visar att det främst är de yngsta och de allra äldsta som *inte* har någon i området att utbyta små tjänster med.

Beträffande hustyp och region är mönstret detsamma som för indikatorn grannsamtal. Bland boende i flerfamiljshus är andelen som *inte* har någon att utbyta tjänster med 46 procent jämfört med 18 procent bland småhusboende. Av den regionala redovisningen framkommer att andelen minskar från 36 procent i Stockholmsområdet till knappt 24 procent i den norra glesbygden.

Umgänge med grannar

"Umgås ej med grannar" utgörs av de som svarat "mer sällan (än en gång om året) eller aldrig" på frågan "Hur ofta brukar Du själv träffa och vara tillsammans med någon av dina grannar?". Närmare 38 procent har svarat på detta sätt år 2002. Det är en ungefär lika hög andel som vid mätningen 1980-81.

När det gäller umgänge med grannar är skillnaden liten mellan könen. Även för denna indikator är umgänget också som minst i unga år, drygt hälften av 16-24-åringarna umgås mer sällan eller aldrig med sina grannar. Bland ungdomarna återfinns emellertid signifikanta skillnader mellan män och kvinnor, 58 procent av de unga kvinnorna och 45 procent av de unga männen har *inget* umgänge med sina grannar.

Vidare kan även här noteras att grannumgänge är vanligare bland småhusboende och i norra glesbygden än bland dem som bor i flerfamiljshus och i storstadsområden.

Andra indelningar i olika befolkningsgrupper visar att barnfamiljer, sammanboende, inrikes födda, höginkomsttagare samt tjänstemän i större utsträckning umgås med sina grannar än barnlösa, ensamstående, utrikes födda, låginkomsttagare och arbetare.

Gemensamma aktiviteter

På frågan om man "under de senaste 12 månaderna varit med om några gemensamma aktiviteter här i bostadsområdet som att städa eller göra i

ordning på gården, gemensamt midsommarfirande, gårdsfester eller liknande?" svarade år 1998-99 hela 70 procent nekande (det är denna andel som i tabellen redovisas under tabellhuvudet "inga gemensamma aktiviteter"). När samma fråga ställdes vid undersökningen 1982-83 var denna andel drygt 76 procent – dvs. andelen som *inte* deltagit i några gemensamma aktiviteter har minskat något sedan mätningen i början av 1980-talet.

Av de 30 procent i befolkningen som deltagit i aktiviteter i bostadsområdet svarade 14 procent att man deltagit flera gånger och närmare 16 procent att man deltagit någon gång.

Inga skillnader finns mellan män och kvinnor då vi ser till deltagande i gemensamma grannaktiviteter. Tydliga differenser framkommer dock vid indelning i olika åldersgrupper. I åldrarna mellan 35 och 54 år är deltagande vanligast, 61-64 procent svarade här nekande, dvs. att man *ej* deltagit i gemensamma aktiviteter de senaste 12 månaderna. Bland 16-24-åringarna och 75-84-åringarna ligger denna andel på 77-78 procent.

Deltagande i gemensamma grannaktiviteter är vanligare bland sammanboende än bland ensamstående. Likaså visar barnfamiljer, såväl sammanboende som ensamstående med barn, också ett högre deltagande.

Då vi ser till hustyp går tendenserna från övriga indikatorer när det gäller grannumgänge igen också här – bland boende i småhus uppgår närmare 65 procent att man *inte* deltagit i några aktiviteter, jämfört med nästan 79 procent bland boende i flerfamiljshus.

Den regionala indelningen följer dock inte tidigare mönster. Knappt någon skillnad finns mellan Stockholmsregionen och norra glesbygden, drygt 65 procent svarade här nekande på frågan om deltagande i gemensamma aktiviteter. Lägst deltagande, 73 procent nekande svar, återfinns i större städer och södra mellanbygden.

Medlemskap och aktivitet i boendeföreningar

Deltagande och aktiviteter i byalag, hyresgästs-, bostadsrätts- eller villaföreningar kan också påverka grannkontakter och grannumgänge. Nedan följer ett sammandrag angående medlemskap och aktivitet i boendeföreningar baserat på uppgifter i rapporten "Politiska resurser och aktiviteter 1992-2001", rapport nr 102 i serien Levnadsförhållanden, SCB.

Medlemskap

Närmare 24 procent av befolkningen mellan 16 och 84 år uppgår år 2000-01 att man är medlem i någon boendeförening. Det motsvarar omkring 1 620 000 personer. Bland män är andelen 25 procent och bland kvinnor 23 procent. Sedan 1992-93 har andelen medlemmar minskat med 1-2 procentenheter, nedgången är något större bland kvinnor än bland män. Åldersmässigt utmärker sig 16-24-åringarna med en låg medlemsnivå, knappt 10 procent. Bland män återfinns den högsta medlemsandelen bland 65-84-åringarna, 29 procent. Bland kvinnor är andelen högst bland 25-44-åringarna, 26 procent.

Redovisningen efter hustyp visar att andelen medlemmar i någon förening med anknytning till boendet är närmare 17 procent bland boende i småhus jämfört med 33 procent bland boende i flerfamiljshus.

En jämförelse mellan olika socioekonomiska grupper åskådliggör markanta skillnader. Medlemsandelen ökar från 19–20 procent bland icke facklärd arbetare till 37 procent bland högre tjänstemän. Med ökad utbildning ökar andelen medlemmar från 16 procent bland personer med enbart förgymnasial utbildning till nästan 32 procent bland personer med eftergymnasial utbildning. Sett till disponibel inkomst är andelen medlemmar dubbelt så hög bland personer med hög inkomst jämfört med bland låginkomsttagare, 30 respektive 15 procent.

När det gäller medlemskap i boendeföreningar utmärker sig Stockholmsområdet med en betydligt högre anslutningsgrad (37 procent) i jämförelse med övriga regioner. Andelen medlemmar minskar successivt med lägre befolkningstäthet till endast 8 procent i norra glesbygdsregionen. Särredovisningen efter nationalitet visar att skillnader finns mellan infödda svenskar, 24 procent medlemmar, och utländska medborgare, närmare 16 procent medlemmar.

Aktivitet

Totalt 23 procent av medlemmarna i boendeföreningar, ungefär 370 000 personer, är aktiva medlemmar. Det motsvarar mellan 5 och 6 procent av befolkningen, varav mellan 3 och 4 procent har något förtroendeuppdrag.

Av samtliga män 16–84 år uppger drygt 4 procent att man har något förtroendeuppdrag i någon boendeförening. Motsvarande andel bland kvinnor är knappt 3 procent. Sett till olika åldersgrupper är andelen aktiva, liksom andelen medlemmar, högst bland äldre medelålders.

Andelen aktiva är likaså högre bland tjänstemän än bland arbetare. Den regionala indelningen visar på samma sätt att förtroendeuppdrag och annan aktivitet är vanligare i storstadsregionerna jämfört med i glesare befolkade delar av landet.

14 Egen bedömning av boendemiljön

I detta kapitel redovisas de boendes bedömning av några aspekter på servicen i bostadsområdet, det gäller t.ex. kollektivtrafiken och parkeringsmöjligheter. Här ingår dessutom en redogörelse utifrån den egna värderingen beträffande husunderhåll, skötsel av grönområden, renhållning, utomhusluft och utformning av hus och utemiljö. Även en bedömning bland de boende när det gäller grannkontakter, fritidssysselsättningar för ungdomar och lekmöjligheter för barn återfinns här. Kapitlet avslutas med två sammanfattande mått som rör uppfattning av bostadsområdet och trivsel med bostadsområdet.

Kollektivtrafik, parkeringsmöjligheter och trafiksäkerhet

I hela befolkningen 16–84 år uppgav år 1999 knappt 16 procent att man är missnöjda med kollektivtrafiken i bostadsområdet, 26 procent att det finns för få parkerings- eller garageplatser i området och närmare 24 procent att man är missnöjda med trafiksäkerheten i bostadsområdet. För samtliga tre indikatorer märks sedan 1990-91 en minskning med 3–4 procentenheter av andelen missnöjda.

En något högre andel kvinnor än män är missnöjda med kollektivtrafiken, 17 respektive 14 procent. När det gäller trafiksäkerheten märks också en något högre andel missnöjda bland kvinnor än bland män, 25 mot 21 procent.

När det gäller kollektivtrafik och trafiksäkerhet är andelen missnöjda högre bland boende i småhus än bland boende i flerfamiljshus. 22 procent av småhusboende är missnöjda med kollektivtrafiken mot närmare 7 procent bland boende i flerfamiljshus. I fråga om missnöje med trafiksäkerheten är andelarna 26 respektive 19 procent. Missnöje angående parkeringsmöjligheter är istället vanligare bland boende i flerfamiljshus än bland småhusboende – 42 procent bland boende i flerfamiljshus upplever att det finns för få parkeringsplatser mot 14 procent bland boende i småhus.

För få parkeringsplatser är också ett problem som naturligtvis upplevs främst i storstadsregionerna. Drygt 35 procent av boende i Stockholmsregionen uppger att det finns för få parkerings- eller garageplatser i bostadsområdet. Andelen minskar successivt med befolkningstäthet till knappt 14 procent i norra glesbygden. Ett motsatt förhållande återfinns när det gäller missnöje med kollektivtrafiken – i norra glesbygden är andelen missnöjda 25 procent jämfört med 10 procent i Stockholmsregionen. När det gäller missnöje med trafiksäkerheten är skillnaderna mellan olika regioner relativt liten.

Tabell 14.1**Bedömning av kollektivtrafik, parkeringsmöjligheter och trafiksäkerhet i bostadsområdet**

Särredovisning efter kön, hustyp, upplåtelseform och H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 1999** i procent, samt **utvecklingen sedan 1990-91** i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	Missnöjda med kollektivtrafiken i bostadsområdet		För få parkeringsplatser i bostadsområdet		Missnöjda med trafiksäkerheten i bostadsområdet	
Samtliga, 16–84 år	15,7	-3	25,8	-3	23,5	-4
Män	14,4	-4	25,5	-2	21,5	-5
Kvinnor	16,9	-3	26,0	-3	25,4	-3
<i>HUSTYP</i>						
Småhus	22,0	-4	14,4	-3	26,4	-3
Flerfamiljshus	6,6	-3	42,4	-3	19,3	-5
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>						
Äganderätt	22,1	-4	13,5	-2	26,9	-3
Bostadsrätt	6,4	-4	44,0	-1	17,8	0
Hysesrätt	9,6	-3	37,1	-4	20,7	-6
<i>H-REGION</i>						
H1 Stockholm	10,0	-4	35,4	-5	22,4	-4
H2 Göteborg och Malmö	13,8	-3	30,2	-2	24,5	-3
H3 Övriga större städer	15,1	-5	25,2	-2	23,9	-4
H4 Södra mellanbygden	21,4	0	18,3	-2	23,9	-2
H5 Norra tätbygden	16,8	-6	20,6	-7	22,9	-6
H6 Norra glesbygden	25,1	-2	13,5	-2	21,0	-4

Källa: ULF

Bedömning av husunderhåll och utemiljö

År 1999 svarade 5 procent av befolkningen att man är missnöjda med underhållet av husen i bostadsområdet, 6 procent att man är missnöjda med skötseln av planteringar och grönområden och 6 procent att man är missnöjda med renhållningen/sophantering. Knappt 5 procent uppgav därtill att man är missnöjda med utomhusluften och närmare 4 procent att man är missnöjda med utformningen av hus och utemiljö.

De flesta svarande är helt nöjda i fråga om husunderhåll och utemiljö – för samtliga indikatorer ligger andelen nöjda på 65–80 procent. Andelen missnöjda ligger för samtliga indikatorer på 4–6 procent. Resterande 6–12 procent uppgav att man varken är nöjda eller missnöjda. I fråga om husunderhåll och skötsel av grönområden är andelen utan åsikt därtill ungefär 12–15 procent.

En jämförelse med mätningen 1990-91 visar inte på några påfallande förändringar när det gäller bedömningen i dessa avseenden. En något större andel tycks emellertid vara missnöjda med renhållning/sophantering 1999 jämfört med 1990-91, närmare 3 procentenheters ökning. Samtidigt är något färre missnöjda med utomhusluften, en minskning med 4 procentenheter.

Skillnaderna mellan män och kvinnor är små när det gäller uppfattning i dessa frågor. Sett till olika åldersgrupper är missnöjet mest utbrett bland yngre medelålders, 25–44-åringar. När det gäller utformning av hus och utemiljö är 16–24-åringarna mest missnöjda, närmare 8 procent.

För samtliga indikatorer angående hus- och utemiljö är andelen missnöjda högre bland boende i flerfamiljshus än bland småhusboende. En redovisning efter upplåtelseform visar att det främst är boende i hyresrätt som är missnöjda i dessa avseenden. Störst är differenserna i fråga om husunderhåll – andelen missnöjda är närmare 13 procent bland boende i hyresrätt, 2 procent bland boende i bostadsrätt och 1 procent bland boende med äganderätt.

Det regionala mönstret är något svårtolkat när det gäller husunderhåll, skötsel av grönområden och renhållning. Här tycks nämligen andelen missnöjda vara som högst i Stockholmsregionen och norra glesbygden och vara som allra lägst i södra mellanbygden. Missnöjet med utomhusluften är dock absolut lägst i norra glesbygden och som högst i storstadsregionerna.

Tabell 14.2**Översiktstabell: Bedömning av husunderhåll och utemiljö**

Särredovisning efter kön, hustyp, upplåtelseform och H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 1999** i procent, samt **utvecklingen sedan 1990-91** i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	Missnöjda med husunderhåll		Missnöjda med skötsel av grönområden		Missnöjda med renhållning		Missnöjda med utomhusluft		Missnöjda med utformning av hus- och utemiljö 1)	
Samtliga, 16–84 år	5,2	-1	6,0	0	6,1	+3	4,8	-4	3,6	
Män	5,0	-1	5,9	0	6,0	+3	4,2	-4	3,4	
Kvinnor	5,4	-1	6,2	-1	6,2	+2	5,4	-5	3,8	
<i>HUSTYP</i>										
Småhus	2,2	0	5,1	0	4,4	+2	3,1	-2	1,1	
Flerfamiljshus	9,6	-3	7,4	-1	8,6	+4	7,3	-8	7,3	
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>										
Äganderätt	1,2	0	5,3	0	4,4	+2	3,2	-2	1,0	
Bostadsrätt	2,2	-2	3,4	-1	4,1	+2	5,6	-5	2,2	
Hyresrätt	12,7	-3	8,4	-1	9,6	+4	7,0	-7	8,2	
<i>H-REGION</i>										
H1 Stockholm	7,4	-3	8,0	0	9,0	+4	6,4	-6	5,1	
H2 Göteborg och Malmö	4,7	-3	5,8	-1	6,2	+2	7,5	-7	3,0	
H3 Övriga större städer	4,9	0	6,3	0	5,5	+3	4,8	-3	4,0	
H4 Södra mellanbygden	3,6	0	3,6	-2	3,6	+1	2,3	-3	2,1	
H5 Norra tätbygden	4,8	-2	5,0	-2	6,0	+1	3,2	-5	2,7	
H6 Norra glesbygden	6,1	+2	7,7	+2	8,0	+3	1,6	-2	3,8	

1) Denna fråga ställdes enbart 1999, någon utveckling kan därmed inte redovisas.

Källa: ULF

Grannkontakter och sysselsättningar för barn och ungdom

Grannkontakter

I kapitel 13 redovisades förutsättningar för grannumgänge samt faktiska grannkontakter. I detta avsnitt återfinns en redogörelse av befolkningens egna bedömning av grannkontakter. Här framgår att det till stora delar tycks vara självvalt att inte umgås med grannar, att inte delta i gemensamma aktiviteter etc. På en fråga om man är nöjd eller missnöjd med sina grannkontakter svarade, år 1999, nämligen knappt 4 procent att man är missnöjd. 78 procent uppgav samtidigt att man är nöjd med sina grannkontakter, drygt 15 procent att man varken är nöjd eller missnöjd och 3 procent att man inte har någon åsikt i frågan. Av kapitel 13 framgår alltså samtidigt att 70 procent av befolkningen under en ettårsperiod inte deltagit i några gemensamma aktiviteter och att närmare 38 procent överhuvudtaget inte umgås med någon av sina grannar.

I synen på grannkontakter är skillnaden mellan könen liten. Åldersmässigt tycks de grupper med de lägsta andelarna när det gäller grannkontakter, dvs. de allra yngsta, också vara missnöjda i något större utsträckning. Även för andra grupper i befolkningen går detta mönster igen. En redovisning efter hustyp visar att bland boende i flerfamiljshus (där grannkontakter är något ovanligare) är andelen missnöjda drygt 6 procent mot knappt 2 procent bland småhusboende. En signifikant skillnad uppkommer också mellan storstadsområden och mer glesbefolkade regioner. I storstadsområdena (Stockholm/Göteborg/Malmö) uppgår 5 procent att man är missnöjd med grannkontakterna jämfört med 2 procent bland boende i södra mellanbygden och 3 procent bland boende i norra glesbygden.

Lekmöjligheter för barn och fritidssysslor för ungdomar

Vid bedömningen av det egna bostadsområdet uppgav år 1999 närmare 14 procent av befolkningen 16–84 år med barn under 7 år att man var missnöjd med lekmöjligheterna för barnen och 20 procent att man var missnöjd med barnsäkerheten. Sedan mätningen 1990-91 har missnöjet ökat när det gäller lekmöjligheter för barn, totalt med 4 procentenheter.

Missnöjet i fråga om lekmöjligheter och barnsäkerhet är mer utbrett bland kvinnor än bland män, närmare 23 procent mot knappt 17 procent missnöjda när det gäller barnsäkerhet.

Inga skillnader uppträder vid redovisning utifrån hustyp i dessa avseenden. Den regionala indelningen visar emellertid på en markant högre andel missnöjda i norra glesbygden jämfört med i övriga delar av landet, både när det gäller lekmöjligheter och barnsäkerhet. En ökning har skett under 1990-talet i norra glesbygden när det gäller andelen missnöjda med lekmöjligheter, närmare 18 procentenheters ökning till totalt 29 procent missnöjda. Storleken på denna förändring är emellertid osäker p.g.a. låga bastal. I Stockholmsregionen är 15 procent missnöjda. Lägst andel missnöjda återfinns i regionen "övriga större städer", totalt 8 procent missnöjda.

Närmare 19 procent menade i undersökningen år 1999 att det fanns för få fritidssysselsättningar för ungdomar i bostadsområdet. Det är en minskning med nästan 5 procentenheter sedan början av 1990-talet.

Sett till hela befolkningen finns inga större skillnader mellan män och kvinnor. En indelning i olika åldersgrupper visar dock ganska naturligt att det är de närmast berörda som i störst utsträckning är missnöjda. Bland 16–24-åringar uppger således 37 procent av kvinnorna och 31 procent av männen att man är missnöjda med sysselsättningsmöjligheterna. Andelen missnöjda har emellertid minskat också bland ungdomarna sett till mätningen 1990-91, totalt med 10 procentenheter bland männen och med 4 procentenheter bland kvinnorna.

Här förekommer vissa skillnader beroende på hustyp och region. Bland dem som bor i flerfamiljshus uppger 20 procent att man är missnöjda, mot knappt 17 procent bland dem som bor i småhus. Redovisningen efter upplåtelseform visar samtidigt att andelen missnöjda för boende med äganderätt är 20 procent mot 14 procent bland boende i bostadsrätt och 19 procent bland boende i hyresrätt. När det gäller fritidssysslor för ungdomar utmärker sig också här norra glesbygden med en hög andel missnöjda, totalt närmare 27 procent mot 17–20 procent i övriga delar av landet.

Tabell 14.3

Bedömning av grannkontakter, fritidssysselsättningar för ungdomar, lekmöjligheter för barn samt barnsäkerhet

Särredovisning efter kön, hustyp, upplåtelseform och H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 1999** i procent, samt **utvecklingen sedan 1990-91** i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	Missnöjda med grannkontakter		Missnöjda med fritidssysselsättningar för ungdomar		Missnöjda med lekmöjligheter för barn ¹⁾		Missnöjda med barnsäkerheten ^{1) 2)}
Samtliga, 16–84 år	3,6	-1	18,6	-5	13,7	+4	19,7
Män	3,4	-1	18,7	-5	12,7	+4	16,5
Kvinnor	3,8	-1	18,6	-4	14,5	+4	22,5
<i>HUSTYP</i>							
Småhus	1,7	0	20,1	-6	13,6	+5	19,5
Flerfamiljshus	6,4	-2	16,5	-4	13,9	+2	20,4
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>							
Äganderätt	1,6	0	20,0	-6	14,3	+6	19,9
Bostadsrätt	3,1	-1	13,9	-3	11,6	+3	13,6
Hyresrätt	6,8	-2	18,7	-3	13,3	+2	21,3
<i>H-REGION</i>							
H1 Stockholm	5,1	-2	17,3	-6	15,3	+5	17,0
H2 Göteborg och Malmö	4,9	0	19,4	-4	19,3	+8	17,5
H3 Övriga större städer	3,0	-1	16,8	-5	8,0	-1	21,1
H4 Södra mellanbygden	2,3	0	20,6	-3	13,6	+5	20,1
H5 Norra tätbygden	3,4	+1	18,9	-6	13,1	+4	19,8
H6 Norra glesbygden	3,4	+1	26,6	-2	29,3	+18	30,3

- 1) Frågor om lekmöjligheter och barnsäkerhet ställdes endast till personer med barn 0–6 år
- 2) Denna fråga ställdes enbart 1999, någon utveckling kan därmed inte redovisas.

Källa: ULF

Sammanfattande mått angående bostadsområdets utseende och trivsel med bostadsområdet

Uppfattning om bostadsområdet

För att få ett sammanfattande mått på hur befolkningen upplever sitt bostadsområde ställdes år 1999 frågan "Om du tänker på hur husen och den närmaste omgivningen här i Ditt bostadsområde ser ut, anser Du att området är... mycket vackert, ganska vackert, ganska fult, mycket fult?"

Av befolkningen svarade 30 procent "mycket vackert" - bland kvinnor var andelen 33 procent och bland män närmare 28 procent. "Ganska vackert" svarade 61 procent av befolkningen (något högre andelar bland män än bland kvinnor). Drygt 7 procent svarade "ganska fult" och 1 procent "mycket fult". Ungefär 1 procent hade ingen åsikt i frågan. Svarsfördelningen 1999 ser i det närmaste ut som vid mätningen 1990-91.

Indelningen efter ålder visar att missnöjet med områdets utseende är störst bland de allra yngsta - 15 procent av 16-24-åringarna upplever bostadsområdet som ganska fult och närmare 3 procent menar att området är mycket fult. Andelen missnöjda minskar successivt med stigande ålder till bara ett par procent bland ålderspensionärerna. Redovisningen av familjecykeln visar att missnöjet är som störst bland ensamstående ungdomar, 24 procent menar att området är ganska fult och 6 procent att det är mycket fult.

Sett till hustyp återfinns en klart högre andel med negativ uppfattning bland boende i flerfamiljshus än bland småhusboende. Hela 13 procent av boende i flerfamiljshus upplever bostadsområdet som ganska fult och 2 procent att det är mycket fult. Motsvarande andelar bland boende i småhus är 3 procent respektive 0,1 procent. Uppdelningen efter upplåtelseform visar i sin tur att det främst är boende i hyresrätt som är missnöjda med husen och den närmaste omgivningen.

Den regionala särredovisningen visar att flest nöjda återfinns i södra mellanbygden och i norra glesbygden, här menar närmare 37 procent att bostadsområdet är mycket vackert. Jämförbar andel i Stockholmsområdet är 24 procent och i Göteborg/Malmö-regionen 28 procent.

Tabell 14.4**Uppfattning om bostadsområdet**

Särredovisning efter kön, hustyp, upplåtelseform och H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 1999** i procent, samt **utvecklingen sedan 1990-91** i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	Mycket vackert bostadsområde	Ganska vackert bostadsområde	Ganska fult bostadsområde	Mycket fult bostadsområde
Samtliga, 16–84 år	30,1 -1	60,6 +1	7,4 0	0,9 0
Män	27,5 -1	62,6 +1	7,8 +1	1,0 0
Kvinnor	32,7 -1	58,7 +2	7,0 0	0,9 0
<i>HUSTYP</i>				
Småhus	37,9 -1	57,8 +1	3,4 0	0,1 0
Flerfamiljshus	18,7 -1	64,9 +2	13,2 -1	2,1 0
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>				
Äganderätt	38,1 -1	57,8 +1	3,2 +1	0,2 0
Bostadsrätt	24,0 -1	66,7 0	8,4 +1	0,6 0
Hyresrätt	20,0 -1	62,9 +3	13,4 -1	2,2 0
<i>H-REGION</i>				
H1 Stockholm	23,8 -1	64,3 +3	9,5 -1	1,7 0
H2 Göteborg och Malmö	28,2 -4	62,3 +5	7,5 0	1,1 0
H3 Övriga större städer	30,1 -1	60,6 +2	7,2 -1	0,9 0
H4 Södra mellanbygden	37,2 +2	55,7 -2	5,8 +1	0,4 0
H5 Norra tätbygden	28,0 -2	63,6 +2	7,5 0	0,0 0
H6 Norra glesbygden	36,7 +1	55,7 -3	6,2 +2	0,7 0

Källa: ULF

Trivsel med bostadsområdet

För att slutligen få en summarisk bild av hur befolkningen upplever och vill sammanfatta sin yttre boendemiljö ställdes de intervjuade inför följande fråga: "Bortse nu helt från bostaden och tänk endast på själva bostadsområdet. Hur trivs Du med att bo i detta område? Trivs du mycket bra, ganska bra, ganska dåligt eller mycket dåligt?".

Tidigare i detta kapitel har vi redovisat vad de boende tycker om kollektivtrafik, parkeringsmöjligheter, husunderhåll, renhållning, grannkontakter, lekmöjligheter för barn osv. Här har framgått att missnöjet är som störst när det gäller parkeringsmöjligheter, trafiksäkerhet, fritidssysslor för barn och unga samt barnsäkerhet, ungefär 20-25 procent missnöjda.

Den samlade bilden av trivseln i bostadsområdet visar år 1999 att en klar majoritet, hela 71 procent, trivs "mycket bra" i området. Närmare 26 procent uppger att man trivs "ganska bra", 2 procent har svarat "ganska dåligt" och knappt 1 procent att man trivs "mycket dåligt". Sedan mätningen 1990-91 har 2 procentenheter av befolkningen förflyttat sig från svarsalternativet "ganska bra" till "mycket bra", dvs. en liten förbättring har skett.

En något högre andel kvinnor än män är mycket positiva till sitt bostadsområde - 74 procent av kvinnorna har svarat att man trivs "mycket bra" mot knappt 69 procent av männen. Sett till ålder är missnöjet på samma sätt här mest utbrett bland de allra yngsta, endast 54 procent av 16-24-åringarna trivs mycket bra i sitt bostadsområde, mot 80 procent av ålderspensionärerna. En redovisning efter familjetyp visar att det främst är ensamstående med barn som inte trivs i sitt område.

Indelningen efter hustyp och upplåtelseform visar på samma tendens som övriga indikatorer i detta kapitel, dvs. andelen som *inte* trivs i området är något högre bland boende i flerfamiljshus än bland boende i småhus och boende i hyresrätt har en högre andel missnöjda, jämfört med boende i bostadsrätt eller boende med äganderätt.

De regionala variationerna är relativt små när vi ser till andelen missnöjda i fråga om trivsel. Vid uppdelningen mellan svarsalternativen "mycket bra" och "ganska bra" framkommer dock att högst andel helt nöjda, dvs. som svarat "mycket bra", återfinns i södra mellanbygden, närmare 75 procent.

Tabell 14.5**Trivsel med bostadsområdet**

Särredovisning efter kön, hustyp, upplåtelseform och H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 1999** i procent, samt **utvecklingen sedan 1990-91** i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	Trivs mycket bra i bostads- området	Trivs ganska bra i bostads- området	Trivs ganska dåligt i bostads- området	Trivs mycket dåligt i bostads- området
Samtliga, 16–84 år	71,1 +2	25,7 -2	2,2 0	0,7 0
Män	68,7 +2	28,2 -2	1,9 0	0,8 0
Kvinnor	73,4 +2	23,3 -2	2,4 0	0,5 0
<i>HUSTYP</i>				
Småhus	78,9 +2	19,6 -2	1,1 0	0,1 0
Flerfamiljshus	59,9 -2	34,6 -2	3,7 -1	1,5 0
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>				
Äganderätt	80,1 +2	18,6 -2	0,8 0	0,1 0
Bostadsrätt	70,5 +3	26,5 -4	2,3 0	0,8 +1
Hysesrätt	57,4 +1	36,5 0	4,1 -1	1,5 0
<i>H-REGION</i>				
H1 Stockholm	68,5 +4	27,7 -4	2,6 -1	1,1 0
H2 Göteborg och Malmö	68,4 +3	28,5 +2	2,2 0	0,5 -1
H3 Övriga större städer	72,5 +3	24,5 -3	1,9 -1	0,7 0
H4 Södra mellanbygden	74,8 +1	22,6 -3	1,9 0	0,4 0
H5 Norra tätbygden	68,1 -1	28,8 +1	2,2 0	0,3 -1
H6 Norra glesbygden	69,5 -2	26,0 -1	2,9 +1	0,8 +1

Källa: ULF

DEL III: Fritidsbostäder

I kapitel 15 redovisas de andelar inom olika befolkningsgrupper som har tillgång till fritidsbostad respektive själva äger en fritidsbostad. Kapitel 16 behandlar en annan aspekt när det gäller fritidsbostäder, nämligen avstånd till fritidsbostad och utnyttjande av fritidsbostad.

15 Tillgång till fritidsbostad

I detta kapitel redovisas de andelar inom olika befolkningsgrupper som har tillgång till fritidsbostad respektive själva äger en fritidsbostad.

Tillgång till fritidsbostad i ULF

Frågan om fritidsboende som finns i ULF-frågeblanketten lyder: "Äger du, brukar du hyra eller har du på annat sätt tillgång till fritidsstuga eller annan fritidsbostad, där du kan vara någon eller några veckor på semestern?". Ett jakande svar på denna fråga medför att man anses ha tillgång till fritidsbostad.

Redan i slutet av 1970-talet misstänkte man emellertid att denna fråga underskattar det faktiska antalet som har tillgång till fritidsbostad. Mätåret 1980 kompletterades därför den första frågan med ytterligare en fråga i blanketten. Denna fråga reviderades år 1982 genom att den tidsrymd som frågan omfattar justerades från 3 år till 12 månader, frågan fick då följande ordalydelse: "Har du under de senaste 12 månaderna tillbringat någon eller några veckor i en fritidsstuga eller annan fritidsbostad?". Med den kompletterande frågan fångar man in den grupp som kanske inte uppfattar att man har tillgång till fritidsbostad, men som under mätperioden faktiskt, genom sin vistelse, haft tillgång till fritidsbostad. Ser man på frågan hur man disponerat fritidsbostaden visas tecken på att det främst är de som hyrt eller lånat ett fritidsboende från en person som inte tillhör familjen som ökat genom detta tillägg i ULF-blanketten. I detta kapitel avses med tillgång till fritidsbostad *både tillgång eller faktisk vistelse i fritidsbostad de senaste 12 månaderna*.

Tillgång till fritidsbostad redovisas således med hjälp av två indikatorer. Den första är den ursprungliga formuleringen som varit densamma sedan 1975, den andra är den utvecklade frågeställningen där även vistelse i fritidsbostaden tas med. Det är främst den andra frågeställningen som vi kommer att lägga tonvikten vid i den fortsatta framställningen. Den flitige tabellgranskaren noterar säkerligen en viss ökning i redovisningen av den förstnämnda frågan om tillgång till fritidsbostad mellan åren 1981 och 1982. Skillnaden här har troligtvis mer med mättekniska förändringar att göra än med faktiska förändringar i befolkningen. Dessutom infördes också den utökade formuleringen som även den kan ha inverkat på svarsfördelningen.

Till samtliga som uppgett att man har *tillgång* till fritidsbostad eller uppgett att man de senaste 12 månaderna *tillbringat* någon eller några veckor i en fritidsbostad ställs årligen frågan: "På vilket sätt disponerar/disponerade Du den fritidsbostaden?", med följande svarsalternativ att välja mellan:

- 1) Äger själv, eller hushållsmedlem äger (helt eller delvis)
- 2) Föräldrar, svärföräldrar, mor- eller farföräldrar äger
- 3) Annan släkting äger

- 4) Annan ägare, hyr själv eller hushållet hyr
- 5) Annan ägare, disponerar utan att hyra
- 6) Annat...

Tillgång till fritidsbostad och eget ägande av fritidsbostad 1975–2002

Närmare 56 procent av befolkningen, cirka 3,5 miljoner personer mellan 16 och 74 år uppger att de haft tillgång till ett fritidsboende året 2002 – dvs. svarat ja på frågan om tillgång till fritidsbostad eller uppgett att man tillbringat någon eller några veckor under året i en fritidsstuga eller annan fritidsbostad. Knappt 21 procent av befolkningen, eller närmare 1,3 miljoner personer, äger själva helt eller delvis en fritidsbostad.

Sedan mitten av 1980-talet har inga större förändringar skett när det gäller andelen av befolkningen som har tillgång till fritidsboende. Andelen varierar över åren 1982–2002 mellan 51 och 57 procent. Trendskattningen visar en ökning med drygt 3 procentenheter under samma period. Ej heller har det skett några större förändringar när det gäller andelen som själva äger sitt boende. Variationen över åren ligger mellan 20 och 23 procent.

Diagram 15.1

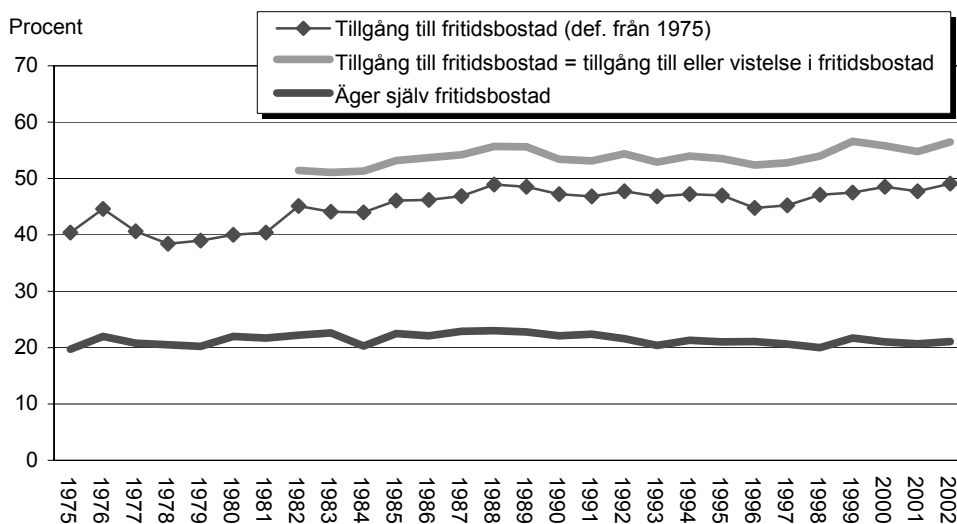
Tillgång till fritidsbostad samt äger själv fritidsbostad

Tillgång till fritidsbostad (enligt definition från 1975)

Tillgång till fritidsbostad = Tillgång till eller vistelse i fritidsbostad

Äger själv fritidsbostad

Personer 16–74 år. År 1975–2002. Procent

Källa: ULF

Tillgång till fritidsbostad och eget ägande av fritidsbostad i olika befolkningsgrupper

Kön, ålder, familjetyp och familjcykel

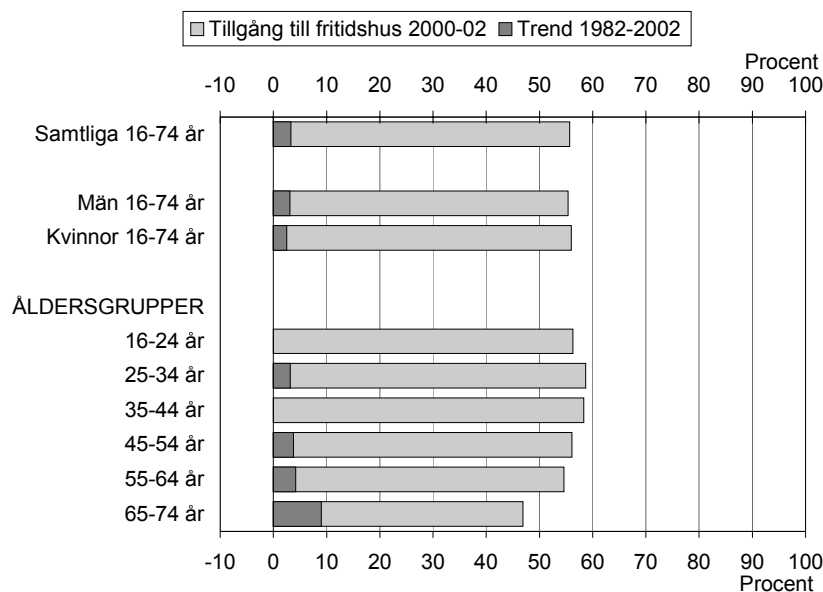
Inga tydliga skillnader finns mellan män och kvinnor när det gäller andelen med tillgång till fritidshus (se diagram 15.2 och tabell 15.1). Ser man till befolkningen uppdelad i olika åldersgrupper varierar andelen med tillgång till fritidsbostad mellan 55 och 59 procent. Det är först i

gruppen 65–74 år som andelen är något lägre, 47 procent. I denna åldersgrupp återfinns emellertid den största ökningen under perioden 1982–2002, 9 procentenheter. Som tidigare nämnts är det tillgång samt vistelse i fritidsbostad som avses när vi redovisar tillgång till fritidsboende här. Andelen som själva äger sitt fritidsboende är lägre i yngre åldersgrupper och ökar med stigande ålder fram till den äldsta åldersgruppen där ägandet avtar något.

Diagram 15.2

Tillgång till fritidsbostad

Särredovisning efter kön och ålder, 16–74 år. År 2000–02 respektive trend 1982–2002 (endast förändringar som är signifikanta redovisas). Procent

Källa: ULF

Att ha tillgång till fritidsbostad är vanligare bland sammanboende än bland ensamboende. Bland sammanboende med barn har 62 procent tillgång till fritidsboende mot endast 47 procent bland ensamstående med barn.

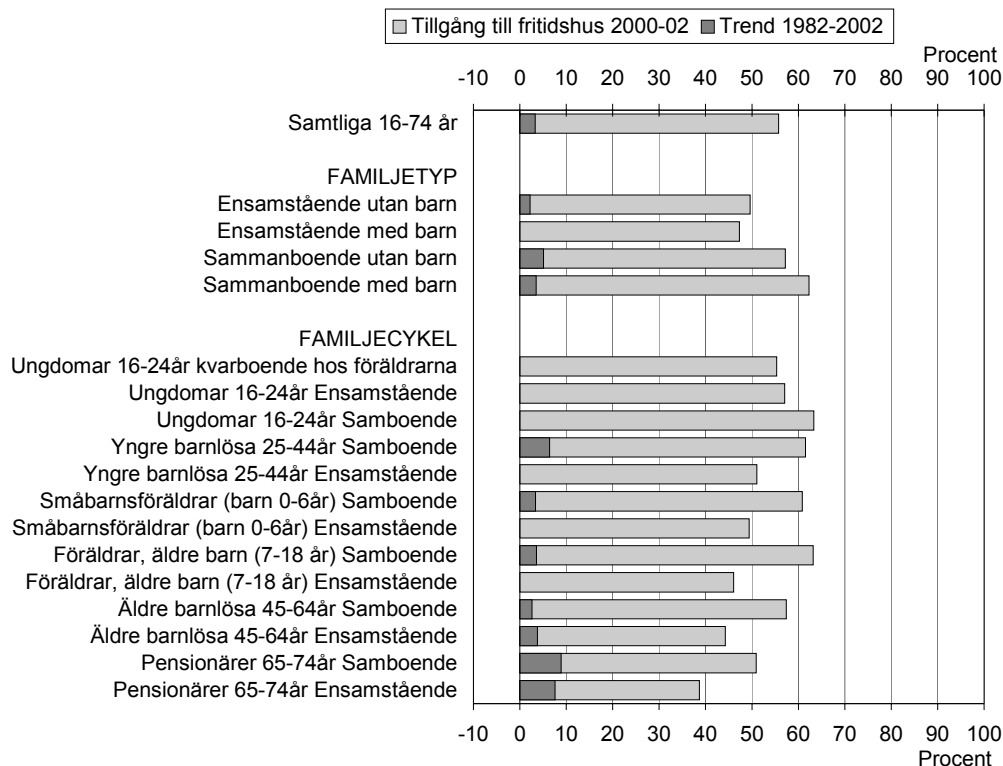
I familjecykeln kan man se att bland ungdomar (kvarboende i föräldrahemmet eller ensamstående) har ungefär 56 procent tillgång till en fritidsbostad. En notering görs för gruppen sammanboende unga män där nästan 70 procent anger att de har tillgång till fritidsbostad. Värdet avviker signifikant från genomsnittet, men trots detta bör siffran tolkas med försiktighet. Ser man på data från mätåren 1996–1998 återfinns inte denna skillnad varför man kan misstänka att denna differens är ett utslag av de mätfel som kan förekomma i statistiska undersökningar.

Främst äldre och ensamstående har i lägre utsträckning tillgång till fritidsboende. Lägst är andelen bland ensamstående pensionärer i åldrarna 65–74 år, endast 39 procent säger sig ha tillgång till ett fritidsboende.

Sammanboende äldre barnlösa, dvs. äldre utan barn eller där barnen lämnat föräldrahemmet, och sammanboende pensionärer äger i störst utsträckning själva en fritidsbostad, 35–36 procent. Det är främst bland unga och ensamstående som en låg andel med eget ägande finns. Lägst är andelen hos ensamstående ungdomar i åldrarna 16–24 år, 3 procent.

Diagram 15.3**Tillgång till fritidsbostad**

Särredovisning efter familjetyp och familjecykel. Personer 16–74 år. År 2000-02 respektive trend 1982–2002 (endast förändringar som är signifikanta redovisas). Procent

Källa: ULF

Utbildning, disponibel inkomst och socioekonomisk grupp

Ser man till utbildningsnivå är det givetvis inte nivån på utbildning i sig som avgör skillnader mellan grupperna när det gäller tillgång till fritidsbostad, utan andra faktorer kopplade till grad av utbildning som t.ex. lön. Bland personer med förgymnasial utbildning har 44 procent tillgång till ett fritidsboende. Denna andel är högre bland personer med gymnasial utbildning (53 procent) och högst för personer som har eftergymnasial utbildning (68 procent). Ser man till ägandet återfinns knappt någon skillnad mellan förgymnasial- och gymnasial utbildningsnivå. Förklaringen till detta kan ligga i att gruppen med förgymnasial utbildning har en ojämnare fördelning med fler yngre och äldre än de andra grupperna.

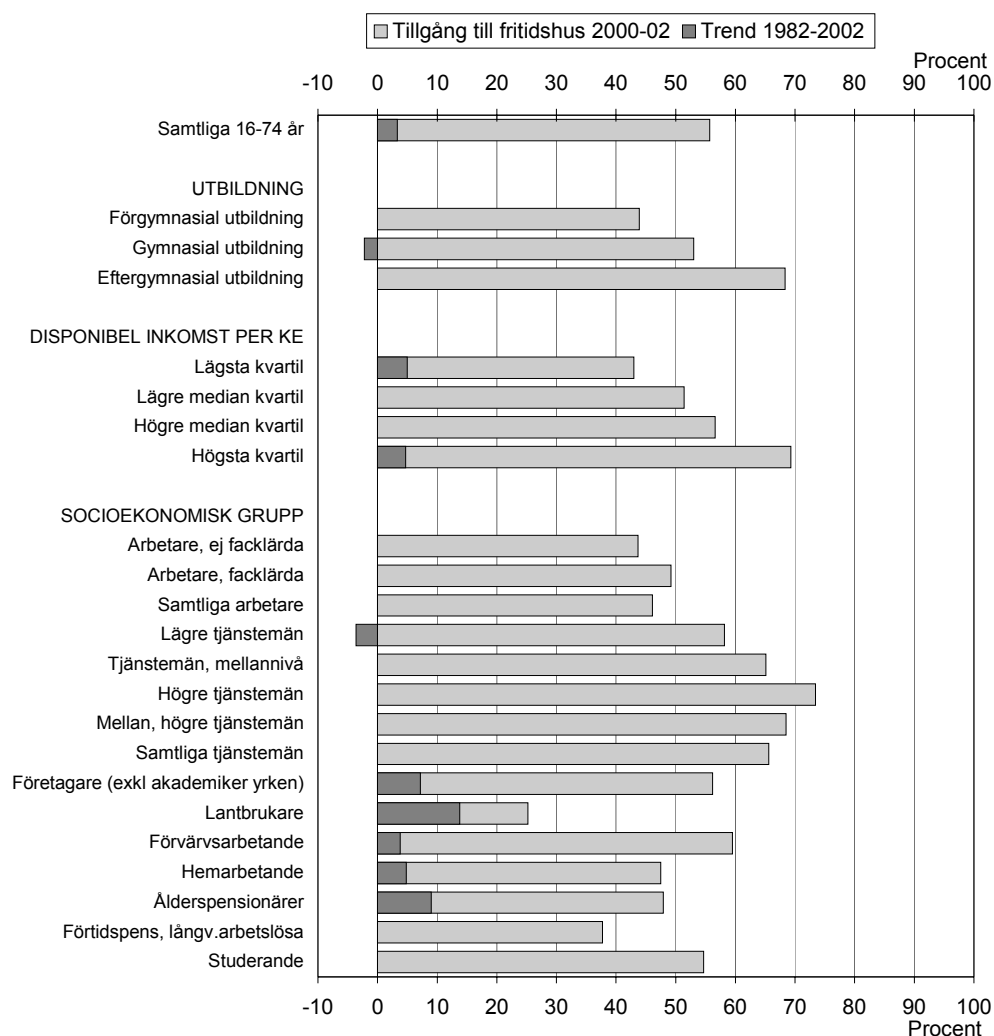
I gruppen med lägst disponibel inkomst har 43 procent tillgång till ett fritidsboende. Motsvarande andel i gruppen med den högsta disponibla inkomsten är 69 procent. Detta mönster återfinns också då vi ser till ägandet – 10 procent äger själva en fritidsbostad i gruppen med lägst disponibel inkomst mot närmare 34 procent i gruppen med den högsta disponibla inkomsten (se diagram 15.5).

En indelning i olika socioekonomiska grupper visar att 46 procent av arbetarna har tillgång till fritidsbostad, jämfört med närmare 69 procent bland tjänstemän på mellannivå eller högre. En dubbelt så hög andel tjänstemän än arbetare äger dessutom själva sin fritidsbostad, 29 mot 15 procent.

Andelen med tillgång till fritidsboende är lägre för ålderspensionärer (48 procent) än för befolkningen som helhet, å andra sidan äger man oftare själv sitt boende (31 procent) i jämförelse med befolkningen som helhet. Bland förtidspensionerade och långtidsarbetslösa har knappt 38 procent tillgång till fritidsboende och 18 procent äger själva sitt boende, vilket är nivåer under befolkningen som helhet. Ser man till studerande så ligger tillgång till fritidsboende i nivå med befolkningen i övrigt, medan andelen med eget ägandet är 12 procent.

Diagram 15.4 Tillgång till fritidsbostad

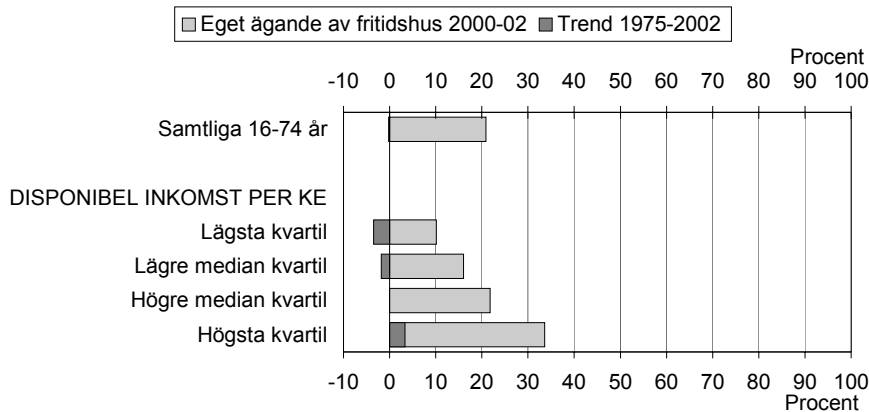
Särredovisning efter utbildning, disponibel inkomst och socioekonomisk grupp. Personer 16–84 år. År 2000-02 respektive trend 1982–2002 (endast förändringar som är signifikanta redovisas). Procent

Källa: ULF

Diagram 15.5**Eget ägande av fritidsbostad**

Särredovisning efter disponibel inkomst per konsumtionsenhet. Personer 16–74 år. År 2000-02 respektive trend 1975–2002 (endast förändringar som är signifikanta redovisas). Procent

Källa: ULF

Nationalitet och H-region

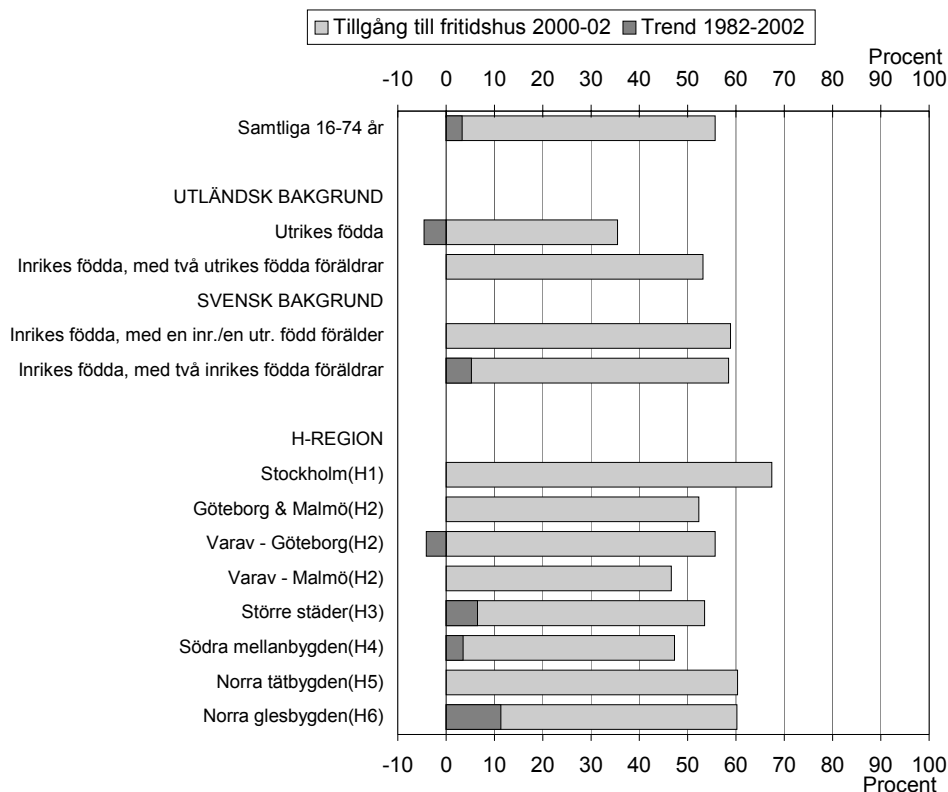
Bland personer som är födda utrikes har 35 procent tillgång till fritidsboende, en andel som är betydligt lägre än bland inrikes födda personer (59 procent). Trenden sedan 1980-talets början visar också på en minskning bland utrikes födda.

Den regionala indelningen visar att tillgång till fritidsbostad är vanligast i Stockholmsregionen, 67 procent. Lägst tycks andelen vara i Malmö och södra mellanbygden (47 procent).

Eget ägande av fritidsbostad är vanligast i norra glesbygden (32 procent), följt av norra tätbygden (28 procent) och Stockholmsregionen (26 procent). I övriga regioner varierar andelen eget ägande från 13 procent i Malmöregionen till knappt 20 procent i större städer.

Diagram 15.6**Tillgång till fritidsbostad**

Särredovisning efter nationalitet (utländsk bakgrund, svensk bakgrund) och H-region. Personer 16–74 år. År 2000-02 respektive trend 1982–2002 (endast förändringar som är signifikanta redovisas). Procent

Källa: ULF

Dispositionsform för fritidsbostaden

I början av 2000-talet uppger ungefär 44 procent av befolkningen (16–74 år) att de *inte* har tillgång till någon fritidsbostad eller inte vistats i någon fritidsbostad de senaste 12 månaderna.

Av befolkningen som helhet äger knappt 21 procent själva en fritidsbostad. Utgår vi från den grupp som sagt sig ha tillgång till fritidsbostad (närmare 56 procent) äger 37 procent själva – eller annan hushållsmedlem – helt eller delvis en fritidsbostad. Nästan lika vanligt, knappt 36 procent, är det att annan släkting äger. Drygt 19 procent hyr fritidsbostad av annan person än släkting och drygt 7 procent disponerar en fritidsbostad av annan person än släkting utan att erlægga hyra.

Knappt några skillnader finns mellan könen då vi ser till dispositionsform. För andra befolkningsgrupper framkommer att eget ägande är vanligast bland 55–74-åringar, sammanboende utan barn, högre tjänstemän, höginkomsttagare och ålderspensionärer.

Tabell 15.1**Tillgång till fritidsbostad samt eget ägande av fritidsbostad**

Särredovisning efter kön, familjetyp, disponibel inkomst, socioekonomisk grupp, nationalitet och H-region. Personer 16–74 år. **Läget år 2000-02** i procent, samt **trend sedan 1982 samt 1975** i procentenheter (se noter under respektive indikator), där minustecken anger minskning.

	Tillgång till fritidsbostad 1)		Äger själv fritidsbostad 2)	
Samtliga, 16–74 år	55,7	+3	20,9	0
Män	55,4	+3	20,6	-1
Kvinnor	56,0	+3	21,3	0
<i>FAMILJETYP</i>				
Ensamstående utan barn	49,6	+2	13,1	-4
Ensamstående med barn	47,3	-2	10,6	-1
Sammanboende utan barn	57,2	+5	29,3	+5
Sammanboende med barn	62,3	+4	20,7	-2
<i>DISPONIBEL INKOMST PER KE</i>				
Lägsta kvartil	43,0	+5	10,1	-4
Högsta kvartil	69,3	+5	33,6	+3
<i>SOCIOEKONOMISK GRUPP</i>				
Arbetare	46,1	0	15,4	-2
Tjänstemän (mellan och högre nivåer)	68,5	0	29,3	-1
<i>NATIONALITET</i>				
Utrikes födda	35,5	-5	11,8	-2
Inrikes födda (med två inrikes födda föräldrar)	58,5	+5	22,9	+1
<i>H-REGION</i>				
H1 Stockholm	67,4	-1	25,5	-2
H2 Göteborg och Malmö	52,3	-2	16,9	-3
H3 Övriga större städer	53,5	+6	19,6	+1
H4 Södra mellanbygden	47,3	+4	16,8	+1
H5 Norra tätbygden	60,3	+3	27,7	-1
H6 Norra glesbygden	60,2	+11	32,4	+4

1) (Tillgång/vistelse) Läget 2000-02, utvecklingen 1982–2002

2) Läget 2000-02, utvecklingen 1975–2002

Källa: ULF

16 Avstånd till och utnyttjande av fritidsbostad

Detta kapitel behandlar en annan aspekt när det gäller fritidsbostad, nämligen avstånd till fritidsbostad och utnyttjande av fritidsbostad.

Avstånd till fritidsbostad

Av befolkningen 16–74 år som har tillgång till fritidsbostad (tillgång till fritidsbostad eller vistats i fritidsbostad de senaste 12 månaderna) var det år 1999 knappt 9 procent som hade mindre än 15 kilometer till sin fritidsbostad. Närmare 13 procent hade mellan 2 och 3 mil till sitt fritidsbostad, 10 procent 4–5 mil, 23 procent 6–15 mil och 13 procent mellan 16 och 30 mil. Närmare 28 procent uppgav vidare att man hade mer än 30 mil till sitt fritidsboende. Ungefär 5 procent uppgav att man hyr fritidsbostad på olika platser.

Knappt några skillnader finns mellan könen då vi ser till avstånd till fritidsbostad. En indelning i olika åldersgrupper visar att det är vanligare att ha fritidsbostaden närmare hemmet bland äldre, i åldersgruppen 65–74 år har 18 procent mindre än 15 kilometer till fritidsbostaden och knappt 17 procent har mer än 30 mil.

Ser man till indelningen i olika regioner återfinns tydliga skillnader. I storstadsregionerna är avståndet till fritidsbostaden längre än för boende i mer glesbebyggda delar av landet. Närmare 22 procent av boende i norra glesbygden har mindre än 15 kilometer till sin fritidsbostad. Motsvarande andel bland boende i Stockholmsregionen är 2 procent.

Tabell 16.1

Avstånd till fritidsbostad

Särredovisning efter kön. Personer 16–74 år med tillgång till fritidsbostad.

Läget år 1999 i procent, samt utvecklingen sedan 1982-83 i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	Män		Kvinnor		Samtliga	
Mindre än 15 km	8,8	-2	8,8	-1	8,8	-2
Cirka 2-3 mil	12,5	-2	12,6	-3	12,5	-3
Cirka 4-5 mil	10,2	0	9,5	-1	9,9	-1
Cirka 6-15 mil	22,5	0	23,4	+1	23,0	+1
Cirka 16-30 mil	13,6	+1	12,7	0	13,1	+1
Mer än 30 mil	26,9	0	28,1	+2	27,5	+1
Hyr fritidsbostad på olika platser	5,5	+3	4,9	+2	5,2	+2

Källa: ULF

Utnyttjande av fritidsbostad

När det gäller utnyttjande av fritidsbostad är det vanligaste förekommande svaret år 1999 – för den andel av befolkningen, 16–74 år, som har tillgång till fritidsbostad eller vistats i en fritidsbostad de senaste 12 månaderna – att man tillbringat ungefär *en vecka* i någon fritidsbostad. Närmare 27 procent uppger att man vistats omkring en vecka i någon fritidsbostad. Det motsvarar 15 procent av hela befolkningen i åldrarna 16–74 år, ungefär 940 000 personer. Närmare 18 procent av befolkningen med tillgång till fritidsboende uppger att man inte några veckor under året utnyttjat sin fritidsbostad.

Längre vistelser i fritidsbostad är vanligare i de äldre åldersgrupperna. Bland 65–74-åringar uppgav år 1999 33 procent att man utnyttjat sitt fritidshus minst 9 veckor de senaste 12 månaderna. Motsvarande andel bland 25–54-åringar ligger mellan 3 och 7 procent och bland 55–64-åringar på drygt 15 procent.

54 procent av befolkningen, som har tillgång till eller vistats i fritidsbostad under de senaste 12 månaderna, uppgav år 1999 att man inte utnyttjar fritidsbostaden under veckosluten utöver "semesterveckorna". Det är en ökning med 6 procentenheter sedan 1982-83. Närmare 16 procent tillbringade mer än 10 veckoslut i sin fritidsbostad. Lika stor andel uppgav att man vistades 5–10 veckoslut under året i sitt fritidshus. Även för alternativet mindre än 5 veckoslut under året var andelen omkring 15 procent.

Även här tycks åldern inverka. Bland yngre är det vanligare än bland äldre att inte tillbringa några veckoslut i fritidsbostaden.

Tabell 16.2

Utnyttjande av fritidsbostad

Särredovisning efter kön. Personer 16–74 år med tillgång till fritidsbostad.

Läget år 1999 i procent, samt utvecklingen sedan 1982-83 i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	Män		Kvinnor		Samtliga	
Inga veckor/år	17,5	-6	18,2	-3	17,8	-4
Minst 9 veckor/år	7,4	-1	10,5	0	8,9	0
Inga veckoslut/år	52,3	+5	55,6	+7	54,0	+6
Mer än 10 veckoslut/år	15,9	-8	15,3	-9	15,6	-9

Källa: ULF

DEL IV: Avstånd och kommunikationer

Denna del handlar om transporter och kommunikationer sedda ur ett välfärdsperspektiv. Transportsituationen är i stor utsträckning en konsekvens av boendeformen (småhus/lägenhet), bostadsorten (stad/land) och därmed avståndet till olika servicefunktioner och kollektivtrafikstandarden. Andra faktorer av betydelse är möjligheterna till val av färdmedel, den lokala arbetsmarknaden och det egna valet av arbetsställe. Kollektivtrafikstandard, tillgång till bil och körkort, avstånd till postkontor och livsmedelsbutik samt arbetsresornas längd i tid och avstånd är några av de ämnesområden som vi här kan behandla.

Flertalet av de uppgifter som redovisas är insamlade under 1999, som är det senaste tillfälle som ULF-undersökningarna kartlade dessa områden på ett någorlunda utförligt sätt. Det innebär dessvärre att vi inte vet så mycket om vad som hänt under senare år in på 2000-talet. Tidigare år har transporter kartlagts 1978 (se "Våra dagliga resor. Behov och resurser", rapport nr 23 i serien Levnadsförhållanden, SCB), 1982-83 (rapport nr 44 i samma serie) samt dessutom 1990-91 (rapport nr 82 - enbart tabeller).

Liksom i tidigare kapitel är det tabellmaterial som redovisas i denna version ganska summariskt och avskalat. Förutom en beskrivning av läget 1999 görs i huvudsak jämförelser med situationen 1982-83, vilket innebär att vi i stora drag följer utvecklingen under 1980- och 1990-tal. I de grundtabeller som finns på SCB:s hemsida kan emellertid den intresserade ta del av resultaten för samtliga frågor, med kompletta svarsalternativ, under de år dessa områden kartlagts (se avsnittet läsanvisningar i kapitel 1).

17 Kollektiva transportresurser

Med kollektiva transportresurser avses här sådana som ej är direkt knutna till eller kan påverkas av individen. Bebyggelsestrukturen har här stor betydelse för förutsättningarna att erbjuda en god kollektivtrafikstandard. Samtidigt hänger typen av bebyggelse i stor utsträckning samman med befolkningskoncentrationen på så sätt att t.ex. höga flerfamiljshus främst förekommer i de större tätorternas centrala delar, medan villa-/ småhusboendet i stor utsträckning är lokaliserade till storstädernas ytterområden och till de mindre urbaniserade regionerna.

Detta innebär att skillnaderna i kollektiva transportresurser framför allt förklaras av vilken region och hustyp man bor i. De skillnader som redovisas mellan olika åldersgrupper, familjekategorier, socioekonomiska grupper osv. är således i stor utsträckning en effekt av skillnaderna mellan grupperna i fråga om boendeform och regional fördelning.

Avstånd till närmaste busshållplats

Följande fråga ställdes om avstånd till hållplats för kollektivtrafik (med svarsfördelningen för hela befolkningen, 16–84 år, vid 1999 års undersökning):

”Ungefär hur långt är det härifrån till **närmaste** busshållplats (motsvarande)?”:

	<u>Andel 1999</u>
– 0–250 meter	62 %
– Cirka 500 meter (250–750 m)	23 %
– Cirka 1 kilometer (750–1 500 m)	7 %
– Cirka 2 kilometer (1 500–2 500 m)	2 %
– Mer än 2 kilometer (2 500 meter –)	2 %
– Kollektiv förbindelse saknas	3,5 %

Avgörandet om det ”bara” är långt till hållplatsen (mer än 2 kilometer) eller om förbindelse saknas helt har lagts på intervjupersonen. Det är vidare möjligt (men antagligen mindre troligt) att den intervjuade valt alternativet ”kollektiv förbindelse saknas” även då avståndet till hållplatsen ej överstiger 2 kilometer.

Istället för att kartlägga om intervjupersonen hade tillgång till en eller flera hållplatser och eventuellt också användbarheten har frågeställningen här förenklats till att i första hand gälla närmaste hållplats för lokaltrafik. Om det fanns flera hållplatser i närheten av bostaden avsåg frågan således den närmast belägna oavsett vilken som var mest användbar för hushållet. Med denna likformighet i förfarandet undviks sådana problem som att en hållplats är mest användbar för inköpsresor, en annan för resor till och från arbetet osv.

Även om frågan således inte beskriver hur användbar kollektivtrafiken är just för intervjupersonen kan den ändå ge en uppfattning om bostadsområdets kollektivtrafiksituation.

I tabell 17.1 på nästa sida visas att 62 procent av befolkningen, 16–84 år, år 1999 hade en busshållplats (motsvarande) inom 250 meter från bostaden. Detta innebär cirka 4 250 000 personer. Här har det skett en ökning med cirka 4 procentenheter sedan början av 1980-talet.

Lägger man till dessa 62 procent de som har högst 750 meter till hållplatsen hamnar vi på hela 85 procent eller drygt 5,8 miljoner personer. Drygt 4 procent har minst 2 kilometer till hållplatsen och nästan lika stor andel uppger att man helt saknar kollektivtrafik. I absoluta tal motsvarar detta att ungefär 540 000 i den vuxna befolkningen inte har någon hållplats inom minst 2 kilometers radie. Detta är oförändrade siffror sedan början av 1980-talet.

Det tidigare påpekade sambandet mellan befolkningsunderlag och kollektivtrafikstandard framträder tydligt vid särredovisning efter region och hustyp. De som har minst 2 kilometer till hållplatsen eller helt saknar sådan är nästan uteslutande lokaliserade till bostadsområdesalternativet "på ren landsbygd med högst ett fåtal hus inom synhåll" – här lever närmare 30 procent med dessa villkor. Men även här, på ren landsbygd, har en klar majoritet, 58 procent, högst 750 meter till sin närmaste hållplats. I alla typer av tätbygder, oavsett om det är fråga om småhusdominans, blandbebyggelse eller huvudsakligen flerfamiljshus, är det över 90 procent av befolkningen som har högst 750 meter till den närmaste hållplatsen. Det förmånligaste alternativet, de som har högst 250 meter, har dessutom ökat inom all tätortsbebyggelse med 6–7 procentenheter sedan början av 1980-talet. Huvudintrycket blir således att de som är bosatta utanför den renodlade landsbygden har det tämligen välförsörjt när det gäller närhet till kollektivtrafik (en annan sida av saken är ju dock tillgängligheten, hur ofta bussen går, som vi kommer att se något närmare på i nästa avsnitt).

Den regionala indelningen efter befolkningsunderlag (H-regioner) ger, naturligtvis, samma tydliga tendenser. I de större städerna (inklusive förorter) har drygt 2 av 3 högst 250 meter till hållplatsen, medan bara några enstaka procent saknar kollektivtrafik. I den norra glesbygden är motsvarande andelar 42 respektive 14 procent.

De skillnader som i övrigt förekommer mellan olika befolkningsgrupper, mellan ensamstående och sammanboende, mellan arbetare och tjänstemän (och inte minst lantbrukare), mellan utrikes- respektive infödda svenskar etc. och som kan studeras närmare i grundmaterialet på SCB:s hemsida, beror huvudsakligen på hur respektive grupper fördelar sig regionalt och på olika boendeformer. Dessa skillnader kommenteras bara undantagsvis i de följande avsnitten.

Tabell 17.1

Avstånd till närmaste busshållplats

Särredovisning efter kön, familjetyp, hustyp, upplåtelseform, bostadsområde och

H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 1999** i procent, samt **utvecklingen sedan 1982-83** i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	Mindre än 250 meter		Cirka 500 meter		Cirka 1 kilometer		2 kilo- meter el. mer		Saknar kol- lektivtrafik	
Samtliga, 16–84 år	62,2	+4	23,3	-2	6,5	-2	4,2	0	3,7	0
Män	62,7	+6	23,1	-3	6,0	-2	4,3	0	3,9	0
Kvinnor	61,7	+3	23,6	-2	7,1	-1	4,2	0	3,4	0
<i>FAMILJETYP</i>										
Ensamstående utan barn	67,8	+5	20,6	-2	5,6	-2	3,0	-1	3,0	-1
däruv: Ensamboende	69,1	+1	20,4	-1	4,9	-1	2,5	0	3,2	0
Ensamstående med barn	68,0	+3	23,3	-1	4,2	-3	2,4	0	2,1	+1
Sammanboende utan barn	58,3	0	25,4	0	6,4	-1	4,8	0	5,0	+1
Sammanboende med barn	59,9	+8	23,8	-6	8,4	-2	5,2	0	2,9	-1
<i>HUSTYP</i>										
Småhus	49,4	+4	27,8	-1	9,8	-2	7,0	-1	6,0	0
Flerfamiljshus	80,9	+6	16,8	-5	1,9	-1	0,2	0	0,3	0
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>										
Äganderätt	49,4	+4	28,3	-1	9,8	-2	6,7	-1	5,8	0
Bostadsrätt	79,8	+5	17,0	-5	2,3	0	0	0	0,5	0
Hysesrätt	74,6	+4	18,6	-3	3,4	-1	2,0	0	1,4	0
<i>BOSTADSOMRÅDE</i>										
Landsbygd	33,0	-2	25,4	+2	13,9	0	14,7	0	12,9	0
Tätbygd: småhus	60,4	+7	30,0	-3	7,3	-3	1,3	-1	1,0	+1
Tätbygd: blandbebyggelse	73,7	+7	21,7	-4	3,3	-2	0,8	0	0,5	0
Tätbygd: flerfamiljshus	82,7	+6	15,9	-5	1,3	-1	0	0	0,2	0
<i>H-REGION</i>										
H1 Stockholm	70,1	+7	24,0	-6	4,2	-1	1,4	+1	0,3	0
H2 Göteborg och Malmö	66,4	+7	23,9	-3	5,6	-3	2,7	-1	1,5	+1
H3 Övriga större städer	63,7	+4	21,8	-2	6,4	-1	4,2	0	4,0	0
H4 Södra mellanbygden	52,6	0	24,0	0	9,0	-1	8,2	+1	6,3	0
H5 Norra tätbygden	64,5	+3	21,6	-2	6,3	-1	5,3	+2	2,3	-2
H6 Norra glesbygden	41,5	-2	29,2	+3	10,9	-2	4,8	-4	13,7	+5

Källa: ULF

Turtäthet

Avgörande för kollektivtrafikens användbarhet är inte bara avståndet till hållplatsen utan också turtätheten och vid vilka tider på dygnet respektive dagar i veckan som förbindelse upprätthålls. I denna sammanfattande beskrivning av kollektivtrafiken har vi avgränsat frågan till att gälla turtätheten på morgnarna (06.00–09.00)

Följande fråga ställdes och avsåg turtätheten vid den närmast bostaden belägna busshållplatsen (motsvarande): (svarsfördelningen för hela befolkningen anges i kolumnen till höger)

"Hur ofta går bussarna (motsvarande) på morgnarna (kl. 06.00–09.00)?

Andel 1999:

– Var tionde minut eller oftare	20 %
– Var elfte till femtonde minut	18 %
– Var sextonde till trettionde minut	25 %
– Med 31 – 60 minuters intervall	20 %
– Mer sällan än varje timme	12 %
– Endast en tur på morgonen, varje vardag	4 %
– Endast en tur på morgonen, dock ej varje vardag	0,4 %
– Ingen tur på morgonen	0,5 %

De två första alternativen har i tabell 17.2 slagits ihop till ett svarsalternativ "1–15 minuter (38 procent), liksom de fyra sista "Mer sällan än varje timme" (17 procent). Utanför svarsfördelningen i tabell 17.2 har vi kompletterat med de 3,7 procent som enligt tabell 17.1 "saknar kollektivtrafik".

63 procent av den vuxna befolkningen (16–84 år) har förbindelse minst var trettionde minut på morgonen. Det är en klar förbättring med cirka 7 procentenheter sedan dessa mätningar gjordes vid början av 1980-talet. Så många som närmare 40 procent har en väntetid på högst 15 minuter. Å andra sidan är det 20 procent som har en turtäthet på mellan 30 minuter och 1 timme, och ungefär lika många som kan få vänta på bussen i över 1 timme (17 procent) eller får vänta förgäves (de cirka 4 procent som helt saknar kollektivtrafik).

De regionala skillnaderna i kollektivtrafikstandard är naturligtvis stora när det gäller regioner och bostadsområden. I tätorternas flerfamiljshusområden behöver 90 procent vänta maximalt 30 minuter på att en morgonbuss skall komma. Detta är samma andelar som vid början av 1980-talet, så den förbättring vi iakttagit har främst kommit landsbygden och tätorternas småhus- och blandbebyggelse till del.

Den regionala indelningen efter H-regioner ger i grova drag en schablonmässig indelning i tre grupper: de tre storstadsregionerna där över 85 procent behöver invänta morgonbussen högst trettio minuter, de övriga större städerna där dessa villkor gäller cirka 65 procent av befolkningen och landet i övrigt där en klar majoritet får planera resan med minst 1 timmes intervall. I norra glesbygden är trettiominuterstrafiken en lyx, cirka 10 procent förunnat, medan närmare 60 procent får sikta in sig på en timme eller mer och 14 procent kan helt slå någon kollektivtrafik ur hågen.

Som vi sett ovan medges inte alltid kollektivtrafik av traditionellt slag (fasta linjer med bestämda turer). I samband med 1982-83 års undersökning ställdes därför några kompletterande frågor som antagligen i sina huvuddrag är giltiga än idag. I vissa kommuner har man då istället valt att ge invånarna möjlighet att resa med skolskjutsar eller taxi till ungefär samma pris som för en vanlig bussbiljett.

Bland dem som hade 2 kilometer eller längre till närmaste busshållplats (motsvarande) eller saknade daglig förbindelse på morgonen (700 000 personer) hade en fjärdedel möjlighet att åka med skolskjuts, 10 procent kunde utnyttja taxi medan 5 procent hade båda möjligheterna. 60 procent eller drygt 400 000 personer saknade båda dessa möjligheter - flertalet av dessa personer bor i glesbygdsområden.

Tabell 17.2**Bussarnas turtäthet på morgnarna (06.00–09.00)**

Särredovisning efter kön, familjetyp, hustyp, upplåtelseform, bostadsområde och H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 1999** i procent, samt **utvecklingen sedan 1982-83** i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	1-15 min		16-30 min		31-60 min		Mer sällan än varje timme		Saknar kollektivtrafik 1)	
Samtliga, 16–84 år	38,2	+4	24,9	+3	20,1	+1	16,8	-8	3,7	0
Män	38,0	+5	25,3	+3	19,8	+1	17,1	-9	3,9	0
Kvinnor	38,5	+4	24,6	+3	20,3	+1	16,6	-7	3,4	0
<i>FAMILJETYP</i>										
Ensamstående utan barn	43,5	+5	25,2	+4	17,5	0	13,8	-8	3,0	-1
därav: Ensamboende	46,7	+1	24,5	+3	16,3	+1	12,5	-5	3,2	0
Ensamstående med barn	40,4	-3	30,8	+8	17,4	-1	11,3	-4	2,1	+1
Sammanboende utan barn	36,1	+3	23,8	+2	20,9	+2	19,2	-7	5,0	+1
Sammanboende med barn	33,8	+6	25,5	+2	22,5	+1	18,3	-10	2,9	-1
<i>HUSTYP</i>										
Småhus	20,9	+5	26,4	+5	26,2	+2	26,6	-12	6,0	0
Flerfamiljshus	61,4	+5	23,0	0	11,8	-1	3,7	-4	0,3	0
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>										
Äganderätt	20,5	+4	25,9	+5	26,8	+2	26,8	-11	5,8	0
Bostadsrätt	58,6	+6	26,3	-2	12,6	0	2,5	-4	0,5	0
Hysesrätt	55,0	+4	23,0	+2	13,6	-1	8,4	-5	1,4	0
<i>BOSTADSOMRÅDE</i>										
Landsbygd	3,3	+2	13,2	+6	31,0	+8	52,4	-15	12,9	0
Tätbygd: småhus	32,7	+7	34,2	+3	22,6	-3	10,6	-7	1,0	+1
Tätbygd: blandbebyggelse	36,7	+7	32,7	+5	22,3	-1	8,3	-10	0,5	0
Tätbygd: flerfamiljshus	70,0	-1	20,2	0	8,3	+2	1,5	-1	0,2	0
<i>H-REGION</i>										
H1 Stockholm	77,6	+1	17,0	-1	3,9	-1	1,5	0	0,3	0
H2 Göteborg och Malmö	57,0	+4	27,6	+5	11,3	-4	4,2	-5	1,5	+1
H3 Övriga större städer	31,0	+1	33,5	+5	21,2	+1	14,4	-8	4,0	0
H4 Södra mellanbygden	6,5	+2	18,6	-1	37,5	+7	37,4	-8	6,3	0
H5 Norra tätbygden	12,3	-2	24,8	0	33,4	+6	29,6	-4	2,3	-2
H6 Norra glesbygden	3,1	+2	7,6	0	32,7	+12	56,6	-14	13,7	+5

1) Andelen som saknar kollektivtrafik ligger utanför fördelningen, dvs. andelarna som har tillgång till någon form av kollektivtrafik, summeras till 100 procent.

Källa: ULF

18 Individuella transportresurser

Till de individuella transportresurserna redovisas här körkortsinnehav och tillgång till bil.

Körkortsinnehav

Till personer som under undersökningsåret fyllde 18 år eller mer ställdes följande fråga:

”Har Du körkort för bil?”

Väl att märka, i redovisningen har vi inte kunnat utskilja de som vid intervjutillfället ännu ej fyllt 18 år och personer som så nyligen fyllt 18 år att de ännu inte haft möjlighet att ta körkort. Om redovisningen istället hade omfattat personer som under året fyllde 19 år eller mer hade andelen körkortsinnehavare i den yngsta åldersgruppen (19–24 år) ökat med cirka 8 procentenheter.

Drygt 80 procent i åldrarna 18–84 år uppgav i samband med intervjuerna 1999 att man innehade körkort för bil. Det är en ökning med cirka 7 procentenheter sedan början av 1980-talet. Det är betydligt vanligare att män har körkort, 89 procent, än kvinnor, 73 procent. Men en utjämning är på gång. Sedan början av 1980-talet har andelen körkortsinnehavare bland kvinnorna ökat med 12 procentenheter, bland männen med bara 3 procentenheter.

Även ålderskillnaderna är avsevärda. Lägst andel körkortsinnehavare finns bland de yngsta och äldsta. Både bland 18–24-åringar och 75–84-åringar är andelen 55 procent. Men för dessa grupper har utvecklingen sett helt annorlunda ut. Bland ungdomarna har andelen minskat med hela 10 procentenheter medan den bland pensionärsgrupperna har ökat med hela 25–30 procentenheter. Detta bör avspegla de ekonomiska problem som drabbat många ungdomar under 1990-talet i form av ungdomsarbetslöshet och senarelagt uttåg på arbetsmarknaden, medan de äldre åldersgrupperna fylls på med de åldersgrupper som i ungdom och medelålder upplevt bilsamhällets expansion.

Indelningen efter familjetyp visar att ensamstående utan barn innehar körkort i mindre utsträckning än sammanboende och ensamstående med barn. De övriga indelningarna i tabell 18 sammanhänger på olika sätt med befolkningstäthet och därmed avstånd till olika ändamål liksom kollektivtrafikservice – vilket ju påverkar behovet av körkort. Så-lunda har t.ex. 88 procent av de som bor i småhus körkort jämfört med 70 procent bland boende i flerfamiljshus och 75 procent bland stockholmare jämfört med 85 procent bland de som bor i norra glesbygden. Detta kommer till än klarare uttryck när vi studerar bilinnehav i nästa avsnitt.

Tillgång till bil

Beroende på den livssituation individen befinner sig i kan bilen ha olika stor betydelse. För ensamstående eller sammanboende utan barn som i förhållande till sitt behov har tillräckliga allmänna kommunikationer till förfogande kan bil kanske inte anses tillhöra livets "nödtorft". Om man däremot har barn eller dålig kollektivtrafikstandard eller behöver bilen för sitt arbete får bilen mer karaktären av nödvändighetsvara. Om hushållet har bil eller inte kan således bero på en mängd olika faktorer som kollektivtrafikstandarden och tillgången till service (vilka båda ju hänger samman med region och hustyp), den lokala arbetsmarknaden, den ekonomiska situationen (hushållets storlek och antalet förvärvsarbetande), familjesammansättningen (barn eller ej), hur "jobbigt" det är att ha bil (t.ex. problem med parkeringsplatser i storstäder) m.m. Givetvis kan också avsaknaden av körkort utgöra ett hinder.

I detta avsnitt redovisas i vilken utsträckning olika grupper disponerar en eller flera bilar. Resultaten bygger på följande fråga: "Har du (eller någon annan i hushållet) tillgång till bil?" med svarsalternativen "ja, äger eller disponerar *en* bil", "ja, äger eller disponerar *två eller flera* bilar" samt "nej".

Av instruktionen till frågan framgick att med "tillgång till" avses att man får disponera en bil vilket betyder att man inte behöver äga bilen (man kan t.ex. ha tjänste- eller leasingbil). Lägg också märke till att man inte heller själv behöver ha körkort och köra bil själv för att ha "tillgång till bil".

Redovisningen i tabell 18 visar situationen 2002 samt utvecklingen sedan 1982-83. När det gällde körkort ovan redovisades "nuläget" 1999, varför biltillgång och körkortsinnehav inte är tidsmässigt direkt jämförbara. Vi vill ånyo påpeka att en betydligt utfylligare redovisning både vad beträffar antalet befolkningsgrupper och utvecklingen över tid finns på SCB:s hemsida (se läsanvisningarna i kapitel ett).

År 2002 kunde 82 procent av befolkningen, 16-84 år, disponera minst en bil - varav 28 procent hade tillgång till flera. Totalt sett är detta en ökning med 5 procentenheter sedan början av 1980-talet, och denna ökning beror på att många bilinnehavare har utökat bilparken med minst en bil (+15 procentenheter). Bilinnehav är något vanligare bland män (85 procent) än bland kvinnor (79 procent) - men här är en utjämning på gång jämfört med början av 1980-talet. Åldersmässigt ökar biltillgången från 72 procent bland ungdomar, 16-24 år, till upp emot 90 procent i medelåldrarna 35-64 år. Det är först bland de allra äldsta, 75-84-åringarna, som andelen dalar till cirka 60 procent. Men den avgörande skillnaden här är om man är ensamstående eller sammanboende. Bland ensamboende är andelen cirka 50 procent, jämfört med över 90 procent bland sammanboende. Bland sammanboende barnfamiljer disponerar hela 46 procent två eller flera bilar - en ökning med 26 procentenheter sedan början av 1980-talet.

Liksom när det gällde körkortsinnehav är indelningarna efter hustyp, upplåtelseform och region entydiga. Bland de som bor i småhus har så gott som alla (96 procent) minst en bil, jämfört med 62 procent bland de som bor i hyresrätt. Bland stockholmare har cirka 70 procent tillgång till

bil, en andel som ökar till 77 procent bland de som bor i Göteborg eller Malmö och till över 85 procent bland de som bor utanför de tre storstadsområdena.

Tabell 18**Körkortsinnehav respektive tillgång till bil**

Särredovisning efter kön, ålder, familjetyp, hustyp, upplåtelseform, bostadsområde och H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 2002 (för körkort 1999)** i procent, samt **utvecklingen sedan 1982-83** i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	Har körkort för bil		Disponerar en bil		Disponerar flera bilar		Disponerar minst en bil		Ej tillgång till bil	
Samtliga, 16–84 år	80,9	+7	53,8	-9	28,1	+15	81,9	+5	18,1	-5
Män	88,6	+3	55,2	-12	30,0	+15	85,2	+3	14,9	-3
Kvinnor	73,3	+12	52,5	-7	26,1	+15	78,6	+7	21,4	-7
<i>ÅLDER</i>										
16–24 år	55,3	-10	40,2	-20	32,1	+13	72,3	-7	27,7	+7
25–34 år	84,2	-2	52,9	-17	24,7	+10	77,6	-7	22,4	+7
35–44 år	81,0	+3	52,8	-17	37,1	+18	89,9	+1	10,1	-1
45–54 år	91,3	+13	51,2	-18	38,3	+20	89,4	+2	10,6	-2
55–64 år	88,2	+22	58,6	-11	29,4	+21	87,9	+10	12,1	-10
65–74 år	75,9	+29	69,9	+17	13,7	+12	83,6	+28	16,4	-28
75–84 år	55,5	+25	55,7	+28	2,9	+2	58,6	+30	41,4	-30
<i>FAMILJETYP</i>										
Ensamstående utan barn	65,4	+5	45,8	-1	15,4	+6	61,2	+5	38,9	-5
därav: Ensamboende	69,6	+8	47,0	+10	4,3	+3	51,3	+13	48,7	-13
Ensamstående med barn	85,6	+10	68,8	+14	2,4	-2	71,2	+11	28,8	-11
Sammanboende utan barn	86,1	+15	63,0	-8	29,3	+18	92,3	+10	7,7	-10
Sammanboende med barn	91,3	+2	48,8	-27	46,2	+26	95,0	-1	5,0	+1
<i>HUSTYP</i>										
Småhus	88,1	+9	53,2	-16	43,1	+23	96,2	+7	3,8	-7
Flerfamiljshus	70,6	+5	54,8	-1	7,7	+3	62,5	+2	37,5	-2
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>										
Äganderätt	88,9	+9	52,5	-17	44,8	+24	97,2	+7	2,8	-7
Bostadsrätt	77,8	+8	62,6	+2	12,6	+8	75,3	+9	24,8	-9
Hyresrätt	69,9	+5	51,8	-4	10,0	+5	61,8	+1	38,2	-1
<i>BOSTADSOMRÅDE</i>										
Landsbygd	88,5	+12	-	-	-	-	-	-	-	-
Tätbygd: småhus	87,4	+7	-	-	-	-	-	-	-	-
Tätbygd: blandbebyggelse	77,0	+5	-	-	-	-	-	-	-	-
Tätbygd: flerfamiljshus	70,2	+5	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>H-REGION</i>										
H1 Stockholm	74,8	+8	52,9	-5	17,9	+10	70,9	+4	29,1	-4
H2 Göteborg och Malmö	80,4	+6	49,1	-9	27,7	+12	76,8	+3	23,2	-3
H3 Övriga större städer	82,0	+8	56,4	-8	28,8	+15	85,2	+7	14,8	-7
H4 Södra mellanbygden	84,4	+9	53,3	-13	34,9	+20	88,2	+7	11,9	-7
H5 Norra tätbygden	82,1	+5	56,8	-12	31,4	+17	88,2	+5	11,8	-5
H6 Norra glesbygden	84,4	+10	52,1	-12	35,7	+20	87,8	+8	12,2	-8

Källa: ULF

19 Transportbehov

Som mått på transportbehov har vi här minimerat redovisningen till att avse två olika servicefunktioner, avstånd till närmaste livsmedelsbutik respektive postkontor. I och med att resultaten härstammar från 1999 var nog avståndet till posten då fortfarande något invariant och igenkännande. Under 2000-talets första år har antagligen många funderat över om man skall gå till affären eller bensinstationen för att utföra sina postärenden.

Måtten på transportbehov utgörs alltså av de intervjuades uppfattning om avstånden till närmaste livsmedelsbutik respektive postkontor. Det handlar således om egenskaper som är relaterade till bostaden och inte till individernas faktiska val mellan flera alternativ. Självklart vore det bästa sättet att få uppgifter om avstånd att faktiskt mäta dessa. Då vi som här enbart har tillgång till intervjuuppgifter uppstår naturligtvis problem. Den intervjuade måste veta var de efterfrågade servicefunktionerna är belägna och bortse från den butik eller postkontor han/hon faktiskt utnyttjar. Dessa problem behandlades dock utförligt i intervjuinstruktionen. Vid en provundersökning som föregick de första reella datainsamlingarna 1978 jämfördes intervjuuppgifterna med faktiska kartmätningar. Dessa gav vid handen att det var acceptabelt att samla in avståndsuppgifter med hjälp av intervjuer. Vid en återintervjustudie 1979 visade det sig också att det var relativt få som ändrade sina avståndsbedömningar mellan intervjutillfällena (2–3 veckor).

Den allvarligaste invändningen mot de redovisade uppgifterna i detta kapitel är nog snarast att de kan kännas mer "överspelade" eller "historiska" än uppgifterna i de andra kapitlen i rapporten. Detaljhandeln och övrig kommersiell service har under senare år fortsatt genomgå en snabb strukturomvandling där dels affärer i glesare befolkade områden slagits ut, dels att det har skett en koncentration till vissa köpmarknadsområden i städernas ytterområden. Detta kan naturligtvis leda till stora problem framför allt för äldre, funktionshindrade, barnfamiljer utan bil och glesbygdsbefolkningen. Alltför stora avstånd till viktigare kommersiell service medför att befolkningens servicebehov inte kan tillgodoses med rimliga uppoffringar i tid och kostnader. Då frågor kring detta inte har ställts sedan 1999, kan vi således inte bedöma de senaste årens utveckling.

Avstånd till livsmedelsbutik

Med livsmedelsbutik avses här fast belägen sådan, inte butiksbus med livsmedel. I instruktionen angavs också att butiken skulle vara någorlunda väl sorterad. Kiosker/bensinstationer som har några enstaka matvaror räknas alltså inte hit.

Nedan visas alternativen och svarsfördelningen för hela befolkningen, 16-84 år, vid 1999 års undersökning:

”Ungefär hur långt är det härifrån till närmaste livsmedelsaffär?”

	<u>Andel 1999</u>
– 0-250 meter	32 %
– Cirka 500 meter (250-750 meter)	31 %
– Cirka 1 kilometer (750-1 500 meter)	16 %
– Cirka 2 kilometer (1 500-2 500 meter)	6 %
– Cirka 3 kilometer (2 500-3 500 meter)	3 %
– Cirka 4-10 kilometer	9 %
– Mer än 10 kilometer	3 %

I tabell 19.1 har svarsalternativen med tre eller fler kilometer slagits samman. I tabellen redovisas också utvecklingen sedan 1982-83. Vi kan här se en ganska tydlig försämring under åren. Andelen som har högst cirka 750 meter till den närmaste livsmedelsbutiken har minskat med 5 procentenheter, medan de längre avståndsalternativen har ökat – främst de som har minst 3 kilometers väg (+3 procentenheter).

Indelningen efter bostadsområde visar att en stor del av den försämring som skett kan förklaras av utglesningen av butiker på landsbygden. Andelen bland de som bor utanför tätbebyggt område och som har minst 3 kilometer till närmaste butik, har ökat med 9 procentenheter till 52 procent. Däremot har det inte förekommit några större förändringar för de som bor i tätbygdernas områden med flerfamiljshus – här har fortfarande drygt 90 procent högst 750 meter till butiken.

Den regionala indelningen visar att Stockholmsområdet i viss mån bryter mot detta mönster. Här har något fler fått längre till livsmedelsbutiken – andelen som har minst 2 kilometers avstånd har närmast fördubblats från 5 till 9-10 procent. Här kan utbyggnaden av stormarknaderna i tätorternas periferi spelat in. Men jämfört med norra glesbygden är ju stockholmarnas problem ganska blygsamma; här har 43 procent minst 2 kilometer till livsmedelsaffär – en ökning med 9 procentenheter sedan början av 1980-talet.

Avstånd till postkontor

Avståndet till närmaste postkontor kan ses som en indikator även på tillgängligheten till annan service då postkontor ofta är (var) lokaliserade i centrumbildningar som innehåller även annan kommersiell och samhällelig service.

I tablån på nästa sida visas svarsfördelningen för de olika alternativen på frågan ”Ungefär hur långt är det härifrån till närmaste postkontor (motsvarande)?” (befolkningen, 16-84 år, vid intervjuerna 1999):

	<u>Andel 1999</u>
– 0–250 meter	12 %
– Cirka 500 meter (250–750 meter)	24 %
– Cirka 1 kilometer (750–1 500 meter)	25 %
– Cirka 2 kilometer (1 500–2 500 meter)	13 %
– Cirka 3 kilometer (2 500–3 500 meter)	7 %
– Cirka 4 kilometer	4 %
– Cirka 5–10 kilometer	9 %
– Mer än 10 kilometer	7 %

I tabell 19.2 visas alternativen 3 kilometer och mer sammanslagna. Jämförelser bakåt i tiden sker med data från undersökningarna 1982-83. Vi ser här att försämringen skett snabbare än när det ovan gällde livsmedelsbutik. Andelen som har cirka 1 kilometer eller mindre har minskat med 10 procentenheter till 60 procent, medan de som har 2 kilometer eller mer på motsvarande sätt har ökat med 10 procentenheter till 40 procent.

En skillnad i förhållande till livsmedelsbutik är dock att flertalet befolkningsgrupper har fått ungefär likartad försämring, inte främst de glesbygdsboende som fallet var med livsmedelsaffärer. Andelen som fått minst 2 kilometer till postkontor har ökat ungefär lika mycket bland de som bor i tätbygdernas flerfamiljshus som bland de som bor på ren landsbygd liksom bland de som bor i Stockholm jämfört med de som bor i den norra glesbygden. Nivåerna är dock naturligtvis helt annorlunda. I Stockholm har ungefär 25 procent av innevånarna minst 2 kilometer till det närmaste postkontoret, i den norra glesbygden ligger denna andel närmare 60 procent. För ytterligare jämförelser, se tabell 19.2 respektive de betydligt mer utbyggda grundtabellerna som finns på SCB:s hemsida.

Tabell 19.1

Avstånd till närmaste livsmedelsbutik

Särredovisning efter kön, familjetyp, hustyp, upplåtelseform, bostadsområde och H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 1999** i procent, samt **utvecklingen sedan 1982-83** i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	Mindre än 250 meter	Cirka 500 meter	Cirka 1 kilometer	Cirka 2 kilometer	3 kilometer el. mer
Samtliga, 16–84 år	31,7 -3	30,8 -2	16,4 +1	6,2 +1	14,8 +3
Män	29,8 -3	33,0 0	15,5 0	6,2 +1	15,6 +3
Kvinnor	33,6 -2	28,7 -3	17,3 +1	6,3 +1	14,1 +3
<i>FAMILJETYP</i>					
Ensamstående utan barn	42,1 0	29,2 -2	13,4 +1	3,7 -1	11,5 0
därav: Ensamboende	47,0 -4	28,9 -1	10,6 +2	2,7 0	10,6 +3
Ensamstående med barn	46,6 +3	28,1 -8	16,5 +6	3,7 0	5,2 -1
Sammanboende utan barn	26,4 -9	31,7 0	17,0 +2	7,7 +2	17,1 +4
Sammanboende med barn	23,9 +1	31,9 -3	19,6 -3	7,7 0	16,9 +5
<i>HUSTYP</i>					
Småhus	12,0 -3	30,9 -1	22,9 -1	9,7 0	24,5 +4
Flerfamiljshus	60,3 0	30,7 -2	7,2 +2	1,1 +1	0,6 0
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>					
Äganderätt	11,5 -4	30,9 -1	23,8 0	9,7 0	24,2 +5
Bostadsrätt	50,2 -6	35,0 -1	11,3 +5	2,9 +2	0,7 +1
Hysesrätt	55,1 +1	29,3 -2	7,4 0	2,2 +1	5,9 +1
<i>BOSTADSOMRÅDE</i>					
Landsbygd	6,3 -4	14,8 -3	15,4 -2	11,0 -1	52,4 +9
Tätbygd: småhus	16,4 -4	41,2 -1	29,3 +1	9,2 +2	3,9 +2
Tätbygd: blandbebyggelse	43,5 -1	36,7 -3	14,6 +1	3,2 +1	2,0 +2
Tätbygd: flerfamiljshus	62,3 -2	30,9 -1	5,7 +1	0,9 +1	0,2 0
<i>H-REGION</i>					
H1 Stockholm	44,0 -3	32,5 -3	14,1 +1	5,0 +2	4,4 +2
H2 Göteborg och Malmö	42,4 -1	29,6 0	14,5 -1	5,8 0	7,8 +1
H3 Övriga större städer	29,8 -5	33,4 0	16,9 +1	6,0 +1	13,9 +2
H4 Södra mellanbygden	20,3 -4	26,2 -6	18,2 0	8,3 +1	27,1 +8
H5 Norra tätbygden	22,9 -3	32,5 -2	22,7 +5	5,4 -1	16,5 +1
H6 Norra glesbygden	17,4 -3	25,0 -2	14,9 -4	7,3 -1	35,5 +10

Källa: ULF

Tabell 19.2**Avstånd till närmaste postkontor**

Särredovisning efter kön, familjetyp, hustyp, upplåtelseform, bostadsområde och H-region. Personer 16–84 år. **Läget år 1999** i procent, samt **utvecklingen sedan 1982-83** i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	Mindre än 250 meter	Cirka 500 meter	Cirka 1 kilometer	Cirka 2 kilometer	3 kilometer el. mer
Samtliga, 16–84 år	11,5 -2	23,6 -5	24,9 -2	13,0 +3	27,0 +7
Män	10,5 -3	24,0 -5	25,0 -1	12,8 +3	27,6 +6
Kvinnor	12,4 -2	23,0 -5	24,8 -3	13,1 +2	26,5 +8
<i>FAMILJETYP</i>					
Ensamstående utan barn	15,4 -2	26,9 -4	24,4 -2	11,4 +4	21,8 +4
därav: Ensamboende	17,0 -5	28,0 -6	24,7 0	10,7 +5	19,5 +7
Ensamstående med barn	17,4 -2	30,0 -6	28,8 +5	9,1 +1	14,7 +3
Sammanboende utan barn	9,6 -4	22,2 -6	24,2 -3	13,9 +4	30,1 +9
Sammanboende med barn	8,3 -1	20,7 -5	26,1 -2	14,2 0	30,8 +8
<i>HUSTYP</i>					
Småhus	4,4 -1	15,7 -4	24,3 -3	14,8 +1	40,8 +7
Flerfamiljshus	21,8 -4	35,2 -6	25,9 -1	10,4 +5	6,7 +5
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>					
Äganderätt	4,2 -2	15,7 -4	24,6 -3	15,2 +1	40,3 +8
Bostadsrätt	15,2 -7	35,4 -7	29,4 +2	11,0 +5	9,1 +7
Hyresrätt	21,1 -2	31,1 -6	23,8 -3	10,3 +4	13,5 +6
<i>BOSTADSOMRÅDE</i>					
Landsbygd	3,2 -2	8,1 -3	10,5 -3	7,8 -1	70,4 +8
Tätbygd: småhus	5,3 -2	20,3 -5	34,0 -3	20,1 0	20,4 +9
Tätbygd: blandbebyggelse	13,4 -4	28,9 -8	31,8 -2	14,9 +6	11,1 +8
Tätbygd: flerfamiljshus	23,7 -3	37,4 -5	24,4 -1	9,3 +5	5,1 +4
<i>H-REGION</i>					
H1 Stockholm	17,2 -4	30,8 -7	27,3 0	12,2 +4	12,5 +7
H2 Göteborg och Malmö	14,4 -2	26,0 -5	27,4 -2	13,3 +2	18,9 +7
H3 Övriga större städer	10,9 -4	23,4 -6	24,9 -2	13,5 +4	27,3 +8
H4 Södra mellanbygden	7,0 0	17,2 -5	21,6 -6	13,6 +1	40,5 +9
H5 Norra tätbygden	6,4 -4	20,9 -6	26,7 +1	11,7 +1	34,4 +7
H6 Norra glesbygden	7,0 -2	16,9 -3	18,4 -3	10,2 -1	47,5 +10

Källa: ULF

20 Arbetsresor

En viktig komponent i levnadsvillkoren är arbetsplatsernas tillgänglighet för daglig pendling. Tillgängligheten i sin tur är beroende av antalet arbetsplatser på den lokala arbetsmarknaden och de färdmedel som individen kan utnyttja. Den som har tillgång till bil har t.ex. betydligt fler arbetsplatser att välja mellan än den som inte disponerar bil. Betydelsen av egen bil är naturligtvis speciellt stor i glesbygdsområden. Samtidigt kan skillnaderna i ekonomisk uppoffring för arbetsresorna vara avsevärda (beroende på om kollektivtrafiken kan användas för sådana resor eller om det krävs bil och i vilken utsträckning resorna är avdragsgilla).

I kapitlet behandlas:

- avstånd till arbetsplatsen
- faktisk restid till och från arbetsplatsen
- färd sätt till arbetsplatsen

Avstånd till arbetsplatsen

Följande fråga ställdes om avstånd till arbetsplatsen till personer som var förvärvsarbetande:

”Ungefär hur långt är det till Din nuvarande arbetsplats?” med följande svarsalternativ och svarsfördelningen år 1999 för befolkningen, 16–84 år.

	<u>Andel 1999</u>
– 0–250 meter	3 %
– Cirka 500 meter (250–750 meter)	6 %
– Cirka 1 kilometer (750–1 500 meter)	9 %
– Cirka 2 kilometer (1 500–2 500 meter)	8 %
– Cirka 3 kilometer (2 500–3 500 meter)	8 %
– Cirka 4–10 kilometer	21 %
– Cirka 11–15 kilometer	9 %
– Cirka 16–20 kilometer	7 %
– Cirka 21–25 kilometer	5 %
– Mer än 25 kilometer	15 %
– Har ej fast arbetsplats	4 %
– Arbetar i samma hus som bostaden	5 %

För personer som veckopendlade eller var borta från hemorten längre perioder avsåg frågan restiden på arbetsorten.

I tabell 20.1 har datamängden reducerats till ett mindre antal svarsalternativ. De som har sitt arbete förlagt till hemmet eller gården, t.ex. jordbrukare har placerats i alternativet ”Mindre än 1 km”, medan de som uppger att man inte har någon fast arbetsplats ej finns med i denna ta-

bell. Jämförelser görs med förhållandena år 1982-83. För en mera fullständig redovisning, med könsuppdelade tabeller för en stor mängd befolkningsgrupper, och med samtliga svarsalternativ de år frågan ställts, hänvisas till de grundtabeller som finns på SCB:s hemsida.

Knappt en fjärdedel av de förvärvsarbetande har högst 1 kilometer till arbetet (inklusive de cirka 5 procent som har sitt arbete förlagt till hemmet). Å den andra sidan har drygt var tredje person mer än 1 mil till sitt arbete, för 15 procent överstiger sträckan 25 kilometer. Och avstånden ökar – liksom vi tidigare sett att det gjort beträffande livsmedelsbutik och postkontor. Sedan början av 1980-talet är det 7 procentenheter fler som har över 1 mil till jobbet. En förklaring till att allt fler fått längre resavstånd kan vara 1990-talets ökande arbetslöshet. Man kan då i större utsträckning än tidigare tvingas acceptera långa resavstånd.

Vanligast med långa avstånd är det dels i de tre storstadsområdena (omkring 45 procent har över en mil till arbetsplatsen), dels för dem som bor på ren landsbygd (50 procent). Det är dock på landsbygden som avstånden har växt mest – 11 procentenheter fler har fått mer än 1 mil att färdas. Indelningen efter H-regioner visar likartade ökning (7-8 procentenheter), utom för de norra delarna av landet där förändringarna gentemot början av 1980-talet varit små.

Det finns här alltså ingen tydlig trend för dimensionen tätort – glesbygd. Däremot kan ju konsekvenserna av långa reseavstånd vara mycket olika beroende på var i landet man bor. Medan storstadsområdena kan ses som en arbetsmarknad där kollektivtrafiknätet oftast är väl utbyggt, förutsätter långa resor i andra delar av landet ofta att individen kan disponera bil med de konsekvenser detta kan ha för bl.a. kostnaderna.

Faktisk restid till och från arbetsplatsen

Med "restid" menas här tid för resa mellan bostaden och arbetet, fram och tillbaka. Resor som görs i arbetet, av t.ex. chaufförer, räknas inte som restid utan som arbetstid. För personer som veckopendlar eller är borta längre tid från hemorten avses restiden på arbetsorten.

Ett antal frågor ställdes för att mäta den faktiska restiden, men där den tid som används för att t.ex. lämna och hämta barn på dagis, göra inköp eller andra ärenden är exkluderad. Däremot inräknas gång- och väntetider, och det är alltså tur- och returresor det gäller.

Och, observera, här kan vi redovisa färskare siffror än i de tidigare avsnitten. "Nuläges"-beskrivningen avser år 2002, medan utvecklingen över tiden i tabell 20.2 fortfarande är densamma, från 1982-83. I tabellen redovisas en relativt grov indelning i 5 kategorier, medan det i grundmaterialet på SCB:s hemsida finns en indelning med tiominutersintervall för de kortare resorna. Här redovisas också ytterligare ett antal mätillfällen över tiden 1982-2002. En faktisk restid till och från arbetet på mer än 60 minuter har 19 procent av de förvärvsarbetande. 9 procent har t.o.m. en restid på mer än 90 minuter tur och retur. Arbetsplatsen inom 20 minuters restid t o r har 34 procent, medan 29 procent har 21-40 minuters restid t o r och 18 procent 41-60 minuters resväg t o r arbetsplatsen.

Det finns här praktiskt taget inga skillnader jämfört med förhållandena i början av 1980-talet. Avståndet till arbetsplatsen har visserligen ökat för en hel del, men detta kompenseras uppenbarligen genom bättre kommunikationer eller ökad tillgång till bil.

Det finns däremot mycket stora skillnader mellan olika delar av landet, där Stockholmsområdet hamnar i en klass för sig – 36 procent av stockholmarna har mer än 1 timmes restid till och från arbetet, för 16 procent rör det sig om mer än en och en halv timme. I Göteborg- och Malmöregionerna är andelen med minst 1 timmes resväg 17 procent, medan det för alla övriga delar av landet pendlar mellan 11 och 13 procent.

Om man ser det från det andra hållet – de som har högst 20 minuters till- och från-tid visavi arbetsplatsen är andelen bara 17 procent i Stockholmsområdet, men omkring 50 procent i områdena utanför de större städerna.

Färdsätt till arbetsplatsen

För att avgöra vilket färdsätt intervjupersonen använde för arbetsresorna ställdes följande fråga: "På vilket sätt brukar Du normalt ta Dig till arbetet?".

Av instruktionerna till våra intervjuare framgår att om intervjupersonen använde olika färdsätt beroende på årstiden avsåg frågan förhållandena vid intervjutillfället. Om flera färdsätt användes vid en och samma tur- och returresa avsåg frågan det färdsätt som användes den längsta sträckan. Om färdstegen varierade dag från dag (eller från vecka till vecka) markerades det oftast använda. I tabblån nedan redovisas den fördelning vi fick år 1999 inom befolkningen 16–84 år.

	<u>Andel 1999</u>
– Går	11 %
– Åker bil som förare ensam	47 %
– Åker bil som förare med passagerare	5 %
– Åker bil som passagerare	3 %
– Kollektiva färdmedel (buss, tåg, spårvagn etc.)	15 %
– Cyklar	18 %
– Moped, MC	0,3 %
– Annat	1 %

I tabell 20.3 har alternativen åker bil, antingen som förare med passagerare eller som passagerare slagits samman, och de lågfrekventa alternativen "moped eller MC" respektive "annat" plockats bort.

Ungefär 55 procent av de förvärvsarbetande anger bilen som det huvudsakliga färdstället vid arbetsresorna medan bara cirka 15 procent i första hand utnyttjar kollektiva färdmedel. Tidsjämförelserna i tabellen gäller början av 1990-talet (då dessa frågor ställdes för första gången) och vi finner att mycket litet hänt under 1990-talet – andelarna för de olika färdstegen är i stort sett oförändrade.

I de föregående transportkapitlen har vi inte haft anledning att diskutera skillnader mellan män och kvinnor – dessa har ju självklart ungefär lika lång väg till busshållplats, livsmedelsbutik etc. Men här är skillnaderna påtagliga – männen åker bil, medan kvinnorna går, cyklar eller åker med kollektiva färdmedel. Siffrorna i tabell 20.3 talar sitt tydliga språk: 65 procent av männen använder bil jämfört med 44 procent av kvinnorna. 14 procent av kvinnorna går (8 procent bland männen), 19 procent åker kollektivt (11 procent för män) och 21 procent cyklar (jämfört med 14–15 procent av männen). Visserligen är det (enligt tabell 20.1) något fler kvinnor som har mindre än en kilometer till arbetsplatsen, men detta kan långt ifrån förklara skillnaderna när det gäller färd sätt.

Övriga indelningar känns mer naturliga med tanke på avståndet till arbetsplatsen. De som bor i småhus använder bilen i betydligt högre grad (66 procent) jämfört med de som bor i flerfamiljshus (37 procent).

Användandet av kollektiva färdmedel är i särklass mest utbrett i Stockholmsregionen (42 procent ser detta som det huvudsakliga sättet att ta sig till jobbet), vilket kan jämföras med 14 procent i Göteborg och Malmö och runt 5 procent i de övriga delarna av landet. I Stockholm är det bara cirka 40 procent som använder bil jämfört med i snitt 60 procent i det övriga Sverige. Och i så gott som samtliga grupper som redovisas i tabell 20.3 har förändringarna varit små under 1990-talet. Även skillnader mellan olika socioekonomiska grupper, etnicitet, utbildning etc. är ganska små, vilket kan konstateras i vårt grundmaterial på Internet www.scb.se. (se vidare läsanvisningarna i kapitel 1).

Tabell 20.1

Avstånd till arbetsplatsen

Särredovisning efter kön, familjetyp, hustyp, upplåtelseform, bostadsområde och H-region. Förvärvsarbetande 16–84 år. **Läget år 1999** i procent, samt **utvecklingen sedan 1982-83** i procentenheter, där minustecken anger minskning.

	Mindre än 1 km 1)		2-3 km		4-10 km		11-25 km		Mer än 25 km	
Samtliga, 16–84 år	23,4	-3	15,9	-3	20,9	-2	20,9	+2	14,6	+5
Män	20,7	-2	15,2	-3	21,1	-2	20,4	0	15,8	+4
Kvinnor	26,4	-4	16,7	-3	20,8	-2	21,4	+4	13,4	+7
<i>FAMILJETYP</i>										
Ensamstående utan barn	26,8	0	16,8	-3	20,9	-2	20,7	+3	10,5	+2
därav: Ensamboende	27,5	0	17,7	-6	21,1	-2	18,5	+4	11,1	+4
Ensamstående med barn
Sammanboende utan barn	25,2	-2	15,9	-5	20,3	-2	19,1	+2	15,6	+7
Sammanboende med barn	19,3	-5	14,9	-2	21,8	-1	22,9	+2	16,5	+5
<i>HUSTYP</i>										
Småhus	21,6	-4	13,8	-2	19,1	-2	23,7	+3	17,0	+5
Flerfamiljshus	26,4	+1	19,6	-4	24,3	-1	16,0	0	10,3	+5
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>										
Äganderätt	22,2	-4	14,1	-2	18,9	-3	23,7	+3	16,6	+5
Bostadsrätt	23,2	+1	22,6	-4	23,0	-3	16,4	+1	11,1	+4
Hyresrätt	25,6	-2	16,1	-5	23,7	0	18,1	+1	12,7	+6
<i>BOSTADSOMRÅDE</i>										
Landsbygd	21,9	-9	6,7	-1	15,6	-1	28,4	+5	22,2	+6
Tätbygd: småhus	20,3	-1	17,8	-3	22,9	-3	20,7	+1	14,0	+5
Tätbygd: blandbebyggelse	26,6	-4	21,6	-3	18,7	-1	18,1	+4	11,7	+4
Tätbygd: flerfamiljshus	26,6	+3	19,0	-4	25,5	-2	15,5	-2	9,5	+4
<i>H-REGION</i>										
H1 Stockholm	14,4	-3	12,1	-4	23,9	-2	30,2	+2	15,9	+6
H2 Göteborg och Malmö	18,2	-2	12,3	-3	23,4	-3	27,4	+5	14,9	+4
H3 Övriga större städer	24,1	0	17,9	-4	23,3	-2	16,5	+1	13,9	+6
H4 Södra mellanbygden	31,3	-5	18,1	-3	14,5	-2	15,9	+1	16,2	+8
H5 Norra tätbygden	30,3	-2	20,1	+3	17,5	-3	18,9	+2	9,0	-1
H6 Norra glesbygden	36,8	+1	17,0	+2	10,2	-5	13,1	0	13,5	-1

1) Inklusive de som har sitt arbete förlagt till hemmet eller gården, t.ex. jordbrukare.

Källa: ULF

Tabell 20.2**Restid till och från arbetet**

Särredovisning efter kön, familjetyp, hustyp, upplåtelseform, bostadsområde och H-region. Förvärvsarbetande 16–84 år. **Läget år 2002** i procent, samt **utvecklingen sedan 1982-83** i procentenheter, där minustecken anger minskning

	1-20 min		21-40 min		41-60 min		1-1,5 tim		Mer än 1,5 tim	
Samtliga, 16–84 år	34,0	0	29,4	0	18,0	0	9,8	0	8,8	0
Män	32,5	-3	30,8	+1	17,5	-1	9,3	0	7,9	0
Kvinnor	35,4	+3	28,0	-1	18,6	0	10,2	0	7,7	-1
<i>FAMILJETYP</i>										
Ensamstående utan barn	35,2	+1	29,0	+1	16,6	-2	10,1	+1	9,2	0
däruv: Ensamboende	34,6	0	32,0	+4	14,7	-4	9,8	0	8,9	+1
Ensamstående med barn
Sammanboende utan barn	33,6	-3	27,0	-3	18,8	+2	11,5	+2	9,2	+2
Sammanboende med barn	33,6	+1	31,6	+2	18,3	-1	7,9	-3	8,6	0
<i>HUSTYP</i>										
Småhus	34,2	0	28,3	-1	19,2	+1	9,7	0	8,6	0
Flerfamiljshus	33,7	0	31,2	+2	16,2	-2	9,9	0	8,9	+1
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>										
Äganderätt	34,4	0	28,4	-1	18,9	0	9,5	0	8,9	0
Bostadsrätt	28,8	-4	30,2	-1	19,7	+3	12,8	+2	8,5	+1
Hysesrätt	35,5	+1	30,8	+2	15,8	-3	8,9	-1	8,9	+1
<i>BOSTADSOMRÅDE</i>										
Större städer, småhus	27,6	-1	29,4	+1	21,6	+2	11,4	0	10,0	-1
Större städer, flerfamiljshus	29,2	+2	32,9	+3	17,3	-3	11,5	-1	9,3	0
Övr. landet, småhus	47,2	+5	26,0	-4	14,3	-2	6,6	0	5,9	+1
Övr. landet flerfamiljshus	56,5	+1	22,9	-4	11,1	+1	2,2	-2	7,3	+4
<i>H-REGION</i>										
H1 Stockholm	16,8	-2	23,9	0	23,3	0	20,2	+2	15,8	-1
H2 Göteborg och Malmö	28,2	+3	38,0	+6	16,5	-5	7,8	-4	9,6	0
H3 Övriga större städer	35,6	-1	32,3	+1	18,9	+1	7,3	0	5,9	0
H4 Södra mellanbygden	50,5	+2	25,7	-3	12,8	0	5,6	0	5,4	+1
H5 Norra tätbygden	48,0	+10	23,7	-10	15,2	-3	6,1	-1	7,1	+4
H6 Norra glesbygden	46,1	+1	25,4	+2	15,3	+1	4,2	-5	9,0	+1

Källa: ULF

Tabell 20.3**Färdsätt till arbetsplatsen**

Särredovisning efter kön, familjetyp, hustyp, upplåtelseform, bostadsområde och H-region. Förvärvsarbetande 16–84 år. **Läget år 1999** i procent, samt **utvecklingen sedan 1990-91** i procentenheter, där minustecken anger minskning. 3)

	Går		Åker bil ensam		Åker bil med andra 1)		Kollektiva färdmedel 2)		Cyklar	
Samtliga, 16–84 år	10,9	+1	46,6	+1	8,5	-1	15,3	-1	17,5	+1
Män	7,9	0	55,1	+1	10,1	0	11,4	0	14,5	0
Kvinnor	14,1	+2	37,8	+1	6,9	-3	19,3	-2	20,6	+1
<i>FAMILJETYP</i>										
Ensamstående utan barn	15,8	+2	39,2	+2	6,4	-1	19,8	-3	18,1	+1
därav: Ensamboende	16,7	+1	40,1	+1	4,3	0	20,3	-2	17,6	0
Ensamstående med barn
Sammanboende utan barn	11,5	+1	44,3	+1	11,2	-2	14,2	0	17,9	0
Sammanboende med barn	6,4	0	53,7	0	7,7	-2	13,0	0	17,5	+1
<i>HUSTYP</i>										
Småhus	6,4	0	55,8	+1	10,4	-1	9,9	-1	16,1	0
Flerfamiljshus	18,5	+3	31,5	0	5,4	-2	24,2	-2	19,9	+1
<i>UPPLÅTELSEFORM</i>										
Äganderätt	6,2	0	56,6	+2	10,7	-1	9,3	-1	15,8	0
Bostadsrätt	14,9	+1	37,7	+2	5,3	-2	20,3	-3	20,9	+1
Hyresrätt	17,6	+3	33,0	-1	6,2	-2	23,9	0	18,6	+1
<i>BOSTADSOMRÅDE</i>										
Landsbygd	5,9	-1	67,1	+3	12,1	-1	5,9	-1	7,3	0
Tätbygd: småhus	6,6	0	49,5	+2	10,6	0	12,0	-2	20,1	0
Tätbygd: blandbebyggelse	13,5	+2	40,9	0	5,3	-3	17,2	+1	22,3	0
Tätbygd: flerfamiljshus	19,1	+3	28,3	-2	4,9	-2	26,4	-2	20,5	+3
<i>H-REGION</i>										
H1 Stockholm	10,3	+1	36,4	+1	4,2	-3	41,7	+1	6,8	0
H2 Göteborg och Malmö	10,3	+2	50,3	+5	8,4	-2	14,0	-6	16,3	+1
H3 Övriga större städer	9,9	+1	47,1	-1	10,2	0	7,9	-2	23,5	+2
H4 Södra mellanbygden	10,8	-1	51,0	+3	8,7	-2	5,1	0	22,6	-1
H5 Norra tätbygden	17,2	+4	53,3	+2	14,8	+2	4,6	-2	10,0	-5
H6 Norra glesbygden	18,5	+3	55,0	+1	9,3	-3	3,1	-2	13,3	+1

1) Åker bil antingen som förare med passagerare eller som passagerare

2) Buss, tåg, spårvagn etc.

3) Utanför fördelningen har de placerats som svarat moped eller MC (0,3 procent) respektive "annat" (0,8 procent)

Källa: ULF

Fakta om statistiken

I detta kapitel med fakta om statistiken återfinns en genomgång av redovisningsgrupper liksom tabeller med bastal och befolkningstal. Här finns också en teknisk beskrivning av Undersökningen av levnadsförhållanden (ULF) när det gäller undersökningsobjekt, population, urvalsförfarande, över- och undertäckning, bortfall, estimation och variansberäkning, genomförande samt resultatens tillförlitlighet.

Redovisningsgrupper

En central målsättning för SCB:s undersökningar av levnadsförhållandena är att statistiken skall belysa vilka grupper som drabbas av olika typer av problem. Valet av redovisningsgrupper är således avgörande för möjligheten att belysa levnadsförhållandena ur ett fördelningsperspektiv. Detta val måste ske med ambitionen att försöka lokalisera utsatta grupper. I denna rapport har främst följande bakgrundsvariabler använts:

- Ålder
- Familjetyp
- Familjecykel
- Utbildningsnivå
- Disponibel inkomst
- Socioekonomisk grupp
- Nationalitet
- H-region

I samtliga tabeller som redovisas på SCB:s webbplats www.scb.se återfinns kvinnor och män separat. I det följande beskrivs redovisningsgrupperna närmare.

Sist i detta avsnitt om redovisningsgrupper finns tabeller med befolkningstal (dvs. skattat antal i befolkningen) och bastal (dvs. antal intervjuer) för de olika redovisningsgrupper som använts mest frekvent i rapporten samt för de år som redovisningen främst gäller.

Ålder

Tabellerna omfattar generellt personer 16–84 år, indelade i tioårsklasser, 16–24 år, 25–34 år, 35–44 år, 45–54 år, 55–64 år, 65–74 år och 75–84 år.

Mellan åren 1975–1979 ingick endast personer som var 16–74 år i ULF-undersökningen. I tabeller och diagram som avser att visa utvecklingen sedan mitten av 1970-talet omfattas därmed enbart befolkningen i åldrarna mellan 16 och 74 år.

Familjetyp

I denna rapport används en grov indelning efter familjetyp. Vi särredovisar sammanboende och ensamstående (med eller utan barn) samt en delgrupp

av de ensamstående – de ensamboende som utgör merparten av de ensamstående.

Familjecykel

I den s.k. familjecykeln vägs effekten av både ålder och familjetyp samman. Indelningen utifrån ensamstående och sammanboende görs i grupperna: ungdomar (16–24-åringar), yngre barnlösa (25–44 år), småbarnsföräldrar (barn 0–6 år), föräldrar med äldre barn (7–18 år), äldre barnlösa (45–64 år) och pensionärer (65–84 år).

Utbildning

Vid indelning efter utbildning används normalt utbildningsnivå. Man utgår då från högsta avslutade formella utbildning. I denna rapport har en förkortad indelning med endast tre grupper använts:

Förgymnasial utbildning

Folkskola, grundskola eller realskola.

Gymnasial utbildning

Hit förs såväl korta som långa gymnasiala utbildningar, dvs. såväl yrkesinriktade korta utbildningar såsom t.ex. yrkesskola, fackskola, tvåårig yrkesförberedande linje på gymnasieskolan som treårigt teoretiskt gymnasium.

Eftergymnasial utbildning

Hit förs alla eftergymnasiala utbildningar.

Disponibel inkomst

Disponibla inkomster utgörs av hushållets arbetsinkomster, kapitalinkomster samt bidrag, minus direkta inkomstskatter. I denna rapport redovisas den disponibla inkomsten per konsumtionsenhet dvs. på de antal personer som bor i hushållet. I redovisningen har disponibel inkomst delats in i fyra olika grupper (kvartiler). De 25 procent som har lägst disponibel inkomst, de 25 procent som har högst disponibel inkomst samt mellan dessa två grupper nedre mediangrupp och övre mediangrupp.

Socioekonomisk indelning

Den socioekonomiska indelningen som tillämpas i denna rapport grupperar hela befolkningen med ledning av nuvarande eller tidigare (eller maka/makes) yrke och anställningsförhållanden. Underlaget för klassificeringen utgörs av uppgifter om yrke och sysselsättningsförhållanden som insamlas i samband med intervjun. Indelningen baseras dels på yrkets normala organisationstillhörighet, dels på yrkets normala utbildningskrav. Till huvudkategorin "Arbetare" förs yrken som normalt är organiserade inom LO, medan övriga anställda förs till "Tjänstemän". Undergrupperna har sedan klassificerats efter yrkets utbildningskrav. Utbildningskraven är inte begränsade till krav på formell skolutbildning utan beaktar även för olika yrken normala krav på yrkeserfarenhet och praktik. Krav på tre års yrkeserfarenhet eller två års praktiktjänstgöring har i denna indelning likställts med krav på ett års skolutbildning.

Arbetare

- *Ej facklärd arbetare*
Yrken där det normala kravet på utbildning efter grundskola är mindre än två år, t.ex. anläggningsarbetare, brandman, bussförare, jordbruksarbetare, konduktör, sjukvårdsbiträde, sömmerska och truckförare.
- *Facklärd arbetare*
Yrken där det normalt krävs minst två års utbildning efter grundskola, t.ex. bagare, damfrisör, elektriker, mekaniker, plåtslagare, typograf och undersköterska.

Tjänstemän

- *Lägre tjänstemän*
Yrken med krav på mindre än tre års utbildning efter grundskola, t.ex. apotekstekniker, biblioteksbiträde, bilinstruktör, ekonomiföreståndare, polisassistent, telefonist och vaktmästare.
- *Tjänstemän på mellannivå*
Yrken med krav på minst tre men ej sex års utbildning efter grundskola, t.ex. verkmästare, ingenjör, lågstadielärare och sjuksköterska.
- *Högre tjänstemän (inkl. fria yrkesutövare med akademikeryrken)*
Yrken med krav på minst sex års utbildning efter grundskola, t.ex. tandläkare, högstadielärare, byrådirektör, socialassistent, civilingenjör samt ledande befattningar som byråchef och verkställande direktör.

Företagare och jordbrukare

Gruppen företagare består av såväl ensamföretagare som små- och storföretagare. I gruppen lantbrukare återfinns samtliga lantbrukare oavsett lantbrukets omfattning.

Övriga grupper

I den socioekonomiska indelningen ingår utöver arbetare, tjänstemän och företagare/lantbrukare också grupperna hemarbetande, ålderspensionärer, förtidspensionärer/långvarigt arbetslösa och slutligen studerande.

Nationalitet

Redovisningen av nationalitet sker utifrån utländsk respektive svensk bakgrund enligt följande:

Utländsk bakgrund

- *utrikes födda*
- *inrikes födda med två utrikes födda föräldrar*

Svensk bakgrund

- *inrikes födda med en inrikes-/en utrikes född förälder*
- *inrikes födda med två inrikes födda föräldrar*

H-region

Genom att indela landets kommuner efter befolkningstäthet har sex s.k. homogenitetsregioner (H-regioner) erhållits. Kommunerna förs till de olika regionerna efter det lokala och regionala befolkningsunderlagets storlek. Regionerna är således i princip inte geografiskt sammanhängande. De definieras på följande sätt:

H1 Stockholm

Stockholm/Södertäljes A-region

H2 Göteborg och Malmö

Göteborgs A-region och Malmö/Lund/Trelleborgs A-region

H3 Större städer

Kommuner med mer än 90 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum

H4 Södra mellanbygden

Kommuner med mer än 27 000 och mindre än 90 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum samt med mer än 300 000 invånare inom 100 kilometers radie från samma punkt

H5 Norra tätbygden

Kommuner med mer än 27 000 och mindre än 90 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum samt med mindre än 300 000 invånare inom 100 kilometers radie från samma punkt

H6 Norra glesbygden

Kommuner med mindre än 27 000 invånare inom 30 kilometers radie från kommuncentrum

Namnen på H4–H6 antyder viss huvudsaklig belägenhet men dessa regioner kan även innehålla kommuner från andra delar av landet. Så ingår till exempel Gotland och delar av Öland i H5 Norra tätbygden. Uppgifter om H-region kan sägas vara ett mått på urbaniseringsgrad. Den kan bland annat förväntas spegla olikheter i struktur vad gäller utbud av samhällelig och kommersiell service.

Indelningen i H-regioner finns redovisad i "Regionala koder för icke-administrativa områden", Meddelanden i samordningsfrågor, MIS 1986:4, SCB.

Tabeller – Befolkningstal och bastal

Tabell A1

Skattat antal i befolkningen (1 000-tal) respektive år. Män 16–84 år.

	1980-81	1982-83	1990-91	1999	2001-02	2002
ÅLDERSGRUPPER						
16–74 år	2 967	3 020	3 108	3 148	3 189	3 198
16–84 år	3 136	3 201	3 317	3 385	3 428	3 437
16–24 år	501	525	529	462	470	472
25–34 år	617	596	630	634	618	605
35–44 år	562	615	597	589	605	615
45–54 år	432	440	544	616	610	622
55–64 år	481	464	420	500	541	537
65–74 år	374	379	387	348	344	346
75–84 år	169	180	209	236	239	239
FAMILJETYP						
Ensamstående utan barn	1 043	1 113	1 178	1 211	1 198	1 164
- Ensamstående varav ensamboende	537	594	708	769	794	762
Ensamstående med barn	22	18	27	48	73	66
Sammanboende utan barn	1 102	1 141	1 209	1 280	1 290	1 299
Sammanboende med barn	969	928	904	846	867	907
FAMILJECYKEL						
Ungdomar 16–24 år kvarboende hos föräldrarna	337	361	342	314	285	293
Ungdomar 16–24 år Ensamstående	89	87	104	105	127	128
Ungdomar 16–24 år Sammanboende	56	61	64	37	52	47
Yngre barnlösa 25–44 år Sammanboende	182	187	204	229	222	222
Yngre barnlösa 25–44 år Ensamstående	283	316	350	377	374	339
Småbarnsföräldrar (barn 0–6år) Sammanboende	451	440	473	420	407	414
Småbarnsföräldrar (barn 0–6år) Ensamstående
Föräldrar, äldre barn (7–18 år) Sammanboende	545	528	468	459	489	522
Föräldrar, äldre barn (7–18 år) Ensamstående	23	15	26	44	58	52
Äldre barnlösa 45–64år Sammanboende	447	458	481	568	564	570
Äldre barnlösa 45–64år Ensamstående	182	190	206	242	252	253
Pensionärer 65–84år Sammanboende	388	396	410	413	422	432
Pensionärer 65–84år Ensamstående	151	159	168	168	157	149
UTLÄNDSK BAKGRUND						
Utrikes födda	244	255	303	349	383	375
Inrikes födda, med två utrikes födda föräldrar	25	30	52	99	61	61
SVENSK BAKGRUND						
Inrikes födda, med en inr./en utr. född förälder	95	93	119	135	186	201
Inrikes födda, med två inrikes födda föräldrar	2 603	2 816	2 840	2 798	2 795	2 795
H-REGION						
Stockholm (H1)	554	568	605	658	672	676
Göteborg & Malmö (H2)	445	456	480	509	526	527
varav - Göteborg (H2)	265	294	303	313	333	330
varav - Malmö (H2)	179	162	176	196	193	197
Större städer (H3)	979	999	1 161	1 212	1 237	1 243
Södra mellanbygden (H4)	716	708	671	635	631	628
Norra tätbygden (H5)	236	254	192	192	188	188
Norra glesbygden (H6)	206	216	209	179	175	174

Källa: ULF

Tabell A1 (forts.)
Skattat antal i befolkningen (1 000-tal) respektive år. Män 16–84 år.

	1980-81	1982-83	1990-91	1999	2001-02	2002
<i>UTBILDNING</i>						
Förgymnasial utbildning	1 308	1 332	1 142	886	850	836
Gymnasial utbildning	1 128	1 323	1 431	1 561	1 581	1 551
Eftergymnasial utbildning	515	536	724	935	992	1 049
<i>DISPONIBEL INKOMST/ PER KE</i>						
Lägsta kvartil	..	268	565	623	605	604
Lägre median kvartil	..	298	609	665	710	718
Högre median kvartil	..	342	710	750	745	745
Högsta kvartil	..	356	750	724	774	774
<i>SOCIOEKONOMISK GRUPP</i>						
Arbetare	1 445	1 456	1 393	1 292	1 281	1 270
Varav - Ej facklärd	809	792	706	622	609	591
Varav - Facklärd	636	664	687	670	672	678
Tjänstemän	996	1 024	1 185	1 336	1 350	1 381
Varav - Lägre tjänstemän	250	292	295	297	282	292
Varav - Tjänstemän, mellannivå	420	432	492	529	586	626
Varav - Högre tjänstemän	327	300	398	510	482	462
Varav - Mellan, högre tjänstemän	746	732	890	1 039	1 068	1 089
Företagare (exkl. akademiker)	266	275	334	310	339	321
Lantbrukare	160	144	107	72	58	56
Förvärvsarbetande	2 296	2 264	2 317	2 197	2 258	2 257
Hemarbetande
Ålderspensionärer	486	513	555	581	572	572
Förtidspens, långv.arbetslösa	107	135	141	194	183	190
Studerande	203	242	260	338	337	346

Källa: ULF

Tabell A2
Skattat antal i befolkningen (1 000-tal) respektive år. Kvinnor 16–84 år.

	1980-81	1982-83	1990-91	1999	2001-02	2002
ÅLDERSGRUPPER						
16–74 år	2 985	3 022	3 087	3 109	3 133	3 144
16–84 år	3 224	3 282	3 395	3 448	3 465	3 473
16–24 år	479	502	499	438	439	441
25–34 år	590	597	567	596	571	561
35–44 år	539	556	608	574	596	604
45–54 år	451	445	574	615	595	608
55–64 år	487	482	393	488	542	540
65–74 år	439	441	446	398	390	390
75–84 år	239	260	308	339	332	330
FAMILJETYP						
Ensamstående utan barn	986	1 093	1 129	1 099	1 142	1 126
- Ensamstående varav ensamstående	638	685	787	760	803	796
Ensamstående med barn	158	145	150	170	182	198
Sammanboende utan barn	1 098	1 120	1 196	1 301	1 274	1 272
Sammanboende med barn	982	925	919	878	868	877
FAMILJECYKEL						
Ungdomar 16–24 år kvarboende hos föräldrarna	219	260	245	239	237	232
Ungdomar 16–24 år Ensamstående	90	97	107	106	103	100
Ungdomar 16–24 år Sammanboende	102	97	97	64	76	84
Yngre barnlösa 25–44 år Sammanboende	137	143	180	219	194	188
Yngre barnlösa 25–44 år Ensamstående	104	131	153	148	171	161
Småbarnsföräldrar (barn 0–6år) Sammanboende	466	439	468	458	395	412
Småbarnsföräldrar (barn 0–6år) Ensamstående	57	41	49	53	57	60
Föräldrar, äldre barn (7–18 år) Sammanboende	545	525	482	441	502	496
Föräldrar, äldre barn (7–18 år) Ensamstående	107	111	108	122	129	144
Äldre barnlösa 45–64år Sammanboende	530	536	548	645	623	611
Äldre barnlösa 45–64år Ensamstående	190	200	202	215	255	267
Pensionärer 65–84år Sammanboende	300	304	333	349	350	359
Pensionärer 65–84år Ensamstående	377	397	403	387	372	360
UTLÄNDSK BAKGRUND						
Utrikes födda	278	280	334	406	444	477
Inrikes födda, med två utrikes födda föräldrar	28	25	36	78	58	57
SVENSK BAKGRUND						
Inrikes födda, med en inr./en utr. född förälder	80	86	107	116	165	169
Inrikes födda, med två inrikes födda föräldrar	2 602	2 882	2 910	2 834	2 795	2 766
H-REGION						
Stockholm (H1)	600	615	649	681	702	703
Göteborg & Malmö (H2)	467	478	503	531	538	539
varav - Göteborg (H2)	289	303	308	334	334	340
varav - Malmö (H2)	178	175	195	197	204	199
Större städer (H3)	1 011	1 021	1 185	1 238	1 249	1 258
Södra mellanbygden (H4)	685	704	651	622	620	643
Norra tätbygden (H5)	258	258	210	203	190	166
Norra glesbygden (H6)	203	207	197	174	166	165

Källa: ULF

Tabell A2 (forts.)
Skattat antal i befolkningen (1 000-tal) respektive år. Kvinnor 16–84 år.

	1980-81	1982-83	1990-91	1999	2001-02	2002
<i>UTBILDNING</i>						
Förgymnasial utbildning	1 451	1 519	1 214	985	880	848
Gymnasial utbildning	1 056	1 262	1 455	1 513	1 502	1 444
Eftergymnasial utbildning	458	489	708	935	1 069	1 169
<i>DISPONIBEL INKOMST/ PER KE</i>						
Lägsta kvartil	..	391	828	879	880	887
Lägre median kvartil	..	382	805	780	774	769
Högre median kvartil	..	341	706	695	749	752
Högsta kvartil	..	323	666	721	716	722
<i>SOCIOEKONOMISK GRUPP</i>						
Arbetare	1 471	1 491	1 524	1 357	1 241	1 226
Varav - Ej facklärda	1 186	1 182	1 150	964	844	803
Varav - Facklärda	285	310	375	394	397	422
Tjänstemän	1 108	1 090	1 322	1 441	1 593	1 632
Varav - Lägre tjänstemän	572	557	617	535	586	589
Varav - Tjänstemän, mellannivå	355	389	475	612	655	691
Varav - Högre tjänstemän	181	145	230	294	352	352
Varav - Mellan, högre tjänstemän	536	533	705	906	1 007	1 043
Företagare (exkl. akademikeryrken)	122	151	137	144	138	138
Lantbrukare	152	145	92	54	41	35
Förvärvsarbetande	1 826	1 888	2 091	1 930	1 993	2 007
Hemarbetande	360	265	124	118	78	84
Ålderspensionärer	671	711	751	746	731	723
Förtidspens, långv.arbetslösa	118	130	145	220	222	216
Studerande	230	274	275	406	384	380

Källa: ULF

Tabell B1
Antal intervjuer (basta) respektive år. Män 16–84 år.

	1980-81	1982-83	1990-91	1999	2001-02	2002
ÅLDERSGRUPPER						
16–74 år	6 223	6 440	5 499	2 611	5 230	2 607
16–84 år	7 117	6 838	5 893	2 811	5 691	2 860
16–24 år	1 119	1 161	985	425	813	395
25–34 år	1 293	1 265	1 069	513	967	475
35–44 år	1 207	1 316	1 057	473	990	501
45–54 år	853	910	982	502	952	460
55–64 år	949	962	752	409	848	395
65–74 år	802	826	654	289	660	381
75–84 år	894	398	394	200	461	253
FAMILJETYP						
Ensamstående utan barn	2 387	2 367	2 029	1 001	1 950	964
- Ensamstående varav ensamstående	1 258	1 239	1 178	610	1 273	632
Ensamstående med barn	44	37	45	37	112	51
Sammanboende utan barn	2 637	2 440	2 183	1 075	2 207	1 118
Sammanboende med barn	2 049	1 994	1 636	698	1 422	727
FAMILJECYKEL						
Ungdomar 16–24 år kvarboende hos föräldrarna	753	800	635	289	490	245
Ungdomar 16–24 år Ensamstående	197	191	194	97	222	107
Ungdomar 16–24 år Sammanboende	126	135	122	34	90	39
Yngre barnlösa 25–44 år Sammanboende	382	393	344	184	348	172
Yngre barnlösa 25–44 år Ensamstående	584	663	576	302	578	264
Småbarnsföräldrar (barn 0–6år) Sammanboende	967	950	850	342	668	337
Småbarnsföräldrar (barn 0–6år) Ensamstående	4	8	8	8	26	12
Föräldrar, äldre barn (7–18 år) Sammanboende	1 140	1 127	854	383	802	412
Föräldrar, äldre barn (7–18 år) Ensamstående	45	30	44	33	90	40
Äldre barnlösa 45–64år Sammanboende	894	961	883	476	900	423
Äldre barnlösa 45–64år Ensamstående	338	367	340	177	363	180
Pensionärer 65–84år Sammanboende	1 176	868	742	353	820	462
Pensionärer 65–84år Ensamstående	511	345	272	133	294	167
UTLÄNDSK BAKGRUND						
Utrikes födda	519	531	522	285	627	308
Inrikes födda, med två utrikes födda föräldrar	54	64	91	81	99	49
SVENSK BAKGRUND						
Inrikes födda, med en inr./en utr. född förälder	202	200	209	111	301	158
Inrikes födda, med två inrikes födda föräldrar	5 463	6 028	5 065	2 330	4 658	2 341
H-REGION						
Stockholm (H1)	1 207	1 177	987	482	1 070	538
Göteborg & Malmö (H2)	941	914	817	430	849	431
varav - Göteborg (H2)	563	591	519	262	539	270
varav - Malmö (H2)	378	323	298	168	310	161
Större städer (H3)	2 218	2 121	2 087	1 007	2 069	1 048
Södra mellanbygden (H4)	1 695	1 564	1 251	563	1 076	532
Norra tätbygden (H5)	551	568	356	166	309	153
Norra glesbygden (H6)	505	494	395	163	318	158

Källa: ULF

Tabell B1 (forts.)
Antal intervjuer (batal) respektive år. Män 16–84 år.

	1980-81	1982-83	1990-91	1999	2001-02	2002
<i>UTBILDNING</i>						
Förgymnasial utbildning	2 747	2 863	2 043	753	1 457	733
Gymnasial utbildning	2 374	2 834	2 548	1 297	2 612	1 279
Eftergymnasial utbildning	1 072	1 121	1 268	758	1 614	847
<i>DISPONIBEL INKOMST/ PER KE</i>						
Lägsta kvartil	..	546	1 007	518	1 028	528
Lägre median kvartil	..	604	1 087	546	1 198	623
Högre median kvartil	..	681	1 259	617	1 223	611
Högsta kvartil	..	706	1 297	586	1 252	613
<i>SOCIOEKONOMISK GRUPP</i>						
Arbetare	3 324	3 117	2 468	1 072	2 132	1 065
Varav - Ej facklärda	1 892	1 691	1 251	514	1 007	493
Varav - Facklärda	1 432	1 426	1 217	558	1 125	572
Tjänstemän	2 164	2 164	2 091	1 090	2 225	1 140
Varav - Lägre tjänstemän	547	621	520	245	469	246
Varav - Tjänstemän, mellannivå	914	913	872	432	966	517
Varav - Högre tjänstemän	703	630	699	413	790	377
Varav - Mellan, högre tjänstemän	1 617	1 543	1 571	845	1 756	894
Företagare (exkl. akademikerkrän)	610	589	588	257	557	264
Lantbrukare	432	316	199	62	107	54
Förvärvsarbetande	4 824	4 813	4 107	1 808	3 622	1 762
Hemarbetande	13	9	19	21	25	7
Ålderspensionärer	1 539	1 119	980	487	1 086	608
Förtidspens, långv. arbetslösa	214	278	248	154	286	146
Studerande	446	527	477	300	569	287

Källa: ULF

Tabell B2
Antal intervjuer (batal) respektive år. Kvinnor 16–84 år.

	1980-81	1982-83	1990-91	1999	2001-02	2002
ÅLDERSGRUPPER						
16–74 år	6 345	6 505	5 575	2 648	5 421	2 732
16–84 år	7 503	7 006	6 060	2 898	6 036	3 085
16–24 år	1 074	1 117	936	380	773	393
25–34 år	1 263	1 315	1 081	505	987	489
35–44 år	1 166	1 238	1 177	506	1 018	516
45–54 år	930	929	991	515	998	496
55–64 år	1 007	1 007	688	403	907	440
65–74 år	905	899	702	339	738	398
75–84 år	1 158	501	485	250	615	353
FAMILJETYP						
Ensamstående utan barn	2 538	2 257	1 915	908	2 020	1 035
- Ensamstående varav ensamstående	1 714	1 376	1 294	617	1 427	741
Ensamstående med barn	337	311	267	144	313	169
Sammanboende utan barn	2 513	2 392	2 112	1 078	2 232	1 138
Sammanboende med barn	2 115	2 046	1 766	768	1 471	743
FAMILJECYKEL						
Ungdomar 16–24 år kvarboende hos föräldrarna	488	581	461	206	417	208
Ungdomar 16–24 år Ensamstående	201	213	199	92	183	88
Ungdomar 16–24 år Sammanboende	230	217	182	57	133	74
Yngre barnlösa 25–44 år Sammanboende	289	316	344	184	335	164
Yngre barnlösa 25–44 år Ensamstående	220	286	281	120	303	143
Småbarnsföräldrar (barn 0–6år) Sammanboende	1 012	972	908	400	671	352
Småbarnsföräldrar (barn 0–6år) Ensamstående	122	90	91	45	101	53
Föräldrar, äldre barn (7–18 år) Sammanboende	1 164	1 159	914	386	852	418
Föräldrar, äldre barn (7–18 år) Ensamstående	228	235	188	103	220	121
Äldre barnlösa 45–64år Sammanboende	1 099	1 151	977	527	1 053	508
Äldre barnlösa 45–64år Ensamstående	387	386	328	189	415	205
Pensionärer 65–84år Sammanboende	834	623	540	291	657	365
Pensionärer 65–84år Ensamstående	1 229	777	619	298	696	386
UTLÄNDSK BAKGRUND						
Utrikes födda	612	599	588	341	755	413
Inrikes födda, med två utrikes födda föräldrar	62	55	66	65	97	47
SVENSK BAKGRUND						
Inrikes födda, med en inr./en utr. född förälder	173	185	199	98	286	146
Inrikes födda, med två inrikes födda föräldrar	5 532	6 148	5 195	2 383	4 893	2 476
H-REGION						
Stockholm (H1)	1 316	1 227	1 070	510	1 160	577
Göteborg & Malmö (H2)	963	1 036	865	437	896	451
varav - Göteborg (H2)	590	655	528	274	555	283
varav - Malmö (H2)	373	381	337	163	341	168
Större städer (H3)	2 435	2 162	2 160	1 087	2 195	1 151
Södra mellanbygden (H4)	1 647	1 563	1 199	530	1 120	596
Norra tätbygden (H5)	614	568	381	174	343	153
Norra glesbygden (H6)	528	450	385	160	322	157

Källa: ULF

Tabell B2 (forts.)
Antal intervjuer (batal) respektive år. Kvinnor 16–84 år.

	1980-81	1982-83	1990-91	1999	2001-02	2002
<i>UTBILDNING</i>						
Förgymnasial utbildning	3 079	3 214	2 106	814	1 572	801
Gymnasial utbildning	2 252	2 716	2 642	1 285	2 616	1 273
Eftergymnasial utbildning	972	1 050	1 283	788	1 825	1 001
<i>DISPONIBEL INKOMST/ PER KE</i>						
Lägsta kvartil	..	790	1 458	747	1 551	817
Lägre median kvartil	..	776	1 443	652	1 365	696
Högre median kvartil	..	689	1 268	588	1 304	657
Högsta kvartil	..	660	1 166	592	1 214	613
<i>SOCIOEKONOMISK GRUPP</i>						
Arbetare	3 430	3 175	2 713	1 150	2 185	1 108
Varav - Ej facklärd	2 787	2 512	2 036	810	1 495	737
Varav - Facklärd	643	663	677	340	690	371
Tjänstemän	2 449	2 328	2 346	1 200	2 747	1 426
Varav - Lägre tjänstemän	1 269	1 188	1 087	444	1 027	529
Varav - Tjänstemän, mellannivå	792	832	859	514	1 120	595
Varav - Högre tjänstemän	388	308	400	242	600	302
Varav - Mellan, högre tjänstemän	1 180	1 140	1 259	756	1 720	897
Företagare (exkl. akademiker)	292	321	248	119	241	124
Lantbrukare	420	304	162	44	75	37
Förvärvsarbetande	3 893	4 092	3 856	1 643	3 398	1 698
Hemarbetande	765	582	234	100	132	71
Ålderspensionärer	2 044	1 419	1 183	596	1 364	750
Förtidspens, långv. arbetslösa	246	273	256	187	373	177
Studerande	515	609	516	348	671	335

Källa: ULF

Teknisk beskrivning

I den tekniska beskrivningen som följer ges en kortfattad redogörelse av undersökningens uppläggning. En mera utförlig redogörelse för tillvägagångssättet finns i Appendix 15: Teknisk rapport från ULF 1990–1993 samt i Supplement till appendix 15: Teknisk tilläggsinformation om ULF 1994–99. Dessa finns att tillgå på SCB:s hemsida under följande adress:

http://www.scb.se/statistik/le0101/le0101_teknrapp.asp.

En produktbeskrivning finns också tillgänglig på SCB:s hemsida på Internet.

Kort historik

Utbyggnaden av Undersökningen av levnadsförhållanden (ULF) skedde etappvis. Vid starten hösten 1974 ingick välfärdskomponenterna hälsa, ekonomi, sysselsättning och arbetsmiljö, utbildning samt boende, 1976 tillkom fritid och sociala relationer, 1978 politiska resurser, trygghet och transporter. Fr.o.m. 1979 tillämpas i ULF en indelning i fyra huvudtema som återkommer med viss periodicitet (komponentrotation, se tablå 1).

I varje ULF-årgång ingår ett antal centrala indikatorer från varje komponent. Några frågor behöver man ställa årligen för att bilda gängse bakgrundsvariabler, t.ex. familjecykel och socioekonomisk grupp. Andra frågor ingår årligen för att ge underlag för en kontinuerlig uppföljning av utvecklingen på olika områden.

Urvalen 1975–1979 omfattade personer i åldern 16–74 år. Åren 1980–1987 höjdes den övre åldersgränsen till 84 år och i undersökningen 1988–89 slopades den övre åldersgränsen helt. Åren 1990–2001 var den övre åldersgränsen åter 84 år. Från och med 2002 slopades den övre åldersgränsen igen.

I tablå 2 i nästa avsnitt redovisas hur urvalsstorlekar och bortfall har varierat under åren.

Tablå 1
Teman och periodicitet inom ULF-undersökningarna

HUVUDTEMA	Periodicitet				
<i>SOCIALA RELATIONER</i>					
Politiska resurser	1978	1984-85	1992-93	2000-01	
Trygghet	1978	1984-85	1992-93	2000-01	
Sociala relationer, familj	1976	1984-85	1992-93	2000-01	
<i>ARBETSLIVET</i>					
Sysselsättning och arbetsmiljö	1975/77	1979	1986-87	1994-95	2002-03
Ekonomi	1975/77	1979	1986-87	1994-95	2002-03
Utbildning	1975/77	1979	1986-87	1994-95	2002-03
<i>HÄLSA OCH OMSORG</i>	1975/77	1980-81	1988-89	1996-97	2004-05
<i>FYSISK MILJÖ</i>					
Boendeförhållanden	1975	1982-83	1990-91	1999	
Transporter	1978	1982-83	1990-91	1999	
Fritid	1976	1982-83	1990-91	1999	

Undersökningsobjekt, population och redovisningsgrupper

Undersökningarna är inriktade på att ta fram statistiska uppgifter för den grupp av personer som fyller 16–84 år under undersökningsåret och stadigvarande är bosatta i Sverige. Stadigvarande bosatt är den som är bokförd i riket och icke vistas utomlands långvarigt.

Oftast redovisas resultat för olika delgrupper av populationen, s.k. redovisningsgrupper. Redovisningsgrupperna erhålls genom att befolkningen indelas efter sådana bakgrundsvariabler som kön, ålder, familjecykel, socioekonomisk grupp, H-region, nationell bakgrund etc.

Datainsamlingen pågår hela året och resultaten är en sorts genomsnitt över året (respektive över en tvåårsperiod). Därför avviker befolkningstotalerna i ULF något från dem som redovisas i befolkningsstatistiken, vilka avser förhållandena vid årsskiftet. Skillnaderna beror på dödlighet samt emigration och immigration och är av begränsad storlek.

För vissa variabler kan man även ta fram resultat som gäller populationer bestående av t.ex. hushåll eller barn. I den följande tekniska diskussionen kommer vi att använda den generella benämningen objekt i stället för att i varje särskilt fall tala om individ, hushåll etc.

Tablå 2
Urvalsstorlekar och bortfall i ULF-undersökningen.
Utvecklingen 1975–2002.

År	Nettourval	Antal intervjuer	Bortfall i procent		
			Totalt	Därav:	
				Vägrare	Ej anträffade
1975	14 256	11 582	18,8	17,8	0,6
1976	14 411	11 144	21,0	19,5	1,1
1977	14 494	11 699	19,3	17,6	1,1
1978	12 119	10 307	15,0	13,6	0,8
1979	11 389	9 468	16,9	15,4	1,0
1980	8 418	7 261	13,7	11,3	1,6
1981	8 903	7 703	13,5	10,3	2,1
1982	8 419	7 290	13,4	10,4	2,1
1983	7 952	6 663	16,2	13,2	2,2
1984	8 673	7 211	16,9	13,6	2,2
1985	7 915	6 585	16,8	12,3	2,8
1986	6 171	4 774	22,6	17,7	3,1
1987	8 754	7 052	19,4	14,4	2,9
1988	8 189	6 514	20,5	14,6	3,7
1989	8 552	6 781	20,7	14,5	4,0
1990	7 946	6 191	22,1	16,7	3,5
1991	7 402	5 827	21,3	16,0	4,0
1992	7 481	5 980	20,1	14,8	3,3
1993	7 685	6 190	19,5	13,8	4,1
1994	7 494	6 001	19,9	13,9	4,5
1995	7 475	6 014	19,6	13,2	4,4
1996	7 483	5 891	21,3	14,4	5,0
1997	7 467	5 807	22,2	14,4	5,8
1998	7 472	5 732	23,3	16,3	5,1
1999	7 482	5 734	23,4	15,1	6,1
2000	7 456	5 680	23,9	15,3	6,8
2001	7 469	5 805	22,1	14,6	5,9
2002	7 969	5 973	25,0	16,0	6,8

Urvalsförfarande

I undersökningen studeras ett stort antal förhållanden (undersökningsvariabler) för vilka kraven på statistisk precision varierar. Något underlag för bestämning av en exakt urvalsstorlek finns därför inte, utan dimensioneringen av urvalet sker utifrån överväganden om behoven av särredovisning av resultaten i olika redovisningsgrupper. Med redovisningsgrupper menas delgrupper av en population för vilka särskilda resultat tas fram.

Urvalet dras systematiskt efter ålder ur SCB:s register över totalbefolkningen (RTB). Urvalet torde vara likvärdigt med ett obundet systematiskt urval (OSU). Från urvalen avlägsnas de personer som varit med i ULF under de senaste sju åren.

Över- och undertäckning samt bortfall

Begreppet *övertäckning* innebär att urvalsramen innehåller objekt som ej tillhör populationen. Övertäckningen består av personer som är avlidna eller vistas utomlands långvarigt.

Med *undertäckning* avses personer som ingår i populationen men ej i urvalsramen och därför saknar urvalssannolikhet. Eventuell undertäckning beror främst på brister i folkbokföringen eller på att vissa personer blivit bokförda först efter det att urvalsramen upprättats.

Så kallat *objektbortfall* föreligger när en person som tillhör urvalet och undersökningspopulationen ej medverkar i undersökningen. Dessutom förekommer s.k. partiellt bortfall vilket uppkommer när en person medverkar i undersökningen men ej svarar på alla frågor. Storleken av detta uppgår i regel till högst ett par procent.

I undersökningen förekommer ett mindre antal indirekta intervjuer, dvs. intervjuer där uppgifterna om intervjupersonen inhämtas från annan person, som väl känner urvalspersonens förhållanden. Vid sådana intervjuer utgår emellertid vissa frågor som endast kan besvaras av den person som själv berörs. De indirekt intervjuade utgör emellertid endast cirka 1 procent av samtliga intervjuade.

Estimation och variansberäkning

I undersökningen studeras främst totala antalet objekt (vanligen personer eller hushåll) med en viss egenskap, procenttal samt medelvärden i population och redovisningsgrupper.

Datainsamlingen fördelas över hela kalenderåret. De redovisade resultaten från t.ex. 2002 års undersökning kan därför uppfattas som ett genomsnitt för detta år. Eftersom samma åldersbegränsning gäller för populationen under hela undersökningsåret kommer populationen under året att minska i storlek till följd av dödsfall och emigration. Ett tillskott erhålls genom immigranter som mantalsskriver sig i Sverige. På grund av detta kommer de skattade befolkningstotalerna att skilja sig från dem som gäller vid årets början på ett sätt som beror på samverkan mellan de tre nämnda faktorerna.

Vid estimation indelas urvalet i efterstrata. Inom vart och ett av dessa görs enkel kompensationsvägning för bortfallet. Systematiska fel uppstår om fördelningarna för olika undersökningsresultat i bortfallet skiljer sig från de

fördelningar som skulle erhållas vid OSU från urvalen i respektive efterstratum. För en utförlig beskrivning av urvals- och skattningsförfarandena hänvisas till den tekniska rapporten, Appendix 15.

Den efterstratifiering som görs leder till att den summerade befolkningen enligt ULF kommer att stämma med den totalräknade befolkningsstatistiken för ett antal grupper med avseende på kön, ålder, civilstånd och H-region. Vid skattning av totalt antal personer har vi rekommenderat formeln för OSU, men den ovan nämnda efterstratifieringen leder ofta till att OSU-formeln ger en överskattning av den faktiska variansen. Särskilt påtagligt är detta då den studerade redovisningsgruppen sammanfaller med en enskild uppräkningsklass eller en summa av uppräkningsklasser. I dessa fall blir variansen nära noll.

Exakta variansskattningar har av kostnadsskäl inte genomförts. För att man ändå skall kunna göra uttalanden om det slumpmässiga felet i skattningarna har hjälptabeller över approximativa längden på halva 95-procentiga konfidensintervall beräknats för skattningar av procenttal och skillnader mellan procenttal i redovisningsgrupper. Dessa redovisas i bilaga 1 Hjälptabeller. Sist i detta kapitel Fakta om statistiken beskrivs även konstruktionen av dessa approximativa intervall.

Genomförande

Intervjublanketterna har utarbetats vid SCB i samråd med referensgrupper för de olika välfärdskomponenterna. I varje planeringsomgång görs ett antal provintervjuer för att se hur nya frågor fungerar i fältet och för att få en uppfattning om tidsåtgången.

Datainsamlingen sker huvudsakligen genom besöksintervjuer. Telefonintervjuer görs dels om intervjupersonen uttryckligen begär det (i ett fåtal fall), dels i samband med fältarbetets uppföljningsfas. Huvuddelen av telefonintervjuerna genomförs av en vid SCB centralt placerad telefongrupp.

Före intervjun får varje intervjuperson ett kortfattat informationsbrev och en folder där undersökningens innehåll och sekretessföreskrifterna presenteras. Den som ingår i panelen får ett något annorlunda brev där det påminns om att han/hon blivit intervjuad en gång tidigare. Överenskommelse om intervjun träffas i regel per telefon. I vissa fall skickas ett andra brev till personer som vägrat vid intervjuarens första kontakt.

De intervjupersoner som är intresserade av undersökningens resultat får vid intervjun en artikelsamling som grundar sig på ULF-materialet och belyser välfärden ur olika synvinklar.

De inkomna intervjublanketterna avprickas och går direkt till dataregistrering. Därefter sker maskinella kontroller och kodning, upprättning och manuell kodning. Vid behov tas telefonkontakt med intervjupersonerna för komplettering eller korrigeringar.

Utöver intervjudata insamlas också vissa registeruppgifter rörande bl.a. inkomstförhållanden (se den tekniska rapporten, appendix 15 eller 16).

Resultatens tillförlitlighet

För att bedöma säkerheten i undersökningsresultaten måste man ta hänsyn till en rad faktorer som kan medföra fel i resultaten. Med fel menas här att skattningen av en parameters värde skiljer sig från dess sanna värde.

Det totala felet som uppträder i skattningar vid undersökningar av denna typ kan efter orsak grovt indelas i följande feltyper:

- *Övertäckningsfel*, dvs. fel som beror på att objekt som ej tillhör undersökningspopulationen ingår i urvalsramen och kan komma med vid resultatredovisningen.
- *Undertäckningsfel*, dvs. fel som beror på att vissa objekt i undersökningspopulationen saknas i urvalsramen.
- *Bortfallsfel*, dvs. fel som beror på att mätvärde för vissa objekt saknas för en eller flera undersökningsvariabler.
- *Mätfel*, dvs. fel som t.ex. kan bero på att intervjupersonen missuppfattat frågor eller på att intervjuare feltolkat instruktioner eller missuppfattat intervjupersonens svar.
- *Bearbetningsfel*, dvs. fel som kan uppkomma vid det manuella eller maskinella handhavandet av det insamlade materialet.
- *Stickprovfel*, dvs. fel i skattningen som beror på att endast ett stickprov undersöks och vars storlek bestäms av urvalsstorlek, urvalsförfarande och skattningsmetod.

Storleken av det totala felet i en skattning kan diskuteras med hjälp av en felmodell. Denna utformas med hänsyn till urvalsförfarande, skattningsformel och felkomponenter. För beräkning av det totala felet krävs kunskaper om de olika felkomponenternas storlek. Den kunskap som finns är dock ofta ej kvantifierbar varför exakta beräkningar av felets storlek sällan kan göras.

Felmodellen kan utformas så att det totala felet i en skattning kan delas upp i ett systematiskt och ett icke-systematiskt fel. De ovan nämnda feltyperna kan bidra både till det systematiska felet och det icke-systematiska felet.

Det icke-systematiska felet är ett uttryck för den slumpmässiga avvikelsen från skattningens förväntade värde och beror främst på stickprovsstorleken. Storleken på det icke-systematiska felet kan uppskattas från undersökningsresultaten. Det anges ofta i form av skattningens standardavvikelse eller som en funktion av denna, t.ex. i form av ett s.k. konfidensintervall. Konfidensgraden är ett mått på sannolikheten att man vid den valda proceduren skall erhålla ett intervall som innehåller skattningens förväntade värde.

Ett systematiskt fel föreligger då skattningens förväntade värde skiljer sig från parameterns sanna värde. Anledningen till förekomsten av systematiska fel kan vara estimatorns matematiska egenskaper eller systematiskt felaktiga mätningar. Storleken av de systematiska felen kan ofta endast bli föremål för bedömning. Det bör dock observeras att samma feltyp kan ha olika inverkan på olika estimatorer. Ett bortfall, även av måttlig storlek, medför en automatisk underskattning av totaler om inte särskilda vägningförfaranden tillgrips, men behöver inte medföra att ett systematiskt fel uppträder vid skattning av medelvärden.

Vid förekomst av systematiska fel är sannolikheten att ett konfidensintervall innehåller det sanna parametervärdet lägre än den angivna konfidensgraden. Så länge det systematiska felet är mindre än en femtedel av det icke-systematiska felet, s.k. slumpfelet, är betydelsen av det förstnämnda felet dock försumbar om man använder intervall med konfidensgraden 95 procent.

Hjälpstabeller

För att underlätta diskussionen om kvalitén i vissa skattningar, redovisas i denna rapport (se bilaga 1 Hjälptabeller) längden av halva approximativa 95-procentiga konfidensintervall för skattningar av procenttal, differenser mellan procenttal och totalt antal.

Tabell 1 anger approximationen av halva 95-procentiga konfidensintervallens längd för procenttalsskattningar för individer i redovisningsgrupper. Beräkningen har skett enligt formeln:

$$1,96 \sqrt{P_g \left(\frac{100 - P_g}{n_g} \right)}$$

n_g är antalet intervjuade i redovisningsgruppen.

Tabell 2 anger approximationen av halva 95-procentiga konfidensintervall för differenser mellan två procenttal som baseras på redovisningsgrupper utan gemensamma medlemmar och där objekten är individer. Beräkningen har skett enligt formeln:

$$1,96 \sqrt{P_g (100 - P_g) \left(\frac{1}{n_{g1}} + \frac{1}{n_{g2}} \right)}$$

Som hjälptabellerna är uppställda är det lämpligt att låta n_{g1} vara bastalet i den mindre av de två jämförda redovisningsgrupperna och n_{g2} bastalet i den större. Om man sätter P_g lika med det av de två jämförda procenttalen som ligger närmast 50 får man ett säkert men onödigt stort konfidensintervall. Ett P_g som bildas genom sammanvägning av P_1 och P_2 ger ett kortare och normalt mer korrekt intervall.

Exempel 1 för beräkning av konfidensintervall för procenttal

Enligt tabell 2.1 med hustyp som återfinns i denna rapport framkommer att 58,4 procent av samtliga män mellan 16 och 84 år bor i småhus år 2001-02. Enligt tabell B1 med bastal som återfinns i detta kapitel (samt utifrån tabellmaterialet som återfinns på SCB:s hemsida www.scb.se under Levnadsförhållanden), framgår att denna skattning bygger på 5 691 intervjuer.

Enligt tabell 1 i bilaga 1 med Hjälptabeller är halva 95-procentiga konfidensintervallet 1,2 procentenheter då antalet intervjuer är 6 000 och procenttalet 60.

Detta innebär att med 95 procents sannolikhet bor mellan 57,2 och 59,6 procent (58,4 +/- 1,2) av männen i åldrarna 16-84 år i småhus.

Exempel 2 för beräkning av konfidensintervall för differenser mellan procenttal

Enligt samma tabell, tabell 2.1 om hustyp, kan vi se att det är vanligare bland män än bland kvinnor att bo i småhus, 58,4 procent mot 55,8 procent. Kan denna skillnad på 2,6 procentenheter förklaras av slumpmässiga orsaker beroende på att vi endast undersökt ett urval av befolkningen?

De två skattningarna bygger på 5 691 intervjuer bland män och 6 036 intervjuer bland kvinnor. Vi utnyttjar tabell 2 i bilagan med hjälptabeller och går in i den rad där ng_1 är 5000 och ng_2 är 5000. Av kolumnen för procenttalet 55 (den närmaste kolumnen efter sammanvägning av de båda procenttalen 58,4 och 55,8) kan avläsas att halva 95-procentiga konfidensintervallet är 2,0 procentenheter.

Detta betyder att skillnaden mellan de båda procenttalen med 95 procents sannolikhet ligger mellan 0,6 och 4,6 procentenheter ($2,6 \pm 2,0$). Eftersom intervallet inte omfattar värdet noll, kan vi med 95 procents sannolikhet säga att skillnaden är signifikant.

Bilaga 1 Hjälpstabeller

Tabell 1

**Approximativa halva 95-procentiga konfidensintervall för procenttal.
Tabeller där redovisningsenheten är personer.**

Bastal ng	Procenttal									
	5 95	10 90	15 85	20 80	25 75	30 70	35 65	40 60	45 55	50 50
40	6.8	9.3	11.1	12.4	13.4	14.2	14.8	15.2	15.4	15.5
50	6.0	8.3	9.9	11.1	12.0	12.7	13.2	13.6	13.8	13.9
75	4.9	6.8	8.1	9.1	9.8	10.4	10.8	11.1	11.3	11.3
100	4.3	5.9	7.0	7.8	8.5	9.0	9.3	9.6	9.8	9.8
125	3.8	5.3	6.3	7.0	7.6	8.0	8.4	8.6	8.7	8.8
150	3.5	4.8	5.7	6.4	6.9	7.3	7.6	7.8	8.0	8.0
175	3.2	4.4	5.3	5.9	6.4	6.8	7.1	7.3	7.4	7.4
200	3.0	4.2	4.9	5.5	6.0	6.4	6.6	6.8	6.9	6.9
225	2.8	3.9	4.7	5.2	5.7	6.0	6.2	6.4	6.5	6.5
250	2.7	3.7	4.4	5.0	5.4	5.7	5.9	6.1	6.2	6.2
300	2.5	3.4	4.0	4.5	4.9	5.2	5.4	5.5	5.6	5.7
350	2.3	3.1	3.7	4.2	4.5	4.8	5.0	5.1	5.2	5.2
400	2.1	2.9	3.5	3.9	4.2	4.5	4.7	4.8	4.9	4.9
500	1.9	2.6	3.1	3.5	3.8	4.0	4.2	4.3	4.4	4.4
600	1.7	2.4	2.9	3.2	3.5	3.7	3.8	3.9	4.0	4.0
700	1.6	2.2	2.6	3.0	3.2	3.4	3.5	3.6	3.7	3.7
800	1.5	2.1	2.5	2.8	3.0	3.2	3.3	3.4	3.4	3.5
900	1.4	2.0	2.3	2.6	2.8	3.0	3.1	3.2	3.3	3.3
1 000	1.4	1.9	2.2	2.5	2.7	2.8	3.0	3.0	3.1	3.1
1 200	1.2	1.7	2.0	2.3	2.5	2.6	2.7	2.8	2.8	2.8
1 400	1.1	1.6	1.9	2.1	2.3	2.4	2.5	2.6	2.6	2.6
1 500	1.1	1.5	1.8	2.0	2.2	2.3	2.4	2.5	2.5	2.5
1 600	1.1	1.5	1.7	2.0	2.1	2.2	2.3	2.4	2.4	2.5
1 800	1.0	1.4	1.6	1.8	2.0	2.1	2.2	2.3	2.3	2.3
2 000	1.0	1.3	1.6	1.8	1.9	2.0	2.1	2.1	2.2	2.2
2 500	0.9	1.2	1.4	1.6	1.7	1.8	1.9	1.9	2.0	2.0
3 000	0.8	1.1	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.8	1.8
4 000	0.7	0.9	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.5	1.5	1.5
5 000	0.6	0.8	1.0	1.1	1.2	1.3	1.3	1.4	1.4	1.4
6 000	0.6	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.2	1.2	1.3	1.3
7 000	0.5	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.1	1.1	1.2	1.2
8 000	0.5	0.7	0.8	0.9	0.9	1.0	1.0	1.1	1.1	1.1
9 000	0.5	0.6	0.7	0.8	0.9	0.9	1.0	1.0	1.0	1.0
11 000	0.4	0.6	0.7	0.8	0.8	0.9	0.9	0.9	0.9	0.9
13 000	0.4	0.5	0.6	0.7	0.7	0.8	0.8	0.8	0.9	0.9

Tabell 2
Approximativ längd av halva 95-procentiga konfidensintervall för differenser mellan procenttal. Tabeller där redovisningsenheten är personer.

		Procenttal									
Bastal		5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
ng1	ng2	95	90	85	80	75	70	65	60	55	50
40	40	9.6	13.1	15.6	17.5	19.0	20.1	20.9	21.5	21.8	21.9
40	50	9.1	12.5	14.8	16.6	18.0	19.1	19.8	20.4	20.7	20.8
40	75	8.4	11.5	13.7	15.3	16.6	17.6	18.3	18.8	19.1	19.2
40	100	8.0	11.0	13.1	14.7	15.9	16.8	17.5	18.0	18.2	18.3
40	125	7.8	10.7	12.7	14.2	15.4	16.3	17.0	17.4	17.7	17.8
40	150	7.6	10.5	12.5	14.0	15.1	16.0	16.6	17.1	17.4	17.4
40	175	7.5	10.3	12.3	13.7	14.9	15.7	16.4	16.8	17.1	17.2
40	200	7.4	10.2	12.1	13.6	14.7	15.6	16.2	16.6	16.9	17.0
40	250	7.3	10.0	11.9	13.4	14.5	15.3	15.9	16.4	16.6	16.7
40	300	7.2	9.9	11.8	13.2	14.3	15.1	15.7	16.2	16.4	16.5
40	400	7.1	9.8	11.6	13.0	14.1	14.9	15.5	15.9	16.2	16.3
40	500	7.0	9.7	11.5	12.9	13.9	14.8	15.4	15.8	16.0	16.1
40	600	7.0	9.6	11.4	12.8	13.9	14.7	15.3	15.7	15.9	16.0
40	900	6.9	9.5	11.3	12.7	13.7	14.5	15.1	15.5	15.8	15.8
40	1 200	6.9	9.5	11.2	12.6	13.6	14.4	15.0	15.4	15.7	15.8
40	1 500	6.8	9.4	11.2	12.6	13.6	14.4	15.0	15.4	15.6	15.7
40	2 000	6.8	9.4	11.2	12.5	13.6	14.3	14.9	15.3	15.6	15.6
40	3 000	6.8	9.4	11.1	12.5	13.5	14.3	14.9	15.3	15.5	15.6
40	4 000	6.8	9.3	11.1	12.5	13.5	14.3	14.9	15.3	15.5	15.6
40	5 000	6.8	9.3	11.1	12.4	13.5	14.3	14.8	15.2	15.5	15.6
40	7 000	6.8	9.3	11.1	12.4	13.5	14.2	14.8	15.2	15.5	15.5
40	9 000	6.8	9.3	11.1	12.4	13.5	14.2	14.8	15.2	15.5	15.5
40	11 000	6.8	9.3	11.1	12.4	13.4	14.2	14.8	15.2	15.4	15.5
40	13 000	6.8	9.3	11.1	12.4	13.4	14.2	14.8	15.2	15.4	15.5
50	50	8.5	11.8	14.0	15.7	17.0	18.0	18.7	19.2	19.5	19.6
50	75	7.8	10.7	12.8	14.3	15.5	16.4	17.1	17.5	17.8	17.9
50	100	7.4	10.2	12.1	13.6	14.7	15.6	16.2	16.6	16.9	17.0
50	125	7.1	9.8	11.7	13.1	14.2	15.0	15.6	16.1	16.3	16.4
50	150	7.0	9.6	11.4	12.8	13.9	14.7	15.3	15.7	15.9	16.0
50	175	6.8	9.4	11.2	12.6	13.6	14.4	15.0	15.4	15.6	15.7
50	200	6.8	9.3	11.1	12.4	13.4	14.2	14.8	15.2	15.4	15.5
50	250	6.6	9.1	10.8	12.1	13.1	13.9	14.5	14.9	15.1	15.2
50	300	6.5	9.0	10.7	12.0	13.0	13.7	14.3	14.7	14.9	15.0
50	400	6.4	8.8	10.5	11.8	12.7	13.5	14.0	14.4	14.6	14.7

Tabell 2 (forts.)

		Procenttal									
Bastal ng1	ng2	5 95	10 90	15 85	20 80	25 75	30 70	35 65	40 60	45 55	50 50
50	500	6.3	8.7	10.4	11.6	12.6	13.3	13.9	14.2	14.5	14.5
50	600	6.3	8.7	10.3	11.5	12.5	13.2	13.8	14.1	14.4	14.4
50	900	6.2	8.5	10.2	11.4	12.3	13.1	13.6	14.0	14.2	14.2
50	1 200	6.2	8.5	10.1	11.3	12.3	13.0	13.5	13.9	14.1	14.1
50	1 500	6.1	8.5	10.1	11.3	12.2	12.9	13.4	13.8	14.0	14.1
50	2 000	6.1	8.4	10.0	11.2	12.2	12.9	13.4	13.7	14.0	14.0
50	3 000	6.1	8.4	10.0	11.2	12.1	12.8	13.3	13.7	13.9	14.0
50	5 000	6.1	8.4	9.9	11.1	12.1	12.8	13.3	13.6	13.9	13.9
50	7 000	6.1	8.3	9.9	11.1	12.0	12.7	13.3	13.6	13.8	13.9
50	9 000	6.1	8.3	9.9	11.1	12.0	12.7	13.3	13.6	13.8	13.9
50	11 000	6.1	8.3	9.9	11.1	12.0	12.7	13.3	13.6	13.8	13.9
50	13 000	6.1	8.3	9.9	11.1	12.0	12.7	13.2	13.6	13.8	13.9
75	75	7.0	9.6	11.4	12.8	13.9	14.7	15.3	15.7	15.9	16.0
75	100	6.5	9.0	10.7	12.0	13.0	13.7	14.3	14.7	14.9	15.0
75	125	6.2	8.6	10.2	11.5	12.4	13.1	13.7	14.0	14.2	14.3
75	150	6.0	8.3	9.9	11.1	12.0	12.7	13.2	13.6	13.8	13.9
75	175	5.9	8.1	9.7	10.8	11.7	12.4	12.9	13.3	13.5	13.5
75	200	5.8	8.0	9.5	10.6	11.5	12.2	12.7	13.0	13.2	13.3
75	250	5.6	7.7	9.2	10.3	11.2	11.8	12.3	12.6	12.8	12.9
75	300	5.5	7.6	9.0	10.1	11.0	11.6	12.1	12.4	12.6	12.7
75	400	5.4	7.4	8.8	9.9	10.7	11.3	11.8	12.1	12.3	12.3
75	500	5.3	7.3	8.7	9.7	10.5	11.1	11.6	11.9	12.1	12.1
75	600	5.2	7.2	8.6	9.6	10.4	11.0	11.4	11.8	11.9	12.0
75	900	5.1	7.1	8.4	9.4	10.2	10.8	11.2	11.5	11.7	11.8
75	1 200	5.1	7.0	8.3	9.3	10.1	10.7	11.1	11.4	11.6	11.7
75	1 500	5.1	7.0	8.3	9.3	10.0	10.6	11.1	11.4	11.5	11.6
75	2 000	5.0	6.9	8.2	9.2	10.0	10.6	11.0	11.3	11.5	11.5
75	3 000	5.0	6.9	8.2	9.2	9.9	10.5	10.9	11.2	11.4	11.5
75	5 000	5.0	6.8	8.1	9.1	9.9	10.4	10.9	11.2	11.3	11.4
75	7 000	5.0	6.8	8.1	9.1	9.9	10.4	10.9	11.1	11.3	11.4
75	9 000	5.0	6.8	8.1	9.1	9.8	10.4	10.8	11.1	11.3	11.4
75	11 000	5.0	6.8	8.1	9.1	9.8	10.4	10.8	11.1	11.3	11.4
75	13 000	5.0	6.8	8.1	9.1	9.8	10.4	10.8	11.1	11.3	11.3
100	100	6.0	8.3	9.9	11.1	12.0	12.7	13.2	13.6	13.8	13.9
100	125	5.7	7.9	9.4	10.5	11.4	12.1	12.5	12.9	13.1	13.1
100	150	5.5	7.6	9.0	10.1	11.0	11.6	12.1	12.4	12.6	12.7

Tabell 2 (forts.)

		Procenttal									
Bastal ng1	ng2	5 95	10 90	15 85	20 80	25 75	30 70	35 65	40 60	45 55	50 50
100	175	5.4	7.4	8.8	9.8	10.6	11.3	11.7	12.0	12.2	12.3
100	200	5.2	7.2	8.6	9.6	10.4	11.0	11.4	11.8	11.9	12.0
100	250	5.1	7.0	8.3	9.3	10.0	10.6	11.1	11.4	11.5	11.6
100	300	4.9	6.8	8.1	9.1	9.8	10.4	10.8	11.1	11.3	11.3
100	400	4.8	6.6	7.8	8.8	9.5	10.0	10.5	10.7	10.9	11.0
100	500	4.7	6.4	7.7	8.6	9.3	9.8	10.2	10.5	10.7	10.7
100	600	4.6	6.4	7.6	8.5	9.2	9.7	10.1	10.4	10.5	10.6
100	900	4.5	6.2	7.4	8.3	8.9	9.5	9.9	10.1	10.3	10.3
100	1 200	4.4	6.1	7.3	8.2	8.8	9.3	9.7	10.0	10.1	10.2
100	1 500	4.4	6.1	7.2	8.1	8.8	9.3	9.7	9.9	10.1	10.1
100	2 000	4.4	6.0	7.2	8.0	8.7	9.2	9.6	9.8	10.0	10.0
100	3 000	4.3	6.0	7.1	8.0	8.6	9.1	9.5	9.8	9.9	10.0
100	5 000	4.3	5.9	7.1	7.9	8.6	9.1	9.4	9.7	9.8	9.9
100	7 000	4.3	5.9	7.0	7.9	8.5	9.0	9.4	9.7	9.8	9.9
100	9 000	4.3	5.9	7.0	7.9	8.5	9.0	9.4	9.7	9.8	9.9
100	11 000	4.3	5.9	7.0	7.9	8.5	9.0	9.4	9.7	9.8	9.8
100	13 000	4.3	5.9	7.0	7.9	8.5	9.0	9.4	9.6	9.8	9.8
125	125	5.4	7.4	8.9	9.9	10.7	11.4	11.8	12.1	12.3	12.4
125	150	5.2	7.1	8.5	9.5	10.3	10.9	11.3	11.6	11.8	11.9
125	175	5.0	6.9	8.2	9.2	9.9	10.5	10.9	11.2	11.4	11.5
125	200	4.9	6.7	8.0	8.9	9.7	10.2	10.7	10.9	11.1	11.2
125	250	4.7	6.4	7.7	8.6	9.3	9.8	10.2	10.5	10.7	10.7
125	300	4.5	6.3	7.5	8.3	9.0	9.6	10.0	10.2	10.4	10.4
125	400	4.4	6.0	7.2	8.0	8.7	9.2	9.6	9.8	10.0	10.0
125	500	4.3	5.9	7.0	7.8	8.5	9.0	9.3	9.6	9.8	9.8
125	600	4.2	5.8	6.9	7.7	8.3	8.8	9.2	9.4	9.6	9.6
125	900	4.1	5.6	6.7	7.5	8.1	8.6	8.9	9.2	9.3	9.4
125	1 200	4.0	5.5	6.6	7.4	8.0	8.4	8.8	9.0	9.2	9.2
125	1 500	4.0	5.5	6.5	7.3	7.9	8.4	8.7	8.9	9.1	9.1
125	2 000	3.9	5.4	6.5	7.2	7.8	8.3	8.6	8.9	9.0	9.0
125	3 000	3.9	5.4	6.4	7.2	7.7	8.2	8.5	8.8	8.9	8.9
125	5 000	3.9	5.3	6.3	7.1	7.7	8.1	8.5	8.7	8.8	8.9
125	7 000	3.9	5.3	6.3	7.1	7.7	8.1	8.4	8.7	8.8	8.8
125	9 000	3.8	5.3	6.3	7.1	7.6	8.1	8.4	8.6	8.8	8.8
125	11 000	3.8	5.3	6.3	7.1	7.6	8.1	8.4	8.6	8.8	8.8
125	13 000	3.8	5.3	6.3	7.0	7.6	8.1	8.4	8.6	8.8	8.8

Tabell 2 (forts.)

		Procenttal									
Bastal ng1	ng2	5 95	10 90	15 85	20 80	25 75	30 70	35 65	40 60	45 55	50 50
150	150	4.9	6.8	8.1	9.1	9.8	10.4	10.8	11.1	11.3	11.3
150	175	4.8	6.5	7.8	8.7	9.4	10.0	10.4	10.7	10.8	10.9
150	200	4.6	6.4	7.6	8.5	9.2	9.7	10.1	10.4	10.5	10.6
150	250	4.4	6.1	7.2	8.1	8.8	9.3	9.7	9.9	10.1	10.1
150	300	4.3	5.9	7.0	7.8	8.5	9.0	9.3	9.6	9.8	9.8
150	400	4.1	5.6	6.7	7.5	8.1	8.6	9.0	9.2	9.3	9.4
150	500	4.0	5.5	6.5	7.3	7.9	8.4	8.7	8.9	9.1	9.1
150	600	3.9	5.4	6.4	7.2	7.7	8.2	8.5	8.8	8.9	8.9
150	900	3.8	5.2	6.2	6.9	7.5	7.9	8.2	8.5	8.6	8.6
150	1 200	3.7	5.1	6.1	6.8	7.4	7.8	8.1	8.3	8.4	8.5
150	1 500	3.7	5.0	6.0	6.7	7.3	7.7	8.0	8.2	8.4	8.4
150	2 000	3.6	5.0	5.9	6.6	7.2	7.6	7.9	8.1	8.3	8.3
150	3 000	3.6	4.9	5.9	6.6	7.1	7.5	7.8	8.0	8.2	8.2
150	5 000	3.5	4.9	5.8	6.5	7.0	7.4	7.7	8.0	8.1	8.1
150	7 000	3.5	4.9	5.8	6.5	7.0	7.4	7.7	7.9	8.0	8.1
150	9 000	3.5	4.8	5.8	6.5	7.0	7.4	7.7	7.9	8.0	8.1
150	11 000	3.5	4.8	5.8	6.4	7.0	7.4	7.7	7.9	8.0	8.1
150	13 000	3.5	4.8	5.7	6.4	7.0	7.4	7.7	7.9	8.0	8.0
175	175	4.6	6.3	7.5	8.4	9.1	9.6	10.0	10.3	10.4	10.5
175	200	4.4	6.1	7.2	8.1	8.8	9.3	9.7	9.9	10.1	10.1
175	250	4.2	5.8	6.9	7.7	8.4	8.9	9.2	9.5	9.6	9.7
175	300	4.1	5.6	6.7	7.5	8.1	8.5	8.9	9.1	9.3	9.3
175	400	3.9	5.3	6.3	7.1	7.7	8.1	8.5	8.7	8.8	8.9
175	500	3.8	5.2	6.1	6.9	7.5	7.9	8.2	8.4	8.6	8.6
175	600	3.7	5.1	6.0	6.7	7.3	7.7	8.0	8.2	8.4	8.4
175	900	3.5	4.9	5.8	6.5	7.0	7.4	7.7	7.9	8.1	8.1
175	1 200	3.5	4.8	5.7	6.3	6.9	7.3	7.6	7.8	7.9	7.9
175	1 500	3.4	4.7	5.6	6.3	6.8	7.2	7.5	7.7	7.8	7.8
175	2 000	3.4	4.6	5.5	6.2	6.7	7.1	7.4	7.6	7.7	7.7
175	3 000	3.3	4.6	5.4	6.1	6.6	7.0	7.3	7.5	7.6	7.6
175	5 000	3.3	4.5	5.4	6.0	6.5	6.9	7.2	7.4	7.5	7.5
175	7 000	3.3	4.5	5.4	6.0	6.5	6.9	7.2	7.3	7.5	7.5
175	9 000	3.3	4.5	5.3	6.0	6.5	6.9	7.1	7.3	7.4	7.5
175	11 000	3.3	4.5	5.3	6.0	6.5	6.8	7.1	7.3	7.4	7.5
175	13 000	3.3	4.5	5.3	6.0	6.5	6.8	7.1	7.3	7.4	7.5
200	200	4.3	5.9	7.0	7.8	8.5	9.0	9.3	9.6	9.8	9.8
200	250	4.1	5.6	6.6	7.4	8.1	8.5	8.9	9.1	9.3	9.3

Tabell 2 (forts.)

		Procenttal									
Bastal ng1	ng2	5 95	10 90	15 85	20 80	25 75	30 70	35 65	40 60	45 55	50 50
200	300	3.9	5.4	6.4	7.2	7.7	8.2	8.5	8.8	8.9	8.9
200	400	3.7	5.1	6.1	6.8	7.4	7.8	8.1	8.3	8.4	8.5
200	500	3.6	4.9	5.9	6.6	7.1	7.5	7.8	8.0	8.2	8.2
200	600	3.5	4.8	5.7	6.4	6.9	7.3	7.6	7.8	8.0	8.0
200	900	3.3	4.6	5.5	6.1	6.6	7.0	7.3	7.5	7.6	7.7
200	1 200	3.3	4.5	5.3	6.0	6.5	6.9	7.1	7.3	7.4	7.5
200	1 500	3.2	4.4	5.3	5.9	6.4	6.8	7.0	7.2	7.3	7.4
200	2 000	3.2	4.4	5.2	5.8	6.3	6.7	6.9	7.1	7.2	7.3
200	3 000	3.1	4.3	5.1	5.7	6.2	6.6	6.8	7.0	7.1	7.2
200	5 000	3.1	4.2	5.0	5.7	6.1	6.5	6.7	6.9	7.0	7.1
200	7 000	3.1	4.2	5.0	5.6	6.1	6.4	6.7	6.9	7.0	7.0
200	9 000	3.1	4.2	5.0	5.6	6.1	6.4	6.7	6.9	7.0	7.0
200	11 000	3.0	4.2	5.0	5.6	6.1	6.4	6.7	6.9	7.0	7.0
200	13 000	3.0	4.2	5.0	5.6	6.0	6.4	6.7	6.8	7.0	7.0
250	250	3.8	5.3	6.3	7.0	7.6	8.0	8.4	8.6	8.7	8.8
250	300	3.7	5.0	6.0	6.7	7.3	7.7	8.0	8.2	8.4	8.4
250	400	3.4	4.7	5.6	6.3	6.8	7.2	7.5	7.7	7.9	7.9
250	500	3.3	4.6	5.4	6.1	6.6	7.0	7.2	7.4	7.6	7.6
250	600	3.2	4.4	5.3	5.9	6.4	6.8	7.0	7.2	7.3	7.4
250	900	3.1	4.2	5.0	5.6	6.1	6.4	6.7	6.9	7.0	7.0
250	1 200	3.0	4.1	4.9	5.5	5.9	6.2	6.5	6.7	6.8	6.8
250	1 500	2.9	4.0	4.8	5.4	5.8	6.1	6.4	6.6	6.7	6.7
250	2 000	2.9	3.9	4.7	5.3	5.7	6.0	6.3	6.4	6.5	6.6
250	3 000	2.8	3.9	4.6	5.2	5.6	5.9	6.2	6.3	6.4	6.5
250	5 000	2.8	3.8	4.5	5.1	5.5	5.8	6.1	6.2	6.3	6.4
250	7 000	2.7	3.8	4.5	5.0	5.5	5.8	6.0	6.2	6.3	6.3
250	9 000	2.7	3.8	4.5	5.0	5.4	5.8	6.0	6.2	6.3	6.3
250	11 000	2.7	3.8	4.5	5.0	5.4	5.7	6.0	6.1	6.2	6.3
250	13 000	2.7	3.8	4.5	5.0	5.4	5.7	6.0	6.1	6.2	6.3
300	300	3.5	4.8	5.7	6.4	6.9	7.3	7.6	7.8	8.0	8.0
300	400	3.3	4.5	5.3	6.0	6.5	6.9	7.1	7.3	7.4	7.5
300	500	3.1	4.3	5.1	5.7	6.2	6.6	6.8	7.0	7.1	7.2
300	600	3.0	4.2	4.9	5.5	6.0	6.4	6.6	6.8	6.9	6.9
300	900	2.8	3.9	4.7	5.2	5.7	6.0	6.2	6.4	6.5	6.5
400	400	3.0	4.2	4.9	5.5	6.0	6.4	6.6	6.8	6.9	6.9
400	500	2.9	3.9	4.7	5.3	5.7	6.0	6.3	6.4	6.5	6.6

Tabell 2 (forts.)

		Procenttal									
Bastal ng1	ng2	5 95	10 90	15 85	20 80	25 75	30 70	35 65	40 60	45 55	50 50
400	600	2.8	3.8	4.5	5.1	5.5	5.8	6.0	6.2	6.3	6.3
400	900	2.6	3.5	4.2	4.7	5.1	5.4	5.6	5.8	5.9	5.9
400	1 200	2.5	3.4	4.0	4.5	4.9	5.2	5.4	5.5	5.6	5.7
400	1 500	2.4	3.3	3.9	4.4	4.8	5.1	5.3	5.4	5.5	5.5
400	2 000	2.3	3.2	3.8	4.3	4.6	4.9	5.1	5.3	5.3	5.4
400	3 000	2.3	3.1	3.7	4.2	4.5	4.8	5.0	5.1	5.2	5.2
400	5 000	2.2	3.1	3.6	4.1	4.4	4.7	4.9	5.0	5.1	5.1
400	7 000	2.2	3.0	3.6	4.0	4.4	4.6	4.8	4.9	5.0	5.0
400	9 000	2.2	3.0	3.6	4.0	4.3	4.6	4.8	4.9	5.0	5.0
400	11 000	2.2	3.0	3.6	4.0	4.3	4.6	4.8	4.9	5.0	5.0
400	13 000	2.2	3.0	3.6	4.0	4.3	4.6	4.8	4.9	5.0	5.0
500	500	2.7	3.7	4.4	5.0	5.4	5.7	5.9	6.1	6.2	6.2
500	600	2.6	3.6	4.2	4.7	5.1	5.4	5.7	5.8	5.9	5.9
500	900	2.4	3.3	3.9	4.4	4.7	5.0	5.2	5.4	5.4	5.5
500	1 200	2.3	3.1	3.7	4.2	4.5	4.8	5.0	5.1	5.2	5.2
500	1 500	2.2	3.0	3.6	4.0	4.4	4.6	4.8	5.0	5.0	5.1
500	2 000	2.1	2.9	3.5	3.9	4.2	4.5	4.7	4.8	4.9	4.9
500	3 000	2.1	2.8	3.4	3.8	4.1	4.3	4.5	4.6	4.7	4.7
500	5 000	2.0	2.8	3.3	3.7	4.0	4.2	4.4	4.5	4.6	4.6
500	7 000	2.0	2.7	3.2	3.6	3.9	4.2	4.3	4.4	4.5	4.5
500	9 000	2.0	2.7	3.2	3.6	3.9	4.1	4.3	4.4	4.5	4.5
500	11 000	2.0	2.7	3.2	3.6	3.9	4.1	4.3	4.4	4.5	4.5
500	13 000	2.0	2.7	3.2	3.6	3.9	4.1	4.3	4.4	4.4	4.5
600	600	2.5	3.4	4.0	4.5	4.9	5.2	5.4	5.5	5.6	5.7
600	900	2.3	3.1	3.7	4.1	4.5	4.7	4.9	5.1	5.1	5.2
600	1 200	2.1	2.9	3.5	3.9	4.2	4.5	4.7	4.8	4.9	4.9
600	1 500	2.1	2.8	3.4	3.8	4.1	4.3	4.5	4.6	4.7	4.7
600	2 000	2.0	2.7	3.3	3.6	4.0	4.2	4.4	4.5	4.5	4.6
600	3 000	1.9	2.6	3.1	3.5	3.8	4.0	4.2	4.3	4.4	4.4
600	5 000	1.8	2.5	3.0	3.4	3.7	3.9	4.0	4.1	4.2	4.2
600	7 000	1.8	2.5	3.0	3.3	3.6	3.8	4.0	4.1	4.1	4.2
600	9 000	1.8	2.5	3.0	3.3	3.6	3.8	3.9	4.0	4.1	4.1
600	11 000	1.8	2.5	2.9	3.3	3.6	3.8	3.9	4.0	4.1	4.1
600	13 000	1.8	2.5	2.9	3.3	3.5	3.8	3.9	4.0	4.1	4.1
900	900	2.0	2.8	3.3	3.7	4.0	4.2	4.4	4.5	4.6	4.6
900	1 200	1.9	2.6	3.1	3.5	3.7	4.0	4.1	4.2	4.3	4.3

Tabell 2 (forts.)

		Procenttal									
Bastal ng1	ng2	5 95	10 90	15 85	20 80	25 75	30 70	35 65	40 60	45 55	50 50
900	1 500	1.8	2.5	3.0	3.3	3.6	3.8	3.9	4.0	4.1	4.1
900	2 000	1.7	2.4	2.8	3.1	3.4	3.6	3.8	3.9	3.9	3.9
900	3 000	1.6	2.2	2.7	3.0	3.2	3.4	3.6	3.6	3.7	3.7
900	5 000	1.5	2.1	2.5	2.8	3.1	3.3	3.4	3.5	3.5	3.5
900	7 000	1.5	2.1	2.5	2.8	3.0	3.2	3.3	3.4	3.5	3.5
900	9 000	1.5	2.1	2.4	2.7	3.0	3.1	3.3	3.4	3.4	3.4
900	11 000	1.5	2.0	2.4	2.7	2.9	3.1	3.2	3.3	3.4	3.4
900	13 000	1.5	2.0	2.4	2.7	2.9	3.1	3.2	3.3	3.4	3.4
1 200	1 200	1.7	2.4	2.9	3.2	3.5	3.7	3.8	3.9	4.0	4.0
1 200	1 500	1.7	2.3	2.7	3.0	3.3	3.5	3.6	3.7	3.8	3.8
1 200	2 000	1.6	2.1	2.6	2.9	3.1	3.3	3.4	3.5	3.6	3.6
1 200	3 000	1.5	2.0	2.4	2.7	2.9	3.1	3.2	3.3	3.3	3.3
1 200	5 000	1.4	1.9	2.2	2.5	2.7	2.9	3.0	3.1	3.1	3.2
1 200	7 000	1.3	1.8	2.2	2.4	2.7	2.8	2.9	3.0	3.0	3.1
1 200	9 000	1.3	1.8	2.2	2.4	2.5	2.8	2.9	3.0	3.0	3.0
1 200	11 000	1.3	1.8	2.1	2.4	2.6	2.7	2.8	2.9	3.0	3.0
1 200	13 000	1.3	1.8	2.1	2.4	2.6	2.7	2.8	2.9	2.9	3.0
1 500	1 500	1.6	2.1	2.6	2.9	3.1	3.3	3.4	3.5	3.6	3.6
1 500	2 000	1.5	2.0	2.4	2.7	2.9	3.1	3.2	3.3	3.3	3.3
1 500	3 000	1.4	1.9	2.2	2.5	2.7	2.8	3.0	3.0	3.1	3.1
1 500	5 000	1.3	1.7	2.1	2.3	2.5	2.6	2.8	2.8	2.9	2.9
1 500	7 000	1.2	1.7	2.0	2.2	2.4	2.6	2.7	2.7	2.8	2.8
1 500	9 000	1.2	1.6	2.0	2.2	2.4	2.5	2.6	2.7	2.7	2.7
1 500	11 000	1.2	1.6	1.9	2.2	2.3	2.5	2.6	2.6	2.7	2.7
1 500	13 000	1.2	1.6	1.9	2.1	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	2.7
2 000	2 000	1.4	1.9	2.2	2.5	2.7	2.8	3.0	3.0	3.1	3.1
2 000	3 000	1.2	1.7	2.0	2.3	2.5	2.6	2.7	2.8	2.8	2.8
2 000	5 000	1.1	1.6	1.9	2.1	2.2	2.4	2.5	2.5	2.6	2.6
2 000	7 000	1.1	1.5	1.8	2.0	2.2	2.3	2.4	2.4	2.5	2.5
2 000	9 000	1.1	1.5	1.7	1.9	2.1	2.2	2.3	2.4	2.4	2.4
2 000	11 000	1.0	1.4	1.7	1.9	2.1	2.2	2.3	2.3	2.4	2.4
2 000	13 000	1.0	1.4	1.7	1.9	2.0	2.2	2.2	2.3	2.3	2.4
3 000	3 000	1.1	1.5	1.8	2.0	2.2	2.3	2.4	2.5	2.5	2.5
3 000	5 000	1.0	1.4	1.6	1.8	2.0	2.1	2.2	2.2	2.3	2.3
3 000	7 000	0.9	1.3	1.5	1.7	1.9	2.0	2.0	2.1	2.1	2.1

Tabell 2 (forts.)

		Procenttal									
Bastal		5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
ng1	ng2	95	90	85	80	75	70	65	60	55	50
3 000	9 000	0.9	1.2	1.5	1.7	1.8	1.9	2.0	2.0	2.1	2.1
3 000	11 000	0.9	1.2	1.4	1.6	1.7	1.9	1.9	2.0	2.0	2.0
3 000	13 000	0.9	1.2	1.4	1.6	1.7	1.8	1.9	1.9	2.0	2.0
5 000	5 000	0.9	1.2	1.4	1.6	1.7	1.8	1.9	1.9	2.0	2.0
5 000	7 000	0.8	1.1	1.3	1.5	1.6	1.7	1.7	1.8	1.8	1.8
5 000	9 000	0.8	1.0	1.2	1.4	1.5	1.6	1.6	1.7	1.7	1.7
5 000	11 000	0.7	1.0	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.6	1.7	1.7
5 000	13 000	0.7	1.0	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.6	1.6	1.6
7 000	7 000	0.7	1.0	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.6	1.6	1.7
7 000	9 000	0.7	0.9	1.1	1.2	1.4	1.4	1.5	1.5	1.6	1.6
7 000	11 000	0.7	0.9	1.1	1.2	1.3	1.4	1.4	1.5	1.5	1.5
7 000	13 000	0.6	0.9	1.0	1.2	1.3	1.3	1.4	1.4	1.4	1.5
9 000	9 000	0.6	0.9	1.0	1.2	1.3	1.3	1.4	1.4	1.5	1.5
9 000	11 000	0.6	0.8	1.0	1.1	1.2	1.3	1.3	1.4	1.4	1.4
9 000	13 000	0.6	0.8	1.0	1.1	1.2	1.2	1.3	1.3	1.3	1.3

Tabell 3

Approximativ längd av halva 95-procentiga konfidensintervall för totaler. Tabeller där redovisningsenheten är personer. Gäller ej för grupper som enbart består av personer som är 75 år eller äldre.

Total- skattning	Halva intervallet	Total- skattning	Halva intervallet
10 000	4 262	1 250 000	42 496
20 000	6 022	1 500 000	45 328
30 000	7 370	1 750 000	47 602
40 000	8 503	2 000 000	49 394
50 000	9 498	2 500 000	51 721
60 000	10 396	3 000 000	52 541
70 000	11 220	3 500 000	51 924
80 000	11 985	4 000 000	49 818
90 000	12 701	4 250 000	48 150
100 000	13 377	4 500 000	46 018
125 000	14 924	4 750 000	43 351
150 000	16 314	5 000 000	40 045
175 000	17 584	5 200 000	36 824
200 000	18 759	5 300 000	34 975
250 000	20 883	5 400 000	32 931
300 000	22 778	5 500 000	30 655
350 000	24 496	5 600 000	28 088
400 000	26 073	5 700 000	25 143
500 000	28 892	5 800 000	21 667
600 000	31 364	5 850 000	19 642
700 000	33 566	5 900 000	17 341
800 000	35 548	5 950 000	14 631
900 000	37 345	6 000 000	11 223
1 000 000	38 982		

Bilaga 2 Rapportförteckning

I serien Levnadsförhållanden har följande rapporter utkommit:

1	Hälsa och sjukvårds-
konsumtion 1974	20	Hur jämställda är vi?
1975/77
2	Sysselsättning och
arbetsplatsförhållanden
1974	21	Om barns villkor
3	Boendeförhållanden 1974	22	Social rapport om
ojämlikheten i Sverige
4	Utbildning och studie-
deltagande 1974	23	Våra dagliga resor. Behov
och resurser
5	Ekonomiska förhållanden
1974	24	Offer för vålds- och
egendomsbrott 1978
6	Levnadsförhållanden -
utveckling och nuläge enligt
tillgänglig statistik	25	Handikappad. Delaktig och
jämlig? 1977/78
7	Sysselsättning och
arbetstider 1975	26	Data om invandrare
8	Översikt över välfärdens
fördelning 1975	27	Social Report on Inequality
in Sweden
9	Invandrarnas
levnadsförhållanden 1975	28	Välfärd för vem?
11	Hälsa och sjukvårds-
konsumtion 1975	29	De studerandes ekonomi
och levnadsstandard
1976/78
12	Arbetsmiljö 1975	30	Ekonomisk stagnation - vad
har hänt med välfärden?
1975-1981
13	Boendeförhållanden 1975	31	Politiska resurser 1978
14	Utbildning, vuxenstudier
och förvärvsarbete 1975	32	Arbetsmiljö 1979
15	Arbetsförhållanden och
sjukfrånvaro	33	Perspektiv på välfärden
1982
16	Låginkomstfamiljerna -
vilka de är och hur de lever
1975/76	34	Skattereformens
fördelningseffekter
17	Fritidsaktiviteter 1976	35	Utbildning och
utbildningseffekter
18	Ensamhet och gemenskap -
perspektiv på social
förankring 1976	36	Arbetslöshetens offer
19	Regionala levnadsnivå-
variationer 1975/76	37	Oregelbundna och
obekväma arbetstider
		38	Tema invandare
		39	Hushållens förmögenheter
årsskiftet 1981/82

40	Vem utnyttjar den offentliga sektorns tjänster?	66	Offer för vålds- och egendomsbrott 1978–1989
41	Handikappade	67	Vuxnas studiedeltagande 1975–1989
42	Ohälsa och sjukvård 1975–1983	68	Ohälsa och sjukvård 1988–89. Preliminära resultat (tabeller)
43	Pensionärer	69	Tema invandrare
44	Våra dagliga resor. Behov och resurser 1978–1983	70	Mer eller mindre arbete? – löntagarnas arbetstidsönskemål
45	Boende 1975–1983	71	Familj i förändring
46	Den svenske bonden	72	Sociala relationer 1988–89. Tabeller
47	Sysselsättning 1975–1983 (tabellsammanställning)	73	Några medicinska handikappgruppers levnadsförhållanden
49	Tandhälsa och tandvård	74	Handikappade 1975 –1989
50	Det svenska klassamhället 1975–1985	75	Facklig anslutning och aktivitet 1980–1989
51	Ojämligheten i Sverige 1975–1985	76	Ohälsa och sjukvård 1980–1989
52	Socialbidragstagarna 1983–1985	77	Utbildning och uppväxtförhållanden
53	Perspektiv på välfärden 1987	78	Arbetsförhållanden, ohälsa och sjukfrånvaro 1975–1989
54	Ett decennium av stagnerande realinkomster	79	I Tid och Otid. En undersökning om kvinnors och mäns tidsanvändning 1990/91
56	Fritid 1982–1983	80	Tidsanvändningsundersökningen 1990/91. Tabeller
57	Minskad lönespridning 1968–1981	81	Pensionärer 1980–1989
58	Inequality in Sweden	82	Våra dagliga resor 1982–1991
59	Så använder vi tiden	83	Vilka ungdomar motionerar mer?
60	Jordbrukarnas levnadsförhållanden 1975–1987	84	Boende 1975–1991
61	Arbetsmiljö 1986–1987. Preliminära resultat (tabeller)	85	Fritid 1976–1991
62	Barns levnadsvillkor	86	Föreningslivet i Sverige – en statistisk belysning
63	Leva i Västervik		
64	Ungdomars inträde i arbetslivet 1973–1985		
65	Sysselsättning, arbetstider, arbetsmiljö 1986–1987		

87	Barns hälsa 1988-89	98	Föreningslivet i Sverige (Välfärd; Socialt kapital; Demokratiskola)
88	Offer för vålds- och egendomsbrott 1978-1993	99	Tid för vardagsliv
89	Barn och deras familjer 1992-93	100	Välfärd och ofärd på 1990-talet
90	Politiska resurser och aktiviteter 1978-1994	101	Associational life in Sweden (General Welfare, Social Capital, Training in Democracy)
91	Välfärd och ojämlikhet i 20-årsperspektiv 1975-1995	102	Politiska resurser och aktiviteter 1992-2001
92	Sysselsättning, arbetstider och arbetsmiljö 1994-95	103	Fritid 1976-2002
93	Äldres levnadsförhållanden 1980-1999	104	Offer för våld och egendomsbrott 1978-2002
94	Tandhälsa och tandvårdsutnyttjande 1975-1999	105	Bruk och missbruk, vanor och ovanor - Hälsorelaterade levnadsvanor 1980-2002
95	Ohälsa och sjukvård 1980-2000	106	Perspektiv på välfärden 2004
96	Integration till svensk välfärd? Om invandrares välfärd på 1990-talet		
97	Funktionshindrade 1988-1999		

I serien Levnadsförhållanden har även följande appendix utkommit:

- 1 Teknisk rapport avseende 1974 års undersökning av levnadsförhållanden
- 2 Försök med hushållsansats i SCB:s undersökningar av levnadsförhållanden. En mätteknisk och statistisk utvärdering (slut)
- 3 Teknisk rapport avseende 1975 och 1976 års undersökning av levnadsförhållanden (slut)
- 4 Teknisk rapport avseende 1977 och 1978 års undersökning av levnadsförhållanden
- 5 Förändringsskattningar i undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF). En redovisning av metodstudier och rekommenderad metodik
- 6 Teknisk rapport avseende 1980-81 års undersökning av levnadsförhållanden
- 7 Teknisk rapport avseende 1982-83 års undersökning av levnadsförhållanden
- 8 Återintervjustudier i undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) 81, 83 och 84

- 9 Mätproblem i surveyfrågor. Analys av variationen i tillförlitlighet
- 10 Den socioekonomiska indelningen (SEI) i tre SCB-undersökningar
- 11 Kvaliteten vid retrospektiva frågor om tidigare yrkesexponering. En utvärdering av yrkeshistoriken i undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF)
- 12 Återintervjustudie i undersökningen av levnads förhållanden (ULF) 1989
- 13 Teknisk rapport avseende 1984-85 års, 1986-87 års och 1988-89 års undersökning av levnadsförhållanden
- 14 Genomlysning av undersökningen av levnadsförhållanden (ULF)
- 15 Teknisk rapport avseende 1990-91 års och 1992-93 års undersökning av levnadsförhållanden
- 16 The Swedish Survey of Living Conditions. Design and methods

Supplement till Appendix 15 och 16: Teknisk information om ULF 1994-99. Finns endast på SCB:s hemsida www.scb.se

- 17 Analys av bortfallet bland "utsatta" grupper i Undersökningen av levnadsförhållanden (ULF) 1986-1999

In English

Summary

This report on housing focuses on different aspects of the population's housing situation and the living environment outside the home. The report also contains a section on weekend/second homes and a section on transportation in relation to distances travelled and public transport.

Part 1: The home

Housing type (chapter 2)

The change in the focus of housing construction from primarily apartment buildings ("The Million Programme" 1965–1975) to an increased concentration of one or two dwelling buildings has become clear over the period covered by the Living Conditions Survey (ULF), from 1975 onwards. The amount of persons aged 16–74 living in one or two dwelling buildings increased markedly from the middle of the 1970s (52 percent) until the beginning of the 1980s (57 percent), when the increase came to a standstill. In 2001 and 2002, an average of 57 percent of the population, aged between 16 and 84, lived in one or two dwelling buildings, with the remainder living in apartment buildings.

The share of the population having sole ownership of their home developed in parallel with the increase in the number of one or two dwelling buildings during the 1970s. In 1975, slightly over 45 percent of the population aged 16–74 owned their home and the corresponding figure at the beginning of the 1980s was 51 percent. In 2001–02 50 percent of the population aged 16–84 own their home and slightly over 15 percent of the population live in tenant-owned flats and close to 34 percent live in rented accommodation.

Space standards (chapter 3)

The extent of overcrowded living conditions has greatly declined since the middle of the 1970s and the beginning of the 1980s, when this positive development stopped and only slight changes have been seen up to the beginning of the 2000s. In 2001–02, 15 percent of the adult population, aged 16–74, lived in overcrowded conditions according to norm 3 (more than one person per bedroom, excluding cohabiting adults, i.e. all children should have their own room), compared to 28 percent in 1975. 42 percent of the population can be seen as having a "high space standard", or more than one room per dwelling, excluding the kitchen and living room. The share with a high space standard has increased successively during the period from the middle of the 1970s to the beginning of the 2000s, by a total of 16 percentage points. This increase has above all occurred among the elderly.

Young persons, single parents, those on a low income and persons with a foreign background live to a greater extent in overcrowded conditions.

Equipment in the home (chapters 4–6)

The report contains a description of the standards of equipment in Swedish homes from several different perspectives. It is shown here that 72 percent of the population have access to their own washing machine, 56 percent have a dishwasher and 83 percent have a microwave oven. Regarding media equipment, there has been a tangible rise in standards. 85 percent had access to a video machine in 2002, which is an increase of 73 percentage points since 1982-83. 85 percent also had access to a CD player, 72 percent to a computer at home and 64 percent to a computer with an Internet connection. The share with access to a daily newspaper has, however, decreased by 12 percentage points since the beginning of the 1980s, to just under 74 percent.

Accessibility of the home (chapter 7)

Approximately 75 percent of 55–84 year olds live in housing that is not wheelchair accessible. Around 100 000 severely disabled persons in the 65–84 age group are forced to climb some steps in order to reach their home.

Heating in the home (chapter 8)

Of those living in one or two dwelling buildings, 40 percent state that their home is heated by solid fuels (wood, pellets, etc). Approximately 33 percent state that they have waterborne electric heating and the same number have direct electric heating. Roughly 30 percent use oil heating, either on its own or in combination with other forms of heating.

Own assessment of standards of housing (chapter 9)

In response to the question "Are you happy with your housing?", 74 percent responded very much, 24 percent reasonably and roughly 2 percent not really or not at all in 1999. Those living in one or two dwelling buildings were happier with their housing than those living in apartments.

Safety in the home (chapter 10)

Around 25 percent claimed to worry about break-ins in their home, while 2 percent and 4 percent respectively had been victims of theft or damage in their home or in a cellar area. Slightly under 2 percent of the adult population claim to have been a victim of violence or threat in their homes over a one-year period (2002). This figure was as much as 16 percent for single women with small children.

Part II: Living environment**Disturbances outside the home (chapter 11)**

11 percent of the population had trouble sleeping due to disturbances from outside the home (noise, neighbours, etc.) and 12 percent stated that damage to the residential area was common.

Availability of garden/patio and green areas (chapter 12)

92 percent of the population had access to a balcony or own garden/patio area on ground level. Among those living in apartments, 25 percent had at least 1 kilometre to go to reach the nearest green area.

Contact and socialising with neighbours (chapter 13)

Of the population aged 16–84, 38 percent did not socialise with their neighbours and 70 percent did not take part in any common activities at all with their neighbours.

Own assessment of living environment (chapter 14)

Slightly under one third (30 percent) of the population felt their residential area was very pleasant, 61 percent reasonably pleasant, 7 percent not very pleasant and 1 percent very disagreeable. However, slightly over 70 percent were very happy in the area they lived in and 26 percent were fairly happy.

16 percent were dissatisfied with the public transport in the residential area, 26 percent felt that there were too few parking spaces in the area they lived in and 24 percent were dissatisfied with traffic safety. 19 percent were dissatisfied with the leisure activities available for young people and 14 percent felt that the play areas for children in the area were not so good.

Part III: Weekend/second homes**Accessibility to a weekend/second home (chapter 15)**

56 percent of the population aged between 16–74 responded yes to the question of whether they had access to a weekend/second home or claimed that they had spent one or several weeks during the year in a weekend cottage or other holiday home. 21 percent completely or partly owned a weekend/second home.

Access to weekend/second homes is more common among cohabiting adults, highly educated persons, those with a high income, non-manual workers and persons with a Swedish background.

Distance to and usage of weekend/second home (chapter 16)

9 percent of those with access to a weekend/second home had less than 15 km to travel to this home in 1999. 28 percent had more than 300 km to travel. 54 percent of those with access to a weekend/second home had not spent any weekends in that home during the year.

Part IV: Distances travelled and public transport**Public transport possibilities (chapter 17)**

62 percent of the population had a bus stop within 250 metres of their home in 1999 and 63 percent had a bus connection every half hour in the morning. In the northern sparsely populated areas in Sweden, 14 percent lacked public transport possibilities.

Private transport possibilities (chapter 18)

Slightly over 80 percent of those aged 18–84 claimed to have a driver's license for a car in 1999. This represents an increase of 7 percentage points since the beginning of the 1980s. In 2002, 82 percent of the population had the use of at least one car.

Transport needs (chapter 19)

As a measurement of transport needs, the report has limited its focus to two different service functions, distance to the nearest food shop and to the nearest post office. 32 percent had less than 250 metres to go to the nearest

food shop. In the Stockholm region, this share was 44 percent compared to 17 percent in the northern sparsely populated areas. 12 percent had less than 250 metres to go to the nearest post office, while 27 percent had three kilometres or more.

Commuting (chapter 20)

Just under a quarter of gainfully employed persons had less than one kilometre to travel to their job whilst one third had more than 10 kilometres to travel. 34 percent had less than 20 minutes travelling time, 30 percent had between 20 and 40 minutes. In the Stockholm area, 16 percent had more than 1,5 hours to travel to and from work, compared to 9 percent in the northern sparsely populated areas.

A note of thanks

We would like to express appreciation to our survey respondents – the people, enterprises, government authorities and other institutions of Sweden – with whose cooperation Statistics Sweden is able to provide reliable and timely statistical information meeting the current needs of our modern society.